קבלה · זהר · זהר מתורגם

הזהר המתורגם - הקדמה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הזהר המתורגם - הקדמה

מקור הטקסט: אורייתא

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הזהר-המתורגם-הקדמה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

התעוררות לקריאה ולימוד בספר הזוהר הקדוש 4
ממעלות העוסק בספר הזוהר בקצרה 7
תפילה קודם לימוד הזוהר 8
רבי חזקיה 9
דף א 9
דף א: 10
דף ב 13
דף ב: 15
דף ג 18
דף ג: 20
דף ד 23
דף ד: 25
דף ה 28
דף ה: 31
דף ו 33
דף ו: 36
דף ז 39
דף ז: 42
דף ח 44
דף ח: 47
דף ט 49
דף ט: 52
דף י 54
דף י: 56
דף יא 59
דף יב 74
דף יב: 77
דף יג 79
דף יג: 81
דף יד 84
דף יד: 86

התעוררות לקריאה ולימוד בספר הזוהר הקדוש

מרגלית יקרה, אוצר קדוש ונעלה העניק השי"ת ברוב חסדו לעמנו עם סגולה, והוא **ספר הזוהר הקדוש**, שנתחבר בקדושה עליונה ע"י התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א. ובזכות הקריאה והלימוד בספר הזוהר הקדוש מובטח לנו שנזכה ונגאל ברחמים ללא צרות וייסורים רח"ל. דבר זה מבואר בספר הזוהר הקדוש מפי קודשו של משה רבנו ע"ה "הרעיא מהמנא" אשר היה נגלה לרבי שמעון בר יוחאי ולחבריו במעמד מלא הוד ומגלה להם סתרי תורה.

וכך אומר משה רבנו ע"ה לרשב"י זיע"א בזוה"ק פרשת נשא, "בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר יפקון ביה מן גלותא ברחמי"

ביאור הדברים: בזכות החיבור שלך ספר הזוהר הקדוש יצאו בני ישראל מן הגלות ברחמים! ללא צרות וייסורים וללא צער חבלי משיח.

ואף משמים הסכימו על כך !!! בספר תיקוני הזוהר מבואר שבשעה שאליהו הנביא זכור לטוב נגלה לרבי שמעון בר יוחאי ולחבריא קדישא שעמו ולמד עמהם סתרי תורה בענין תיקוני נשמות, יצאה בת קול משמים ואמרה להם כמה רב כוחו וקדושתו של רבי שמעון בר יוחאי בעולם ואח"כ הוסיפה ואמרה נבואה בזו הלשון "וכמה בני נשא לתתא יתפרנסון מהאי חיבורא דילך כד יתגלו לתתא בדרא בתראה בסוף יומיא ובגינה "וקראתם דרור בארץ"

ביאור הדברים: כמה בני אדם למטה יתפרנסון מזה החיבור שלך כאשר יתגלה למטה בדור האחרון בסוף הימים ובזכותו יתקיים הפסוק "וקראתם דרור בארץ" המרמז על הגאולה השלימה.

וכאור לעינים ביאורו של השל"ה הקדוש שכתב על כך "הנה מבואר מכאן שחיבור הזהר היה עתיד להיות גנוז וכו' עד שיבוא הדור האחרון בסוף הימים שאז יתגלה לתחתונים ובזכות העוסקים יבוא משיח כי אז תמלא הארץ דעה בסיבתו אשר זה תהיה סיבה קרובה לביאתו וזה שאמר ובגינה "ושבתם איש אל אחוזתו וכו' כדי שבזכות זה יגאלו ישראל, כשם שלא נגאלו ישראל ממצרים עד שהוצרך הקב"ה לקדשם בדם הפסח ובדם המילה כן הגאולה העתידה לא יהיה הגאולה עד שיזכו לתוספת הקדושה הזו והוא רצון האל יתברך ואשרי הזוכה בה" (עשרה מאמרות מאמר ראשון, שני לוחות הברית)

כמו כן בנוסף למעלה הנפלאה של קירוב הגאולה ברחמים מסוגל הלימוד והקריאה בספר הזוהר הקדוש לבטל כל גזירות קשות ולהיות כחומה בצורה מפני כל צרה רח"ל.

גאון ישראל הרמח"ל רבנו משה חיים לוצטו זצוק"ל זיע"א בעל ה"מסילת ישרים" ועוד, תיקן בישיבתו סדר לימוד מיוחד של גירסא בספר הזוהר הקדוש במשמרות ללא הפסק כלל, מעלות השחר עד שקיעת החמה וקבע דבר זה כתקנה הראשונה בישיבתו, וכותב על מעלת הדבר באגרת לחכמי ישראל בזאת הלשון " זאת העצה היעוצה לכל קהילות קודש להנצל מרשת זו טמנו שונאיהם ובודאי היה להם לפקח על זאת ולא יחדלו כי רב הדבר ועצום מאוד

... ועתה אל ישליכו חכמי ישראל את הדבר הזה אחרי גוום כי אני אלמלא נתיישר חיילי הייתי קובע דבר זה בכל מקום ומקום אבל כבוד תורתכם יקח את העצה הזאת ויהיה לו לזכות כי אין כמוה לטובה לכל ישראל וכל אחד במקומו יכול לעשותו כי לא דבר קשה הוא כלל"

מי לנו גדול כרמח"ל זיע"א אשר היה בקי עצום בכל מכמני התורה ולא מצא עיצה לבטל גזירות מעם ישראל אלא את העצה הזו, לימוד בספר הזוהר ברצף ללא הפסק, שבכוח הקדושה העליונה של ספר הזוהר הקדוש לבטל כל גזירות ולקרב הגאולה ברחמים.

למזהיר ולנזהר

האמת היא שדי בדברים שהבאנו עד עתה לעורר את הלבבות לקריאה ולימוד בספר הזוהר הקדוש, וכי ימצא חלילה יהודי אשר לא רוצה לפעול על מנת לקרב גאולת ישראל ברחמים ולבטל כל גזירות קשות רח"ל. אלא, שלצערינו הרב, כלל גדול ונורא הוא, שכפי קדושתו ומעלתו של הדבר כך יש יצר הרע שמנסה להתנגד לכך בכל כוחו. דבר זה בולט וזועק לשמים בפרט בנושא הקריאה והלימוד בספר הזוהר הקדוש, היצר הרע שיודע בוודאות שע"י הקריאה והלימוד בספר הזוהר הקדוש, הוא נדחה מן העולם ומתבטלת ממשלתו לעד וכל מציאות העולם משתנה ומתקרבת בצעדי ענק לקראת הגאולה השלימה ברחמים, משקיע מאמצים מיוחדים להחדיר דעות שטות והבל הפך האמת ממש, ואף לא בוחל כדרכו בשקרים ובהפחדות, והעיקר שמטרתו תושג ותאבד טובה מישראל חלילה וחס. כדרכו של היצר הוא פונה לכל אדם בשפתו שלו וכביכול מתוך דאגה עמוקה ואהבה.

לאחד - שאיננו מבין את לשון הזוהר טוען כנגדו מה התועלת בקריאתך הרי אינך מבין כלום.

לשני - שעוסק כל יומו בלימוד ש"ס ופוסקים טוען הרי אינך מקובל כשתסיים ללמוד את כל הש"ס והפוסקים אז תמצא זמן גם ללמוד בספר הזוהר, כעת זה ביטול תורה.

לשלישי - שעדין רחוק מקיום המצוות טוען מה לך ולספר הזוהר הקדוש הזה? זה, לא בשבילך כלל !
לרביעי - המחפש כל טענה להתחמק מקיום חובותיו טוען אסור לקרוא בספר הזוהר ! ומי שיעיז, ישתגע. השמר נפשך והתרחק מזה הספר.
בראשונה נבאר כי אף גירסא בעלמא - קריאה ללא הבנה כלל בספר הזוהר הקדוש מעלתה גדולה ונשגבה ופועלת רבות ונצורות.
משל למה הדבר דומה - לרופא הנותן תרופה לאדם הנזקק לה אף על פי שאדם זה אינו מבין כלום בחכמת הרפואה, מכיון שלקח תרופה מרופא מומחה שבקי ויודע בחכמת הרפואה התרופה מועילה לו והוא בס"ד מתרפא וקם מחוליו, נכון גם הדבר לגבי הקריאה בספר הזוהר, אפילו שהקורא לא מבין כלל את אשר הוא מוציא מפיו, הקדושה העליונה הטמונה במילים של ספר הזוהר הקדוש פועלת בקורא אותם את פעולתה וזוכה לכל המעלות שנאמרו לגבי העוסק בספר הזוהר הקדוש. (גורי הארי ז"ל, החיד"א, פלא יועץ, דגל מחנה אפרים, רבי חיים פלאגי', שו"ת ישכיל עבדי, שו"ת פרחי כהונה, ועוד.) כמו כן גם תלמידי חכמים ובני ישיבות העוסקים כל זמנם בלימוד התורה, צריכים להקדיש בכל יום זמן לקריאת מס' דפים בספר הזוהר, שזכות הקריאה הזאת, מלבד כל מעלותיה לכלל ישראל תועיל להם ביותר שיזכו להבין את לימודם ולזוכרו, וכן להתעלות רוחנית גדולה.
מרן רבינו יוסף חיים זיע"א בעל הבן איש חי מבאר את מאמר הגמרא "כל העוסק בתורה מבפנים תורה מכרזת עליו מבחוץ" שכל העוסק בחלק הפנימי של התורה זוכה ומאירות עיניו בחלק הנגלה של התורה. ואף מו"ר הגאון הגדול רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל זיע"א היה מורה לתלמידיו בעודם בחורים צעירים לקרא בכל יום מס' דפים בספר הזוהר שזה יעזור לפתוח את הלב לתורה ולזכך הנפש, והוסיף עוד ואמר כי ספר הזוהר הקדוש מלא וגדוש במוסר ומלהיב ביותר לעבודת הי"ת וזהו ספר המוסר הטוב ביותר. אנחנו רואים בעיננו מעשה רב מגדולי ישראל ממש אשר היה מיקר את זמנו מכל יקר ודואג ומיצר על כל רגע של ביטול תורה חלילה שהורה לתלמידיו בעודם צעירים לימים לקבוע זמן בכל יום לקריאה בזוהר הקדוש. ניתן להאריך על כך בעוד עובדות רבות אך די בכך למבין
ולאותו אח יקר שעדין לא זכה לקיים את כל מצוות ה' בכל דקדוקיהם ואפילו שעדין הוא רחוק כפשוטו גם הוא צריך להשתדל ולקרוא בכל יום בספר הזוהר הקדוש, שע"י הקריאה תזדכך נפשו ותטהר מכל זוהמה ויימשך בעבותות אהבה לעבודת ה' יתברך

כנודע בספרים הקדושים ומגורי האר"י ז"ל ובאשר לטענה הרביעית - המשמשת מפלט לאותם שלא בודקים כלל במה מדובר, אם אוזנם כרויה לשמוע, ניתן להסביר ולבאר להם כי דעה זו היא ההיפך הגמור לאמת ובאה להרחיקם חלילה מהטובה הגדולה שיכולים לזכות בה! ספר הזוהר הקדוש - הוא המרפא לנפש הגדול ביותר שקיים! בכח הקריאה בו לטהר ולקדש את נפש האדם ולרפאה מכל חולי ומכל מידות רעות ותאוות רעות רח"ל עד שהיא מאירה ומזהירה באור קדוש ועליון. וכל האזהרה אודות לימוד הקבלה וההגבלות על כך לא נאמרו כלל ועיקר על לימוד פשט הזהר ומוסריו ועל הקריאה בו. אלא נאמרו על לימוד בכתבי האר"י ז"ל שער הכוונות, שער הגלגולים, עץ חיים וכו' אשר ללימודם נצרכת הכנה גדולה ואזהרות גדולות. ולכן אין בכך כל חשש, ותוכל לצמוח מכך רק טובה וברכה לאדם עצמו ולכלל ישראל.

לסיום פרק זה נוסיף ונבאר כי גם נשים שככלל פטורות מעסק התורה ומחויבות ללמוד רק את ההלכות שנשים מצוות בהם, גם הן אם תרצינה לקרוא בזמנן הפנוי בספר הזוהר הקדוש בכדי לזכות למעלות הנפלאות הטמונות בו, ולהשרות שכינה בבתיהן רשאיות לעשות כן. ואדרבא גדולי הדור העידו שאמם היתה קוראת בכל יום בספר הזוהר הקדוש בנוסף לתפילות ולקריאת התהילים היומית ואף ישנן שהיו מסיימות את כל ספר הזוהר הקדוש מדי שנה ועורכות סעודה לתלמידי חכמים באותו היום.

ממעלות העוסק בספר הזוהר בקצרה

- מקרב גאולת ישראל ברחמים
- מבטל גזירות קשות
- זוכה לטהר ולקדש את נשמתו שתאיר ותזהיר באור נפלא ומזככה מכל סיג ופגם עד שמרפאה ממש.
- מרחיק מעצמו כל המקטרגים ויצר הרע.
- ישמר ממקרים רעים בעולם הזה ובעולם הבא.
- ינצל מתאוות רעות וממדות רעות.
- הרי הוא כהוגה ומפרש את השם שיש בכוחו לעשות ניסים.
- יזכה לחזות בנועם ה'.
- ניצל מטמטום הלב והופך לב האבן ללב מאיר ומבין.
- זוכה להבין את לימודו ומתקיים בידו.
- לימוד בספר הזוהר הקדוש לע"נ נפטרים מסוגל ביותר לתקן נשמתם ולהעלותה למקומה העליון ולהצילה מכל דינים.

- "כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק" מעורר את זכותו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א ובזכותו יוושע בכל הנצרך לו.
- תיבת "ורפאתיו" עולה בגימ' (703) כמנין שמעון בר יוחאי (703) ובזכותו נמשכת רפואה לאדם
- ועל ידי זה **יושפע שפע רב בכל** העולמות ראשי תיבות רשב"י שהעוסק בתורתו יזכה בס"ד לשפע רב רוחני וגשמי.

בברכת התורה, ובתפילה לגאולה ברחמים בקרוב אמן הצב"י בניהו יששכר שמואלי יצ"ו

תפילה קודם לימוד הזוהר

ריבון העולמים ואדוני האדונים, אב הרחמים והסליחות, מודים אנחנו לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, בקידה ובהשתחויה, שקירבתנו לתורתך ולעבודתך, עבודת הקודש, ונתת לנו חלק בסודות תורתך הקדושה. מה אנחנו, מה חיינו, אשר עשית עימנו חסד גדול כזה. על כן אנחנו מפילים תחנונינו לפניך, שתמחול ותסלח לכל חטאותינו ועוונותינו, ואל יהיו עוונותינו מבדילים בינינו לבינך.

ובכן יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שתכונן לבבנו ליראתך ואהבתך, ותקשיב אוזנך לדברינו אלה, ותפתח לבבנו הערל בסודות תורתך, ויהיה לימודנו זה נחת רוח לפני כסא כבודך כריח ניחוח. ותאציל עלינו אור מקור נשמתנו בכל בחינתנו. ושיתנוצצו ניצוצות עבדיך הקדושים, אשר על ידם גילית דבריך אלה בעולם. וזכותם וזכות אבותם וזכות תורתם ותמימותם וקדושתם, יעמוד לנו לבל ניכשל בדברים אלו. ובזכותם תאיר עינינו במה שאנחנו לומדים, כמאמר נעים זמירות ישראל: "גל עיניי ואביטה נפלאות מתורתך".

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך, ה' צורי וגואלי.

כי ה' יתן חוכמה מפיו דעת ותבונה.

ריבון עלמין דאנת הוא מגלה עמיקתא ומסתרתא וגלי רזיא. יהא רעוא מן קדמך לאסברא מלין בפומנא. ולקיימא בנא מקרא שכתוב "ואנוכי אהיה עם פיך והוריתיך אשר תדבר". ולא ניעול בכיסופא קדמך. ונזכה לשמוע רזין עלאין דאורייתא, מפומא דרישא דמתיבתא עילאה אמן כן יהי רצון אמן סלה.

רבי חזקיה

דף א.

(דף א ע"א) רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, כְּתִיב, (שיר השירים ב) (פנחס רלג, ופ' תשא קפט) כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים. מָאן שׁוֹשַׁנָּה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. (בגין דאית שושנה ואית שושנה), מַה שׁוֹשַׁנָּה דְּאִיהִי בֵּין הַחוֹחִים אִית בַּהּ סוּמָק וְחִוָּר, אוּף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִית בַּהּ דִּין וְרַחֲמֵי. מַה שׁוֹשַׁנָּה אִית בַּהּ תְּלֵיסַר עָלִין, אוּף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִית בַּהּ תְּלֵיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי דְּסַחֲרִין לַהּ מִכָּל סְטָרָהָא. אוּף אֱלֹהִים דְּהָכָא (נשא דף קלא ב, וקלח, וקמז) (שמות קפו א) מְשַׁעְתָּא דְּאִדְכַּר אַפִּיק תְּלֵיסַר תֵּיבִין לְסַחֲרָא לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וּלְנַטְרָא לַהּ.

רִבִּי חִזְקִיָּה (נ"א רבי אלעזר) פָּתַח, כְּתוּב (שיר השירים ב) כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים. מִי הַשּׁוֹשַׁנָּה זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל [משום שיש שושנה ויש שושנה]. מָה הַשּׁוֹשַׁנָּה שֶׁהִיא בֵּין הַחוֹחִים יֵשׁ בָּהּ אָדֹם וְלָבָן - אַף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יֵשׁ בָּהּ דִּין וְרַחֲמִים. מַה שׁוֹשַׁנָּה יֵשׁ בָּהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר עָלִים - אַף בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יֵשׁ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת רַחֲמִים שֶׁמַּקִּיפוֹת אוֹתָהּ מִכָּל צְדָדֶיהָ. אַף אֱלֹהִים שֶׁל כָּאן, מִשָּׁעָה שֶׁנִּזְכַּר, הוֹצִיא שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה תֵּבוֹת לְהַקִּיף אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלִשְׁמֹר אוֹתָהּ.

וּלְבָתַר אִדְכַּר זִמְנָא אָחֳרָא. אַמַּאי אִדְכַּר זִמְנָא אָחֳרָא. בְּגִין לְאַפָּקָא חֲמֵשׁ עָלִין תַּקִּיפִין דְּסַחֲרִין לְשׁוֹשַׁנָּה. (פנחס רלג וצ"ע בקז א), וְאִנּוּן חֲמֵשׁ אִקְרוּן יְשׁוּעוֹת. וְאִנּוּן חֲמֵשׁ [חַמְשִׁין] תַּרְעִין. וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב (תהלים קטז) (תרומה קס"ט) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא דָּא כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה. כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי עַל חֲמֵשׁ אָצְבְּעָן וְלָא יַתִּיר. כְּגַוְונָא דְּשׁוֹשַׁנָּה דְּיָתְבָא עַל חֲמֵשׁ עָלִין תַּקִּיפִין דּוּגְמָא דְּחֲמֵשׁ אָצְבְּעָן. וְשׁוֹשַׁנָּה דָּא אִיהִי (תרומה קלא) כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה. מֵאֱלֹהִים תְּנִינָא עַד אֱלֹהִים תְּלִיתָאָה חֲמֵשׁ תֵּיבִין. מִכָּאן וּלְהָלְאָה אוֹר דְּאִתְגְּלֵי וְאִתְגְּנִיז וְאִתְכְּלִיל בְּבְרִית הַהוּא דְּעָאל בְּשׁוֹשַׁנָּה (ס"א דא) וְאַפִּיק בַּהּ זַרְעָא. וְדָא אִקְרֵי עֵץ עוֹשֶׂה (סב ב) פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ. וְהַהוּא זֶרַע קַיָּימָא בְּאוֹת בְּרִית מַמָּשׁ. וּכְמָה דְּדִיוּקְנָא דִּבְרִית אִזְדַּרַע בְּאַרְבְּעִין וּתְרִין זִוּוּגִין הַהוּא (נ"א דההוא) זַרְעָא, כָּךְ אִזְדַּרַע שְׁמָא גְּלִיפָא מְפָרַשׁ בְּאַרְבְּעִין וּתְרִין אַתְוָן דְּעוֹבָדָא דִּבְרִאשִׁית.

וְאַחַר כָּךְ נִזְכַּר פַּעַם אַחֶרֶת. לָמָּה נִזְכַּר בְּפַעַם אַחֶרֶת כְּדֵי לְהוֹצִיא חֲמִשָּׁה עָלִים חֲזָקִים שֶׁסּוֹבְבִים אֶת הַשּׁוֹשַׁנָּה. וְאוֹתָם הַחֲמִשָּׁה נִקְרָאִים יְשׁוּעוֹת, וְהֵם [חמשה] [חמשים] שְׁעָרִים. וְעַל זֶה הַסּוֹד כָּתוּב (תהלים קטז) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא, זוֹ כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה. הַכּוֹס שֶׁל בְּרָכָה צְרִיכָה לִהְיוֹת עַל חֲמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת וְלֹא יוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁהַשּׁוֹשַׁנָּה שֶׁיּוֹשֶׁבֶת עַל חֲמִשָּׁה עָלִים חֲזָקִים בְּדֻגְמָא שֶׁל חֲמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת. וְהַשּׁוֹשַׁנָּה הַזּוֹ הִיא כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה. מֵ"אֱלֹהִים" הַשֵּׁנִי עַד "אֱלֹהִים" הַשְּׁלִישִׁי - חֲמֵשׁ תֵּבוֹת. מִכָּאן וְהָלְאָה הָאוֹר שֶׁנִּבְרָא וְנִגְנַז וְנִכְלַל בִּבְרִית הַהוּא שֶׁנִּכְנַס בַּשּׁוֹשַׁנָּה [ס"א זו] וְהוֹצִיא בָּהּ זֶרַע, וְזֶה נִקְרָא עֵץ עֹשֶׂה פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ. וְאוֹתוֹ

הַזֶּרַע קַיָּם בְּאוֹת הַבְּרִית מַמָּשׁ. וּכְמוֹ שֶׁדִּמּוּת הַבְּרִית נִזְרַע בְּאַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם זִוּוּגִים [של אותו] הַזֶּרַע הַהוּא, כְּךָ נִזְרַע הַשֵּׁם הֶחָקוּק מְפֹרָשׁ בְּאַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית.

דף א:

בְּרֵאשִׁית, רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח (שיר השירים ב) (צז א, לט ע"ב, ויקרא ד ב, לקמן ה) הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ. הַנִּצָּנִים, דָּא עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, נִרְאוּ בָאָרֶץ אֵימָתַי, בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, דִּכְתִיב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ כְּדֵין נִרְאוּ בָאָרֶץ. עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ, דָּא יוֹם רְבִיעִי דְּהַוָה בֵּיהּ זְמִיר עֲרִיצִים, מְאוֹרֹת חֶסֶר. וְקוֹל הַתּוֹר, דָּא יוֹם חֲמִישִׁי, דִּכְתִיב יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם וְגוֹ' לְמֶעְבַּד תּוֹלָדוֹת. נִשְׁמַע, דָּא יוֹם שִׁשִּׁי דִּכְתִיב נַעֲשֶׂה אָדָם. דְּהַוָה עָתִיד לְמִקְדַּם עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה, דִּכְתִיב (דף א ע"ב) הָבָא נַעֲשֶׂה אָדָם, וּכְתִיב הָתָם נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע. בְּאַרְצֵנוּ, דָּא יוֹם שַׁבָּת דְּאִיהוּ דּוּגְמַת אֶרֶץ הַחַיִּים.

בְּרֵאשִׁית, רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (שיר ב) הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ. הַנִּצָּנִים - זֶה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. מָתַי נִרְאוּ בָאָרֶץ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁכָּתוּב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ, אָז נִרְאוּ בָאָרֶץ. עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ - זֶה הַיּוֹם הָרְבִיעִי שֶׁהָיָה בּוֹ זְמִיר עֲרִיצִים, מְאוֹרֹת חֶסֶר. וְקוֹל הַתּוֹר - זֶה הַיּוֹם הַחֲמִישִׁי, שֶׁכָּתוּב יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם וְגוֹ', לַעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת. נִשְׁמַע - זֶה הַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, שֶׁכָּתוּב נַעֲשֶׂה אָדָם, שֶׁהָיָה עָתִיד לְהַקְדִּים עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה, שֶׁכָּתוּב כָּאן נַעֲשֶׂה אָדָם, וְכָתוּב שָׁם נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע. בְּאַרְצֵנוּ - זֶה יוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁהוּא דֻּגְמַת אֶרֶץ הַחַיִּים.

(שהוא עולם הבא. עולם הנשמות עולם הנחמות). (נ"א דבר אחר) הַנִּצָּנִים אִלֵּין אִנּוּן אֲבָהָן דְּעָאלוּ בַּמַּחֲשָׁבָה וְעָאלוּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי וְאִתְגְּנִיזוּ תַּמָּן. וּמִתַּמָּן נָפְקוּ בְּגְנִיזוּ וְאִטְמִירוּ גּוֹ (נ"א בהו) נְבִיאֵי קְשׁוֹט. אִתְיְלִיד יוֹסֵף וְאִטְמִירוּ בֵּיהּ, עָאל יוֹסֵף בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא וּנְצִיב לוֹן תַּמָּן, וּכְדֵין נִרְאוּ בָאָרֶץ וְאִתְגְּלוּ תַּמָּן. וְאֵימָתַי אִתְחָזוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְגְּלֵי קֻשְׁטָא בְּעָלְמָא. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּקֻשְׁטָא אִתְחֲזֵי כְּדֵין אִתְגַּלְיָין אִנּוּן, וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ עִדָּן לְקַצֵּץ חַיְבִין מֵעָלְמָא. אַמַּאי אִשְׁתְּזִיבוּ, בְּגִין דְּהַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ, וְאִלְמָלֵא דְּנִרְאוּ לָא אִשְׁתְּאֲרוּן בְּעָלְמָא, וְעָלְמָא לָא אִתְקַיָּם.

(שהוא עולם הבא, עולם הנשמות, עולם הנחמות). [נ"א: דבר אחר] הַנִּצָּנִים - אֵלּוּ הֵם הָאָבוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ בַּמַּחֲשָׁבָה וְנִכְנְסוּ לָעוֹלָם הַבָּא וְנִגְנְזוּ שָׁם, וּמִשָּׁם יָצְאוּ בִּגְנִיזוּת וְנִסְתְּרוּ בְּתוֹךְ נְבִיאֵי הָאֱמֶת. נוֹלַד יוֹסֵף וְנִטְמְנוּ בּוֹ. נִכְנַס יוֹסֵף לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה וְהִצִּיב אוֹתָם שָׁם, וְאָז נִרְאוּ בָאָרֶץ וְנִגְלוּ שָׁם. וּמָתַי הֵם נִרְאוּ בְּשָׁעָה שֶׁהִתְגַּלְּתָה הַקֻּשְׁטָ בָּעוֹלָם. שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁנִּרְאֵית הַקֻּשְׁטָ, אָז הֵם מִתְגַּלִּים, וּבַשָּׁעָה הַהִיא עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ לְקַצֵּץ אֶת הָרְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם. לָמָּה נִצְּלוּ מִשּׁוּם שֶׁהַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ, וְאִלְמָלֵא שֶׁנִּרְאוּ, לֹא הָיוּ נִשְׁאָרִים בָּעוֹלָם, וְהָעוֹלָם לֹא הָיָה מִתְקַיֵּם.

וּמָאן מְקַיֵּם עָלְמָא וְגָרִים לַאֲבָהָן דְּאִתְגְּלְיָין, קַל יְנוֹקֵי דְּלָעֲאן בְּאוֹרַיְתָא, וּבְגִין אִנּוּן רַבְיָין דְּעָלְמָא, עָלְמָא אִשְׁתְּזִיב. לְקָבְלֵיהוֹן, (שיר השירים א) תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ, אִלֵּין אִנּוּן יְנוֹקֵי רַבְיָין עוֹלְמִין דִּכְתִיב, (שמות כ"ה) וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרוּבִים זָהָב.

וּמִי מְקַיֵּם אֶת הָעוֹלָם וְגוֹרֵם לְאָבוֹת לְהִתְגַּלּוֹת קוֹל הַתִּינוֹקוֹת שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. וּבְגָלַל אוֹתָם הַתִּינוֹקוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, הָעוֹלָם נִצָּל. כְּנֶגְדָּם (שיר א) תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ, אֵלּוּ הֵם תִּינוֹקוֹת יְלָדִים עֲלֻמִים, שֶׁכָּתוּב (שמות כה) וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרֻבִים זָהָב.

בְּרֵאשִׁית רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח (ישעיה מ) שְׂאוּ (דף ל' א) מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה. שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם לְאָן אָתַר, לְאָתַר דְּכָל עַיְינִין תְּלָיָאן לֵיהּ. וּמָאן אִיהוּ, פְּתַח עֵינַיִם. וְתַמָּן תִּנְדְּעוּן דְּהַאי סָתִים עַתִּיקָא דְּקַיְמָא לַשְׁאֵלָה. בָּרָא אֵלֶּה. וּמָאן אִיהוּ. מ"י. הַהוּא (שמות ק"מ א) דְּאִקְרֵי מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם לְעֵילָּא. דְּכֹלָּא קַיְמָא בִּרְשׁוּתֵיהּ. וְעַל דְּקַיְמָא לַשְׁאֵלָה וְאִיהוּ בְּאֹרַח סָתִים וְלָא אִתְגַּלְיָא, אִקְרֵי מ"י, דְּהָא לְעֵילָּא לֵית תַּמָּן שְׁאֵלָה. וְהַאי קְצֵה הַשָּׁמַיִם אִקְרֵי מ"י.

בְּרֵאשִׁית, רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (ישעיה מ) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה. שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם, לְאֵיזֶה מָקוֹם לַמָּקוֹם שֶׁכָּל הָעֵינַיִם תְּלוּיִים בּוֹ, וּמִי הוּא פְּתַח עֵינַיִם, וְשָׁם תִּדְעוּ שֶׁהַסָּתוּם הַעַתִּיק הַזֶּה שֶׁעוֹמֵד לַשְׁאֵלָה בָּרָא אֵלֶּה. וּמִי הוּא "מִי", הַהוּא שֶׁנִּקְרָא מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם לְמַעְלָה, שֶׁהַכֹּל עוֹמֵד בִּרְשׁוּתוֹ. וְעַל שֶׁהוּא עוֹמֵד לַשְׁאֵלָה וְהוּא בְּדָרְךְ נִסְתָּר וְלֹא גָלוּי נִקְרָא "מִי", שֶׁהֲרֵי לְמַעְלָה אֵין שָׁם שְׁאֵלָה. וּקְצֵה הַשָּׁמַיִם הַזֶּה נִקְרָא "מִי".

וְאִית אָחֳרָא לְתַתָּא וְאִקְרֵי מ"ה. מַה בֵּין הַאי לְהַאי, אֶלָּא קַדְמָאָה סְתִימָאָה דְּאִקְרֵי מ"י קַיְמָא (תרומה קל"ח א', ויקהל רי"א, בהעלותך קמ"ח ב', ולהלן ט' א', י"ו, קס"ז א', שמות קנ"ז) לַשְׁאֵלָה, כְּיָון דְּשָׁאַל בַּר נָשׁ וּמְפַשְׁפֵּשׁ לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא עַד סוֹף כָּל דַּרְגִּין, כְּיָון דְּמָטֵי תַּמָּן, מ"ה. מַה יָדַעְתָּ, מַה אִסְתַּכְּלְתָּא, מַה פְּשְׁפַּשְׁתָּא, הָא כֹּלָּא סָתִים כִּדְקַדְמִיתָא.

וְיֵשׁ אַחֵר לְמַטָּה שֶׁנִּקְרָא "מָה". מַה בֵּין זֶה לָזֶה אֶלָּא הָרִאשׁוֹן הַנִּסְתָּר שֶׁנִּקְרָא "מִי" עוֹמֵד לַשְׁאֵלָה. כֵּיוָן שֶׁשּׁוֹאֵל אָדָם וּמְפַשְׁפֵּשׁ לְהִסְתַּכֵּל וְלַדַּעַת מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה עַד סוֹף כָּל הַדַּרְגּוֹת, כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעַ לְשָׁם - "מָה". מַה יָדַעְתָּ מַה הִסְתַּכַּלְתָּ מַה פִּשְׁפַּשְׁתָּ הֲרֵי הַכֹּל נִסְתָּר כְּבָרִאשׁוֹנָה.

וְעַל רָזָא דְּנָא כְּתִיב, (איכה ב) מָה אֲעִידֵךְ מָה אֲדַמֶּה לָךְ. כַּד אִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא נָפַק קָלָא וַאֲמַר מָה אֲעִידֵךְ (נ"א ומה [מה] אדמה לך, בההוא מ"ה אעידך) בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, [וְהָא] אַסְהִידַת בָּךְ מִיּוֹמִין קַדְמָאִין דְּכְתִיב, (דברים ל) הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וּמָה אֲדַמֶּה לָךְ בְּהַהוּא גַּוְנָא מַמָּשׁ עֲטָרִית לָךְ בְּעַטְרִין קַדִּישִׁין עֲבָדִית לָךְ שְׁלָטְנוּ עַל עָלְמָא דְּכְתִיב, (איכה ב) הֲזֹאת" הָעִיר" שֶׁיֹּאמְרוּ" כְּלִילַת" יְפִי" וְגוֹ' קָרִינָא לָךְ (תהלים קכ"ב) יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֻׁחֻבְּרָה לָהּ.

וְעַל הַסּוֹד הַזֶּה כָּתוּב (איכה ב) מָה אֲעִידֵךְ מָה אֲדַמֶּה לָךְ. כְּשֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, יָצָא קוֹל וְאָמַר, מָה אֲעִידֵךְ [נ"א: (ומה) מה אדמה לך, באותו מ"ה אעידך] בְּכָל יוֹם וָיוֹם, (והרי) הַעִידֹתִי בָּךְ מִיָּמִים רִאשׁוֹנִים, שֶׁכָּתוּב (דברים ל) הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וּמָה אֲדַמֶּה לָךְ, בְּאוֹתוֹ גַּוָּן מַמָּשׁ עֲטָרְתִּי

אוֹתָךְ בַּעֲטָרוֹת קְדוֹשׁוֹת, עֲשִׂיתִי לָךְ שִׁלְטוֹן עַל הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (איכה ב) הֲזֹאת" הָעִיר" שֶׁיֹּאמְרוּ" כְּלִילַת" יֹפִי" וְגוֹ'. קְרָאתִי לָךְ (תהלים קכב) יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה לָהּ.

(איכה ב) מָה אַשְׁוֶה לָּךְ. כְּגַוְונָא דְּאַנְתְּ יָתְבָה, הָכִי הוּא כְּבָיְכוֹל לְעֵילָא. כְּגַוְונָא דִּלָּא עָאלִין הַשְׁתָּא בָּךְ עַמָּא קַדִּישָׁא בְּסִדְרִין קַדִּישִׁין, הָכִי אוֹמֵינָא לָךְ דִּלָּא אֵיעוֹל אֲנָא לְעֵילָא עַד דְּיֵעָלוּן בָּךְ אֻכְלוֹסָךְ לְתַתָּא. וְדָא אִיהוּ נָחָמָה דִּילָךְ הוֹאִיל דְּדַרְנָא דָּא אַשְׁוֶה לָךְ בְּכֹלָּא. וְהַשְׁתָּא דְּאַנְתְּ הָכָא גָּדוֹל כַּיָּם שִׁבְרֵךְ. וְאִי תֵּימָא דִּלֵּית לָךְ קַיְימָא וְאַסְוָתָא, מ"י (שמות רל"ז ב) יִרְפָּא לָךְ, וַדַּאי הַהוּא דַּרְגָּא סְתִימָאָה עִלָּאָה דְּכֹלָּא קַיְימָא בֵּיהּ יִרְפָּא לָךְ וְיוֹקִים לָךְ.

(איכה ב) מָה אַשְׁוֶה לָּךְ - כְּמוֹ שֶׁאַתְּ יוֹשֶׁבֶת כָּךְ, כָּךְ הוּא כְּבָיְכוֹל לְמַעְלָה. כְּמוֹ שֶׁלֹּא נִכְנָסִים בָּךְ עַכְשָׁו הָעָם הַקָּדוֹשׁ בְּסִדָּרִים קְדוֹשִׁים, כָּךְ נִשְׁבַּעְתִּי לָךְ שֶׁאֵינִי נִכְנָס לְמַעְלָה עַד שֶׁיִּכָּנְסוּ בָךְ אוּכְלוּסֵיךְ לְמַטָּה. וְזוֹהִי נֶחָמָתֵךְ, הוֹאִיל שֶׁהַדַּרְגָּה הַזּוֹ אֲשַׁוֶּה לָךְ בַּכֹּל. וְעַכְשָׁו שֶׁאַתְּ כָּאן, גָּדוֹל כַּיָּם שִׁבְרֵךְ. וְאִם תֹּאמַר שֶׁאֵין לָךְ קַיּוּם וּרְפוּאָה - מ"י יִרְפָּא לָךְ. וַדַּאי שֶׁאוֹתָהּ הַדַּרְגָּה הַנִּסְתֶּרֶת הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהַכֹּל עוֹמֵד בָּהּ, תִּרְפָּא לָךְ וְתָקִים אוֹתָךְ.

מ"י קְצֵה הַשָּׁמַיִם לְעֵילָא, מַ"ה וְעַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם לְתַתָּא (קצה השמים לתתא). וְדָא יָרִית יַעֲקֹב דְּאִיהוּ מַבְרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה, מִן הַקָּצֶה קַדְמָאָה דְּאִיהוּ מ"י, אֶל הַקָּצֶה בַּתְרָאָה דְּאִיהוּ מַ"ה, בְּגִין דְּקָאִים בְּאֶמְצָעִיתָא. וְעַל דָּא מִי בָרָא אֵלֶּה.

מ"י - קְצֵה הַשָּׁמַיִם לְמַעְלָה, מָ"ה - וְעַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם לְמַטָּה [קצה השמים למטה]. וְזֶה יָרַשׁ יַעֲקֹב, שֶׁהוּא מַבְרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה. מֵהַקָּצֶה הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא מ"י, אֶל הַקָּצֶה הָאַחֲרוֹן שֶׁהוּא מָ"ה, מִשּׁוּם שֶׁעוֹמֵד בָּאֶמְצַע. וְעַל זֶה מִי בָרָא אֵלֶּה.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּנִי פְּסוֹק מִילָּךְ וְיִתְגַּלֵּי סְתִימָא דְּרָזָא עִלָּאָה דִּבְנֵי עָלְמָא לָא יָדְעִין. שְׁתִיק רִבִּי אֶלְעָזָר. בָּכָה רִבִּי שִׁמְעוֹן וְקָאִים רְגָעָא (נ"א שְׁעָתָא) חָדָא.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר [בני], פְּסֹק דְּבָרֶיךָ וְיִתְגַּלֶּה הַסֵּתֶר שֶׁל הַסּוֹד הָעֶלְיוֹן שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם יוֹדְעִים. שָׁתַק רַבִּי אֶלְעָזָר. בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְעָמַד רֶגַע [נ"א: שעה] אֶחָד.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר מַאי אֵלֶּה. אִי תֵּימָא כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי, הָא אִתְּמָנָן תַּמָּן תְּדִיר. וּבְמַ"ה אִתְבְּרִיאוּ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים לג) בִּדְבַר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. אִי עַל מִלִּין סְתִימִין לָא לְכְתוּב אֱלֶּה דְּהָא אִיתְגַּלְיָא אִיהוּ. אֶלָּא רָזָא דָּא לָא אִתְגַּלְיָא בַּר יוֹמָא חַד דַּהֲוֵינָא עַל כֵּיף יַמָּא, וְאָתָא אֵלְיָהוּ וְאָמַר לִי רִבִּי, יְדָעְתְּ מָה הוּא, מִי בָרָא אֵלֶּה. אֲמִינָא לֵיהּ אִלֵּין שְׁמַיָּא וְחֵילֵהוֹן עוּבָדָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכָּלָא בְּהוּ וּלְבָרְכָא לֵיהּ דִּכְתִיב, (תהלים ח) כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעוֹתֶיךָ וְגוֹ' יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, מַה זֶּה "אֵלֶּה" אִם תֹּאמַר כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת - הֲרֵי הֵם תָּמִיד נראים שָׁם, וּבְמַ"ה נִבְרְאוּ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לג) בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. אִם עַל דְּבָרִים נִסְתָּרִים, שֶׁלֹּא יִכְתֹּב אֵלֶּה, שֶׁהֲרֵי

הוּא גָּלוּי! אֶלָּא זֶה הַסּוֹד לֹא הִתְגַּלָּה רַק יוֹם אֶחָד שֶׁהָיִיתִי עַל חוֹף הַיָּם, וּבָא אֵלַיְהוּ וְאָמַר לִי, רַבִּי, יְדַעְתָּ מַה זֶּה "מִי בָרָא אֵלֶּה" אֲמַרְתִּי לוֹ, אֵלּוּ הַשָּׁמַיִם וְצִבְאוֹתָם, הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ-הוּא שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם וּלְבָרֵךְ אוֹתוֹ, שֶׁכָּתוּב (שם ח) כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעֹתֶיךָ וְגוֹ', ה' אֲדֹנֵנוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ.

דף ב.

אָמַר לִי רַבִּי מִלָּה סְתִימָא הֲוָה קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְגָלֵי בְּמְתִיבְתָּא עִלָּאָה וְדָא הוּא. בְּשַׁעְתָּא דְּסְתִימָא דְכָל סְתִימִין בָּעָא לְאִתְגַּלְיָא, עָבַד בְּרֵישָׁא נְקוּדָ"ה (להלן ט"ו א', משפטים ק"ה א', ט' ב', שמות רכ"ו ב', רכ"ח א) חָדָא, וְדָא סָלִיק לְמֶהֱוֵי מַחֲשָׁבָה. צַיֵּיר בֵּהּ כָּל צִיּוּרִין. חָקַק בֵּהּ כָּל גְּלִיפִין.

אָמַר לִי, רַבִּי, דָּבָר נִסְתָּר הָיָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא וְגִלָּה בַּיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה, וְזֶה הוּא. בְּשָׁעָה שֶׁנִּסְתַּר כָּל הַנִּסְתָּרִים רָצָה לְהִתְגַּלּוֹת, עָשָׂה בָּרֹאשׁ נְקֻדָּ"ה אַחַת, וְזוֹ עָלְתָה לִהְיוֹת מַחֲשָׁבָה. צִיֵּר בָּהּ אֶת כָּל הַצִּיּוּרִים, חָקַק בָּהּ כָּל הַחִקּוּקִים.

וְאַגְלִיף גּוֹ בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא סְתִימָא גְּלִיפוּ דְּחַד צִיּוּרָא סְתִימָאָה קַדִּישׁ קַדִּישִׁין בְּנָיְינָא עֲמִיקָא דְּנָפַק מִגּוֹ מַחֲשָׁבָה וְאִקָּרֵי מ"י שֵׁירוּתָא (נ"א ראשיתא) לְבָנְיָנָא. קַיְימָא וְלָא קַיְימָא. עֲמִיק וְסָתִים בִּשְׁמָא. לָא אִקָּרֵי אֶלָּא מ"י. בָּעָא לְאִתְגַּלְיָיא וּלְאִתְקָרֵי בִּשְׁמָא (דא) וְאִתְלַבַּשׁ בְּלִבּוּשׁ יְקָר דְּנָהִיר וּבָרָא אֱלֹהָ"ה בִּשְׁמָא. אִתְחַבְּרוּן אַתְוָון אִלֵּין בְּאִלֵּין וְאִשְׁתְּלִים בִּשְׁמָא אֱלֹהִים. וְעַד לָא בָרָא אֱלֹהָ"ה לָא סָלִיק בִּשְׁמָא אֱלֹהִים. וְאִנּוּן דְּחָבוּ בְּעֶגְלָא (נ"א בעלמא). עַל רָזָא דָּנָא אָמְרוּ (שמות לכ) אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל.

וְחָקַק בְּתוֹךְ הַמַּאוֹר הַקָּדוֹשׁ הַנִּסְתָּר חֲקִיקָה שֶׁל צִיּוּר אֶחָד נִסְתָּר, קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, בְּנְיָן עֲמֹק שֶׁיָּצָא מִתּוֹךְ הַמַּחֲשָׁבָה וְנִקְרֵאת מ"י תְּחִלָּה [נ"א: ראשית] לַבִּנְיָן. עוֹמֵד וְלֹא עוֹמֵד. עָמֹק וְנִסְתָּר בַּשֵּׁם. לֹא נִקְרָא אֶלָּא מ"י. רָצָה לְהִתְגַּלּוֹת וּלְהִקָּרֵא בַּשֵּׁם [הזה], וְהִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשׁ יְקָר שֶׁמַּאִיר וּבָרָא אֱלֹהָ, וְעָלָה אֱלֹהָ בַּשֵּׁם. הִתְחַבְּרוּ הָאוֹתִיּוֹת אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, וְנִשְׁלְמוּ בַּשֵּׁם אֱלֹהִים (מ"י-אלה). וְטֶרֶם שֶׁבָּרָא אֱלֹהָ, לֹא עָלָה בַּשֵּׁם אֱלֹהִים, וְהֵם שֶׁחָטְאוּ בָּעֶגֶל [נ"א בעולם], וְעַל סוֹד זֶה אָמְרוּ (שמות לב) אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל.

וּכְמָה דְּאִשְׁתַּתַּף מ"י בְּאֱלֹהָ, הָכִי הוּא שְׁמָא דְּאִשְׁתַּתַּף תְּדִיר. וּבְרָזָא דָּא אִתְקְיֵים עָלְמָא. וּפָרַח אֵלַיְהוּ וְלָא חֲמֵינָא לֵיהּ. וּמַנֵּיהּ יְדַעְנָא מִלָּה (דא) דְּאוֹקִימְנָא (וקאימנא) עַל רָזָא וְסִתְרָא דִּילֵהּ. אֲתָא רַבִּי אֶלְעָזָר וְכֻלְּהוּ חַבְרַיָּיא וְאִשְׁתְּטָחוּ קַמֵּיהּ. בָּכוּ וְאָמְרוּ אִלְמָלֵא לֹא אֲתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דַּיַּי.

וּכְמוֹ שֶׁמִּשְׁתַּתֵּף מ"י בְּאֱלֹהָ, כָּךְ הוּא הַשֵּׁם שֶׁמִּשְׁתַּתֵּף תָּמִיד, וּבְסוֹד הַזֶּה הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם. וּפָרַח אֵלַיְהוּ וְלֹא רְאִיתִי אוֹתוֹ, וּמִמֶּנּוּ יָדַעְתִּי הַדָּבָר [הזה] [שהעמדתי] עַל הַסּוֹד וְהַסֵּתֶר שֶׁלּוֹ. בָּא רַבִּי אֶלְעָזָר וְכָל הַחֲבֵרִים וְהִשְׁתַּטְּחוּ לְפָנָיו. בָּכוּ וְאָמְרוּ, אִלְמָלֹא לֹא בָאנוּ לְעוֹלָם אֶלָּא לִשְׁמֹעַ אֶת זֶה - דַּי.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן עַל דָּא שְׁמַיָּא וְחֵילֵיהוֹן בְּמַ"ה אִתְבְּרִיאוּ, דִּכְתִיב (תהלים שם) כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעוֹתֶיךָ וְגוֹ' וּכְתִיב, (תהלים שם) מָ"ה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה" הוֹדְךָ" עַל" הַשָּׁמָיִם", עַל הַשָּׁמַיִם אִיהוּ לְסַלָּקָא בִּשְׁמָא. בְּגִין דְּבָרָא נְהוֹרָא לִנְהוֹרִיהּ וְאִתְלַבַּשׁ דָּא בְדָא וְסָלִיק בִּשְׁמָא עִלָּאָה. וְעַל דָּא בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, דָּא אֱלֹהִים עִלָּאָה, דְּהָא מָ"ה לָא הֲוֵי הָכִי וְלָא אִתְבְּנֵי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עַל זֶה הַשָּׁמַיִם וּצְבָאָם נִבְרְאוּ בְּמַ"ה, שֶׁכָּתוּב (תהלים ח) כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעֹתֶיךָ וְגוֹ'. וְכָתוּב (שם) מָ"ה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה" הוֹדְךָ" עַל" הַשָּׁמַיִם". עַל הַשָּׁמַיִם הוּא לַעֲלוֹת בַּשֵּׁם, מִשּׁוּם שֶׁבָּרָא אוֹר לְאוֹרוֹ וְהִתְלַבֵּשׁ זֶה בָּזֶה וְעָלָה בְּשֵׁם עֶלְיוֹן. וְעַל כֵּן בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים - זֶה אֱלֹהִים הָעֶלְיוֹן, שֶׁהֲרֵי מָ"ה לֹא הָיָה כָּךְ וְלֹא נִבְנָה.

אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְמַשְׁכָן אַתְוָון אִלֵּין (מאילין) אֱלֶ"ה מִלְעֵילָא לְתַתָּא. וְאִמָּא אוֹזִיפַת אֶל פְּנֵי הָאָדוֹן יְיָ, וְדָא אִקְרֵי אָדוֹן כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (יהושע ג) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. כְּדֵין נַפְקַת ה' וְאָעְיַלַת י', וְאִתְקַשְׁיטַת בְּמָאנֵי דְכוּרָא לְקָבְלֵיהוֹן דְּכָל דְּכַר בְּיִשְׂרָאֵל.

אֶלָּא, בְּשָׁעָה שֶׁנִּמְשְׁכוּ הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ [מאלו] אֱלֶ"ה מִלְמַעְלָה לְמַטָּה. וְהָאֵם הִלְוָתָה לַבַּת בְּגָדֶיהָ וְקִשְׁטָה אוֹתָהּ בְּתַכְשִׁיטֶיהָ. וּמֵתֵי קִשְׁטָה אוֹתָהּ בְּתַכְשִׁיטֶיהָ כְּרָאוּי בְּשָׁעָה שֶׁנִּרְאוּ לְפָנֶיהָ כָּל זָכָר, שֶׁכָּתוּב (שמות כג) אֶל פְּנֵי הָאָדוֹן ה'. וְזֶה נִקְרָא אָדוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ג) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. וְאָז יָצְאָה ה' וְנִכְנְסָה י', וְהִתְקַשְּׁטָה בִּכְלִים שֶׁל זָכָר כְּנֶגְדָּם שֶׁל כָּל זָכָר בְּיִשְׂרָאֵל.

וְאַתְוָון אָחֳרָנִין מָשְׁכָן לוֹן יִשְׂרָאֵל מֵעֵילָא לְגַבֵּי אֲתַר דָּא (תהלים מב) אֵלָּה אֶזְכְּרָה. אַדְכָּרְנָא בְּפוּמָאי וְשַׁפִּיכְנָא דְמָעָאי (ברעות נפשי בגין לאמשכא אתוון אלין) וּכְדֵין אֲדַדֵּם מֵעֵילָא עַד בֵּית אֱלֹהִים, לְמֶהֱוֵי אֱלֹהִים כְּגַוְונָא דִילֵיהּ. וּבְמַאי, (תהלים מב) בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה הָמוֹן חוֹגֵג.

וְאוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת מוֹשְׁכִים אוֹתָם יִשְׂרָאֵל מִלְמַעְלָה לַמָּקוֹם הַזֶּה. (תהלים מב) אֵלֶּה אֶזְכְּרָה. אַזְכִּיר בְּפִי וְאֶשְׁפֹּךְ דִּמְעוֹתַי [ברצון נפשי כדי להמשיך האותיות הללו], וְאָז אֲדַדֵּם מִלְמַעְלָה עַד בֵּית אֱלֹהִים, שֶׁיִּהְיֶה אֱלֹהִים כְּמוֹ שֶׁהוּא. וּבְמֶה (שם) בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה הָמוֹן חוֹגֵג.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר שְׁתִיקָא דִילִי בְּנָא מַקְדְּשָׁא לְעֵילָא וּבְנָא מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא. וּבְוַדַּאי מִלָּה בְּסֵלַע מִשְׁתּוֹקָא בִּתְרִין. מִלָּה בְּסֵלַע מַה דְּאָמַרְנָא וְאִתְעַרְנָא בֵּיהּ, מִשְׁתּוֹקָא בִּשְׁתַּיִם מַה דְּשָׁתִיקְנָא דְּאִבְּרוּ וְאִיבְּנוּ תְּרִין עָלְמִין כְּחָדָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַשְׁתִיקָה שֶׁלִּי בְּנָתָה מִקְדָּשׁ לְמַעְלָה וּבָנְתָה מִקְדָּשׁ לְמַטָּה, וּבְוַדַּאי דִּבּוּר בְּסֶלַע וּשְׁתִיקָה בִּשְׁתַּיִם. מִלָּה בְּסֶלַע - מַה שֶּׁאָמַרְתִּי וְהִתְעוֹרַרְתִּי בּוֹ, שְׁתִיקָה בִּשְׁתַּיִם - מַה שֶּׁשָּׁתַקְתִּי שֶׁנִּבְרְאוּ וְנִבְנוּ שְׁנֵי עוֹלָמוֹת יַחַד.

דף ב:

אֲמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן מִכָּאן וּלְהָלְאָה שְׁלִימוּ דְקָרָא, דִּכְתִיב, (ישעיה מ) הַמּוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם, תְּרִין דַּרְגִּין אִנּוּן דְּאִיצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי רְשִׁים כָּל חַד מִינַיְיהוּ. חַד דָּא דְּאִתְמַר מָ"ה. וְחַד מ"י. דָּא עִלָּאָה וְדָא תַּתָּאָה. דָּא עִלָּאָה רָשִׁים וְאָמַר (שמות קסח ב', וקלח ב) הַמּוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם, הַמּוֹצִיא הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע וְלֵית כַּוָּותֵיהּ. כְּגַוְונָא דָּא הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ. הַמּוֹצִיא הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָא דָּא דַרְגָּא תַּתָּאָה, וְכוּלָּא חַד. בְּמִסְפַּר שִׁתִּין רִבּוֹא אִנּוּן דְּקַיְימִין כְּחָדָא, וְאַפִּיקוּ חֵילִין לְזִינַיְיהוּ דְּלֵית לוֹן חֻשְׁבָּנָא.

אֲמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִכָּאן וְהָלְאָה שְׁלִמּוּת הַכְּתוּב, שֶׁכְּתוּב (ישעיה מ) הַמּוֹצִיא בְמִסְפָּר צְבָאָם. שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת רְשׁוּמָה כָּל אַחַת מֵהֶן. אַחַת זֶה שֶׁנֶּאֱמַר מָ"ה, וְאַחַת מ"י. זוֹ עֶלְיוֹנָה וְזוֹ תַּחְתּוֹנָה. זוֹ הָעֶלְיוֹנָה רְשׁוּמָה, וְאוֹמֵר הַמּוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם. הַמּוֹצִיא - אוֹתוֹ הַנּוֹדָע וְאֵין כְּמוֹתוֹ. כְּמוֹ זֶה הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ. הַמּוֹצִיא - הַהוּא שֶׁנּוֹדָע. זוֹ הַדַּרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה, וְהַכֹּל אֶחָד. בְּמִסְפָּר - שִׁשִּׁים רִבּוֹא הֵם שֶׁעוֹמְדִים יַחַד, וְהוֹצִיאוּ צְבָאוֹת לְמִינֵיהֶם שֶׁאֵין לָהֶם חֶשְׁבּוֹן.

(נ"א כגוונא דא) לְכֻלָּם, בֵּין אִנּוּן שִׁתִּין, בֵּין כָּל חֵילִין דִּילְהוֹן, בְּשֵׁם יִקָּרֵא. מַאי בְּשֵׁם יִקָּרֵא. אִי תֵּימָא דְּקָרָא לוֹן בִּשְׁמָהַתְהוֹן, לָאו הָכִי הוּא, דְּאִם כֵּן בִּשְׁמוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּדַרְגָא דָּא לָא סָלִיק בִּשְׁמָא (לעילא) וְאִקְרֵי מ"י, לָא אוֹלִיד וְלָא אַפִּיק טְמִירִין לְזִינַיְיהוּ אַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ הֲווּ טְמִירִין בֵּיהּ. כֵּיוָן דְּבָרָא אֱלֹ"ה וְאִסְתַּלַּק בִּשְׁמֵיהּ וְאִקְרֵי אֱלֹהִים, כְּדֵין בְּחֵילָא דִּשְׁמָא דָּא אַפִּיק לוֹן בִּשְׁלִימוּ, וְדָא הוּא בְּשֵׁם יִקָּרֵא, בְּהַהוּא שֵׁם דִּילֵיהּ קָרָא וְאַפִּיק כָּל זִינָא וְזִינָא לְאִתְקַיְימָא בִּשְׁלִימוּתֵיהּ. כְּגַוְונָא דָּא (שמות לא) רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם. אַדְכָּרָנָא שְׁמִי לְאִתְקַיְימָא בְּצַלְאֵל עַל קִיּוּם אַשְׁלָמוּתֵיהּ.

[נ"א: כמו זה]. לְכֻלָּם - בֵּין אוֹתָם הַשִּׁשִּׁים, בֵּין כָּל צְבָאוֹתָם - בְּשֵׁם יִקָּרֵא. מַה זֶּה בְּשֵׁם יִקָּרֵא אִם תֹּאמַר שֶׁקָּרָא לָהֶם בִּשְׁמוֹתֵיהֶם - זֶה אֵינוֹ כֵּךְ, שֶׁאִם כֵּךְ, הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת בִּשְׁמוֹ. אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהַדַּרְגָּה הַזּוֹ לֹא עוֹלָה בַּשֵּׁם [לְמַעְלָה] וְנִקְרֵאת מ"י, לֹא מוֹלִידָה וְלֹא מוֹצִיאָה נִסְתָּרִים לְמִינָהּ, אַף עַל גַּב שֶׁכֻּלָּם הָיוּ טְמוּנִים בָּהּ. כֵּיוָן שֶׁבָּרָא אֱלֹה וְהִתְעַלָּה בִּשְׁמוֹ וְנִקְרָא אֱלֹהִים, אָז בְּכֹחַ הַשֵּׁם הַזֶּה הוֹצִיא אוֹתָם בִּשְׁלֵמוּת. וְזֶה הוּא בְּשֵׁם יִקָּרֵא, בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם שֶׁלּוֹ קָרָא וְהוֹצִיא כָּל מִין וּמִין שֶׁיִּתְקַיְמוּ בִּשְׁלֵמוּתוֹ. כְּמוֹ זֶה (שמות לא) רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם. הִזְכַּרְתִּי שְׁמִי שֶׁיִּתְקַיֵּם בְּצַלְאֵל עַל קִיּוּם שְׁלֵמוּתוֹ.

מֵרוֹב אוֹנִים, (ישעיה מ) מַאי מֵרוֹב אוֹנִים, דָּא (פקודי רל"א ב) רִישׁ דַּרְגִּין, דִּסְלִיקוּ בֵּיהּ כָּל רְעוּתִין וְאִסְתַּלְקוּ בֵּיהּ (דף ב ע"ב) בְּאֹרַח סְתִים. וְאַמַּיִץ כֹּחַ דָּא רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה דְּאִסְתַּלַּק בְּשֵׁם אֱלֹהִים כִּדְקָאֲמָרַן. אִישׁ לֹא נֶעְדָּר מֵאִנּוּן שִׁתִּין רִבּוֹא דְּאָפִיק בְּחֵילָא דִּשְׁמָא. וּבְגִין דְּאִישׁ לֹא נֶעְדָּר, בְּכָל אֲתַר דְּמִיתוּ יִשְׂרָאֵל וְאִתְעֲנָשׁוּ בְּחוֹבַיְיהוּ אִתְמְנוּן וְלָא אֶעָדֵר מֵאִנּוּן

(קנ"ז א', שמות כ"ב א) שִׁתִּין רִבּוֹא אֶפִּילּוּ חָד. בְּגִין לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא דִיוּקְנָא חֲדָא. כְּמָה דְּאִישׁ לָא נָעֲדַר לְעֵילָּא, אוּף הָכִי לָא נָעְדַּר לְתַתָּא.

(ישעיה מ) מֵרֹב אוֹנִים. מַה זֶּה מֵרֹב אוֹנִים זֶה רֹאשׁ הַדְּרָגוֹת, שֶׁעוֹלִים בּוֹ כָּל הָרְצוֹנוֹת וַעֲלִיָּתָם בּוֹ בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר. וְאֹמֶץ כֹּחַ - זֶה סוֹד הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן שֶׁהִתְעַלָּה בַּשֵּׁם אֱלֹהִים כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. אִישׁ לֹא נֶעְדָּר - מֵאוֹתָם שִׁשִּׁים רִבּוֹא שֶׁהוֹצִיא בְּכֹחַ הַשֵּׁם. וּמִשּׁוּם שֶׁאִישׁ לֹא נֶעְדָּר, בְּכָל מָקוֹם שֶׁמַּתּוּ יִשְׂרָאֵל וְנֶעֶנְשׁוּ בַּחֲטָאֵיהֶם, נִמְנוּ וְלֹא נֶעְדַּר מֵאוֹתָם שִׁשִּׁים רִבּוֹא אֶפִלּוּ אֶחָד כְּדֵי לִהְיוֹת הַכֹּל צוּרָה אַחַת. כְּמוֹ שֶׁאִישׁ לֹא נֶעְדַּר לְמַעְלָה, אַף כָּךְ לֹא נֶעְדַּר לְמַטָּה.

בְּרֵאשִׁית, רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר, אַשְׁכְּחָן אַתְוָון בְּהִפּוּכָא. בֵּי"ת בְּקַדְמֵיתָא וּלְבָתַר. ב' בְּקַדְמֵיתָא הַיְינוּ בְּרֵאשִׁית. בָּרָא לְבָתַר. אל"ף בְּקַדְמֵיתָא וּלְבָתַר. אל"ף בְּקַדְמֵיתָא הַיְינוּ אֱלֹהִים. אֶת לְבָתַר. אֶלָּא כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד עָלְמָא, כָּל אָתְוָון הֲווֹ סְתִימִין, וּתְרֵין אַלְפִּין שְׁנִין עַד דְּלָא בָּרָא עָלְמָא הֲוָה מִסְתַּכֵּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהוּ.

בְּרֵאשִׁית, רַב הַמְנוּנָא הַזָּקֵן אָמַר, מָצָאנוּ אוֹתִיּוֹת בְּהִפּוּךְ. בֵּי"ת בַּהַתְחָלָה וְאַחַר כָּךְ. ב' בַּהַתְחָלָה - הַיְנוּ בְּרֵאשִׁית. בָּרָא לְאַחַר מִכָּן. אֶל"ף בַּהַתְחָלָה וְאַחַר כָּךְ. אֶל"ף בְּהַתְחָלָה - הַיְנוּ אֱלֹהִים, אֶת לְאַחַר מִכָּן. אֶלָּא כְּשֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לַעֲשׂוֹת אֶת הָעוֹלָם, כָּל הָאוֹתִיּוֹת הָיוּ נִסְתָּרוֹת. וְאַלְפַּיִם שָׁנָה טֶרֶם שֶׁבָּרָא אֶת הָעוֹלָם הָיָה מִסְתַּכֵּל הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא וּמִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּהֶם.

כַּד בָּעָא לְמִבְרֵי עָלְמָא, אָתוּ (מקץ ר"ד א', ויגש ר"ה ב) כָּל אַתְוָון קַמֵּיהּ מִסּוֹפָא אֲרֵישַׁיְיהוּ. שְׁרִיאַת אָת **ת** לְמֵיעַל בְּרֵישָׁא, אָמְרָה, רִבּוֹן עָלְמִין נִיחָא קָמָךְ לְמִבְרֵי בֵּי עָלְמָא, דְּאָנָא חוֹתְמָא דְגוּשְׁפַּנְקָא דִילָךְ אֱמ"ת, וְאַתְּ אִתְקְרִיאַת אֱמ"ת, יָאוֹת לְמַלְכָּא (אמת) לְמִשְׁרֵי בְּאוֹת אֱמ"ת וּלְמִבְרֵי בֵּי עָלְמָא. אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יָאוֹת אַנְתְּ וְזַכָּאָה אַנְתְּ, אֶלָּא לֵית אַנְתְּ כְּדָאי לְמִבְרֵי בָּךְ עָלְמָא, הוֹאִיל וְאַנְתְּ זַמִּינָא לְמֶהֱוֵי רָשִׁים עַל מִצְחִין דְּגוּבְרִין מְהֵימְנִין דְּקָיְימוּ אוֹרַיְתָא מֵאל"ף וְעַד תי"ו, וּבְרֵשִׁימוּ דִילָךְ יְמוּתוּן. וְעוֹד דְּאַנְתְּ חוֹתָמָא דְמָוֶת. הוֹאִיל וְאַנְתְּ כָּךְ, לֵית אַנְתְּ כְּדָאי לְמִבְרֵי בָּךְ עָלְמָא. מִיָּד נָפְקַת.

כְּשֶׁרָצָה לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם, בָּאוּ לְפָנָיו כָּל הָאוֹתִיּוֹת מִסּוֹפָם לְרֹאשָׁם. הִתְחִילָה הָאוֹת ת' לְהִכָּנֵס בָּרֹאשׁ. אָמְרָה: רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁאֲנִי תַּשְׁלוּם חוֹתָם שֶׁלְּךָ אֱמֶ"ת, וְאַתָּה נִקְרָאתָ אֱמֶ"ת, רָאוּי לְמֶלֶךְ [אמת] לְהַתְחִיל בְּאוֹת אֱמֶ"ת וְלִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם. אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא: רְאוּיָה אַתְּ וְזַכְאִית אַתְּ, אֶלָּא שֶׁאֵינֵךְ כְּדָאִית לִבְרֹא בָּךְ אֶת הָעוֹלָם, הוֹאִיל וְאַתְּ עֲתִידָה לִהְיוֹת רְשׁוּמָה עַל מִצְחֵי הָאֲנָשִׁים הַנֶּאֱמָנִים שֶׁקָּיְמוּ אֶת הַתּוֹרָה מֵאֶל"ף וְעַד תִּי"ו, וּבְרֵשֶׁם שֶׁלְּךָ יָמוּתוּ. וְעוֹד, שֶׁאַתְּ חוֹתָם הַמָּוֶת. וְהוֹאִיל וְאַתְּ כָּךְ, אֵינֵךְ כְּדָאִית לִבְרֹא בָּךְ אֶת הָעוֹלָם. מִיָּד יָצְאָה.

עָאלַת אָת **ש** קַמֵּיהּ, אָמְרָה קַמֵּיהּ, רִבּוֹן עָלְמִין, נִיחָא קָמָךְ לְמִבְרֵי בֵּי עָלְמָא, דְּבִי אִתְקְרֵי שְׁמָךְ שַׁדַּ"י, וְיָאוֹת לְמִבְרֵי עָלְמָא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. אָמַר לָהּ, יָאוֹת אַנְתְּ, וְטַב אַנְתְּ וּקְשׁוֹט אַנְתְּ, אֲבָל הוֹאִיל וְאָתְוָון דְּזִיּוּפָא נָטְלִין לָךְ לְמֶהֱוֵי עִמְּהוֹן, לָא בָּעֵינָא לְמִבְרֵי בָּךְ עָלְמָא,

דִּבְגִין דְּלָא יִתְקַיַּים שִׁקְרָא, אֶלָּא אִי יִטְלוֹן לֵהּ **ק"ר** מִכָּאן מָאן דְּבָעֵי לְמֵימַר שִׁקְרָא (ויקהל רט"ו ב) יְסוֹדָ יְסוֹדָא דְקְשׁוֹט בְּקַדְמֵיתָא וּלְבָתַר יוֹקִים לֵיהּ שִׁקְרָא, דְּהָא אָת אָת קְשׁוֹט אִיהוּ, אָת קְשׁוֹט דַּאֲבָהָתָן דְּאִתְיַיחֲדוּ בַהּ. **ק"ר** (פקודי רס"ד א', תרומה קמ"ח ב) אָתָוון דְּאִתְחֲזִיאוּ עַל סִטְרָא בִישָׁא אִנּוּן וּבְגִין לְאִתְקַיָּימָא נָטְלֵי אָת **ש** בְּגַוַויִיהוּ וַהֲווֹ קֻשָּׁר. כֵּיוָן דְּחָמַאת הָכִי נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ.

נִכְנְסָה הָאוֹת ש' לְפָנָיו. אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁבִּי נִקְרֵאתָ שִׁמְךָ שַׁדַּי, וְרָאוּי לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם בְּשֵׁם קָדוֹשׁ. אָמַר לָהּ: רְאוּיָה אַתְּ וְטוֹבָה אַתְּ וֶאֱמֶת אַתְּ, אֲבָל הוֹאִיל וְהָאוֹתִיוֹת שֶׁל הַזִּיּוּף נוֹטְלִים אוֹתָךְ לִהְיוֹת עִמָּהֶם, אֵינִי רוֹצֶה לִבְרֹא בָּךְ אֶת הָעוֹלָם, שֶׁכְּדַי שֶׁלֹּא יִתְקַיֵּים הַשֶּׁקֶר אֶלָּא אִם יִטְלוּ אוֹתָךְ ק ר. מִכָּאן, שֶׁמִּי שֶׁרוֹצֶה לוֹמַר שֶׁקֶר, יִטֹּל יְסוֹד שֶׁל אֱמֶת בַּהַתְחָלָה וְאַחַר כָּךְ יְקַיֵּם אֶת הַשֶּׁקֶר. שֶׁהֲרֵי הָאוֹת ש' הִיא אוֹת אֱמֶת, אוֹת הָאֱמֶת שֶׁהִתְיַחֲדוּ בָהּ הָאָבוֹת. ק' ר' הָאוֹתִיוֹת שֶׁנִּרְאוּ עַל הַצַּד הָרָע הֵם, וּכְדֵי לְהִתְקַיֵּם נָטְלוּ אֶת הָאוֹת ש' בְּתוֹכָן וְנִהְיָה קֶשֶׁר. כֵּיוָן שֶׁרָאֲתָה כָּךְ, יָצְאָה מִלְּפָנָיו.

עָאלַת אָת **צ** אָמְרָה קַמֵּיהּ, רִבּוֹן עָלְמָא נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא דְּאָנָא (ס"א דבי) בִּי חֲתִימִין צַדִּיקִים, וְאַנְתְּ דְּאִתְקְרִיאַת צַדִּיק, בִּי רָשִׁים דְּכְתִיב, (תהלים יא) כִּי צַדִּיק יְיָ צְדָקוֹת אָהֵב, וּבִי יָאוֹת לְמִבְרֵי עָלְמָא. אָמַר לָהּ צַדִּי, צַדִּיק אַנְתְּ, וְצַדִּיק אַנְתְּ אִתְקְרִיאַת, אֲבָל אַנְתְּ צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי טְמִירָא, לֵית אַנְתְּ צָרִיךְ לְאִתְגַּלְיָא כָּל כָּךְ בְּגִין דְּלָא לְמֵיהַב פִּתְחוֹן פֶּה לְעָלְמָא. מַאי טַעְמָא **נ** אִיהִי, אַתְיָא י' דִּשְׁמָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא וְרָכִיב עֲלָהּ (ואתאחד) (ואתאחיד) בַּהֲדָהּ. וְרָזָא דָא כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן דּוּ פַּרְצוּפִין בָּרָאוֹ. וּבְגִין כָּךְ אַנְפּוֹי דִּיוּ"ד מְהַדַּר לַאֲחוֹרָא כְּגַוְונָא דָא [חסר ציור] וְלָא אִתְהַדְּרוּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין כְּגַוְונָא דָא [חסר ציור] , אִסְתַּכַּל לְעֵילָא כְּגַוְונָא דָא [חסר ציור] , אִסְתַּכְּלַת לְתַתָּא כְּגַוְונָא דָא [חסר ציור] , אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (תוב) (תו), דְּאֲנָא זַמִּין לְנַסָּרָא לָךְ וּלְמֶעְבַּד לָךְ אַפִּין בְּאַפִּין אֲבָל בְּאַתָּרָא אָחֳרָא תִּסְתַּלַּק. נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ וְאָזְלַת.

נִכְנְסָה הָאוֹת צ'. אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹן הָעוֹלָם, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁאֲנִי [נ"א: שבי] חֲתוּמִים הַצַּדִּיקִים, וְאַתָּה שָׁנִקְרֵאתָ צַדִּיק רָשׁוּם בִּי, שֶׁכָּתוּב (תהלים יא) כִּי צַדִּיק ה' צְדָקוֹת אָהֵב, וּבִי רָאוּי לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם. אָמַר לָהּ: צַדִּי, צַדִּי אַתְּ וְצַדִּיק אַתְּ, אֲבָל אַתְּ צְרִיכָה לִהְיוֹת טְמוּנָה, אֵינֵךְ צְרִיכָה לְהִתְגַּלּוֹת כָּל כָּךְ בִּגְלַל שֶׁלֹּא לָתֵת פִּתְחוֹן פֶּה לָעוֹלָם. מַהוּ הַטַּעַם נ' הִיא. בָּאָה הִי' שֶׁל הַשֵּׁם שֶׁל הַבְּרִית הַקָּדוֹשׁ וְרוֹכֶבֶת עָלֶיהָ ונאחז עִמָּהּ. וְזֶה הַסּוֹד, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן, בָּרָא אוֹתוֹ דּוּ פַּרְצוּפִים, וּמִשּׁוּם כָּךְ הַפָּנִים שֶׁל יו"ד חוֹזֵר לְאָחוֹר כְּמוֹ זֶה: (ציור למעלה) וְלֹא חוֹזְרִים פָּנִים בְּפָנִים כְּמוֹ זֶה: מִסְתַּכֵּל לְמַעְלָה כְּמוֹ זֶה: (ציור למעלה) מִסְתַּכֵּל לְמַטָּה כְּמוֹ זֶה: (ציור למעלה) אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא עוֹד, שֶׁאֲנִי עָתִיד לְנַסֵּר אוֹתָךְ וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָךְ פָּנִים בְּפָנִים, אֲבָל בְּמָקוֹם אַחֵר תִּתְעַלִּי. יָצְאָה מִלְּפָנָיו וְהָלְכָה.

עָאלַת אָת **פ** אָמְרָה קַמֵּיהּ, רִבּוֹן עָלְמִין נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא דְּהָא פּוּרְקָנָא דְּאַנְתְּ זַמִּין לְמֶעְבַּד בְּעָלְמָא בִּי רְשִׁים, וְדָא הוּא פְּדוּת. וּבִי יָאוֹת לְמִבְרֵי עָלְמָא. אָמַר לָהּ יָאוֹת

אַנְתְּ, אֲבָל בָּךְ אִתְרְשִׁים פְּשַׁע בִּטְמִירוּ, כְּגַוְונָא דְּחִיוְיָא דְּמָחֵי וְאָעִיל רֵישֵׁיהּ בֵּין גּוּפֵיהּ, הָכִי מַאן דְּחָב כָּפִיף רֵישֵׁיהּ וְאַפִּיק יְדוֹי. וְכֵן **ע** עָוֹן, אַף עַל גַּב דְּאָמְרָה דְּאִית בֵּיהּ עֲנָוָה, אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא אִיבְּרֵי בָךְ עָלְמָא. נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ.

נִכְנְסָה הָאוֹת פ'. אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי הַפְּדוּת שֶׁאַתָּה עָתִיד לַעֲשׂוֹת בָּעוֹלָם רְשׁוּמָה בִּי, וְזוֹ הִיא פְּדוּת, וּבִי רָאוּי לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם. אָמַר לָהּ: רְאוּיָה אַתְּ, אֲבָל בָּךְ רְשׁוּם פֶּשַׁע בַּסֵּתֶר. כְּמוֹ שֶׁהַנָּחָשׁ שֶׁמַּכֶּה וּמַכְנִיס רֹאשׁוֹ בֵּין גּוּפוֹ, כָּךְ מִי שֶׁחוֹטֵא, כּוֹפֵף רֹאשׁוֹ וּמוֹצִיא יָדָיו. וְכֵן ע' עָוֹן, אַף עַל גַּב שֶׁאָמְרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲנָוָה, אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא: לֹא אֶבְרָא בָּךְ אֶת הָעוֹלָם. יָצְאָה מִלְּפָנָיו.

דף ג.

עָאלַת אָת **ס** אָמְרָה קַמֵּיהּ, רִבּוֹן (דף ג ע"א) עָלְמִין, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא, דְּאִית בִּי סְמִיכָא לְנַפְּלִין דִּכְתִיב, (תהלים קמה) סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנּוֹפְלִים. אָמַר לָהּ, עַל דָּא אַנְתְּ צָרִיךְ לְאַתָּרָךְ וְלָא תָזוּז מִנַּיהּ, אִי אַתְּ נָפֵיק מֵאַתָּרָךְ מַה תְּהֵא עָלַיְיהוּ (ו' ע"א) דְּאִנּוּן נָפְלִין הוֹאִיל וְאִנּוּן סְמִיכִין עָלָךְ. מִיָּד נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ.

נִכְנְסָה הָאוֹת ס'. אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, נוֹחַ לְךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁיֵּשׁ בִּי סְמִיכָה לַנּוֹפְלִים, שֶׁכָּתוּב (תהלים קמה) סוֹמֵךְ ה' לְכָל הַנּוֹפְלִים. אָמַר לָהּ: עַל כֵּן אַתְּ צְרִיכָה אֶת מְקוֹמֵךְ וְאַל תָּזוּזִי מִמֶּנּוּ. אִם אַתְּ יוֹצֵאת מִמְּקוֹמֵךְ, מַה יִּהְיֶה עַל אוֹתָם הַנּוֹפְלִים, הוֹאִיל וְהֵם סוֹמְכִים עָלַיִךְ מִיָּד יָצְאָה מִלְּפָנָיו.

עָאלַת אָת **נ** אָמְרָה קַמֵּיהּ, רִבּוֹן עָלְמָא, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא, דְּבִי כְּתִיב נוֹרָא תְהִלּוֹת וּתְהִלָּה דְּצַדִּיקִים נָאוָה תְהִלָּה. אָמַר לָהּ, נוּ"ן תּוּב לְאַתָּרָךְ, דְּהָא בְּגִינָךְ תְּבַת סַמָ"ךְ לְאַתָּרָהּ וְהֲוֵי סָמִיךְ עָלָהּ. מִיָּד תְּבַת לְאַתָּרָהּ וְנָפְקַת מִקַּמֵּיהּ.

נִכְנְסָה הָאוֹת נ'. אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹן הָעוֹלָם, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁבִּי כָּתוּב נוֹרָא תְהִלּוֹת וּתְהִלָּה לַצַּדִּיקִים נָאוָה תְהִלָּה. אָמַר לָהּ: נוּ"ן שׁוּבִי לִמְקוֹמֵךְ, שֶׁהֲרֵי בִּשְׁבִילֵךְ שָׁבָה סָמֶ"ךְ לִמְקוֹמָהּ וְתִהְיִי סְמוּכָה עָלֶיהָ. מִיָּד שָׁבָה לִמְקוֹמָהּ וְיָצְאָה מִלְּפָנָיו.

עָאלַת אָת **מ** אָמְרָה קַמֵּיהּ רִבּוֹן עָלְמָא, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא, דְּבִי אִתְקְרִיאַת מֶלֶךְ. אָמַר לָהּ הָכִי הוּא וַדַּאי, אֲבָל לָא אִבְרֵי בָּךְ עָלְמָא בְּגִין דְּעָלְמָא אִצְטְרִיךְ לְמֶלֶךְ תּוּב לְאַתָּרָךְ, אַנְתְּ וְ-**ל** וְ-**ך** דְּהָא לָא יָאוֹת לְעָלְמָא לְמֵיקַם בְּלָא מֶלֶךְ.

נִכְנְסָה הָאוֹת מ'. אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹן הָעוֹלָם, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁבִּי נִקְרֵאתָ מֶלֶךְ. אָמַר לָהּ: כָּךְ הוּא וַדַּאי, אֲבָל לֹא אֶבְרָא בָּךְ אֶת הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהָעוֹלָם צָרִיךְ מֶלֶךְ. שׁוּבִי לִמְקוֹמֵךְ אַתְּ וְל' וְךָ', שֶׁהֲרֵי לֹא רָאוּי לָעוֹלָם לַעֲמֹד בְּלִי מֶלֶךְ.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא נָחֲתָא **כ** מִן קֳדָמוֹהִי אֶת מֵעַל כּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ אִזְדַּעְזְעַת וְאָמְרָה קַמֵּיהּ, רִבּוֹן עָלְמָא, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא דְּאֵנָא כְּבוֹדָךְ. וְכַד נָחֲתַת **כ** מֵעַל כּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ אִזְדַּעְזְעוּ

מָאתָן (ח ב') אֶלֶף עָלְמִין וְאִזְדַּעְזַע כֻּרְסְיָיא וְכֻלְהוּ עָלְמִין אִזְדַּעְזָעוּ לְמִנְפַּל. אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּ"ף כָּ"ף, מָה אַתְּ עָבִיד הָכָא, דְּלָא אִבְרֵי בָּךְ עָלְמָא. תּוּב לְאַתָּרָךְ דְּהָא בָּךְ כְּלָיָה (ישעיה י) כָּלָה וְנֶחֱרָצָה אִשְׁתְּמַע, תּוּב לְכָרְסְיָיךְ וְהֲוֵי תַּמָּן. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ וְתָבַת לְדוּכְתָּהּ.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יָרְדָה מִלְּפָנָיו הָאוֹת כ' מֵעַל כִּסֵּא כְבוּדוֹ, הִזְדַּעְזָעָה וְאָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹן הָעוֹלָם, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁאֲנִי כְּבוֹדֶךָ. וּכְשֶׁיָּרְדָה כ' מֵעַל כִּסֵּא כְּבוֹדוֹ, הִזְדַּעְזְעוּ מְאתַיִם אֶלֶף עוֹלָמוֹת, וְהִזְדַּעְזַע הַכִּסֵּא, וְכָל הָעוֹלָמוֹת הִזְדַּעְזְעוּ לִפֹּל. אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ- הוּא: כָּ"ף כָּ"ף, מָה אַתְּ עוֹשָׂה כָּאן שֶׁלֹּא אֶבְרָא בָּךְ אֶת הָעוֹלָם. שׁוּבִי לִמְקוֹמֵךְ, שֶׁהֲרֵי בָּךְ כְּלָיָה, כָּלָה וְנֶחֱרָצָה (ישעיה י) נִשְׁמַע. שׁוּבִי לְכִסְאֵךְ וְתִהְיִי שָׁם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יָצְאָה מִלְּפָנָיו וְשָׁבָה לִמְקוֹמָהּ.

עָאלַת אָת **י** אָמְרָה קַמֵּיהּ, רִבּוֹן עָלְמָא, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא דְּאָנָא שֵׁירוּתָא דְּשָׁמָא קַדִּישָׁא וְיָאוֹת לָךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא. אָמַר לָהּ, דֵּי לָךְ דְּאַנְתְּ חָקִיק בִּי, וְאַנְתְּ רָשִׁים בִּי, וְכָל רְעוּתָא דִילִי בָּךְ סָלִיק, לֵית אַנְתְּ יָאוֹת לְאִתְעַקָּרָא מִן שְׁמִי.

נִכְנְסָה הָאוֹת י'. אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹן הָעוֹלָם, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁאֲנִי רֵאשִׁית הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְרָאוּי לְךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם. אָמַר לָהּ: דַּי לָךְ שֶׁאַתְּ חֲקוּקָה בִּי וְאַתְּ רְשׁוּמָה בִּי, וְכָל רְצוֹנִי עוֹלֶה בָּךְ. אֵינֵךְ רְאוּיָה לְהֵעָקֵר מִשְּׁמִי.

עָאלַת אָת **ט** (תרומה קנ"ב ע"א) אָמְרָה קַמֵּיהּ רִבּוֹן עָלְמָא נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא דְּאַנְתְּ בִּי אִתְקְרִיאַת טוֹב וְיָשָׁר. אָמַר לָהּ לָא אִבְרֵי בָּךְ עָלְמָא דְּהָא טוּבָךְ סָתִים בְּבַנָּווֹךְ, וְצָפוּן בְּגַנָּווֹךְ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים לא) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ הוֹאִיל וְגָנִיז בְּגַנָּווֹךְ לֵית בֵּיהּ חוּלָקָא לְעָלְמָא דָּא דְּאַנָא בָּעֵי לְמִבְרֵי, אֶלָּא בְּעָלְמָא (שמות קנ"ב א) דְּאָתֵי. וְתוּ דְּעַל דְּטוּבָךְ גָּנִיז בְּגַנָּווֹךְ יִטְבְּעוּן תַּרְעֵי דְּהֵיכָלָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איכה ב) טָבְעוּ בָאָרֶץ שְׁעָרֶיהָ. וְתוּ דְּח לְקַבְלָךְ וְכַד תִּתְחַבְּרוּן כְּחָדָא הָא ח"ט, וְעַל דָּא אָתְוון אִלֵּין לָא רְשִׁימִין בְּשִׁבְטִין קַדִּישִׁין. מִיָּד נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ.

נִכְנְסָה הָאוֹת ט'. אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹן הָעוֹלָם, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁאַתָּה נִקְרָאתָ בִּי טוֹב וְיָשָׁר. אָמַר לָהּ: לֹא אֶבְרָא בָּךְ אֶת הָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי טוּבֵךְ נִסְתָּר בְּתוֹכֵךְ וְצָפוּן בְּתוֹכֵךְ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים לא) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ. הוֹאִיל וְגָנוּז בְּתוֹכֵךְ, אֵין בּוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לִבְרֹא, אֶלָּא בָּעוֹלָם הַבָּא. וְעוֹד, שֶׁעַל שֶׁטּוּבֵךְ גָּנוּז בְּתוֹכֵךְ, יִטְבְּעוּ שַׁעֲרֵי הַהֵיכָל, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איכה ב) טָבְעוּ בָאָרֶץ שְׁעָרֶיהָ. וְעוֹד, שֶׁח' כְּנֶגְדֵּךְ, וּכְשֶׁתִּתְחַבְּרוּ יַחַד הִנֵּה ח"ט, וְעַל כֵּן הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ לֹא רְשׁוּמוֹת בַּשְּׁבָטִים הַקְּדוֹשִׁים. מִיָּד יָצְאָה מִלְּפָנָיו.

עָאלַת ז אָת אָמְרָה קַמֵּיהּ רִבּוֹן עָלְמָא, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא, דְּבִי נָטְרִין בְּנָיךְ שַׁבָּת דִּכְתִיב, (שמות כ) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. אָמַר לָהּ לָא אִבְרֵי בָּךְ עָלְמָא דְּאַנְתְּ אִית בָּךְ קְרָבָא וְחַרְבָּא דְּשַׁנְנָא וְרוֹמָחָא דְּקָרְבָא כְּגַוְונָא דְנוּן. מִיָּד נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ.

נְכְנְסָה הָאוֹת ז'. אָמְרָה לוֹ: רִבּוֹן הָעוֹלָם, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁבִּי שׁוֹמְרִים בָּנֶיךָ אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁכָּתוּב (שמות כ) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. אָמַר לָהּ: לֹא אֶבְרָא בָּךְ אֶת הָעוֹלָם, שֶׁבָּךְ יֵשׁ קֶרֶב, וְחֶרֶב שְׁנוּנָה, וְרֹמַח שֶׁל קֶרֶב כְּמוֹ שֶׁלָּנוּן. מִיָּד יָצְאָה מִלְּפָנָיו.

עָאלַת אָת **ו** אָמְרָה קַמַּיהּ רִבּוֹן עָלְמָא, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא, דְּאֲנָא אָת מִשְׁמָךְ. אָמַר לָהּ וָאו אַנְתְּ וְ דַּי לְכוֹן דְּאַתּוּן אָתְוָון דִּשְׁמֵי דְּאַתּוּן בְּרָזָא דִשְׁמֵי וְחַקִּיקִין וּגְלִיפִין בִּשְׁמֵי וְלָא אִבְרֵי בָּכוּ עַלְמָא.

נְכְנְסָה הָאוֹת ו'. אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹן הָעוֹלָם, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁאֲנִי אוֹת מִשְּׁמְךָ. אָמַר לָהּ: וָא"ו, אַתְּ וְה' דַּי לָכֶם שֶׁאַתֶּן אוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁמִי, שֶׁאֹתָן בַּסּוֹד שֶׁל שְׁמֵי וַחֲקוּקוֹת וּגְלוּפוֹת בִּשְׁמֵי, וְלֹא אֶבְרָא בָּכֶן אֶת הָעוֹלָם.

עָאלַת אָת **ד** וְאָת **ג** אָמְרוּ אוּף הָכִי, אָמַר אוּף לוֹן דַּי לְכוֹן לְמֶהֱוֵי דָּא עִם דָּא דְּהָא מִסְכְּנִין לָא יִתְבַּטְּלוּן מִן עָלְמָא וּצְרִיכִין לְגַמּוֹל עִמְּהוֹן טִיבוּ. דְּלֶ"ת אִיהוּ מִסְכְּנָא, גִּימַ"ל גְּמוֹל לָהּ טִיבוּ, לָא תִתְפָּרְשׁוּן דָּא מִן דָּא וְדַי לְכוֹן לְמִיזַן דָּא לְדָיִן.

נְכְנְסָה הָאוֹת ד' וְהָאוֹת ג', אָמְרוּ אַף כָּךְ. אָמַר אַף לָהֶן: דַּי לָכֶן לִהְיוֹת זוֹ עִם זוֹ, שֶׁהָרֵי הָעֲנִיִּים לֹא יִתְבַּטְּלוּ מִן הָעוֹלָם, וּצְרִיכִים לִגְמֹל עִמָּהֶם חֶסֶד. דְּלֶ"ת הוּא הֶעָנִי (דל), גִּימֶל גּוֹמֶלֶת לָהּ חֶסֶד. אַל תִּפָּרְדוּ זוֹ מִזּוֹ, וְדַי לָכֶן לִזּוֹן זוֹ אֶת זוֹ.

עָאלַת אָת **ב** אָמְרָה לֵיהּ, רִבּוֹן עָלְמָא, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא, דְּבִי מְבָרְכָן לָךְ לְעֵילָא וְתַתָּא. אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא וַדַּאי בָּךְ אִבְרֵי עָלְמָא וְאַתְּ תְּהֵא שֵׁירוּתָא לְמִבְרֵי עָלְמָא.

נְכְנְסָה הָאוֹת ב'. אָמְרָה לוֹ: רִבּוֹן הָעוֹלָם, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁבִּי מְבָרְכִים אוֹתְךָ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא: הֲרֵי וַדַּאי שֶׁבָּךְ אֶבְרָא אֶת הָעוֹלָם, וְאַתְּ תִּהְיִי הָרִאשִׁית לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם.

דף ג:

קָיְימָא אָת **א** לָא עָאלַת. אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָלֶ"ף לָמָּה לֵית אַנְתְּ עָאלַת קַמָּאי כְּשְׁאָר כָּל אָתְוָון. אָמְרָה קַמַּיהּ רִבּוֹן עָלְמָא בְּגִין דַּחֲמֵינָא דְכָל אָתְוָון נָפְקוּ מִן קַמָּךְ בְּלָא תּוֹעַלְתָּא מָה אֲנָא אַעֲבִיד תַּמָּן. וְתוּ דְּהָא (דף ג ע"ב) יְהִיבְתָּא לְאָת בֵּי"ת נְבַזְבְּזָא רַבְרְבָא דָּא, וְלָא יָאוֹת לְמַלְכָּא עִלָּאָה לְאַעֲבָרָא נְבַזְבְּזָא דְיָהֲב לְעַבְדּוֹ וּלְמֵיהַב לְאָחֳרָא. אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָלֶ"ף אַף עַל גַּב דְּאָת בֵּי"ת בַּהּ אִבְרֵי עָלְמָא, אַתְּ תְּהֵא רֵישׁ לְכָל אָתְוָון, לֵית בִּי יְחוּדָא אֶלָּא בָּךְ. בָּךְ יִשְׁרוּן כָּל חוּשְׁבָּנִין וְכָל עוֹבָדֵי דְעָלְמָא, וְכָל יְחוּדָא לָא הֲוֵי אֶלָּא בְּאָת אָלֶ"ף.

עָמְדָה הָאוֹת א' וְלֹא נִכְנְסָה. אָמַר לֵהּ הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא: אָלֶ"ף אָלֶ"ף, לְמָה אֵינְךָ נִכְנֶסֶת לִפְנֵי כִּשְׁאָר כָּל הָאוֹתִיּוֹת אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹן הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁרָאִיתִי שֶׁכָּל הָאוֹתִיּוֹת יְצָאוּ מִלְּפָנֶיךָ בְּלִי תוֹעֶלֶת, מָה אֲנִי אֶעֱשֶׂה שָׁם וְעוֹד, שֶׁהֲרֵי נָתַתָּ לְאוֹת ב' אוֹצָר גָּדוֹל זֶה, וְלֹא רָאוּי לְמֶלֶךְ עֶלְיוֹן לְהַעֲבִיר אוֹצָר שֶׁנָּתַן לְעַבְדּוֹ וְלָתֵת לְאַחֵר. אָמַר לֵהּ הַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ-הוּא: אָלֶ"ף אָלֶ"ף, אַף עַל גַּב שֶׁאֶבְרָא אֶת הָעוֹלָם בָּאוֹת בֵּי"ת, אַתְּ תִּהְיֶי הָרֹאשׁ לְכָל הָאוֹתִיּוֹת. אֵין בֵּי יְחוּד אֶלָּא בָּךְ. בָּךְ יַתְחִילוּ כָּל הַחֶשְׁבּוֹנוֹת וְכָל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, וְכָל יְחוּד לֹא יִהְיֶה אֶלָּא בְּאוֹת אָלֶ"ף.

וְעֶבֶד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתְוָון עִלָּאִין רַבְרְבָן, וְאָתְוָון תַּתָּאִין זְעִירִין. וּבְגִין כָּךְ בֵּי"ת בֵּי"ת בְּרֵאשִׁית בָּרָא. אָלֶ"ף אָלֶ"ף אֱלֹהִים אֶת. אָתְוָון מִלְּעֵילָא וְאָתְוָון מִתַּתָּא, וְכֻלְּהוּ כְּחָדָא הֲווּ מַעְלָמָא עִלָּאָה וּמַעְלָמָא תַּתָּאָה.

וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אוֹתִיּוֹת עֶלְיוֹנוֹת גְּדוֹלוֹת, וְאוֹתִיּוֹת תַּחְתּוֹנוֹת קְטַנּוֹת. וּמִשּׁוּם כָּךְ בֵּי"ת בֵּי"ת בְּרֵאשִׁית בָּרָא. אָלֶ"ף אָלֶ"ף - אֱלֹהִים אֵת. אוֹתִיּוֹת מִלְמַעְלָה וְאוֹתִיּוֹת מִלְמַטָּה, וְכֻלָּן יַחַד הֵם מֵהָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן וּמֵהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.

בְּרֵאשִׁית רִבִּי יוּדָאי אָמַר מַאי בְּרֵאשִׁי"ת, בְּחָכְמָ"ה, דְּא חָכְמָ"ה, דְּעָלְמָא קָיְימָא עָלָהּ, לְעָאלָא גּוֹ רָזִין סְתִימִין עִלָּאִין. (בראשית מ ע"ב) וְהָכָא אִנָּלִיפוּ שִׁית סִטְרִין רַבְרְבִין עִלָּאִין דְּמַנְהוֹן נָפִיק כֹּלָּא, דְּמִנְהוֹן אִתְעֲבִידוּ שִׁית מְקוֹרִין וְנַחֲלִין, לְעָאלָא גּוֹ יַמָּא רַבָּא. וְהַיְנוּ בָּרָא שִׁית מֵהָכָא אִתְבְּרִיאוּ. מַאן בָּרָא לוֹן, הַהוּא דְּלָא אִדְכַּר הַהוּא סְתִים דְּלָא יְדִיעַ.

בְּרֵאשִׁית, רַבִּי יוּדַאי אָמַר, מַה זֶּה בְּרֵאשִׁי"ת בְּחָכְמָ"ה. זוֹ הַחָכְמָ"ה שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלֶיהָ, לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ סוֹדוֹת נִסְתָּרִים עֶלְיוֹנִים. וְכָאן נֶחְקְקוּ שִׁשָּׁה צְדָדִים גְּדוֹלִים עֶלְיוֹנִים שֶׁמֵּהֶם הַכֹּל יוֹצֵא, שֶׁמֵּהֶם נַעֲשׂוּ שִׁשָּׁה מְקוֹרוֹת וּנְחָלִים לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ הַיָּם הַגָּדוֹל. וְהַיְנוּ בָּרָא שִׁית מִכָּאן נִבְרְאוּ. מִי בָּרָא אוֹתָם הַהוּא שֶׁלֹּא נִזְכַּר, הַהוּא הַנִּסְתָּר שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ.

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, כַּד מָטוּ לְחַד בֵּי חֻקָּל, אָמַר לֵיהּ רִבִּי חִיָּיא לְרִבִּי יוֹסֵי הָא דְּאָמְרִיתוּ בָּרָא שִׁית וַדַּאי הָכִי הוּא, בְּגִין דְּשִׁית יוֹמִין עִלָּאִין גַּבֵּי אוֹרַיְיתָא וְלָא יַתִּיר. אָחֳרָנִין סְתִימִין אִנּוּן.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְשָׂדֶה אֶחָד, אָמַר רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי יוֹסֵי, זֶה שֶׁאָמַרְתֶּם בָּרָא שִׁית - וַדַּאי זֶה כָּךְ, מִשּׁוּם שֶׁשִּׁשָּׁה יָמִים עֶלְיוֹנִים אֵצֶל הַתּוֹרָה וְלֹא יוֹתֵר. הָאֲחֵרִים הֵם נִסְתָּרִים.

אֲבָל חֲמֵינָן גּוֹ סִטְרֵי בְּרֵאשִׁית דְּאָמַר הָכִי. גְּלִיפֵי (גליפו) אַגְלִיף הַהוּא סְתִימָאָה קַדִּישָׁא גּוֹ מְעוֹי דְּחַד טְמִירוּ דְּנָקִיט (דנקיד) בִּנְקוּדָה דְּנָעְיָין. הַהוּא גְּלִיפֵי (גליפו) אַגְלִיף וְטָמִיר בֵּיהּ כְּמַאן דְּגָנִיז כֹּלָּא תְּחוֹת מַפְתְּחָא חָדָא, וְהַהוּא מַפְתְּחָא גָּנִיז כֹּלָּא בְּהֵיכָלָא חָדָא, וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא גָּנִיז בְּהַהוּא הֵיכָלָא, עִקָּרָא דְּכֹלָּא בְּהַהוּא מַפְתְּחָא הֲוֵי. הַהוּא מַפְתְּחָא סָגִיר וּפָתַח. אֲבָל רְאֵינוּ בְּתוֹךְ צְדָדֵי בְּרֵאשִׁית שֶׁאָמַר כָּךְ. חֲקִיקוֹת חָקַק אוֹתוֹ הַנִּסְתָּר הַקָּדוֹשׁ בְּתוֹךְ מֵעָיו שֶׁל סֵתֶר אֶחָד שֶׁנָּקוּד בַּנְּקֻדָּה שֶׁנָּעַץ. הַהוּא חָקַק חֲקוּקִים וְנִסְתָּר בּוֹ, כְּמִי שֶׁגּוֹנֵז הַכֹּל תַּחַת מַפְתֵּחַ אֶחָד, וְאוֹתוֹ הַמַּפְתֵּחַ

גּוֹנֵז הַכֹּל בְּהֵיכָל אֶחָד. וְאַף עַל גַּב שֶׁהַכֹּל גָּנוּז בַּהֵיכָל הַהוּא - הָעִקָּר שֶׁל הַכֹּל הוּא בְּאוֹתוֹ הַמַּפְתֵּחַ. אוֹתוֹ הַמַּפְתֵּחַ סוֹגֵר וּפוֹתֵחַ.

בְּהַהוּא הֵיכָלָא אִית בֵּיהּ גְּנִיזִין סְתִימִין סַגִּיאִין אִלֵּין עַל אִלֵּין. בְּהַהוּא הֵיכָלָא אִית תַּרְעִין עוֹבַד סְתִימוּ וְאִנּוּן חֲמִשִּׁין. אִנְלִיפוּ לְאַרְבַּע סִטְרִין וְהָווּ אַרְבְּעִין (ס"י ותשע). חַד תַּרְעָא לֵית לֵיהּ סִטְרָא, לָא יְדִיעַ אִי הוּא לְעֵילָא, אִי הוּא לְתַתָּא (ס"י איהו לעילא איהי לתתא). וּבְגִין כָּךְ הַהוּא תַּרְעָא סָתִים.

בְּאוֹתוֹ הַהֵיכָל יֵשׁ גְּנָזִים נִסְתָּרִים רַבִּים אֵלּוּ עַל אֵלּוּ. בְּאוֹתוֹ הַהֵיכָל יֵשׁ שְׁעָרִים מַעֲשֵׂה סֵתֶר, וְהֵם חֲמִשִּׁים. נֶחְקְקוּ לְאַרְבַּעָה צְדָדִים וְהָיוּ לְאַרְבָּעִים [ס"א ותשעה]. לְשַׁעַר אֶחָד אֵין צַד, לֹא יָדוּעַ אִם הוּא לְמַעְלָה אִם הוּא לְמַטָּה [ס"י הוא למעלה הוא למטה]. וּמִשּׁוּם כָּךְ אוֹתוֹ הַשַּׁעַר סָתוּם.

גּוֹ אִנּוּן תַּרְעִין אִית מַנְעוּלָא חָדָא, וְחַד אֲתַר דַּקִּיק לְעָאלָא הַהוּא מַפְתְּחָא בֵּיהּ, וְלָא אִתְרְשִׁים אֶלָּא בְּרְשִׁימוּ דְּמַפְתְּחָא, לָא יְדִעִין בֵּיהּ אֶלָּא הַהוּא מַפְתְּחָא (ס"י דפתחא) בְּלְחוֹדוֹי. וְעַל רָזָא דָּנָא בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים.

בְּתוֹךְ אוֹתָם הַשְּׁעָרִים יֵשׁ מַנְעוּל אֶחָד, וּמָקוֹם אֶחָד קָטָן לְהַכְנִיס אוֹתוֹ הַמַּפְתֵּחַ בּוֹ, וְאֵינוֹ נִרְשָׁם אֶלָּא בִּרְשֶׁם שֶׁל הַמַּפְתֵּחַ. אֵין יוֹדְעִים בּוֹ אֶלָּא אוֹתוֹ הַמַּפְתֵּחַ [ס"י של הפתח] לְבַדּוֹ. וְעַל זֶה הַסּוֹד בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים.

בְּרֵאשִׁית דָּא מַפְתְּחָא דְּכֹלָּא סָתִים בֵּיהּ, וְהוּא סָגִיר וּפָתַח, וְשִׁית תַּרְעִין כְּלִילָן בֵּיהּ. בְּהַהוּא מַפְתְּחָא דְּסָגִיר וּפָתַח. כַּד סָגִיר אִנּוּן תַּרְעִין וְכָלִיל לוֹן בְּגַוָּיהּ (נ"א וכלה בגויה) כְּדֵין וַדַּאי כְּתִיב בְּרֵאשִׁית מִלָּה גַּלְיָא בְּכֹלָּל מִלָּה סְתִימָאָה. וּבְכָל אֲתַר בָּרָ"א מִלָּא סְתִימָאָה אִיהוּ. סָגִיר וְלָא פָתַח.

בְּרֵאשִׁית זֶה הַמַּפְתֵּחַ שֶׁהַכֹּל נִסְתָּר בּוֹ, וְהוּא סוֹגֵר וּפוֹתֵחַ, וְשִׁשָּׁה שְׁעָרִים כְּלוּלִים בּוֹ בְּאוֹתוֹ הַמַּפְתֵּחַ שֶׁסּוֹגֵר וּפוֹתֵחַ. כְּשֶׁסּוֹגֵר אֶת אוֹתָם הַשְּׁעָרִים וְכוֹלֵל אוֹתָם בְּתוֹכוֹ (נ"א וכולא בתוכו), אז ודאי כתוב בראשית, דבר גלוי בכלל דבר נסתר. ובכל מקום בר"א - זה דבר נסתר. סוגר ולא פותח.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וַדַּאי הָכִי הוּא, וְשָׁמַעְנָא לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא דְּאָמַר הָכִי, דְּמִלָּה סְתִימָאָה אִיהוּ בָּרָא סָגִיר וְלָא פָתַח. וּבְעוֹד דְּהַוָּה סָגִיר בְּמִלָּה דְּבָרָא, עָלְמָא לָא הֲוֵי וְלָא אִתְקְיַים, וְהַוָּה חָפֵי עַל כֹּלָּא תּוֹה"וּ, וְכַד שָׁלְטָא הַאי תּוֹה"וּ, עָלְמָא לָא הֲוָה, וְלָא אִתְקְיַים.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי זֶה כָּךְ, וְשָׁמַעְתִּי אֶת הַמָּאוֹר הַקָּדוֹשׁ (רשב"י) שֶׁאוֹמֵר כָּךְ, שֶׁדָּבָר נִסְתָּר הוּא בָּרָא, סוֹגֵר וְלֹא פוֹתֵחַ. וּבְעוֹד שֶׁהָיָה סוֹגֵר בְּמִלַּת בָּרָא, לֹא הָיָה הָעוֹלָם וְלֹא הִתְקַיֵּם, וְהָיָה מְכַסֶּה עַל הַכֹּל תּוֹה"וּ. וּכְשֶׁשָּׁלַט הַתּוֹה"וּ הַזֶּה, אֵין עוֹלָם וְלֹא מִתְקַיֵּם.

אֵימָתַי הַהוּא מַפְתְּחָא פָּתַח תַּרְעִין וְאִזְדַּמַּן לְשַׁמּוּשָׁא וּלְמֶעְבַּד תּוֹלְדִין כַּד אָתָא אַבְרָהָם דְּכְתִיב אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם וְתָנִינָן בְּאַבְרָהָם. וּמַה דְּהַוָּה כֹּלָּא סָתִים

בְּמִלַּת בָּרָא, אִתְהַדְּרוּ אָתְוָון לְשַׁמּוּשָׁא, וְנָפַק עַמּוּדָא דְּעָבַד תּוֹלְדִין, אֲבָר יְסוֹדָא קַדִּישָׁא דְּעָלְמָא קַיְימָא עֲלֵיהּ.

מָתַי אוֹתוֹ הַמַּפְתֵּחַ פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּמְזַדְּמֵן לְשַׁמּוּשׁ וְלַעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת כְּשֶׁבָּא אַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, וְשָׁנִינוּ בְּאַבְרָהָם. וּמַה שֶּׁהַכֹּל הָיָה סָתוּם בְּמִלַּת בָּרָא - חָזְרוּ הָאוֹתִיּוֹת לְשַׁמֵּשׁ, וְיָצָא עַמּוּד שֶׁעָשָׂה תּוֹלְדוֹת, אֲבַר הַיְסוֹד הַקָּדוֹשׁ שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו.

כַּד הַאי אֲבָר אִתְרְשִׁים בְּמִלַּת בָּרָא כְּדֵין רְשִׁים סְתִימָאָה עִילָּאָה (נ"א קדישא לגלאה) רְשִׁימוּ אָחֳרָא לְשִׁמֵּיהּ וְלִיקָרֵיהּ. וְדָא אִיהוּ מ"י. וּבָרָא אֱלֹהִים וְגַם כֵּן שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִתְבָּרְכָא דְּאִיהוּ מ"ה אִתְרְשִׁים. וְאַפִּיק מִן בָּרָא אֲבָר. וְהוּא רְשִׁים בְּאֱלֹהִים מִסְטְרָא דָא וְאֲבָר מִסְטְרָא דָא. סְתִימָאָה קַדִּישָׁא. אֱלֹהִים קַיְימָא. אֲבָר קַיְימָא. כַּד אִשְׁתְּלִים דָּא אִשְׁתְּלִים דָּא. גָּלִיף לְהַאי אֲבָר גָּלִיף לְהַאי אֱלֹהִים .

כְּשֶׁהָאֵבָר הַזֶּה נִרְשַׁם בְּמִלַּת בָּרָא, אָז רָשַׁם הַנִּסְתָּר הָעֶלְיוֹן [נ"א: הקדוש לגלות] רִשָּׁם אַחֵר לִשְׁמוֹ וְלִכְבוֹדוֹ. וְזֶה הוּא מ"י. בָּרָא אֱלֹהִים, וְגַם כֵּן הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁמִּתְבָּרֵךְ שֶׁהוּא מ"ה שֶׁנִּרְשַׁם. וְהוֹצִיא מִן בָּרָא אֲבָר, וְהוּא רָשׁוּם בֶּאֱלֹהִים מִצַּד זֶה וְאֲבָר מִצַּד זֶה. הַנִּסְתָּר הַקָּדוֹשׁ. אֱלֹהִים עוֹמֵד. אֲבָר עוֹמֵד. כְּשֶׁנִּשְׁלַם זֶה - נִשְׁלַם זֶה. חוֹקֵק לָאֲבָר הַזֶּה ה', וְחוֹקֵק לְ"אֱלֹהִים" הַזֶּה י'.

דף ד.

אִתְעָרוּ אָתְוָון לְאַשְׁלָמָא לְהַאי סְטְרָא וּלְהַאי סְטְרָא, כְּדֵין אַפִּיק מ"ם. נָטִיל חַד לְהַאי סְטְרָא וְחַד לְהַאי סְטְרָא, אִשְׁתְּלִים שְׁמָא קַדִּישָׁא וְאִתְעֲבִיד אֱלֹהִים גַּם כֵּן שְׁמָא (דף ד ע"א) דְּאַבְרָהָם. כַּד אִשְׁתְּלִים דָּא אִשְׁתְּלִים דָּא.

מִתְעוֹרְרוֹת הָאוֹתִיּוֹת לְהַשְׁלִים אֶת הַצַּד הַזֶּה וְאֶת הַצַּד הַזֶּה, וְאָז מוֹצִיא מ"ם. נוֹטֵל אֶחָד לְצַד הַזֶּה וְאֶחָד לְצַד הַזֶּה. נִשְׁלַם הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וְנַעֲשָׂה אֱלֹהִים גַּם כֵּן הַשֵּׁם שֶׁל אַבְרָהָם. כְּשֶׁנִּשְׁלַם זֶה - נִשְׁלַם זֶה.

וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּנָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִי וְשַׁדַּי בְּאֱלֹהִים וְאִתְעֲבִיד אֱלֹהִים. וְנָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה וְשַׁדַּי בְּאֲבָר וְאִתְעֲבִיד אַבְרָהָ"ם. (ומלת מ"י רומז לחמשים שערי בינה ואית בה יו"ד אות קדמאה דשמא קדישא. ומלת מ"ה רומז למנינא דשמא קדישא, ואית ביה אות תניינא דשמא קדישא יהוה. כמא דאת אמר, (תהלים קמד) אשרי העם שככה לו וגו' (איוב כו) תולה ארץ על בלי מ"ה. וכדין אתקיימו תרין עלמין. ביו"ד עלמא דאתי, ובה"א עלמא דא. כלומר במ"י ברא עולם הבא ובמ"ה ברא עולם הזה. ודין הוא רמז עילא ותתא).

וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁנָּטַל הַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ-הוּא מ"י וְזָרַק בְּאֱלֹהִים וְנַעֲשָׂה אֱלֹהִים. וְנָטַל הַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ-הוּא מ"ה וְזָרַק בְּאֲבָר וְנַעֲשָׂה אַבְרָהָם. (ומלת מ"י רומזת לחמשים שערי בינה, ויש בה יו"ד, האות הראשונה של השם הקדוש. ומלת מ"ה רומזת למנין השם הקדוש, ויש בה האות השניה של השם הקדוש יהו"ה, כמו שגאמר (תהלים קמד) אשרי העם שככה לו וגו', (איוב כו) תולה ארץ על בלי מ"ה. ואז התקימו

שני עולמות. ביו"ד העולם הבא, ובה"א העולם הזה. כלומר במ"י ברא את העולם הבא, ובמ"ה ברא את העולם הזה. וזהו רמז מעלה ומטה).

וּכְדֵין עָבִיד תּוֹלְדוֹת וְנָפֵק שְׁמָא שְׁלִים מַה דְּלָא הֲוָה קֳדָם דְּנָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, כֻּלְהוּ הֲווֹ תַּלְיִין עַד דְּאִתְבְּרֵי שְׁמֵיהּ דְּאַבְרָהָם. כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּלִים שְׁמָא דָא דְּאַבְרָהָם, שְׁמָא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּלִים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם.

וְאָז עָשָׂה תּוֹלְדוֹת וְיָצָא שֵׁם שָׁלֵם מַה שֶּׁלֹּא הָיָה מִקֹּדֶם לָכֵן. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. כֻּלָּם הָיוּ תְּלוּיִם עַד שֶׁנִּבְרָא שְׁמוֹ שֶׁל אַבְרָהָם. כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁלַם הַשֵּׁם הַזֶּה שֶׁל אַבְרָהָם, נִשְׁלַם הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם.

אִשְׁתַּטַּח רִבִּי חִיָּיא בְּאַרְעָא וּנְשַׁק לְעַפְרָא, וּבְכָה וְאָמַר עַפְרָא עַפְרָא כַּמָּה אַתְּ קָשֵׁי קָדֵל, כַּמָּה אַתְּ בַּחֲצִיפוּ. דְּכָל מַחֲמַדֵּי עֵינָא יִתְבְּלוּן בָּךְ, כָּל עַמּוּדֵי נְהוֹרִין דְּעָלְמָא תֵּיכוֹל וְתֵידוּק. כַּמָּה אַתְּ חֲצִיפָא, בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא דְּהֲוָה נָהִיר עָלְמָא, שַׁלִּיטָא רַבְרְבָא מְמַנָּא דְּזִכּוּתֵיהּ מְקַיֵּים עָלְמָא אִתְבְּלֵי בָּךְ. רִבִּי שִׁמְעוֹן נְהִירוּ דְּבוּצִינָא נְהִירוּ דְּעָלְמִין אַנְתְּ בָּלֵי בְּעַפְרָא וְאַנְתְּ קַיָּים וְנָהֵג עָלְמָא. אִשְׁתּוֹמֵם רִגְעָא חָדָא, וְאָמַר עַפְרָא עַפְרָא לָא תִתְּנָאֵי דְּלָא יִתְמַסְּרוּן בָּךְ עַמּוּדִין דְּעָלְמָא דְּהָא רִבִּי שִׁמְעוֹן לָא אִתְבְּלֵי בָּךְ.

הִשְׁתַּטַּח רַבִּי חִיָּיא בָּאָרֶץ וְנִשַּׁק אֶת הֶעָפָר, וּבָכָה וְאָמַר: עָפָר, עָפָר, כַּמָּה אַתָּה קָשֶׁה עֹרֶף, כַּמָּה אַתָּה בְּחֻצְפָּה, שֶׁכָּל מַחְמַדֵּי הָעַיִן יִרְקְבוּ בָךְ, כָּל עַמּוּדֵי אוֹרוֹת הָעוֹלָם תֹּאכַל וְתִשְׁחַק. כַּמָּה אַתָּה חֲצוּף, הַמָּאוֹר הַקָּדוֹשׁ (רשב"י) שֶׁהָיָה מֵאִיר אֶת הָעוֹלָם, הַשַּׁלִּיט הַגָּדוֹל שֶׁמְּמֻנֶּה, שֶׁזְּכוּתוֹ מַעֲמִידָה אֶת הָעוֹלָם, יִרְקַב בָּךְ. רַבִּי שִׁמְעוֹן, אוֹר הַמָּאוֹר, אוֹר הָעוֹלָמוֹת, אַתָּה נִרְקָב בֶּעָפָר וְאַתָּה מְקַיֵּם וּמַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם. הִשְׁתּוֹמֵם רֶגַע אֶחָד, וְאָמַר: עָפָר, עָפָר, אַל תִּתְגָּאֶה, שֶׁלֹּא יִמְסְרוּ בְךָ עַמּוּדֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן לֹא יִרָּקֵב בָּךְ.

קָם רַבִּי חִיָּיא וְהָוָה בָּכֵי. אֲזַל וְרַבִּי יוֹסֵי עִמֵּיהּ. מֵהַהוּא יוֹמָא אִתְעַנֵּי אַרְבְּעִין יוֹמִין לְמֶחְמֵי לְרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמְרוּ לֵיהּ לֵית אַנְתְּ רַשַּׁאי לְמֶחֱמֵי לֵיהּ. בְּכָה וְאִתְעַנֵּי אַרְבְּעִין יוֹמִין אַחֲרִינִין. אַחֲזִיאוּ לֵיהּ בְּחֶזְוָא לְרִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, דְּהֲווּ לָעַאן בְּמִלָּה דָא דְּאָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְהֲווּ כַּמָּה אַלְפִּין צַיְּיתִין לְמִלּוֹלֵיהּ. אַדְהָכִי חֲמָא כַּמָּה גַּדְפִּין רַבְרְבִין עִלָּאִין וּסְלִיקוּ עֲלַייהוּ רִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וּסְלִיקוּ לִמְתִיבְתָּא דְּרָקִיעָא, וְכָל אִלֵּין גַּדְפִּין הֲווּ מְחַכָּאן לְהוּ. חֲמָא דְּמִתְהַדְּרָן וּמִתְחַדְּשָׁן בְּזִיווֹן וּנְהִירוּ יַתִּיר מִנְהוֹרָא דְּזִיוָא דְּשִׁמְשָׁא.

קָם רַבִּי חִיָּיא וְהָיָה בּוֹכֶה. הָלַךְ וְרַבִּי יוֹסֵי עִמּוֹ. מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם הִתְעַנָּה אַרְבָּעִים יָמִים לִרְאוֹת אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמְרוּ לוֹ, אֵינְךָ רַשַּׁאי לִרְאוֹת אוֹתוֹ. בָּכָה וְהִתְעַנָּה אַרְבָּעִים יָמִים אֲחֵרִים, הֶרְאוּ לוֹ בַּמַּחֲזֶה אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁהָיוּ עוֹסְקִים בַּדָּבָר הַזֶּה שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְהָיוּ כַּמָּה אֲלָפִים שׁוֹמְעִים לְדִבּוּרוֹ. בֵּינְתַיִם רָאָה כַּמָּה כְּנָפַיִם גְּדוֹלוֹת עֶלְיוֹנוֹת, וּמַעֲלִים עֲלֵיהֶם אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, וְעוֹלִים

לִישִׁיבַת הָרָקִיעַ, וְכָל אִלּוּ הַכְּנָפַיִם הָיוּ מְחַכּוֹת לָהֶם. רָאָה שֶׁחוֹזְרִים וּמִתְחַדְּשִׁים וּמְאִירִים יוֹתֵר מֵהָאוֹר שֶׁל זִיו הַשֶּׁמֶשׁ.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר יִיעוּל רִבִּי חִיָּיא וְלֵיחֲמֵי בְּכַמָּה דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַדָּתָא אַנְפֵּי צַדִּיקַיָּיא לְזִמְנָא דְּאָתֵי. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּעָאל הָכָא בְּלָא כִּסּוּפָא, וְזַכָּאָה מַאן דְּקָאִים בְּהַהוּא עָלְמָא כְּעַמּוּדָא תַּקִּיף בְּכֹלָּא. וְחָמָא דְּהָוָה עָאל, וְהָוָה קָם רִבִּי אֶלְעָזָר וּשְׁאַר עַמּוּדִין דְּיָתְבִין תַּמָּן. וְהוּא הָוָה כְּסִיף וְאַשְׁמִיט גַּרְמֵיהּ וְעָאל וְיָתִיב לְרַגְלוֹי דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן.

0051: פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, יִכָּנֵס רַבִּי חִיָּיא וְיִרְאֶה בְּמָה שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לְחַדֵּשׁ אֶת פְּנֵי הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא. אַשְׁרֵי הוּא מִי שֶׁנִּכְנַס לְכָאן בְּלִי בוּשָׁה, וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁעוֹמֵד בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם כְּעַמּוּד חָזָק בַּכֹּל. וְרָאָה שֶׁהָיָה נִכְנָס וְעוֹמֵד רַבִּי אֶלְעָזָר, וּשְׁאָר הָעַמּוּדִים שֶׁיּוֹשְׁבִים שָׁם. וְהוּא הָיָה מִתְבַּיֵּשׁ, וְהִשְׁמִיט אֶת עַצְמוֹ, וְנִכְנַס וְיָשַׁב לְרַגְלֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן.

קַלָּא נָפַק וְאָמַר מָאִיךְ עֵינָךְ. לָא תִּזְקוֹף רֵישָׁךְ, וְלָא תִּסְתַּכַּל. מְאִיךְ עֵינוֹי וְחָמָא נְהוֹרָא דְּהַהוּא נְהִיר לְמַרְחוֹק. קָלָא אַהֲדַר כְּמִלְקַדְמִין וְאָמַר עִלָּאִין טְמִירִין סְתִימִין פְּקִיחֵי עֵינָא אִנּוּן דְּמִשְׁטַטִּין בְּכָל עָלְמָא אִסְתְּכָלוּ וְחָמוּ. תַּתָּאִין (נ"א תנאין) דְּמִיכִין סְתִימִין בְּחוֹרֵיכוֹן אִתְעָרוּ.

יָצָא קוֹל וְאָמַר: הַנְמֵךְ עֵינֶיךָ וְאַל תִּרִים רֹאשֶׁךָ וְאַל תִּסְתַּכֵּל. הִנְמִיךְ עֵינָיו וְרָאָה אוֹר שֶׁמֵּאִיר לְמַרְחוֹק. חָזַר הַקּוֹל כְּמִקֹּדֶם וְאָמַר: עֶלְיוֹנִים טְמוּנִים נִסְתָּרִים, פְּקוּחֵי הָעַיִן, אוֹתָם שֶׁמְּשׁוֹטְטִים בְּכָל הָעוֹלָם, הִסְתַּכְּלוּ וּרְאוּ! תַּחְתּוֹנִים [נ"א: תנאים] יְשֵׁנִים נִסְתָּרִים בְּחוֹרֵיכֶם הִתְעוֹרְרוּ!

מָאן מְנַכוֹן דִּי חֲשׁוֹכָא מְהַפְּכָן לִנְהוֹרָא וְטָעֲמִין מְרִירָא לְמִתְקָא עַד לָא יֵיתוֹן הָכָא. מָאן מְנַכוֹן דְּמִחָכָאן בְּכָל יוֹמָא לִנְהוֹרָא דְּנָהִיר בְּשַׁעֲתָא דְּמַלְכָּא פָּקִיד (ויקהל קצ"ו ע"א) לְאַיְלְתָא וְאִתְיַיקַר וְאִתְקְרֵי מַלְכָּא מִכָּל מַלְכִין דְּעָלְמָא. מָאן דְּלָא מְצַפֶּה דָּא בְּכָל יוֹמָא בְּהַהוּא עָלְמָא, לֵית לֵיהּ חוּלָקָא הָכָא.

מִי מִכֶּם שֶׁהוֹפְכִים חֹשֶׁךְ לְאוֹר וְטוֹעֲמִים מַר לְמָתוֹק טֶרֶם בּוֹאָם לְכָאן מִי מִכֶּם שֶׁמְּחַכִּים בְּכָל יוֹם לְאוֹר שֶׁמֵּאִיר בְּשָׁעָה שֶׁהַמֶּלֶךְ פּוֹקֵד אֶת הָאַיָּלָה, וּמִתְכַּבֵּד וְנִקְרָא מֶלֶךְ מִכָּל מַלְכֵי הָעוֹלָם מִי שֶׁלֹּא מְצַפֶּה לָזֶה בְּכָל יוֹם בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם - אֵין לוֹ כָּאן חֵלֶק!

דף ד:

אַדְּהָכִי חָמָא כַּמָּה מִן חַבְרַיָּיא סַחֲרַנֵיהּ כָּל אִנּוּן עַמּוּדִין דְּקַיְימִין. וְחָמָא דְּסָלְקוּ לוֹן לְמִתְיְבְתָּא דְּרָקִיעָא. אִלֵּין סַלְקִין וְאִלֵּין נָחֲתִין, וְעַיְלָא דְּכוּלְהוּ חָמָא מָארֵי דְּגַדְפֵּי דְּהָוָה אָתֵי וְהוּא אוֹמֵי אוֹמָאָה דְּשָׁמַע מֵאָחוֹרֵי פַּרְגּוֹדָא דְּמַלְכָּא מַפְקַד בְּכָל יוֹמָא וּדְכִיר לְאַיְלְתָא דִּי שְׁכִיבַת לְעַפְרָא, וּבְעַט בְּעִיטִין בְּהַהוּא שַׁעֲתָא בְּתִלַּת (שמות מ"ב) מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין, וְכֻלְּהוּ מְרַתְּתִין וְזָעִין (דף ד ע"ב) קַמֵּיהּ. וְאוֹרִיד דְּמָעִין עַל דָּא, וְנָפְלֵי אִנּוּן דְּמָעִין רְתִיחִין כְּאֶשָׁא לְגוֹ יַמָּא רַבָּא, וּמְאִנּוּן דְּמָעִין קָאִים הַהוּא מְמַנָּא דְּיַמָּא וְאִתְקְיַים וְקָדִישׁ שְׁמֵיהּ

דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא וְקַבִּיל עֲלֵיהּ לְמִבְלַע כָּל מֵימוֹי דִּבְרֵאשִׁית וְיִכְנוֹשׁ לְהוּ לְגַוֵּיהּ בְּשַׁעְתָּא דְּיִתְכַּנְּשׁוּן כָּל עַמְמַיָּא עַל עַמָּא קַדִּישָׁא, וִינַגְבוֹן מַיָּא, וְיַעֲבְרוּן בִּנְגִיבוּ.

בֵּינְתַיִם רָאָה כַּמָּה מִן הַחֲבֵרִים סְבִיבוֹ, כָּל אוֹתָם הָעֲמוּדִים שֶׁקַּיְמִים, וְרָאָה שֶׁמַּעֲלִים אוֹתָם לִישִׁיבַת הָרָקִיעַ. אֵלּוּ עוֹלִים וְאֵלּוּ יוֹרְדִים. וּמֵעַל כֻּלָּם רָאָה בַּעַל הַכְּנָפַיִם שֶׁהָיָה בָּא, וְהוּא נִשְׁבַּע שְׁבוּעָה שֶׁשָּׁמַע מֵאֲחוֹרֵי הַפָּרְגוֹד, שֶׁהַמֶּלֶךְ פּוֹקֵד בְּכָל יוֹם וְזוֹכֵר אֶת הָאֵילָה שֶׁשּׁוֹכֶבֶת לָעָפָר, וּבוֹעֵט בְּעֵיטוֹת בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים רְקִיעִים, וְכֻלָּם מְפַחֲדִים וְרוֹעֲדִים לְפָנָיו. וּמוֹרִיד עַל זֶה דְּמָעוֹת, וְנוֹפְלוֹת אוֹתָן הַדְּמָעוֹת הָרוֹתְחוֹת כְּאֵשׁ לְתוֹךְ הַיָּם הַגָּדוֹל, וּמֵאוֹתָן הַדְּמָעוֹת עוֹמֵד אוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה שֶׁל הַיָּם, וּמְתַקְּנִים וּמְקַדֵּשׁ אֶת שְׁמוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וּמְקַבֵּל עָלָיו לִבְלֹעַ אֶת כָּל מֵימֵי בְרֵאשִׁית וְכוֹנֵס אוֹתָם לְתוֹכוֹ בְּשָׁעָה שֶׁיִּתְקַבְּצוּ כָּל הָעַמִּים עַל הָעָם הַקָּדוֹשׁ, וְיִתְיַבְּשׁוּ הַמַּיִם, וְיַעַבְרוּ בְּיַבָּשׁ.

אַדְהָכִי שְׁמַע קָלָא דְּאָמַר פַּנּוּן אֲתַר, פַּנּוּן אֲתַר דְּהָא מַלְכָּא מְשִׁיחָא אָתֵי לְמִתְיְבְתָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּגִין דְּכָל צַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן רֵישֵׁי מְתִיבְתָּא וְאִנּוּן מְתִיבְתֵּי דְּתַמָּן רְשִׁימִין אִנּוּן. וְכָל אִנּוּן חַבְרִין דִּי בְּכָל מְתִיבְתָּא סַלְקֵי (סלקין) מִמְּתִיבְתָּא דְּהָכָא לְמִתְיְבְתָּא דְּרָקִיעָא. וּמָשִׁיחַ אָתֵי בְּכָל אִנּוּן מְתִיבְתֵּי וְחָתִים אוֹרַיְיתָא מְפוּמַיְיהוּ דְּרַבָּנָן. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא אָתֵי מָשִׁיחַ מִתְעַטַּר מִן (נ"א רישי) רֵישֵׁי מְתִיבְתֵּי בְּעִטְרִין עִלָּאִין.

בֵּין כָּךְ שָׁמַע קוֹל שֶׁאוֹמֵר: פַּנּוּ מָקוֹם, פַּנּוּ מָקוֹם, שֶׁהִנֵּה הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בָּא לִישִׁיבַת רַבִּי שִׁמְעוֹן, הֱיוֹת שֶׁכָּל הַצַּדִּיקִים שָׁשָׁם וְרֹאשֵׁי הַיְשִׁיבָה, וְאוֹתָן יְשִׁיבוֹת שָׁשָׁם הֵן רְשׁוּמוֹת, וְכָל אוֹתָם חֲבֵרִים שֶׁבְּכָל יְשִׁיבָה עוֹלִים מֵהַיְשִׁיבָה שֶׁל כָּאן לִישִׁיבַת הָרָקִיעַ, וְהַמָּשִׁיחַ בָּא בְּכָל אוֹתָן הַיְשִׁיבוֹת וְחוֹתֵם תּוֹרָה מִפִּי הַחֲכָמִים. וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה בָּא הַמָּשִׁיחַ מִתְעַטֵּר [נ"א: מראש] מֵרֵישׁוֹת הַיְשִׁיבוֹת בַּעֲטָרוֹת עֶלְיוֹנוֹת.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא קָמוּ כָּל אִנּוּן חַבְרַיָּיא וְקָם רִבִּי שִׁמְעוֹן וְהָוָה סָלִיק נְהוֹרֵיהּ עַד רוּם רָקִיעַ, אָמַר לֵיהּ רִבִּי זַכָּאָה אַנְתְּ דְּאוֹרַיְיתָךְ סָלְקָא בִּתְלַת מְאָה וְשִׁבְעִין נְהוֹרִין, וְכָל נְהוֹרָא וּנְהוֹרָא אִתְפָּרְשַׁת לְשִׁית מְאָה וּתְלֵיסַר טַעֲמִין סָלְקִין וְאִסְתַּחְיִין בְּנַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹנָא דַּכְיָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ חָתִים אוֹרַיְיתָא מִמְּתִיבְתָּךְ וּמִמְּתִיבְתָּא דְּחִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה וּמִגּוֹ מְתִיבְתָּא דְּאָחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי. וְאֲנָא לָא אָתֵינָא לְמֶחְתַּם מִמְּתִיבְתָּךְ, אֶלָּא) מָארֵי דְּגַדְפִּין אָתֵי הָכָא, דְּהָא יָדַעְנָא דְּלָא יֵיעוּל גּוֹ מְתִיבְתֵּי אַחֲרִיתִי אֶלָּא בִּמְתִיבְתָּךְ.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה קָמוּ כָּל אוֹתָם הַחֲבֵרִים, וְקָם רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְהָיָה עוֹלֶה אוֹרוֹ עַד רוּם [הרקיע]. אָמַר לוֹ, רַבִּי, אַשְׁרֶיךָ שֶׁתּוֹרָתְךָ עוֹלָה בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים אוֹרוֹת, וְכָל אוֹר וְאוֹר נִפְרָד לְשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר טְעָמִים שֶׁעוֹלִים וְרוֹחֲצִים בְּנַהֲרוֹת אֲפַרְסְמוֹן טָהוֹר. וְהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא מְאַשֵּׁר תּוֹרָה מִישִׁיבָתְךָ, וּמִישִׁיבָתוֹ שֶׁל חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה, וּמִתּוֹךְ יְשִׁיבָתוֹ שֶׁל אֲחִיָּה הַשִּׁילֹנִי. וַאֲנִי לֹא בָאתִי לְאַשֵּׁר מִישִׁיבָתְךָ, אֶלָּא בַּעַל הַכְּנָפַיִם בָּא לְכָאן, שֶׁהֲרֵי יָדַעְתִּי שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְתוֹךְ הַיְשִׁיבוֹת הָאֲחֵרוֹת אֶלָּא לִישִׁיבָתְךָ.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא סָח לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן הַהוּא אוֹמָאָה דְּאוֹמֵי מָארֵי דְּגַדְפִּין. כְּדֵין אִזְדַּעְזַע מָשִׁיחַ וְאָרִים קָלֵיהּ וְאִזְדַּעְזְעוּ רְקִיעִין וְאִזְדַּעְזַע יַמָּא רַבָּא וְאִזְדַּעְזַע לְוָיְתָן וְחָשִׁיב עָלְמָא לְאִתְהַפָּכָא.

אַדְהָכִי חָמָא לְרִבִּי חִיָּיא לְרַגְלוֹי דְרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר מָאן יָהִיב הָכָא בַּר נָשׁ לְבִישׁ מַדָּא דְהַהוּא עָלְמָא. אָמַר (ליה) רִבִּי שִׁמְעוֹן דָּא אִיהוּ רִבִּי חִיָּיא נְהִירוּ דְבוּצִינָא דְאוֹרַיְיתָא. אָמַר לֵיהּ יִתְכַּנֵּשׁ הוּא וּבְנוֹי וְלֵיהֱווֹן מְמְתִיבְתָּא דִילָךְ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן זִמְנָא יְתֵיהִיב לֵיהּ. יָהֲבוּ לֵיהּ זִמְנָא וְנָפַק מִתַּמָּן מִזְדַּעְזַע וְזִלְגָן עֵינוֹי דְמָעִין. אִזְדַּעְזַע רִבִּי חִיָּיא וּבְכָה וְאָמַר זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּהַהוּא עָלְמָא, וְזַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּבַר יוֹחָאי דְּזָכָה לְכָךְ. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (משלי ח) לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה סִפֵּר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹתָהּ הַשִּׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּע בַּעַל הַכְּנָפַיִם. אָז הִזְדַּעְזַע הַמַּשִׁיחַ וְהֵרִים קוֹלוֹ, וְהִזְדַּעְזְעוּ הָרְקִיעִים, וְהִזְדַּעְזַע הַיָּם הַגָּדוֹל, וְהִזְדַּעְזַע הַלִּוְיָתָן, וְחָשַׁב הָעוֹלָם לְהִתְהַפֵּךְ. בֵּין כָּךְ רָאָה אֶת רַבִּי חִיָּיא לְרַגְלֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, מִי נָתַן כָּאן אָדָם שֶׁלִּבּוּשׁ מַדֵּי אוֹתוֹ הָעוֹלָם אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, זֶה הוּא רַבִּי חִיָּיא, הָאוֹר שֶׁל מְאוֹר הַתּוֹרָה. אָמַר לוֹ, יִתְכַּנֵּס הוּא וּבָנָיו וְיִהְיוּ מֵהַיְשִׁיבָה שֶׁלְּךָ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, זְמַן יִנָּתֵן לוֹ. נָתְנוּ לוֹ זְמַן, וְיָצָא מִשָּׁם מִזַּעְזַע וְעֵינָיו זוֹלְגוֹת דְּמָעוֹת. הִזְדַּעְזַע רַבִּי חִיָּיא וּבָכָה, וְאָמַר, אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְאַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל בַּר יוֹחַאי שֶׁזָּכָה לְכָךְ. עָלָיו כָּתוּב (משלי ח) לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא.

בְּרֵאשִׁית רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח (ישעיה נא) וַאֲשִׂים דְּבָרַי בְּפִיךָ. כַּמָּה אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צַיִּית לְקָלְהוֹן דְּאִנּוּן דְּמִתְעַסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וּבְכָל מִלָּה דְּאִתְחַדָּשׁ בְּאוֹרַיְיתָא עַל יָדָא דְהַהוּא דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, עָבִיד רְקִיעָא חָדָא.

בְּרֵאשִׁית, רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (ישעיה נא) וַאֲשִׂם דְּבָרַי בְּפִיךָ. כַּמָּה יֵשׁ לָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹמָם וָלַיְלָה, מִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא מַקְשִׁיב לְקוֹלוֹת אוֹתָם שֶׁמִּתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה. וּבְכָל דָּבָר שֶׁמִּתְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה עַל יְדֵי אוֹתוֹ שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, עוֹשֶׂה רָקִיעַ אֶחָד.

תְּנַן בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּמִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא אִתְחַדְּשַׁת מִפּוּמֵיהּ דְּבַר נָשׁ, הַהִיא מִלָּה סַלְקָא וְאִתְעַתְּדַת קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לְהַהִיא מִלָּה וְנָשִׁיק לָהּ וְעַטַר לָהּ בְּשִׁבְעִין עִטָּרִין גְּלִיפִין וּמְחַקְקָן. וּמִלָּה דְּחָכְמְתָא דְּאִתְחַדְּשָׁא, סַלְקָא וְיָתְבָא עַל רֵישָׁא דְּצַדִּיק חַי עַלְמִין. וְטָסָא מִתַּמָּן וְשָׁטָא בְּשִׁבְעִין אֶלֶף עָלְמִין וּסְלִיקַת לְגַבֵּי עַתִּיק יוֹמִין. וְכָל מִלִּין דְּעַתִּיק יוֹמִין מִלִּין דְּחָכְמְתָא אִנּוּן בְּרָזִין סְתִימִין עִלָּאִין.

שְׁנֵינוּ, בַּשָּׁעָה הַהִיא שֶׁדָּבַר תּוֹרָה מִתְחַדֵּשׁ מִפִּי אָדָם, הַדָּבָר הַהוּא עוֹלֶה וּמִזְדַּמֵּן לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ-הוּא, וְהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא נוֹטֵל אֶת אוֹתוֹ הַדָּבָר [תורה] וּמְנַשֵּׁק אוֹתוֹ, וּמְעַטֵּר אוֹתוֹ בְּשִׁבְעִים עֲטָרוֹת גְּלוּפוֹת וּמְחֻקָּקוֹת. וּדְבַר חָכְמָה שֶׁהִתְחַדֵּשׁ, עוֹלֶה וְיוֹשֵׁב עַל רֹאשׁ הַצַּדִּיק חַי הָעוֹלָמִים, וְטָס מִשָּׁם וּמְשׁוֹטֵט בְּשִׁבְעִים אֶלֶף עוֹלָמוֹת וְעוֹלֶה אֶל עַתִּיק הַיָּמִים. וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁל עַתִּיק הַיָּמִים, דִּבְרֵי חָכְמָה הֵם בְּסוֹדוֹת נִסְתָּרִים עֶלְיוֹנִים.

וְהַהִיא מִלָּה סְתִימָא דְּחָכְמְתָא דְּאִתְחַדְּשַׁת הָכָא כַּד סַלְקָא אִתְחַבְּרַת בְּאַנּוּן מִלִּין (דרזין) דְּעַתִּיק יוֹמִין וְסַלְקָא וְנַחְתָא בַּהֲדַיְיהוּ וְעָאלַת בְּתַמְנֵיסַר עָלְמִין גְּנִיזִין (ישעיה סד) דְּעַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ. נַפְקֵי מִתַּמָּן וְשָׁטָאן וְאַתְיָין מְלֵיאָן וּשְׁלֵמִין וְאִתְעַתָּדוּ קַמֵּי עַתִּיק יוֹמִין. וְאוֹתוֹ הַדָּבָר הַנִּסְתָּר שֶׁל חָכְמָה שֶׁהִתְחַדֵּשׁ כָּאן, כְּשֶׁהוּא עוֹלֶה, מִתְחַבֵּר עִם אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁל עַתִּיק הַיָּמִים, וְעוֹלֶה וְיוֹרֵד עִמָּהֶם וְנִכְנָס בִּשְׁמוֹנָה עָשָׂר עוֹלָמוֹת גְּנוּזִים שֶׁעַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ (שם סד). יוֹצְאִים מִשָּׁם וּמְשׁוֹטְטִים וְהוֹלְכִים מְלֵאִים וּשְׁלֵמִים וּמְזֻדָּמְנִים לִפְנֵי עַתִּיק הַיָּמִים.

דף ה.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אָרַח עַתִּיק יוֹמִין בְּהַאי מִלָּה וְנִיחָא קַמֵּיהּ מִכֹּלָא. נָטִיל לְהַהִיא מִלָּה וְאַעְטַר לָהּ (שמות י"ד) בְּתָלַת מְאָה וְשִׁבְעִין אֶלֶף עִטְרִין. הַהִיא מִלָּה טָסַת וְסַלְקָא וְנַחְתָא וְאִתְעָבִידָא רְקִיעָא חָדָא. וְכֵן כָּל מִלָּה וּמִלָּה דְּחָכְמְתָא (ס"א אתעבדין) (ס"א רקיעין) קַיָּימִין בְּקִיּוּמָא שְׁלִים קַמֵּי עַתִּיק יוֹמִין. וְהוּא קָרֵי לוֹן שָׁמַיִם חֲדָשִׁים, שָׁמַיִם מְחוּדָּשִׁים, סְתִימִין דְּרָזִין דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה. וְכָל אִנּוּן שְׁאָר מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא דְּמִתְחַדְּשִׁין קַיְּימִין קַמֵּי (דף ה ע"א) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְסָלְקִין וְאִתְעָבִידוּ אַרְצוֹת הַחַיִּים. וְנַחְתִין וּמִתְעַטְּרִין לְגַבֵּי אֶרֶץ חַד, וְאִתְחַדַּשׁ וְאִתְעָבִיד כֹּלָא אֶרֶץ חֲדָשָׁה מֵהַהִיא מִלָּה דְּאִתְחַדַּשׁ בְּאוֹרַיְיתָא.

בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה מֵרִיחַ עַתִּיק הַיָּמִים אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וְזֶה נוֹחַ לְפָנָיו מִן הַכֹּל. נוֹטֵל אֶת אוֹתוֹ הַדָּבָר, וּמְעַטֵּר אוֹתוֹ בְּשִׁלֹּשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים אֶלֶף עֲטָרוֹת. אוֹתוֹ הַדָּבָר טָס וְעוֹלֶה וְיוֹרֵד, וְנַעֲשֶׂה רָקִיעַ אֶחָד. וְכֵן כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁל חָכְמָה (ס"א נעשים) (ס"א רקיעים) עוֹמְדִים בְּקִיּוּם שָׁלֵם לִפְנֵי עַתִּיק הַיָּמִים. וְהוּא קוֹרֵא לָהֶם שָׁמַיִם חֲדָשִׁים, שָׁמַיִם מְחֻדָּשִׁים, נִסְתָּרִים שֶׁל סוֹדוֹת שֶׁל חָכְמָה עֶלְיוֹנָה. וְכָל אוֹתָם שְׁאָר דִּבְרֵי הַתּוֹרָה שֶׁמִּתְחַדְּשִׁים, עוֹמְדִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, וְעוֹלִים וְנַעֲשִׂים אַרְצוֹת הַחַיִּים, וְיוֹרְדִים וּמִתְעַטְּרִים לְאֶרֶץ אַחַת, וּמִתְחַדֵּשׁ וְנַעֲשֶׂה הַכֹּל אֶרֶץ חֲדָשָׁה מֵאוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁהִתְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה סו) כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עוֹמְדִים לְפָנַי וְגוֹ'. עָשִׂיתִי לֹא כְּתִיב אֶלָּא עוֹשֶׂה, דְּעֲבִיד תְּדִיר מֵאִנּוּן חִדּוּשִׁין וְרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה נא) וָאָשִׂים דְּבָרַי בְּפִיךָ וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךָ לִנְטֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסֹד אָרֶץ. הַשָּׁמַיִם לֹא כְּתִיב אֶלָּא שָׁמָיִם.

וְעַל זֶה כָּתוּב (ישעיה סו) כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עֹמְדִים לְפָנַי וְגוֹ'. עָשִׂיתִי לֹא כָתוּב, אֶלָּא עוֹשֶׂה. שֶׁעוֹשֶׂה תָּמִיד מֵאוֹתָם הַחִדּוּשִׁים וְהַסּוֹדוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. וְעַל זֶה כָּתוּב (שם נא) וָאָשִׂם דְּבָרַי בְּפִיךָ וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךָ לִנְטֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסֹד אָרֶץ. לֹא כָתוּב הַשָּׁמַיִם, אֶלָּא שָׁמָיִם.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר מַהוּ וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךָ. אָמַר לֵיהּ בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְמְסַר אוֹרַיְיתָא לְמֹשֶׁה, אָתוּ כַּמָּה רִבּוֹא דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאִין לְאוֹקְדָא לֵיהּ בְּשַׁלְהוֹבָא דְּפוּמְהוֹן, עַד דְּחָפָא עֲלֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהַשְׁתָּא דְּהַאי מִלָּה סָלְקָא וְאִתְעַטָּרַת וְקַיְּימָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיהוּ

חָפֵי עַל הַהִיא מִלָּה וְכַסֵּי עַל הַהוּא בַּר נָשׁ דְּלָא יִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבַּיְיהוּ אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְלָא יְקַנְּאוּן לְגַבֵּיהּ עַד דְּאִתְעֲבִיד מֵהַהִיא מִלָּה שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וְאֶרֶץ חֲדָשָׁה הֲדָא הוּא דִכְתִיב וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךְ לִנְטוֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסוֹד אָרֶץ. מִכָּאן דְּכָל מִלָּה דְסָתִים מֵעֵינָא סָלְקָא לְתוֹעַלְתָּא עִלָּאָה הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה נא) וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךְ. וְאַמַּאי אִתְחֲפֵי וְאִתְכַּסֵּי מֵעֵינָא, בְּגִין לְתוֹעַלְתָּא עִלָּאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב לִנְטוֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסוֹד אָרֶץ כְּמָה דְּאִתְמָר.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה זֶּה וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךְ אָמַר לוֹ, בְּשָׁעָה שֶׁנִּמְסְרָה הַתּוֹרָה לְמֹשֶׁה, בָּאוּ כַּמָּה רִבּוֹאוֹת שֶׁל מַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים לִשְׂרֹף אוֹתוֹ בְּשַׁלְהֶבֶת פִּיהֶם, עַד שֶׁכִּסָּה עֲלֵיו הַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ- הוּא. וְכָעֵת שֶׁהַדָּבָר הַזֶּה עוֹלֶה וּמִתְעַטֵּר וְעוֹמֵד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ- הוּא, הוּא מְכַסֶּה עַל אוֹתוֹ הַדָּבָר, וּמְכַסֶּה עַל אוֹתוֹ הָאָדָם שֶׁלֹּא יַכִּיר אֲלֵיהֶם אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, וְלֹא יְקַנְּאוּ לוֹ, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהַדָּבָר (תורה) הַהוּא שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וְאֶרֶץ חֲדָשָׁה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךְ לִנְטֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסֹד אָרֶץ. מִכָּאן שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁנִּסְתָּר מִן הָעַיִן, עוֹלֶה לְתוֹעֶלֶת עֶלְיוֹנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךְ. וְלָמָּה נֶעְלַם וּמִתְכַּסֶּה מִן הָעַיִן בִּשְׁבִיל תּוֹעֶלֶת עֶלְיוֹנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב לִנְטֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסֹד אָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רְנוּ.

וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי אָתָּה. וְלֵאמֹר לְאֵנוּן תַּרְעִין וּמִלִּין דְּמְצוּיְינִין אִלֵּין עַל אִלֵּין עַמִּי אָתָּה. אַל תִּקְרֵי (בתיקון יח דף לה ב) עַמִּי אָתָּה, אֶלָּא עִמִּי אָתָּה לְמֶהֱוֵי שׁוּתָּפָא עִמִּי, מָה אֲנָא בְּמִלּוֹלָא דִילִי עֲבַדִית שָׁמַיִם וְאָרֶץ כְּמָא דְאָתְּ אָמַר, (תהלים לג) בִּדְבַר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ, אוּף הָכִי עַתִּ. זַכָּאִין אִנּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וְאִי תֵּימָא דְּמִלָּה דְכָל בַּר נָשׁ דְּלָא יָדַע עָבִיד דָּא.

וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי אָתָּה. וְלֵאמֹר - לְאוֹתָם הַשְּׁעָרִים וְהַדְּבָרִים הַמְצֻיָּנִים אֵלּוּ עַל אֵלּוּ - עַמִּי אָתָּה. אַל תִּקְרֵי עַמִּי אֶלָּא עִמִּי אָתָּה, לִהְיוֹת שֻׁתָּף עִמִּי. מָה אֲנִי בַּדִּבּוּר שֶׁלִּי עָשִׂיתִי שָׁמַיִם וְאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לג) בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ - אַף כָּךְ אַתָּה. אַשְׁרֵי אוֹתָם שֶׁמַּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה. וְאִם תֹּאמַר שֶׁדִּבּוּר שֶׁל כָּל אָדָם שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ עוֹשֶׂה כָּזֶה.

תָּא חֲזֵי, הַהוּא דְּלָאו אָרְחֵיהּ (יתרו פ"ז א) בְּרַזִין דְּאוֹרַיְיתָא וְחַדֵּשׁ מִלִּין דְּלָא יְדַע עַל בּוּרְיֵיהוֹן כְּדְקָא יְאוּת, הַהִיא מִלָּה סָלְקָא וְנָפִיק לְגַבֵּי הַהִיא מִלָּה (משלי טז) אִישׁ תַּהְפּוּכוֹת לְשׁוֹן שָׁקֶר, מִגּוֹ נוּקְבָא דִתְהוֹמָא רַבָּא וְדָלִיג חֲמֵשׁ מְאָה פַּרְסֵי לְקַבְלָא לְהַהִיא מִלָּה וְנָטִיל לָהּ וְאָזִיל בְּהַהִיא מִלָּה לְגוֹ נוּקְבֵיהּ וְעָבִיד בָּהּ רְקִיעָא דְשָׁוְא דְּאִקְרֵי תֹּהוּ. וְטָס בְּהַהוּא רְקִיעָא הַהוּא אִישׁ תַּהְפּוּכוֹת שִׁיתָּא אַלְפֵי פַּרְסֵי בְּזִמְנָא חָדָא. כֵּיוָן דַּהֲאי רְקִיעָא דְשָׁוְא קָאִים נָפְקַת מִיָּד (פקודי ער"ה) אֵשֶׁת זְנוּנִים וְאִתְקִיף בְּהַהוּא רְקִיעָא דְשָׁוְא (נ"א היא) (נ"א ואיש תהפוכות) וְאִשְׁתַּתְּפַת בֵּיהּ וּמִתַּמָּן נָפְקַת וְקָטְלַת כַּמָּה אֶלְפִין וְרִבְבָוון, בְּגִין דְּכַד קָיְימַת בְּהַהוּא רְקִיעָא אִית לָהּ רְשׁוּ וְיכָלְתָּא לְמֶהֱוֵי טָס כָּל עָלְמָא בְּרִקְעָא חָדָא.

בֹּא רְאֵה, אוֹתוֹ שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ בְּסוֹדוֹת הַתּוֹרָה וּמְחַדֵּשׁ דְּבָרִים שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ עַל בָּרֵים כָּרָאוּי, אוֹתוֹ הַדָּבָר עוֹלֶה וְיוֹצֵא לְאוֹתוֹ הַדָּבָר אִישׁ תַּהְפּוּכוֹת לְשׁוֹן שָׁקֶר מִתּוֹךְ נֶקֶב הַתְּהוֹם הַגָּדוֹל, וּמְדַלֵּג חֲמֵשׁ מֵאוֹת פַּרְסָאוֹת לְקַבֵּל אֶת אוֹתוֹ הַדָּבָר. וְנוֹטֵל אוֹתוֹ, וְהוֹלֵךְ עִם אוֹתוֹ הַדָּבָר לְתוֹךְ הַנֶּקֶב שֶׁלּוֹ, וְעוֹשֶׂה בּוֹ רָקִיעַ שֶׁל שָׁוְא

שְׁנִקְרָא תֹהוּ. וְטָס בְּאוֹתוֹ הָרָקִיעַ אוֹתוֹ אִישׁ תַּהְפּוּכוֹת שִׁשָּׁת אֲלָפִים פַּרְסָאוֹת בְּפַעַם אַחַת. וְכֵיוָן שֶׁהָרָקִיעַ הַזֶּה שֶׁל שְׁוָא עוֹמֵד, מִיָּד יוֹצֵאת אֵשֶׁת זְנוּנִים וּמִתְחַזֶּקֶת בְּאוֹתוֹ הָרָקִיעַ שֶׁל שָׁוְא [נ"א: היא] [נ"א: ואיש תהפוכות] וּמְשַׁתֶּפֶת עִמּוֹ, וּמִשָּׁם יוֹצֵאת וְהוֹרֶגֶת כַּמָּה אֲלָפִים וּרְבָבוֹת. מִשּׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר הִיא עוֹמֶדֶת בָּרָקִיעַ הַהוּא, יֵשׁ לָהּ רְשׁוּת וְיכֹלֶת לְהָיוֹת טָסָה אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּרֶגַע אֶחָד.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה ה) הוֹי מוֹשְׁכֵי הֶעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא. הֶעָוֹן דָּא דְכוּרָא. וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה. מַאן חַטָּאָה, דָּא נוּקְבָא דְאִקְרֵי חַטָּאָה. אִיהוּ מָשִׁיךְ הַהוּא דְאִקְרֵי עָוֹן בְּאִנּוּן חַבְלֵי הַשָּׁוְא. וּלְבָתַר כַּעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה, לְהַהִיא נוּקְבָא דְאִקְרֵי חַטָּאָה, דְּתַמָּן אִתְתַּקְפַת לְמֶהֱוֵי טָס לְקַטְלָא בְּנֵי נָשָׁא. וְעַל דָּא (משלי ז) כִּי רַבִּים חָלָלִים הִפִּילָה, מַאן הִפִּילָה, דָּא הַהִיא חַטָּאָה דְּקַטְלִית בְּנֵי נָשָׁא. מָאן גָּרִים דָּא, תַּלְמִיד חָכָם דְּלָא מָטֵי לְהוֹרָאָה וּמוֹרֶה, רַחֲמָנָא לִשֵׁזְבָן.

וְעַל זֶה כְּתוּב (ישעיה ה) הוֹי מֹשְׁכֵי הֶעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא. הֶעָוֹן זֶה הַזָּכָר. וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה, מִי הַחַטָּאָה זוֹ הַנְּקֵבָה שֶׁנִּקְרֵאת חַטָּאָה. הוּא מוֹשֵׁךְ אֶת אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא עָוֹן בְּאוֹתָם חַבְלֵי הַשָּׁוְא. וְאַחַר כָּךְ כַּעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה, אֶת אוֹתָהּ הַנְּקֵבָה שֶׁנִּקְרֵאת חַטָּאָה, שֶׁשָּׁם הִתְגַּבְּרָה לִהְיוֹת טָסָה לַהֲרֹג בְּנֵי אָדָם. וְעַל זֶה (משלי ז) כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה. מִי הִפִּילָה זוֹ אוֹתָהּ הַחַטָּאָה שֶׁהוֹרֶגֶת בְּנֵי אָדָם. מִי גָּרַם אֶת זֶה תַּלְמִיד הֶחָכָם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרֶה. הַרַחֲמָן יַצִּילֵנוּ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּא בְּמָטוּתָא מִנַּיְיכוּ דְּלָא תַּפְקוּן מִפּוּמַיְיכוּ מִלָּה דְאוֹרַיְיתָא דְּלָא (יתרו פ"ז א') יְדַעְתּוּן וְלָא שְׁמַעְתּוּן מֵאֵילָנָא רַבְרְבָא כְּדְקָא יְאוּת, בְּגִין דְּלָא תֶּהווֹן גָּרְמִין לְהַהוּא חַטָּאָה לְקַטְלָא אֲכְלוֹסִין דְּבַר נָשׁ לְמַגְנָא. פְּתָחוּ כֻּלְהוֹן וְאָמְרוּ רַחֲמָנָא לִשֵׁזְבָן, רַחֲמָנָא לִשֵׁזְבָן.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לַחֲבֵרִים, בְּבַקָּשָׁה מִכֶּם שֶׁלֹּא תּוֹצִיאוּ מִפִּיכֶם דְּבַר תּוֹרָה שֶׁלֹּא יְדַעְתֶּם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם מֵעֵץ גָּדוֹל כָּרָאוּי, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיוּ גּוֹרְמִים לְאוֹתָהּ הַחַטָּאָה לַהֲרֹג הֲמוֹנֵי בְּנֵי אָדָם לְחִנָּם. פָּתְחוּ כֻּלָּם וְאָמְרוּ, הָרַחֲמָן יַצִּילֵנוּ, הָרַחֲמָן יַצִּילֵנוּ.

תָּא חֲזֵי, בְּאוֹרַיְיתָא בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, וְהָא אוּקְמוּהָ דִּכְתִיב, (משלי ח) וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן וָאֶהְיֶה שַׁעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם וְאִיהוּ אִסְתַּכַּל בָּהּ זִמְנָא וּתְרֵין וּתְלָתָא וְאַרְבַּע זִמְנִין, וּלְבָתַר אָמַר לוֹן, וּלְבָתַר עָבִיד בָּהּ עֲבִידְתָּא. לְאוּלְפָא לִבְנֵי נָשָׁא דְּלָא יִיתוֹן לְמִטְעֵי בָּהּ. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (איוב כח) אָז רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ הֱכִינָהּ וְגַם חָקָרָהּ וַיֹּאמֶר לָאָדָם. וְלָקֳבֵיל אַרְבַּע זִמְנִין אִנּוּן דִּכְתִיב, אָז רָאָהּ, וַיְסַפְּרָהּ, הֱכִינָהּ, וְגַם חָקָרָהּ, בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה דְּבָרָא. וְעַד לָא אַפִּיק עֲבִידְתֵּיהּ, אָעִיל אַרְבַּע תֵּבִין בְּקִדְמֵיתָא דִּכְתִיב בְּ֣רֵאשִׁית בָּ֭רָא אֱ֣לֹהִים אֵ֥ת, הָא אַרְבַּע. וּלְבָתַר הַשָּׁמַיִם. אִנּוּן לָקֳבֵיל אַרְבַּע זִמְנִין דְּאִסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַיְיתָא עַד לָא יַפִּיק עֲבִידְתֵּיהּ לְאוּמְנוּתֵיהּ.

בֹּא רְאֵה, בַּתּוֹרָה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, וְהִנֵּה בֵּאֲרוּהָ שֶׁכָּתוּב (שם ח) וְאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן וְאֶהְיֶה שַׁעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם. וְהוּא הִסְתַּכֵּל בָּהּ פַּעַם וּשְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ וְאַרְבַּע פְּעָמִים, וְאַחַר כָּךְ אָמַר אוֹתָם, וְאַחַר כָּךְ עָשָׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה, לְלַמֵּד אֶת בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא יָבאוּ לִטְעוֹת בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כח) אָז רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ הֱכִינָהּ וְגַם חֲקָרָהּ וַיֹּאמֶר לָאָדָם. וּכְנֶגֶד אַרְבַּע פְּעָמִים הָהֵם שֶׁכָּתוּב, אָז רָאָהּ, וַיְסַפְּרָהּ, הֱכִינָהּ, וְגַם חֲקָרָהּ - בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת מַה שֶּׁבָּרָא. וְטֶרֶם שֶׁהוֹצִיא אֶת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁלּוֹ, הִכְנִיס בָּרֹאשׁוֹנָה אַרְבַּע תֵּבוֹת, שֶׁכָּתוּב בְּ׳רֵאשִׁית בָּ׳רָא אֱ׳לֹהִים אֵ׳ת. הִנֵּה אַרְבַּע. וְאַחַר כָּךְ הַשָּׁמַיִם - הֵם כְּנֶגֶד אַרְבַּע הַפְּעָמִים שֶׁהִסְתַּכֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּתּוֹרָה טֶרֶם יוֹצִיא אֶת מַעֲשֵׂהוּ לְמַלְאכְתּוֹ.

דף ה:

רִבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה אָזִיל לְמֶחמֵי לְרִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא חֲמוֹ (דף ה ע"ב) וְרִבִּי אַבָּא בַּהֲדֵיהּ, וַהֲוָה טָעֵין חַד גַּבְרָא אֲבַתְרַיְיהוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא נִפְתַּח פִּתְחִין דְּאוֹרַיְיתָא דְּהָא שַׁעֲתָא וְעִדְנָא הוּא לְאִתְתַּקָּנָא בְּאַרְחָן.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָיָה הוֹלֵךְ לִרְאוֹת אֶת רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא חָמְיו, וְרַבִּי אַבָּא עִמּוֹ, וְהָיָה מְחַמֵּר אִישׁ אֶחָד אַחֲרֵיהֶם. אָמַר רַבִּי אַבָּא, נִפְתַּח פְּתָחִים שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהֲרֵי הַשָּׁעָה וְהַזְּמַן הוּא לְהִתְתַּקֵּן (להסתדר) בְּדַרְכֵּנוּ.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (ויקרא יט) אֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹרוּ. תָּא חֲזֵי, בְּשִׁית יוֹמִין בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא. וְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא גָּלֵי עֲבִידְתֵּיהּ וְיָהַב חֵילֵיהּ בְּהַהוּא יוֹמָא. אֵימָתַי גָּלֵי עֲבִידְתֵּיהּ וְיָהַב חֵילֵיהּ. בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה. בְּגִין דְּאִנּוּן תְּלַת יוֹמִין קַדְמָאִין כּוּלְהוּ הֲווּ סְתִימִין וְלָא אִתְגַּלּוּ, כֵּיוָן דְּאָתָא יוֹמָא רְבִיעָאָה אַפִּיק עֲבִידְתָּא וְחֵילָא דְּכוּלְהוּ. דְּהָא אֶשָּׁא וּמַיָּא וְרוּחָא אַף עַל גַּב דְּאִנּוּן תְּלַת יְסוֹדִין עִלָּאִין, כֻּלְהוּ תְּלָיִין, וְלָא אִתְגַּלֵּי עֲבִידְתָּא דִּלְהוֹן, עַד דְּאַרְעָא גָּלֵי לוֹן, כְּדֵין אִתְיְדַע אוּמְנוּתָא דְּכָל חַד מִנַּיְיהוּ.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ויקרא יט) אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ. בֹּא רְאֵה, בְּשִׁשָּׁה יָמִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם. וְכָל יוֹם וְיוֹם גִּלָּה אֶת מַעֲשֵׂהוּ, וְנָתַן כֹּחוֹ בַּיּוֹם הַהוּא. מֵתֵי גִּלָּה אֶת מַעֲשֵׂהוּ וְנָתַן כֹּחוֹ בַּיּוֹם הָרְבִיעִי, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָם שִׁלְשֶׁת הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים, כֻּלָּם הָיוּ נִסְתָּרִים וְלֹא הִתְגַּלּוּ. כֵּיוָן שֶׁבָּא הַיּוֹם הָרְבִיעִי, הוֹצִיא אֶת הַמַּעֲשֶׂה וְהִכֹּחַ שֶׁל כֻּלָּם. שֶׁהֲרֵי אֵשׁ וּמַיִם וְרוּחַ, אַף עַל גַּב שֶׁהֵם שִׁלְשָׁה יְסוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים, כֻּלָּם תְּלוּיִים, וְלֹא הִתְגַּלָּה הַמַּעֲשֶׂה שֶׁלָּהֶם עַד שֶׁהָאָרֶץ גִּלְּתָה אוֹתָם, וְאֵז נוֹדְעָה הָאֻמָּנוּת שֶׁל כָּל אֶחָד מֵהֶם.

וְאִי תֵּימָא הָא בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה הֲוָה דְּכְתִיב תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא וּכְתִיב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ (דשא). אֶלָּא הַאי אַף עַל גַּב דִּכְתִיב בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה, רְבִיעָאָה הֲוָה וְאִתְכְּלִיל בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה לְמֶהֱוֵי חַד בְּלָא פֵּירוּדָא. וּלְבָתַר יוֹמָא רְבִיעָאָה אִתְגְּלִי עֲבִידְתֵּיהּ לְאַפָּקָא אוֹמָנָא לְאוּמָנוּתֵיהּ דְּכָל חַד וְחַד. בְּגִין דְּיוֹמָא רְבִיעָאָה אִיהוּ רַגְלָא רְבִיעָאָה דְּכַרְסְיָיא עִלָּאָה.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי בְּיוֹם הַשִּׁלִּישִׁי זֶה הָיָה, שֶׁכָּתוּב תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא, וְכָתוּב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ! אֶלָּא זֶה, אַף עַל גַּב שֶׁכָּתוּב בְּיוֹם הַשִּׁלִּישִׁי, זֶה הָיָה רְבִיעִי, וְנִכְלַל בְּיוֹם הַשִּׁלִּישִׁי שֶׁיִּהְיוּ אֶחָד בְּלִי פָּרוּד. וְאַחַר כָּךְ הַיּוֹם הָרְבִיעִי הִתְגַּלָּה מַעֲשֵׂהוּ לְהוֹצִיא אֻמָּן לְאֻמְּנוּתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. מִשּׁוּם שֶׁהַיּוֹם הָרְבִיעִי הוּא הֶרֶגֶל הָרְבִיעִית שֶׁל הַכִּסֵּא הָעֶלְיוֹן.

וְכָל עֲבִידָתַיְיהוּ דְּכֻלְּהוּ בֵּין יוֹמִין קַדְמָאִין וּבֵין יוֹמִין בַּתְרָאִין הֲווּ תַּלְיָין בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית ב) וַיְכֻל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, דָּא שַׁבָּת, וְדָא הוּא רַגְלָא רְבִיעָאָה דְּכֻרְסְיָיא. וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי, מַהוּ אָת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמוֹרוּ תֵּרֵין. אֶלָּא שַׁבָּת (תרומה קל"ה ב) דְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא וְשַׁבַּתָּא דְּיוֹמָא מַמָּשׁ לֵית לוֹן פִּירוּדָא.

וְכָל מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל כֻּלָּם, בֵּין הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים וּבֵין הַיָּמִים הָאַחֲרוֹנִים, הָיוּ תְּלוּיִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וַיְכֻל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. זוֹ הַשַּׁבָּת, וְזוֹ הִיא הָרֶגֶל הָרְבִיעִית שֶׁל הַכִּסֵּא. וְאִם תֹּאמַר, אִם כָּךְ, מַה זֶּה אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ, פַּעֲמַיִם אֶלָּא שַׁבָּת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת וְהַשַּׁבָּת שֶׁל הַיּוֹם מַמָּשׁ אֵין לָהֶם פֵּרוּד.

אָמַר (להו) הַהוּא טַיְיעָא דְּהָוָה טָעֵין בַּתְרַיְיהוּ, וּמַהוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ. אָמַר לֵיהּ דָּא קִדּוּשָׁא דְּשַׁבָּת. אָמַר לֵיהּ וּמַהוּ קִדּוּשָׁא דְּשַׁבָּת. אָמַר לֵיהּ דָּא קִדּוּשָׁא דְּאִתְמַשְׁכָא (עליה) מִלְּעֵילָּא. אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי עֲבִידַת לְשַׁבָּת דְּלָאו אִיהוּ קֻדְּשׁ, אֶלָּא קִדּוּשָׁא דְּשַׁרְיָא עֲלוֹי מִלְּעֵילָּא.

אָמַר [להם] אוֹתוֹ סוֹחֵר שֶׁהָיָה מְחַמֵּד אַחֲרֵיהֶם, וּמַה זֶּה וּמִקְדָּשִׁי תִּירְאוּ אָמַר לוֹ, זֶה קִדּוּשׁ שֶׁל שַׁבָּת. אָמַר לוֹ, וּמַה זֶּה קִדּוּשׁ שֶׁל שַׁבָּת אָמַר לוֹ, זֶה הַקִּדּוּשׁ שֶׁנִּמְשָׁךְ מִלְמַעְלָה. אָמַר לוֹ, אִם כָּךְ, עֲשִׂית שֶׁהַשַּׁבָּת אֵינָהּ קֹדֶשׁ, אֶלָּא קִדּוּשׁ שֶׁשּׁוֹרֶה עָלָיו מִלְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא וְהָכִי הוּא (ישעיה נח) וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹונֶג לִקְדוֹשׁ יְיָ מְכוּבָּד, אִדְכַּר שַׁבָּת לְחוּד וּקְדוֹשׁ ה' לְחוּד. אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי מַאן קְדוֹשׁ ה'. אָמַר לֵיהּ קְדוּשָׁא דְּנַחֲתָא מִלְּעֵילָּא וְשַׁרְיָא עֲלֵיהּ. אָמַר לֵיהּ אִי קְדוּשָׁא דְּאִתְמַשְׁכָא מִלְּעֵילָּא אִקְרֵי מְכוּבָּד אִתְחֲזֵי דְּשַׁבָּת לָאו אִיהוּ מְכוּבָּד וּכְתִיב וְכִבַּדְתּוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְכָךְ זֶה, (ישעיה נח) וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ ה' מְכֻבָּד. הִזְכִּיר שַׁבָּת לְחוּד וּקְדוֹשׁ ה' לְחוּד. אָמַר לוֹ, אִם כָּךְ, מִי זֶה קְדוֹשׁ ה' אָמַר לוֹ, הַקְּדֻשָּׁה שֶׁיּוֹרֶדֶת מִלְמַעְלָה וְשׁוֹרָה עָלָיו. אָמַר לוֹ, אִם הַקְּדֻשָּׁה שֶׁנִּמְשֶׁכֶת מִלְמַעְלָה נִקְרֵאת מְכֻבָּד, נִרְאֶה שֶׁשַּׁבָּת אֵינוֹ מְכֻבָּד, וְכָתוּב וְכִבַּדְתּוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי אַבָּא אֲנַח לְהַאי גַּבְרָא דְּמִלָּה (חדתא) דְּחָכְמְתָא אִית בֵּיהּ דְּאָנַן לָא יְדָעְנָא בָהּ. אָמְרוּ לֵיהּ אֵימָא אֲנָתְּ. פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא יט) אֶת שַׁבְּתוֹתַי. אֶת לְאַסְגָּאָה תְּחוּם שַׁבָּת דְּאִיהוּ תֵּרִין אַלְפִּין אַמִּין לְכָל סִטְרָא (ויקהל ר"ז א). וּבְגִין כָּךְ אַסְגֵּי אֶת. שַׁבְּתוֹתַי (נ"א דא) שַׁבָּת עִלָּאָה וְשַׁבָּת תַּתָּאָה דְּאִנּוּן תֵּרִין כְּלִילָן כְּחָדָא וּסְתִימִין כְּחָדָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי אַבָּא, הַנַּח לוֹ לְאִישׁ הַזֶּה, שֶׁדִּבֵּר שֶׁל חָכְמָה יֵשׁ בּוֹ שֶׁאֵינֶנּוּ יוֹדְעִים בּוֹ. אָמְרוּ לוֹ, אֱמֹר אַתָּה. פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא יט) אֶת שַׁבְּתֹתַי, אֶת - לְרַבּוֹת תְּחוּם שַׁבָּת שֶׁהוּא אַלְפַּיִם אַמּוֹת לְכָל

צַד, וּמִשּׁוּם כָּךְ רִבָּה אֶת. שַׁבְּתֹתַי - [נ"א זו] שַׁבָּת הָעֶלְיוֹנָה וְשַׁבָּת הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁהֵן שְׁתַּיִם כְּלוּלוֹת יַחַד וְנִסְתָּרוֹת יַחַד.

אִשְׁתְּאַר שַׁבָּת (יתרו צ"ב א' בר"מ) אֲחֶרָא דְּלָא אִדְכַּר וְהָוֶה בְּכִסּוּפָא. אָמְרָה קַמַּיְהּ מָארֵי דְּעָלְמָא מִיּוֹמָא דְּעַבְדַּת לִי שַׁבָּת אִתְקָרֵינָא וְיוֹמָא לְאוֹ אִיהוּ בְּלָא לֵילְיָא. אָמַר לָהּ בְּרִתִּי שַׁבָּת אַנְתְּ וְשַׁבָּת קָרֵינָא לָךְ, אֲבָל הָא אֲנָא מְעַטַּר לָךְ בְּעִטָּרָא עִלָּאָה יַתִּיר. אַעֲבַר כְּרוֹזָא וְאָמַר מִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ.

נִשְׁאֲרָה שַׁבָּת אַחֶרֶת שֶׁלֹּא נִזְכְּרָה וְהָיְתָה בְּבוּשָׁה. אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹן הָעוֹלָם, מִיּוֹם שֶׁעָשִׂיתָ אוֹתִי נִקְרֵאתִי שַׁבָּת, וְהַיּוֹם אֵינוֹ בְּלִי לַיְלָה. אָמַר לָהּ, בִּתִּי, אַתְּ שַׁבָּת, וְשַׁבָּת קָרֵאתִי לָךְ, אֲבָל הֲרֵינִי מְעַטֵּר אוֹתָךְ בַּעֲטָרָה יוֹתֵר עֶלְיוֹנָה. הֶעֱבִיר כְּרוֹז וְאָמַר מִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ.

וְדָא שַׁבָּת דְּמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא דְּאִיהִי יִרְאָה, וְשַׁרְיָא בָּהּ יִרְאָה. וּמַאן אִיהוּ. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַכְלִיל וְאָמַר אֲנִי ה'. וְאֲנָא שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא דְּאָמַר הָכִי. וְדַיֵּיק אֶת לְאַסְגָּאָה תְּחוּם שַׁבָּת. שַׁבְּתֹתַי דָּא עִגּוּלָא (רכ"ט א', תצוה ק"פ א', ויקהל ר"ה א) וְרִבּוּעַ דִּלְגוֹ, וְאִנּוּן תְּרֵין. וּלְקַבֵּיל אִנּוּן תְּרֵין אִית תְּרֵי קְדוּשָׁתֵי דְּאִית לָנוּ לְאַדְכָּרָא, חַד וַיְכֻלּוּ, וְחַד קָדוֹשׁ.

וְזוֹ שַׁבָּת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁהִיא יִרְאָה, וְשׁוֹרָה בָּהּ יִרְאָה. וּמִי הוּא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִכְלִיל וְאָמַר אֲנִי ה' וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי מֵאַבָּא שֶׁאָמַר כָּךְ, וְדִיֵּיק אֶת - לְרַבּוֹת תְּחוּם שַׁבָּת. שַׁבְּתֹתַי - זֶה הָעִגּוּל וְהָרִבּוּעַ שֶׁבְּתוֹכוֹ, וְהֵם שְׁנַיִם. וּכְנֶגֶד אוֹתָם הַשְּׁנַיִם יֵשׁ שְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לְהַזְכִּיר, אֶחָד וַיְכֻלּוּ, וְאֶחָד קָדוֹשׁ.

וַיְכֻלּוּ אִית בֵּיהּ תְּלָתִין וְחַמֵּשׁ תֵּיבִין. וּבִקְדוּשָׁה (ובקידושא) דְּאָנַן מְקַדְּשִׁין תְּלָתִין וְחַמֵּשׁ תֵּיבִין. וְסָלִיק כֹּלָּא לְשִׁבְעִין שְׁמָהָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְעַטַּר בְּהוּ. וּבְגִין דְּעִגּוּלָא וְרִבּוּעָא דָּא אִנּוּן שַׁבְּתֹתַי, כְּלִילָן תַּרְוַיְיהוּ בְּשָׁמוֹר דִּכְתִיב תִּשְׁמוֹרוּ. דְּהָא שַׁבָּת עִלָּאָה הָכָא לָא אִתְכְּלִיל בְּשָׁמוֹר אֶלָּא בְּזָכוֹר, דְּהָא מַלְכָּא עִלָּאָה בְּזָכוֹר אִסְתָּיָים. וְעַל דָּא אִקְרֵי מַלְכָּא דִּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ, וּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ זָכוֹר אִיהוּ. וְעַל דָּא לֵית מַחְלוֹקֶת לְעֵילָּא.

וַיְכֻלּוּ יֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ תֵּבוֹת, וּבַקִּדּוּשׁ שֶׁאָנוּ מְקַדְּשִׁים יֵשׁ שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ תֵּבוֹת, וְהַכֹּל עוֹלֶה לְשִׁבְעִים שֵׁמוֹת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּרִים בָּהֶם. וּמִשּׁוּם שֶׁהָעִגּוּל וְהָרִבּוּעַ הַזֶּה הֵם שַׁבְּתֹתַי, שְׁנֵיהֶם כְּלוּלִים בְּשָׁמוֹר, שֶׁכָּתוּב תִּשְׁמְרוּ. שֶׁהֲרֵי הַשַּׁבָּת הָעֶלְיוֹנָה כָּאן לֹא נִכְלְלָה בְּשָׁמוֹר, אֶלָּא בְּזָכוֹר, שֶׁהֲרֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן מִסְתַּיֵּם בְּזָכוֹר, וְעַל זֶה נִקְרָא מֶלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ. וְהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ הוּא זָכוֹר, וְעַל כֵּן אֵין מַחֲלֹקֶת לְמַעְלָה.

דף ו.

בְּגִין דְּתְרֵין שְׁלוֹמוֹת לְתַתָּא חַד יַעֲקֹ"ב וְחַד יוֹסֵ"ף. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב תְּרֵי זִמְנֵי (ישעיה נז) שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב. לָרָחוֹק דָּא יַעֲקֹב, (דף ו' ע"א) וְלַקָּרוֹב דָּא יוֹסֵף. לָרָחוֹק כְּמָא דְּאַתְּ

אָמַר, (ירמיה לא) מֵרָחוֹק יְיָ נִרְאָה לִי (שמות ב) וַתֵּתַצַּב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק. וְלַקָּרוֹב כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (דברים לב) חֲדָשִׁים מִקָּרוֹב בָּאוּ. מֵרָחוֹק דָּא נְקוּדָה עִלָּאָה דְקַיְימָא בְּהֵיכְלֵיהּ.

מִשּׁוּם שֶׁשְּׁנֵי שְׁלוֹמוֹת לְמַטָּה - אֶחָד יַעֲקֹ"ב, וְאֶחָד יוֹסֵ"ף. וּמִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב פַּעֲמַיִם (ישעיה נז) שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב. לָרָחוֹק - זֶה יַעֲקֹב. וְלַקָּרוֹב - זֶה יוֹסֵף. לָרָחוֹק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לא) מֵרָחוֹק ה' נִרְאָה לִי, (שמות ב) וַתֵּתַצַּב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק. וְלַקָּרוֹב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) חֲדָשִׁים מִקָּרוֹב בָּאוּ. מֵרָחוֹק - זוֹ הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁעוֹמֶדֶת בְּהֵיכָלוֹ.

וְעַל דָּא כְּתִיב תִּשְׁמוֹרוּ אִתְכְּלִיל בְּשָׁמוֹר. (ואתחנן ר"ס) וּמִקָּדְשִׁי תִּירָאוּ דָּא נְקוּדָה דְקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִית לְדַחֲלָא מִנַּהּ יַתִּיר מִכֹּלָּא דְּעָנְשֵׁיהּ מִיתָה. וְהַיְינוּ דִכְתִיב, (שמות לא) מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת. מָאן דְּעָאל לְגוֹ חָלָל דְּעִגּוּלָא וְרִבּוּעָא לְאֲתַר דְּהַהוּא דְנָקוּדָה (נקודה) שַׁרְיָא (ביה) וּפָגִים בֵּיהּ מוֹת יוּמָת. וְעַל דָּא כְּתִיב תִּירָאוּ. וְהַהִיא נְקוּדָה אִקְרֵי אֲנִי, וְעָלָהּ שַׁרְיָא הַהוּא דְסָתִים עִלָּאָה דְּלָא אִתְנַּלְיָא וְהַיְינוּ יְיָ וְכֹלָּא חַד.

וְעַל זֶה כָּתוּב תִּשְׁמְרוּ, נִכְלָל בְּשָׁמוֹר. וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ - זוֹ הַנְּקֻדָּה שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע שֶׁיֵּשׁ לִירֹא מִמֶּנָּה יוֹתֵר מִן הַכֹּל שֶׁעָנְשׁוֹ מִיתָה. וְהַיְינוּ מַה שֶּׁכָּתוּב (שמות לא) מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת. מִי הֵם מְחַלְלֶיהָ מִי שֶׁנִּכְנָס לְתוֹךְ הֶחָלָל שֶׁל הָעִגּוּל וְהָרִבּוּעַ לַמָּקוֹם שֶׁאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה שׁוֹרָה וּפוֹגֵם בּוֹ - מוֹת יוּמָת. וְעַל זֶה כָּתוּב תִּירָאוּ. וְהַנְּקֻדָּה הַהִיא נִקְרֵאת אֲנִי, וְעָלֶיהָ שׁוֹרָה אוֹתוֹ הַנִּסְתָּר הָעֶלְיוֹן שֶׁלֹּא הִתְגַּלָּה. וְהַיְינוּ ה', וְהַכֹּל אֶחָד.

נָחֲתוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וּנְשָׁקוּהוּ. אָמְרוּ וּמַה כָּל חָכְמְתָא דָּא אִית תְּחוֹת יְדָךְ וְאַתְּ טָעֵין אַבַּתְרִין. אָמְרוּ לֵיהּ מָאן אַנְתְּ. אָמַר לוֹן לָא תִּשְׁאֲלוּן מָאן אֲנָא, אֶלָּא אֲנָא וְאַתּוּן נֵיזַל וְנִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא וְכָל חַד יֵימָא מִלִּין דְּחָכְמְתָא לְאַנְהָרָא אוֹרְחָא. אָמְרוּ לֵיהּ מָאן יָהֵב לָךְ לְמֵיזַל הָכָא וּלְמֶהֱוֵי (ולמהוי) טָעוּן (טעין) בְּחַמְרֵי, אָמַר לוֹן יוּ"ד עֲבַד קְרָבָא בְּתְרֵין אַתָּוון בְּכָ"ף וְסַמ"ךְ לְאִתְקַשָּׁרָא בַּהֲדָאי (נ"א כחדא). כָּ"ף לָא בָּעָא לְאִסְתַּלָּקָא וּלְאִתְקַשָּׁרָא בָּתַר (נ"א באתר) דְּלָא יָכְלָא לְמֶהֱוֵי רִגְעָא חָדָא אֶלָּא בֵּיהּ. סָמֶ"ךְ לָא בָּעָא לְאִסְתַּלָּקָא בְּגִין לְסַעֲדָא לְאִנּוּן דְּנָפְלִין דְּהָא בְּלִי סָמֶ"ךְ לָא יָכְלִין לְמֶהֱוֵי.

יָרְדוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא וְנָשְׁקוּ אוֹתוֹ. אָמְרוּ, וּמַה כָּל הַחָכְמָה הַזוֹ יֵשׁ תַּחַת יָדְךָ וְאַתָּה מְחַמֵּר אַחֲרֵינוּ אָמְרוּ לוֹ, מִי אַתָּה אָמַר לָהֶם, אַל תִּשְׁאֲלוּ מִי אֲנִי, אֶלָּא אֲנִי וְאַתֶּם נֵלֵךְ וְנִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, וְכָל אֶחָד יֹאמַר דִּבְרֵי חָכְמָה לְהָאִיר אֶת הַדֶּרֶךְ. אָמְרוּ לוֹ, מִי נָתַן לְךָ לָלֶכֶת כָּאן וְלִהְיוֹת מְחַמֵּר בַּחֲמוֹרִים אָמַר לָהֶם, יוֹ"ד עָשְׂתָה קֶרֶב עִם שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, עִם כָּ"ף וְסָמֶ"ךְ, לְהִקָּשֵׁר עִמִּי [נ"א: יחד]. כָּ"ף לֹא רָצְתָה לְהִסְתַּלֵּק וּלְהִקָּשֵׁר מֵאֶחָד [נ"א במקום] שֶׁלֹּא יָכְלָה לִהְיוֹת רֶגַע אֶחָד אֶלָּא עִמּוֹ. סָמֶ"ךְ לֹא רָצְתָה לְהִסְתַּלֵּק, כְּדֵי לְעָזֹר לְאוֹתָם הַנּוֹפְלִים, שֶׁהֲרֵי בְּלִי סָמֶ"ךְ לֹא יְכוֹלִים לִהְיוֹת.

יוֹ"ד אַתָּא לְגַבָּאי יְחִידָאָה נָשִׁיק לִי וְגַפִּיף לִי בָּכָה עִמִּי וְאָמַר לִי בְּרִי מָה אַעֲבִיד לָךְ, אֲבָל הָא אֲנָא אִסְתַּלַּק וְאֲנָא אִתְמְלֵי מִכַּמָּה טָבִין וְאַתָּוון טְמִירִין עִלָּאִין יַקִּירִין, בָּתַר כֵּן אַיְתֵי לְגַבָּךְ וְאֲנָא אֶהֱוֵי סְעִיד לָךְ וְאֶתֵּן לָךְ אַחְסָנְתָּא דִּתְרֵין אַתָּוון עִלָּאִין יַתִּיר מֵאִלֵּין דְּאִסְתַּלָּקוּ

דְּאִנּוּן י"ש יו"ד עִלָּאָה וְשִׁי"ן עִלָּאָה לְמֶהֱוֵי לָךְ אוֹצָרִין מַלְיָיא מִכֹּל. וּבְגִין כָּךְ בְּרִי זִיל וֶהֱוֵי טְעִין חַמְרֵי. וְעַל דָּא אֲנָא אָזִיל בָּכָךְ.

יו"ד בָּאָה אֵלַי יְחִידָה, נָשְׁקָה לִי וְחִבְּקָה אוֹתִי, בָּכְתָה עִמִּי וְאָמְרָה לִי: בְּנִי, מָה אֶעֱשֶׂה לְךָ אֲבָל הֲרֵי אֲנִי מְסְתַּלֶּקֶת, וַאֲנִי מְתְמַלֵּאת מִכַּמָּה טוֹבוֹת וְאוֹתִיּוֹת נִסְתָּרוֹת עֶלְיוֹנוֹת וְנִכְבָּדוֹת. לְאַחַר

חָדוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וּבָכוּ וְאָמְרוּ זִיל רְכִיב וְאֲנַן נַטְעִין אַבַּתָּרָךְ. אָמַר לוֹן וְלָא אֲמָרִית לְכוֹן דְּפִּיקוּדָא דְּמַלְכָּא אִיהוּ עַד דְּיֵיתֵי הַהוּא דְּטָעַן (דטעין) חַמְרֵי. אָמְרוּ לֵיהּ הָא שְׁמָךְ לָא אָמַרְתְּ לָן, אֲתַר בֵּית מוֹתָבָךְ מַאי הוּא. אָמַר לוֹן אֲתַר בֵּית מוֹתְבִי אִיהוּ טַב וְעַיְילָא לְגַבָּאי, וְאִיהוּ (ריש תיקון כ"א דף נ"ב ע"א ובראשית ל"ו ע"ב) מְגָדָל חַד דְּפָרַח בַּאֲוִירָא רַב וְיַקִּירָא. וְאִנּוּן דְּדַיְירִין בֵּיהּ בְּהַאי מַגְדְּלָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְחַד מִסְכְּנָא. וְדָא הוּא אֲתַר בֵּית מוֹתְבִי וְגָלֵינָא (נ"א ועלינא) מִתַּמָּן וְאָנָא טָעִין חַמְרֵי. אַשְׁגְּחוּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי אֶלְעָזָר בֵּיהּ וְאַטְעִים לוֹן מִלּוֹי דְּהַהוּא מְתִיקִין כְּמַנָּא וְדוּבְשָׁא. אָמְרוּ לֵיהּ שְׁמָא דְּאָבוּךְ אִי תֵּימָא נַנְשִׁיק עַפְרָא דְּרַגְלָךְ. אָמַר לוֹן וְאַמַּאי, לָאו אוֹרַח דִּילִי בְּכָךְ לְאִתְגָּאָה בְּאוֹרַיְיתָא.

מִכָּן אַבָּא אֵלַיִךְ וְאֶסְעַד אוֹתָךְ, וְאֶתֵּן לָךְ נַחֲלָה שֶׁל שִׁתִּי אוֹתִיּוֹת עֶלְיוֹנוֹת יוֹתֵר מֵאֵלּוּ שֶׁהִסְתַּלְּקוּ, שֶׁהֵם י"ש, יו"ד עֶלְיוֹנָה וְשִׁי"ן עֶלְיוֹנָה, שֶׁיִּהְיוּ לָךְ אוֹצָרוֹת מְלֵאִים מִכֹּל. וּמִשּׁוּם כָּךְ, בְּנִי, לֵךְ וְתִהְיֶה מְחַמֵּר חֲמוֹרִים, וְעַל כֵּן אֲנִי הוֹלֵךְ בְּכָךְ. שָׂמְחוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא, וּבָכוּ וְאָמְרוּ, לָךְ רְכַב, וְאָנוּ נְחַמֵּר אַחֲרֶיךָ. אָמַר לָהֶם, וְלֹא אֲמַרְתִּי לָכֶם שֶׁמִּצְוַת הַמֶּלֶךְ הִיא עַד שֶׁיָּבֹא אוֹתוֹ מְחַמֵּר עַל הַחֲמוֹרִים אָמְרוּ לוֹ, הֲרֵי שִׁמְךָ לֹא אָמַרְתָּ לָנוּ, מְקוֹם בֵּית מוֹשָׁבְךָ מַה הוּא אָמַר לָהֶם, מְקוֹם בֵּית מוֹשָׁבִי הוּא טוֹב וּמְעֻלֶּה אֶצְלִי, וְהוּא מִגְדָּל אֶחָד שֶׁפּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר, גָּדוֹל וְנִכְבָּד. וְאוֹתָם הַדָּרִים בּוֹ בַּמִּגְדָּל הַזֶּה - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעָנִי אֶחָד, וְזֶה הוּא מְקוֹם בֵּית מוֹשָׁבִי. וְגָלֵיתִי [נ"א: ועליתי] מִשָּׁם, וַאֲנִי מְחַמֵּר עַל חֲמוֹרִים. הִסְתַּכְּלוּ בּוֹ רַבִּי אַבָּא וְרִבִּי אֶלְעָזָר, וְהִטְעִים לָהֶם אֶת דְּבָרָיו, שֶׁהָיוּ מְתוּקִים כְּמוֹ מָן וּדְבַשׁ. אָמְרוּ לוֹ, שֵׁם אָבִיךָ אִם תֹּאמַר, נְנַשֵּׁק אֶת עָפָר רַגְלֶיךָ. אָמַר לָהֶם, וְלָמָּה אֵין דַּרְכִּי בְּכָךְ לְהִתְגָּאוֹת בַּתּוֹרָה

אֲבָל אַבָּא דִּילִי הֲוָה דְּיוּרֵיהּ בְּיַמָּא רַבָּא וְאִיהוּ הֲוָה חַד נוּנָא דְּהֲוָה (תקונים נ"ב, ובראשית לו ע"ב) אַסְחַר יַמָּא רַבָּא מִסְטָרָא דָּא לְסִטְרָא דָּא, וְהֲוָה רַב וְיַקִּירָא וְעַתִּיק יוֹמִין, עַד דְּהֲוָה בָּלַע כָּל שְׁאָר נוּנִין דְּיַמָּא, וּלְבָתַר אַפִּיק לוֹן חַיִּין וְקַיְמִין מַלְיָין מִכָּל טָבִין דְּעָלְמָא. וְשָׁאַט יַמָּא בְּרִגְעָא חָדָא בְּתוֹקְפֵּיהּ, וְאַפִּיק לִי כְּגִירָא בִּידָא דִּגְבַר תְּקִיף, וְטָמִיר לִי בְּהַהוּא אֲתַר דְּאָמְרִית לְכוּ. וְהוּא תָּב לְאַתְרֵיהּ וְאִגְנִיז בְּהַהוּא יַמָּא.

אֲבָל אֲבִי הָיְתָה דִּירָתוֹ בַּיָּם הַגָּדוֹל, וְהוּא הָיָה דָּג אֶחָד שֶׁהָיָה סוֹבֵב אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל מִצַּד זֶה לְצַד זֶה, וְהָיָה גָּדוֹל וְנִכְבָּד וְעַתִּיק יָמִים, עַד שֶׁהָיָה בּוֹלֵעַ אֶת כָּל שְׁאָר הַדָּגִים שֶׁל הַיָּם, וְאַחַר כָּךְ מוֹצִיא אוֹתָם חַיִּים וְקַיָּמִים וּמְלֵאִים מִכָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁל הָעוֹלָם. וְשָׁט אֶת הַיָּם בְּרֶגַע אֶחָד בְּכֹחוֹ, וְהוֹצִיא אוֹתִי כַּחֵץ בְּיַד אִישׁ גִּבּוֹר, וְהִטְמִין אוֹתִי בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁאָמַרְתִּי לָכֶם, וְהוּא שָׁב לִמְקוֹמוֹ וְנִגְנַז בְּאוֹתוֹ הַיָּם.

אַשְׁגַּח רִבִּי אֶלְעָזָר בְּמִלּוֹי. אָמַר לֵיהּ אַנְתְּ הוּא בְּרֵיהּ דְּבוּצִינָא קַדִּישָׁא, אַנְתְּ הוּא בְּרֵיהּ דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, אַנְתְּ הוּא בְּרֵיהּ דְּנָהִירוּ דְּאוֹרַיְיתָא וְאַנְתְּ טָעִין אַבַּתְרָן. בָּכוּ כְּחָדָא וּנְשָׁקוּוהוּ וְאָזְלוּ. אָמְרוּ לֵיהּ אִי נִיחָא קַמֵּי מָארָנָא לְאוֹדְעָא לָן שְׁמֵיהּ.

הִבְחִין רַבִּי אֶלְעָזָר בִּדְבָרָיו. אָמַר לוֹ, אַתָּה הוּא בְּנוֹ שֶׁל הַמָּאוֹר הַקָּדוֹשׁ, אַתָּה הוּא בְּנוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא הַזָּקֵן, אַתָּה הוּא בְּנוֹ שֶׁל אוֹר הַתּוֹרָה, וְאַתָּה מְחַמֵּר אַחֲרֵינוּ! בָּכוּ יַחַד וְנָשְׁקוּ לוֹ וְהָלְכוּ. אָמְרוּ לוֹ, הַאִם נוֹחַ לְפָנֶיךָ מוֹרֵנוּ לְהוֹדִיעַ לָנוּ אֶת שְׁמוֹ.

פָּתַח וְאָמַר (שמואל ב כג) וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע. הַאִי קְרָא אוֹקְמוּהַ וְשַׁפִּיר אִיהוּ. אֲבָל הַאי קְרָא לְאַחֲזָאָה רָזִין עִלָּאִין דְּאוֹרַיְיתָא הוּא דְּאָתָא. וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע, עַל רָזָא דְּחָכְמְתָא קָא אָתָא מִלָּה סְתִימָא אִיהוּ, וּשְׁמָא גָּרִים. בֶּן אִישׁ חַי (ויצא קס"ד א') דָּא צַדִּיק חַי עָלְמִין.

פָּתַח וְאָמַר, (שמואל ב כג) וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע. הַפָּסוּק הַזֶּה בֵּאֲרוּהוּ, וְהוּא יָפֶה. אֲבָל הַפָּסוּק הַזֶּה בָּא לְהַרְאוֹת סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים שֶׁל הַתּוֹרָה. וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע - עַל סוֹד הַחָכְמָה בָּא הַדָּבָר הַנִּסְתָּר הַהוּא, וְהַשֵּׁם גּוֹרֵם. בֶּן אִישׁ חַי - זֶה צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים.

דף ו:

רַב פְּעָלִים, מָארֵי דְּכָל עוֹבָדִין וְכָל חֵילִין עִלָּאִין, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ נָפְקִין מִנֵּיהּ. יְיָ צְבָאוֹת אִיהוּ, אוֹת הוּא בְּכָל חַיָּילִין דִּידֵיהּ רְשִׁים הוּא וְרַב מִכֹּלָּא. רַב פְּעָלִים אִיהוּ מְקַבְּצְאֵל הַאי אִילָנָא רַב וְיַקִּירָא, רַב מִכֹּלָּא. מֵאָן אֲתַר נָפַק, מֵאָן דַּרְגָּא אָתָא, אַהֲדַר קְרָא וְאָמַר מְקַבְּצְאֵל דַּרְגָּא עִלָּאָה סְתִימָאָה (דף ו' ע"ב) דְּעַיִן לֹא רָאָתָה וְגו' דַּרְגָּא דְּכוֹלָּא בֵּיהּ, וּכְנִישׁ בְּגַוַּיהּ מִגּוֹ נְהוֹרָא עִלָּאָה, וּמִנֵּיהּ נָפִיק כֹּלָּא. וְאִיהוּ הֵיכָלָא קַדִּישָׁא סְתִימָא דְּכָל דַּרְגִּין כְּנִישִׁין וּסְתִימִין בְּגַוַּיהּ. וּבְגוּפָא דְּהַאי הֵיכָלָא (אילנא) קַיְימִין, כָּל עָלְמִין וְכָל חַיָּילִין קַדִּישִׁין מִינֵּיהּ אִתְזָנוּ וְקַיְימֵי עַל קְיוּמֵיהוֹן.

רַב פְּעָלִים - רִבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים וְכָל הַכֹּחוֹת הָעֶלְיוֹנִים, מִשּׁוּם שֻׁכֻּלָּם יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, הוּא ה' צְבָאוֹת, אוֹת הוּא בְּכָל צְבָאָיו, רָשׁוּם הוּא וְגָדוֹל מִן הַכֹּל. רַב פְּעָלִים - הוּא מְקַבְּצְאֵל, הָאִילָן הַגָּדוֹל וְהַנִּכְבָּד גָּדוֹל מֵהַכֹּל. מֵאֵיזֶה מָקוֹם יָצָא מֵאֵיזוֹ דַּרְגָּה בָּא חָזַר הַכָּתוּב וְאָמַר, מְקַבְּצְאֵל. הַדַּרְגָּה הָעֶלְיוֹנָה הַנִּסְתֶּרֶת שֶׁעַיִן לֹא רָאָתָה וְגו'. הַדַּרְגָּה שֶׁהַכֹּל בָּהּ, וְכוֹלֶלֶת לְתוֹכָהּ מִתּוֹךְ הָאוֹר הָעֶלְיוֹן, וּמִמֶּנָּה יוֹצֵא הַכֹּל. וְהוּא הֵיכָל קָדוֹשׁ נִסְתָּר שֶׁכָּל הַדַּרְגּוֹת מְקֻבָּצוֹת וְנִסְתָּרוֹת בְּתוֹכוֹ. וּבְגוּף הַהֵיכָל הַזֶּה קַיְימִים כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְכָל הַצְּבָאוֹת הַקְּדוֹשִׁים מֶמֶּנּוּ נִזּוֹנִים וְעוֹמְדִים עַל קִיּוּמָם.

הוּא הִכָּה אֶת שְׁנֵי אֲרִיאֵל מוֹאָב. תְּרֵין מְקֻדְּשִׁין הֲווּ קַיְימִין בְּגִינֵיהּ וְאִתְזָנוּ מִנֵּיהּ מְקֻדָּשׁ רֹאשׁוֹן וּמְקֻדָּשׁ שֵׁנִי, כֵּיוָן דְּאִיהוּ אִסְתַּלַּק, נְגִידוּ דְּהֲווֹ נָגִיד מִלְּעֵילָּא אִתְמְנַע, כְּבֵיכוֹל הוּא הִכָּה לוֹן וְחָרִיב לוֹן וְשָׁצֵי לוֹן. וְכֵרְסֵייָא קַדִּישָׁא נָפְלַת הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (יחזקאל א) וַאֲנִי

בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה. הַהוּא דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי אֲנִי, הוּא בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה. אַמַּאי. עַל נְהַר כְּבָר. עַל נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק דְּפָסִיק מֵימוֹי וּמַבּוּעוֹי וְלָא אִנְגִיד כַּד בְּקַדְמִיתָא (כדבקדמיתא).

הוּא הִכָּה אֶת שְׁנֵי אֲרִאֵל מוֹאָב. שְׁנֵי מְקֻדָּשִׁים הָיוּ עוֹמְדִים בְּגָלְלוֹ וְנִזּוֹנוּ מִמֶּנּוּ, מְקֻדָּשׁ רִאשׁוֹן וּמְקֻדָּשׁ שֵׁנִי. כֵּיוָן שֶׁהוּא הִסְתַּלֵּק, נִמְנַע הַשֶּׁפַע שֶׁהָיָה שׁוֹפֵעַ מִלְּמַעְלָה. כְּבָיְכוֹל הוּא הִכָּה אוֹתָם וְהֶחֱרִיב אוֹתָם וְהִשְׁמִיד אוֹתָם, וְהַכֹּפֶא הַגָּדוֹל נָפַל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) וַאֲנִי בְתוֹךְ הַגּוֹלָה. הַדַּרְגָּה הַהִיא שֶׁנִּקְרֵאת אֲנִי, הִיא בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה. לָמָּה עַל נְהַר כְּבָר. עַל נָהָר שֶׁשּׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא שֶׁהִפְסִיק מֵימָיו וּמַעְיְנוֹתָיו וְלֹא מַשְׁפִּיעַ כְּבָרִאשׁוֹנָה.

הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, (איוב יד) וְנָהָר יֶחְרַב וְיָבֵשׁ. יֶחְרַב בְּבִית רִאשׁוֹן וְיָבֵשׁ בְּבֵית שֵׁנִי. וּבְגִין כָּךְ הוּא הִכָּה אֶת שְׁנֵי אֲרִיאֵל, מוֹאָב. (ס"א דהא בקדמיתא) מוֹאָב דְּהָווּ מֵאָב דְּבִשְׁמַיָּא וְאִתְחָרְבוּ וְאִשְׁתַּצִיאוּ בְּגִינֵיהּ, וְכָל נְהוֹרִין דְּהָווּ נְהִירִין לְיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ אִתְחֲשָׁכוּ.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב יד) וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ. יֶחֱרַב - בְּבֵית רִאשׁוֹן, וְיָבֵשׁ - בְּבֵית שֵׁנִי. וּמְשׁוּם כָּךְ הוּא הִכָּה אֶת שְׁנֵי אֲרִאֵל מוֹאָב. [ס"א שהרי בראשונה] מוֹאָב, שֶׁהָיוּ מֵאָב שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְנֶחְרְבוּ וְהֻשְׁמְדוּ בְּגָלָלוֹ, וְכָל הָאוֹרוֹת שֶׁהָיוּ מְאִירִים לְיִשְׂרָאֵל, כֻּלָּם נֶחְשְׁכוּ.

וְתוּ הוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת הָאֲרִי. בְּזְמַנִּין קַדְמָאִין כַּד הַאי נָהָר הֲוָה מָשִׁיךְ מֵימוֹי לְתַתָּא, הֲווּ קַיְימִין יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלִימוּ, דְּדַבְּחִין דִּבְחִין וְקָרְבְּנִין לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתֵיהוּ, וּכְדֵין הֲוָה נָחִית מִלְּעֵילָּא דִּיוּקְנָא דְּחַד אַרְיֵה וַהֲווּ חָמָאן לֵיהּ עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא רָבִיץ עַל טַרְפֵּיהּ, אָכִיל קָרְבְּנִין כְּגַוְונָא תַּקִּיף. וְכָל כַּלְבִּין הֲווּ מִתְטַמְּרִין מִקַּמֵּיהּ וְלָא נָפְקֵי לְבָר.

וְעוֹד, הוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת הָאֲרִי. בְּזְמַנִּים הָרִאשׁוֹנִים כְּשֶׁהַנָּהָר הַזֶּה הָיָה מוֹשֵׁךְ אֶת מֵימָיו לְמַטָּה, הָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים בִּשְׁלֵמוּת, שֶׁזּוֹבְחִים זְבָחִים וְקָרְבָּנוֹת לְכַפֵּר עַל נַפְשָׁם, וְאָז הָיָה יוֹרֵד מִלְּמַעְלָה דְּמוּת שֶׁל אַרְיֵה אֶחָד, וְהָיוּ רוֹאִים אוֹתוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ רוֹבֵץ עַל טַרְפּוֹ, אוֹכֵל קָרְבָּנוֹת כְּמוֹ גֶּבֶר חָזָק, וְכָל הַכְּלָבִים הָיוּ מִתְחַבְּאִים מִלְּפָנָיו וְלֹא יוֹצְאִים הַחוּצָה.

כֵּיוָן דְּגָרְמוּ חוֹבִין אִיהוּ נָחִית לְגוֹ דַּרְגִּין דִּלְתַתָּא וְקָטִיל לְהַהוּא אַרְיֵה, דְּלָא בָּעָא לְמֵיהַב לֵיהּ טַרְפֵּיהּ כְּדְבָקַדְמִיתָא, כְּבָיְכוֹל קָטִיל לֵיהּ. הוּא הִכָּה אֶת הָאֲרִי וַדַּאי. לְתוֹךְ הַבּוֹר לְעֵינָהָא דְּסִטְרָא אָחֳרָא בִּישָׁא. כֵּיוָן דְּחָמַאת הָכִי הַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא אִתְתַּקְפַת (בר"מ פ' בהר קי"א) וְשַׁדְּרַת לְחַד כַּלְבָּא לְמֵיכַל קָרְבְּנִין. וּמַה שְׁמֵיהּ דְּהַהוּא אַרְיֵ"ה אוֹרִיאֵ"ל דְּאַנְפּוֹי אַנְפֵּי אַרְיֵה. וּמַה שְׁמֵיהּ דְּהַהוּא כַּלְבָּא בְּלַאדָן שְׁמֵיהּ. דְּלָאו אִיהוּ בִּכְלַל אָדָם, אֶלָּא כַּלְבָּא וְאַנְפֵּי כַּלְבָּא. כֵּיוָן שֶׁגָּרְמוּ הַחֲטָאִים, הוּא יָרַד לְתוֹךְ הַדְּרְגּוֹת שֶׁלְּמַטָּה, וְהָרַג אֶת אוֹתוֹ הָאַרְיֵה שֶׁלֹּא רָצָה לָתֵת לוֹ אֶת טַרְפּוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה. כְּבָיְכוֹל הָרַג אוֹתוֹ. הוּא הִכָּה אֶת הָאֲרִי וַדַּאי. לְתוֹךְ הַבּוֹר - לְעֵינֵי הַצַּד הָאַחֵר הָרַע. כֵּיוָן שֶׁרָאֲתָה כָּךְ אוֹתוֹ הַצַּד הָאַחֵר, הִתְגַּבְּרָה וְשָׁלְחָה כֶּלֶב אֶחָד לֶאֱכֹל אֶת הַקָּרְבָּנוֹת. וּמַה שְׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָאַרְיֵ"ה אוֹרִיאֵ"ל, שֶׁפָּנָיו פְּנֵי אַרְיֵה. וּמַה שֵׁם אוֹתוֹ כֶּלֶב בַּלְאָדָן שְׁמוֹ, שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל שֶׁל אָדָם, אֶלָּא כֶּלֶב וּפָנָיו כֶּלֶב.

בְּיוֹם הַשָּׁלֹג בְּיוֹמָא דְּגָרְמוּ חוֹבִין וְדִינָא אִתְדָּן לְעֵילָא מֵעִם בֵּי דִינָא עִלָּאָה. וְעַל דָּא כְּתִיב לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֹג דָּא דִינָא עִלָּאָה. אַמַּאי בְּגִין דְּכָל בֵּיתָהּ לָבוּשׁ שָׁנִים וְיָכִיל לְמִיסְבַּל אֶשָּׁא תַּקִּיפָּא. עַד כָּאן רָזָא דִקְרָא.

בְּיוֹם הַשָּׁלֹג - בַּיּוֹם שֶׁגָּרְמוּ הַחֲטָאִים וְהַדִּין נִדּוֹן לְמַעְלָה מֵעִם בֵּית הַדִּין הָעֶלְיוֹן. וְעַל זֶה כָּתוּב לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֹג. זֶה הַדִּין הָעֶלְיוֹן. לְמָה מִשּׁוּם שֶׁכָּל בֵּיתָהּ לָבֻשׁ שָׁנִים, וְיָכוֹל לִסְבֹּל אֵשׁ חֲזָקָה. עַד כָּאן סוֹד הַכָּתוּב.

מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ (שמואל ב כג) וְהוּא הִכָּה אֶת אִישׁ מִצְרִי אִישׁ מַרְאֶה. הָכָא רָזָא דִקְרָא אֶתָא לְאוֹדָעָא, דִּי בְּכָל זִמְנָא דְיִשְׂרָאֵל חָבוּ אִיהוּ אִסְתַּלַּק וּמְנַע מִנַּיְיהוּ כָּל טָבִין וְכָל נְהוֹרִין דְּהַוּוּ נְהִירִין לוֹן. הוּא הִכָּה אֶת אִישׁ מִצְרִי דָּא נְהוֹרָא דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּהַוָּה נָהִיר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. וּמָאן אִיהוּ מֹשֶׁה. דִּכְתִיב, (שמות ב) וַתֹּאמַרְנָה אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ וְגוֹ'. וְתַמָּן אִתְיְלִיד וְתַמָּן אִתְרַבֵּי וְתַמָּן אִסְתַּלִּיק לְנְהוֹרָא עִלָּאָה.

מַה כָּתוּב אַחֲרָיו (שמואל ב כג) וְהוּא הִכָּה אֶת אִישׁ מִצְרִי אִישׁ מַרְאֶה. כָּאן סוֹד הַכָּתוּב בָּא לְהוֹדִיעַ, שֶׁבְּכָל פַּעַם שֶׁיִּשְׂרָאֵל חָטְאוּ, הוּא הִסְתַּלֵּק וּמָנַע מֵהֶם כָּל הַטּוֹבוֹת וְכָל הָאוֹרוֹת שֶׁהָיוּ מְאִירִים לָהֶם. הוּא הִכָּה אֶת אִישׁ מִצְרִי - זֶה הָאוֹר שֶׁל הָאוֹר הַהוּא שֶׁהָיָה מֵאִיר לְיִשְׂרָאֵל. וּמִי הוּא מֹשֶׁה, שֶׁכָּתוּב (שמות ב) וַתֹּאמַרְנָה אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ וְגוֹ'. וְשָׁם נוֹלַד, וְשָׁם הִתְגַּדֵּל, וְשָׁם הִתְעַלָּה לְאוֹר עֶלְיוֹן.

אִישׁ מַרְאֶה כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (במדבר יב) וּמַרְאֶה וְלֹא בְחִידוֹת. אִישׁ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (דברים לג) אִישׁ הָאֱלֹהִים. כְּבָיְכוֹל בַּעֲלָהּ דְּהַהוּא מַרְאֶה כְּבוֹד ה'. דְּזָכָה לְאַנְהָגָא דִּרְגָּא דָּא בְּכָל רְעוּתֵיהּ בְּאַרְעָא (כ"א ב) מַה דְּלָא זָכֵי בַּר נָשׁ אָחֳרָא.

אִישׁ מַרְאֶה - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יב) וּמַרְאֶה וְלֹא בְחִידוֹת. אִישׁ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג) אִישׁ הָאֱלֹהִים. כְּבְיָכוֹל בַּעְלָהּ שֶׁל אוֹתוֹ מַרְאֶה כְּבוֹד ה', שֶׁזָּכָה לְהַנְהִיג אֶת הַדַּרְגָּה הַזּוֹ בְּכָל רְצוֹנוֹ בָּאָרֶץ מַה שֶּׁלֹּא זָכָה אִישׁ אַחֵר.

וּבְיַד הַמְצָרִי חֲנִית. דָּא מַשֶּׁה הָאֱלֹהִים דְּהוּא אִתְמְסַר בִּידֵיהּ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמות יז) וּמַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי. וְדָא אִיהוּ מַטֶּה דְּאִתְבְּרִי עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְחָקוּק בֵּיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא גְּלִיפָּא קַדִּישָׁא וּבְהַאי חָב בַּסֶּלַע כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (במדבר כ) וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה לָא יְהָבִית לָךְ מַטֶּה דִּילִי לְהַאי, חַיֶּיךְ לֹא יֵהֵא בְיָדָךְ מִכָּאן וּלְהָלְאָה.

וּבְיַד הַמְצָרִי חֲנִית - זֶה מַטֵּה הָאֱלֹהִים שֶׁנִּמְסַר בְּיָדוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יז) וּמַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי. וְזֶה הַמַּטֶּה שֶׁנִּבְרָא עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְחָקוּק בּוֹ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הֶחָקוּק הַקָּדוֹשׁ, וּבָזֶה חָטָא בַּסֶּלַע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כ) וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, לֹא לְזֶה נָתַתִּי לְךָ אֶת הַמַּטֶּה שֶׁלִּי, חַיֶּיךָ לֹא יִהְיֶה בְיָדְךָ מִכָּאן וְהָלְאָה.

מִיָּד (כ"ח ב') וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשֵּׁבֶט בְּדִינָא קַשְׁיָא (שמואל ב כג) וַיִּגְזֹל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי. דְּמְהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְמְנַע מִנֵּיהּ וְלָא הֲוָה בִּידֵיהּ לְעָלְמִין. וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ. עַל הַהוּא חוֹבָא דְּמְחָא בְּהַהוּא מַטֶּה, מֵת וְלָא עָאל לְאַרְעָא קַדִּישָׁא וְאִתְמְנַע נְהוֹרָא דָא מִיִּשְׂרָאֵל. (שמואל ב כג) מִן הַשְּׁלִשִׁים (ק"ה ב) הֲכִי נְכְבָּד, אִלֵּין שְׁלִשִׁים שָׁנָה עִלָּאִין דְּאִיהוּ נָטִיל מִנְּהוֹן וְאִנְגִיד לְתַתָּא, וּמִנַּיְיהוּ אִיהוּ הֲוָה נָטִיל וְאִתְקְרֵב.

מִיָּד - וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשֵּׁבֶט (שמואל ב כג), בְּדִין הַקָּשֶׁה, וַיִּגְזֹל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי. שֶׁמְּהַשָּׁעָה הַהִיא נִמְנַע מִמֶּנּוּ וְלֹא הָיָה בְּיָדוֹ לְעוֹלָמִים. וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ - עַל אוֹתוֹ הַחֵטְא שֶׁהִכָּה בַּמַּטֶּה הַהוּא מֵת וְלֹא נִכְנַס לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וְנִמְנַע הָאוֹר הַזֶּה מִיִּשְׂרָאֵל. (שם) מִן הַשְּׁלִשִׁים - הֲכִי נְכְבָּד, אֵלּוּ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה עֶלְיוֹנִים שֶׁנִּטַּל מֵהֶם וְהִשְׁפִּיעַ לְמַטָּה, וּמֵהֶם הוּא הָיָה לוֹקֵחַ וּמִתְקָרֵב.

דף ז.

וְאֶל הַשְּׁלִשָׁה לֹא בָא, אִנּוּן הֲווּ אַתְיָאן לְגַבֵּיהּ וְיַהֲבֵי לֵיהּ בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא, וְאִיהוּ לָא הֲוֵי אָתֵי לְגַבֵּיהוֹן. וְאַף עַל גַּב דְּלָא עָאל בְּמְנָיְינָא וְחוּשְׁבְּנָא (דחושבנא) דִּלְהוֹן, (שמואל ב כג) וַיְשִׁימֵהוּ דָּוִד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ. דְּלָא אִתְפְּרַשׁ מִלּוּחָא דִּלְבֵּיהּ (דף ז ע"א) לְעָלְמִין. לֵית פִּירוּדָא לְהוֹן לְעָלְמִין. דָּוִד שָׁם לֵיהּ לִבֵּיהּ וְאִיהוּ לָאו לְדָוִד. בְּגִין דְּתוּשְׁבְּחָן וְשִׁירִין וְרַחֲמִין דְּסִיהֲרָא עָבִיד לְשִׁמְשָׁא, אִיהִי מְשִׁיכַת לֵיהּ לְגַבָּהּ לְמֶהֱוֵי דִּיוּרֵיהּ בַּהֲדָהּ. וְדָא אִיהוּ וַיְשִׁימֵהוּ דָּוִד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ.

וְאֶל הַשְּׁלִשָׁה לֹא בָא - הֵם הָיוּ בָּאִים אֵלָיו וְנוֹתְנִים לוֹ בִּרְצוֹן הַלֵּב, וְהוּא לֹא הָיָה בָּא אֲלֵיהֶם. וְאַף עַל גַּב שֶׁלֹּא נִכְנַס בַּמִּנְיָן וְהַחֶשְׁבּוֹן שֶׁלָּהֶם, (שם) וַיְשִׁימֵהוּ דָּוִד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ. שֶׁלֹּא נִפְרַד מִלּוּחַ לִבּוֹ לְעוֹלָמִים. אֵין לָהֶם פֵּרוּד לְעוֹלָמִים. דָּוִד שָׁם לִבּוֹ אֲלֵיו, וְהוּא לֹא לְדָוִד, מִשּׁוּם שֶׁהַתִּשְׁבָּחוֹת וְהַשִּׁירִים וְהָאֲהָבִים שֶׁהַלְּבָנָה עוֹשָׂה לַשֶּׁמֶשׁ, הִיא מוֹשֶׁכֶת אוֹתוֹ אֵלֶיהָ שֶׁיִּהְיֶה דִּיּוּרוֹ עִמָּהּ, וְזֶהוּ וַיְשִׁימֵהוּ דָּוִד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ.

נָפְלוּ רִבֵּי אֱלִיעֶזֶר וְרִבִּי אַבָּא קַמֵּיהּ. אַדְּהָכִי וְהָכִי לָא חֲמוּ לֵיהּ. קָמוּ וְאִסְתַּכָּלוּ לְכָל סְטָרִין וְלָא חֲמוּ לֵיהּ. יָתְבוּ וּבָכוּ וְלָא יְכִילוּ לְמַלָּלָא דָּא לְדָא. לְבָתַר שַׁעָתָא אָמַר רִבִּי אַבָּא וַדַּאי הָא דְּתַנְיָנן דְּבְכָל אֲרְחָא דְּצַדִּיקַיָּיא אָזְלִין וּמִילֵּי דְּאוֹרַיְיתָא בֵּינַיְיהוּ, דְּאִנּוּן זַכְאִין דְּהַהוּא עָלְמָא אַתְיָאן לְגַבֵּיהוֹן. וַדַּאי דָּא הוּא רַב הַמְנוּנָא סָבָא דְּאִתָּא לְגַבָּן מֵהַהוּא עָלְמָא לְגַלָּאָה לָן מִלִּין אִלֵּין, וְעַד לָא נִשְׁתְּמוֹדַע בֵּיהּ אָזַל לֵיהּ וְאִתְכַּסֵּי מִינָן. קָמוּ וְהָווּ בָּעוּ לְמִטְעַן לְחַמְרֵי וְלָא אָזְלוּ, בָּעוּ לְמִטְעַן וְלֹא אָזְלוּ. דְּחִילוּ וְאַנְחוּ לוֹן לְחַמְרֵי. וְעַד יוֹמָא הֲווּ קָרָאן לְהַהוּא אֲתָר, דּוּחָא דְּחַמָּרֵי.

נָפְלוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא לְפָנָיו. בֵּין כָּךְ וְכָךְ לֹא רָאוּ אוֹתוֹ. קָמוּ וְהִסְתַּכְּלוּ לְכָל הַצְּדָדִים וְלֹא רָאוּ אוֹתוֹ. יָשְׁבוּ וּבָכוּ וְלֹא יָכְלוּ לְדַבֵּר זֶה עִם זֶה. אַחַר שָׁעָה אָמַר רַבִּי אַבָּא, וַדַּאי זֶה שֶׁשָּׁנִינוּ, שֶׁצַּדִּיקִים הוֹלְכִים וְדִבְרֵי תוֹרָה בֵּינֵיהֶם, שֶׁאוֹתָם צַדִּיקִים שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם בָּאִים אֲלֵיהֶם. וַדַּאי זֶה הוּא רַב הַמְנוּנָא הַזָּקֵן

שֶׁבָּא אֵלֵינוּ מִן הָעוֹלָם הַהוּא לְגַלּוֹת לָנוּ אֶת הַדְּבָרִים הַלָּלוּ, וְטָרַם הִכָּרְנוּהוּ, הָלַךְ לוֹ וְהִתְכַּסָּה מֵעִמָּנוּ. קָמוּ, וְהָיוּ רוֹצִים לִרְכֹּב עַל הַחֲמוֹרִים וְלֹא הָלְכוּ. רָצוּ לִרְכֹּב וְלֹא הָלְכוּ. פָּחֲדוּ וְהִנִּיחוּ אֶת הַחֲמוֹרִים. וְעַד הַיּוֹם הֵיוּ קוֹרְאִים לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם מְקוֹם הַחֲמוֹרִים.

פְּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר (ל"א ב', מ"ו א', י"ח א) וְאָמַר (תהלים לא) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ וְגוֹ' כַּמָּה הוּא טָבָא עִלָּאָה וְיַקִּירָא דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד גַּבֵּי בְּנֵי נְשָׁא לְאִנּוּן זַכָּאִין עִלָּאִין דַּחֲלֵי חֶטְאָה דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כַּד עָאלִין לְהַהוּא עָלְמָא. טוּבְךָ לָא כְּתִיב אֶלָּא רַב טוּבְךָ. וּמַאן אִיהוּ (תהלים קמה) זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ. וְדָא אִיהוּ עִנּוּגָא דְּחַיִּין דְּנָגְדִין מֵעָלְמָא דְּאָתֵי לְגַבֵּי חַי עָלְמִין דְּאִיהוּ זֵכֶר רַב טוּבְךָ. וַדַּאי אִיהוּ (ישעיה ס"ג) וְרַב טוּב לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים לא) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ וְגוֹ'. כַּמָּה הוּא הַטּוֹב הָעֶלְיוֹן וְהַנִּכְבָּד שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לִבְנֵי אָדָם לְאוֹתָם צַדִּיקִים עֶלְיוֹנִים יִרְאֵי חֶטְא שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, כְּשֶׁנִּכְנָסִים לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם. לֹא כָתוּב טוּבְךָ, אֶלָּא רַב טוּבְךָ. וּמִי הוּא (שם קמה) זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ. וְזֶהוּ עִנּוּג הַחַיִּים שֶׁשּׁוֹפְעִים מֵהָעוֹלָם הַבָּא לְחַי הָעוֹלָמִים, שֶׁהוּא זֵכֶר רַב טוּבְךָ. וַדַּאי הוּא (ישעיה סג) וְרַב טוּב לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'.

תּוּ מָה רַב טוּבְךָ, הָכָא אַגְלִיף רָזָא דְּחָכְמְתָא וְכָל רָזִין אִתְכְּלִילוּ הָכָא, מ"ה, כְּמָה דְּאִתְמַר. רַב דָּא אִילָנָא ר"ב וְתַקִּיף. בְּגִין דְּאִית אִילָנָא אָחֳרָא זוּטָא מִנֵּיהּ, וְדָא הוּא רַב וְאָעִיל לֵיהּ בְּרוּם רְקִיעִין. טוּבְךָ דָּא אוֹר דְּאִתְבְּרֵי בְּיוֹמָא קַדְמָאָה. אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ בְּגִין דְּגָנִיז לֵיהּ לְצַדִּיקַיָּיא בְּהַהוּא עָלְמָא.

עוֹד מָה רַב טוּבְךָ, כָּאן נֶחְקַק סוֹד הַחָכְמָה, וְכָל הַסּוֹדוֹת נִכְלְלוּ כָּאן. מ"ה - כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. רַב - זֶה הָעֵץ גָּדוֹל וְחָזָק, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ אִילָן אַחֵר קָטָן מִמֶּנּוּ, וְזֶה הוּא גָּדוֹל וּמַכְנִיסוֹ לְרוּם הָרְקִיעִים. טוּבְךָ - זֶה הָאוֹר שֶׁנִּבְרָא בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן. אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ - מִשּׁוּם שֶׁגָּנַז אוֹתוֹ לַצַּדִּיקִים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם.

פְּעַלְתְּ דָּא גַּן עֵדֶן עִלָּאָה. דִּכְתִיב, (שמות טו) מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ, וְדָא הוּא פְּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ. (בראשית מו ע"ב) נֶגֶד בְּנֵי אָדָם דָּא גַּן עֵדֶן דִּלְתַתָּא לְגוֹ מְתִיבְתָּא דְּרַקִּיעָא בְּהַהוּא גַּן עֵדֶן דִּלְעֵילָּא. וּפָרְחֵי וְאִסְתַּחְיָין בְּטַלֵּי נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹנָא דַכְיָא וְנָחֲתֵי וְשָׁרָאן (ושריין) לְתַתָּא. וּלְזִמְנִין אִתְחֲזוּ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם לְמֶעְבַּד לוֹן נִסִּין כְּמַלְאָכִין עִלָּאִין, כְּגַוְונָא דְּחֲזֵינָא הַשְׁתָּא נָהִירוּ דְּבוּצִינָא עִלָּאָה וְלָא זָכֵינָא לְאִסְתַּכָּלָא וּלְמִנְדַּע רָזִין דְּחָכְמָתָא יַתִּיר.

פְּעַלְתְּ - זֶה גַּן הָעֵדֶן הָעֶלְיוֹן, שֶׁכָּתוּב (שמות טו) מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ ה'. וְזֶהוּ פְּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ. נֶגֶד בְּנֵי אָדָם - זֶה גַּן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַטָּה שֶׁכָּל הַצַּדִּיקִים עוֹמְדִים שָׁם בְּרוּחַ, שֶׁנִּתְלַבְּשָׁה בִּלְבוּשׁ יָקָר כְּצוּרָה וּדְיוֹקָן שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְזֶהוּ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם, בְּאוֹתָהּ צוּרָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה, וְנִמְצָאִים שָׁם וּפוֹרְחִים בָּאֲוִיר וְעוֹלִים לְתוֹךְ יְשִׁיבַת הָרָקִיעַ בְּאוֹתוֹ גַּן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה. וּפוֹרְחִים וְרוֹחֲצִים בְּטַלֵּי נַהֲרוֹת אֲפַרְסְמוֹן טָהוֹר,

וְיוֹרְדִים וְשׁוֹרִים לְמַטָּה. וְלִפְעָמִים נִרְאִים נֶגֶד בְּנֵי אָדָם לַעֲשׂוֹת לָהֶם נִסִּים כְּמוֹ מַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁרָאִינוּ עַכְשָׁו אֶת אוֹר הַמָּאוֹר הָעֶלְיוֹן, וְלֹא זָכִינוּ לְהִסְתַּכֵּל וְלָדַעַת בְּסוֹדוֹת שֶׁל חָכְמָה יוֹתֵר.

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר (שופטים יג) וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי אֱלֹהִים רָאִינוּ, אַף עַל גַּב דְּמָנוֹחַ לָא יָדַע מַאי עֲבִידְתֵּיהּ, אָמַר הוֹאִיל וּכְתִיב, (שמות לג) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי, וַדַּאי אֲנַן חֲזֵינָן וּבְגִין כָּךְ מוֹת נָמוּת. וְאֲנַן חָמֵינָן וְזָכֵינָן לְנָהוֹרָא דָא דְּהַוָּה אָזִיל בַּהֲדָן וְנַתְקַיֵּים (ואתקיימנא) בְּעָלְמָא. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁדְּרֵיהּ לְגַבָּן לְאוֹדְעָא לָן רָזִין דְּחָכְמְתָא דְּגָלֵי, זַכָּאָה חוּלָקָנָא.

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, (שופטים יג) וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי אֱלֹהִים רָאִינוּ. אַף עַל גַּב שֶׁמָּנוֹחַ לֹא הָיָה יוֹדֵעַ מַה מַּעֲשֶׂהוּ - אָמַר, הוֹאִיל וְכָתוּב (שמות לג) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי, וַדַּאי אֲנוּ רָאִינוּ, וּמִשּׁוּם כָּךְ מוֹת נָמוּת. וְאֲנוּ רָאִינוּ וְזָכִינוּ לְאוֹר הַזֶּה שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ עִמָּנוּ וְנִתְקַיֵּם בָּעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁלַח אוֹתוֹ אֵלֵינוּ לְהוֹדִיעֵנוּ סוֹדוֹת שֶׁל הַחָכְמָה שֶׁגִּלָּה, אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ.

אֲזִלוּ, מְטוּ לְחַד טוּרָא וְהַוָה נָטֵי שִׁמְשָׁא. שָׁרוּ עַנְפִּין דְּאֵילָנָא דְטוּרָא לְאָקְשָׁא דָא בְדָא וְאָמְרֵי שִׁירָתָא. עַד דַּהֲווּ אָזְלֵי, שְׁמָעוּ חַד קָלָא תַּקִּיפָא דְּהַוָה אָמַר בְּנֵי אֱלָהִין קַדִּישִׁין אִנּוּן דְּאִתְבַּדְּרוּ בֵּינֵי חַיְיָא דְהַאי עָלְמָא, אִנּוּן בּוֹצִינֵי בְּנֵי מְתִיבְתָּא, אִתְכַּנְּשׁוּ לְדוּכְתַּיְיהוּ לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא בְּמָארֵיכוֹן בְּאוֹרַיְיתָא. דְּחִילוּ אִלֵּין וְקָאִימוּ בְּדוּכְתַּיְיהוּ וְיָתְבֵי. אַדְהָכִי נָפִיק קָלָא כְּמִלְקַדְמִין וְאָמַר טִנָּרִין תַּקִּיפִין פַּטִּישִׁין רָמְאִין הָא מָארֵי דְּגָוונִין מְרַקְמָא בְּצִיּוּרִין קָאִים עַל אְצְטָווּנָא, עוּלוּ וְאִתְכַּנְּשׁוּ.

הָלְכוּ, הִגִּיעוּ לְהַר אֶחָד וְהָיְתָה הַשֶּׁמֶשׁ נוֹטָה. הִתְחִילוּ עַנְפֵי הָאִילָן שֶׁל הָהָר לְהַקִּישׁ זֶה עִם זֶה וְאָמְרוּ שִׁירָה. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים, שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד חָזָק שֶׁהָיָה אוֹמֵר: בְּנֵי אֱלֹהִים קְדוֹשִׁים, אוֹתָם שֶׁהִתְפַּזְּרוּ בֵּין הַחַיִּים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתָם מְאוֹרוֹת בְּנֵי הַיְשִׁיבָה, הִתְקַבְּצוּ לִמְקוֹמָם לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם רִבּוֹנְכֶם בַּתּוֹרָה. פָּחֲדוּ אֵלּוּ וְעָמְדוּ בִּמְקוֹמָם וְיָשְׁבוּ. בֵּינְתַיִם יָצָא קוֹל כְּמוֹ מִקֹּדֶם וְאָמַר: סְלָעִים חֲזָקִים פַּטִּישִׁים רָמִים, הִנֵּה בַּעַל הַגְּוָונִים מְרַקֵּם בְּצִיּוּרִים עוֹמֵד עַל כִּסֵּא הַשִּׁלְטוֹן, הִכָּנְסוּ וְהִתְקַבְּצוּ.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא שְׁמָעוּ קָל עַנְפֵי דְּאִילָנִין רַב וְתַקִּיף וְהַווּ אָמְרֵי (תהלים כט) קוֹל יְיָ שׁוֹבֵר אֲרָזִים. נָפְלוּ עַל אַנְפֵּיהוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וּדְחִילוּ סַגְיָא נָפַל עֲלַיְיהוּ, קָאמוּ בִּבְהִילוּ וְאָזְלוּ וְלָא שְׁמָעוּ מִידִי. נָפְקוּ מִן טוּרָא וְאָזְלוּ.

בַּשָּׁעָה הַהִיא שָׁמְעוּ אֶת קוֹל עַנְפֵי הָאִילָנוֹת חָזָק וְתַקִּיף, וְהָיוּ אוֹמְרִים, (תהלים קט) קוֹל ה' שׁוֹבֵר אֲרָזִים. נָפְלוּ עַל פְּנֵיהֶם רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וּפַחַד רַב נָפַל עֲלֵיהֶם. קָמוּ בְּחִפָּזוֹן וְהָלְכוּ, וְלֹא שָׁמְעוּ דָּבָר. יָצְאוּ מִן הָהָר וְהָלְכוּ.

דף ז:

כַּד מָטוּ לְבֵי רִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא חֲמוּ לְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי תַּמָּן. חָדוּ (דף ז ע"ב) חֲדֵי (חדא), רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר לוֹן וַדַּאי אָרְחָא דְּנִסִּין וְאָתִין עִלָּאִין קָא עָבְרִתּוּן, דְּאָנָא דָּמִיכְנָא הַשְׁתָּא וְחָמֵינָא לְכוּ וּלְבָנָיְהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע דְּקָא מְשַׁדַּר לְכוּ תְּרֵין עִטְרִין עַל יְדָא דְּחַד סָבָא לְאַעֲטָרָא לְכוּ. וַדַּאי בְּאָרְחָא דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה. תּוּ דַּחֲמֵינָא אַנְפַּיְיכוּ מְשַׁנְיָין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי יָאוֹת אָמַרְתּוּן דְּחָכָם עָדִיף מִנָּבִיא.

כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבֵית רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא, רָאוּ שָׁם אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי. שָׂמְחוּ. שָׂמַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר לָהֶם, וַדַּאי דֶּרֶךְ שֶׁל נְסִים וְאוֹתוֹת עֶלְיוֹנִים עֲבַרְתֶּם, שֶׁאֲנִי יָשֵׁנְתִּי כָּאן, וְרָאִיתִי אֶתְכֶם וְאֶת בְּנֵיהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע שֶׁשּׁוֹלֵחַ לָכֶם שְׁתֵּי עֲטָרוֹת עַל יְדֵי זָקֵן אֶחָד לְעַטֶּרְכֶם. וַדַּאי שֶׁבְּדַרְכְּךָ הַזּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה. וְעוֹד, שֶׁרָאִיתִי אֶת פְּנֵיכֶם מְשֻׁנּוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, יָפֶה אֲמַרְתֶּם, שֶׁחָכָם עָדִיף מִנָּבִיא.

אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר וְשָׁוִי רֵישֵׁי בֵּין בִּרְכּוֹי דְּאֲבוֹי וְסָח (ליה) עוֹבָדָא. דָּחִיל רִבִּי שִׁמְעוֹן וּבָכָה אָמַר (חבקוק ג) יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי. הַאי קְרָא חֲבַקּוּק אָמַר (אמרו) בְּשַׁעֲתָא דְּחָמָא מִיתַתֵּיהּ וְאִתְקָיְּים עַל יְדָא דֶּאֱלִישָׁע. אַמַּאי אִקְרֵי חֲבַקּוּק. בְּגִין דְּכְתִיב, (מלכים ב ד) לַמּוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה אַתְּ חוֹבָקֶת בֵּן. וְדָא בְּרֵיהּ (ברה) דְּשׁוּנַמִּית הֲוָה. וּתְרֵין (בשלח מ"ה ע"א) חֲבוּקִין הֲווּ, חַד דְּאֵימֵיהּ וְחַד דֶּאֱלִישָׁע. דִּכְתִיב, (מלכים ב ד) וַיָּשֶׂם פִּיו עַל פִּיו.

בָּא רַבִּי אֶלְעָזָר וְשָׂם אֶת רֹאשׁוֹ בֵּין בִּרְכֵּי אָבִיו וְסִפֵּר [לו] הַמַּעֲשֶׂה. פַּחַד רַבִּי שִׁמְעוֹן וּבָכָה. אָמַר (חבקוק ג) ה' שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי. אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה אָמַר חֲבַקּוּק בְּשָׁעָה שֶׁרָאָה מִיתָתוֹ וְהִתְקַיֵּם עַל יְדֵי אֱלִישָׁע. לָמָּה נִקְרָא חֲבַקּוּק מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (מלכים ב ד) לַמּוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה אַתְּ חוֹבֶקֶת בֵּן. וְזֶה הָיָה בְּנָהּ שֶׁל הַשּׁוּנַמִּית. וּשְׁנֵי חִבּוּקִים הָיוּ - אֶחָד שֶׁל אִמּוֹ, וְאֶחָד שֶׁל אֱלִישָׁע, שֶׁכָּתוּב (שם) וַיָּשֶׂם פִּיו עַל פִּיו.

אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, שְׁמָא גְּלִיפָא דִּשְׁבְעִין וּתְרֵין שְׁמָהָן אַגְלִיף עֲלוֹי בְּתֵבִין. בְּגִין דְּאַתְוָון דְּאַלְפָא בֵּיתָא דְּאַגְלִיף בֵּיהּ אֲבוֹי בְּקַדְמֵיתָא כַּד מִית פָּרְחוּ מִנֵּיהּ. וְהַשְׁתָּא דֶּאֱלִישָׁע חָבַק לֵיהּ אַגְלִיף בֵּיהּ כָּל אִנּוּן (בשלח נ"א ע"ב) אַתְוָון דִּשְׁבְעִין וּתְרֵין שְׁמָהָן. וְאַתְוָון דְּאִילֵּין שִׁבְעִין וּתְרֵין שְׁמָהָן גְּלִיפָן אִנּוּן מָאתָן וְשִׁיתְסַר אַתְוָון. וְכֻלְּהוּ אַתְוָון אַגְלִיף בְּרוּחֵיהּ (נ"א בדיבורא) אֱלִישָׁע, בְּגִין לְקַיְּימָא לֵיהּ בְּאַתְוָון דִּשְׁבְעִין וּתְרֵין שְׁמָהָן. וּקְרָא לֵיהּ חֲבַקּוּק. שְׁמָא דְּאַשְׁלִים לְכָל סִטְרִין. אַשְׁלִים לַחֲבוּקִין כִּדְאִתְמַר. וְאַשְׁלִים לְרָזָא דְּמָאתָן וְשִׁיתְסַר (פקודי רמ"ו ע"ב) אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. בְּתֵבִין אִתְקָיְּים לְאַהֲדָרָא רוּחֵיהּ, וּבְאַתְוָון אִתְקָיְּים כָּל גּוּפֵיהּ עַל קְיוּמֵיהּ. וְעַל דָּא אִקְרֵי חֲבַקּוּק.

מָצָאנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ שֵׁם חָקוּק שֶׁשִּׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת חֲקוּקִים עָלָיו בַּתֵּבוֹת, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתִיּוֹת הָא"ב שֶׁחָקַק בּוֹ אָבִיו בָּרִאשׁוֹנָה, כְּשֶׁמֵּת, פָּרְחוּ מִמֶּנּוּ. וְכֵעֵת כְּשֶׁאֱלִישָׁע חִבֵּק אוֹתוֹ, חָקַק בּוֹ כָּל אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם הַשֵּׁמוֹת, וְהָאוֹתִיּוֹת שֶׁל שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ הַחֲקוּקִים הֵם מָאתַיִם וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת. וְאֶת כָּל הָאוֹתִיּוֹת חָקַק בְּרוּחוֹ [נ"א בדבור] אֱלִישָׁע, כְּדֵי לְהַעֲמִידוֹ בָּאוֹתִיּוֹת שֶׁל

שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת. וְקָרָא לוֹ חֲבַקּוּק, הַשֵּׁם שֶׁמַּשְׁלִים אֶת כָּל הַצְּדָדִים, מַשְׁלִים אֶת הַחִבּוּקִים, כַּמְבֹאָר. וְהַשְׁלִים לַסּוֹד שֶׁל מֵאתַיִם וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. בַּתֵּבוֹת הִתְקַיֵּם לְהַחֲזִיר אֶת רוּחוֹ, וּבָאוֹתִיּוֹת הִתְקַיֵּם כָּל גּוּפוֹ עַל קִיּוּמוֹ, וְעַל כֵּן נִקְרָא חֲבַקּוּק.

וְאִיהוּ אָמַר (חבקוק ג) יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי, שְׁמַעְנָא מַה דְּהַוָה לִי דְּאַטְעִימְנָא מֵהַהוּא עָלְמָא וְדָחִילְנָא. שְׁרָא לְמִתְבַּע רַחֲמִין עַל נַפְשָׁיהּ וְאָמַר (נשא קל"ח ע"ב) ה' פָּעָלְךָ דְּעָבַדְתְּ לִי בְּקֶרֶב שָׁנִים יְחַוֹן חַיֵּיהוּ. כְּמוֹ חַיָּיו. וְכָל מָאן דְּאִתְקַשַּׁר בְּאִנּוּן שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת חַיִּין אִתְקַשְּׁרוּ בֵּיהּ. בְּקֶרֶב שָׁנִים תּוֹדִיעַ לְהַהוּא דַּרְגָּא דִּלֵּית (בה) חַיִּין כְּלָל.

וְהוּא אָמַר (חבקוק ג) ה' שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי. שְׁמַעְתִּי מַה שֶּׁהָיָה לִי שֶׁשָּׁמַעְתִּי מֵהָעוֹלָם הַהוּא וּפָחַדְתִּי. הִתְחִיל לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל נַפְשׁוֹ וְאָמַר, ה', פָּעָלְךָ שֶׁעָשִׂיתָ לִי, בְּקֶרֶב שָׁנִים יִהְיוּ חַיֵּיהוּ. כְּמוֹ חַיָּיו. וְכָל מִי שֶׁנִּקְשָׁר בְּאוֹתָן הַשָּׁנִים הַקַּדְמוֹנִיּוֹת, הַחַיִּים נִקְשָׁרִים בּוֹ. בְּקֶרֶב שָׁנִים תּוֹדִיעַ לְאוֹתָהּ הַדַּרְגָּה שֶׁאֵין בָּהּ חַיִּים כְּלָל.

בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר אוֹף אֲנָא מִמַּה דְּשָׁמַעְנָא דְּחִילְנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. זְקִיף יְדוֹי עַל רֵישֵׁיהּ וְאָמַר וּמָה רַב הַמְנוּנָא סָבָא נְהִירוּ דְּאוֹרַיְיתָא זְכִיתוּן אַתּוּן לְמֶחְמֵי אַפִּין בְּאַפִּין וְלָא זָכֵינָא בֵּיהּ. נָפַל עַל אַנְפּוֹי וְחָמָא לֵיהּ מְעַקֵּר טוּרִין מַנְהִיר שְׁרָגִין בְּהֵיכְלָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי בְּהַהוּא עָלְמָא תְּהוֹן שָׁבְבִין מָארֵי אוּלְפָּנִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַהַהוּא יוֹמָא הֲוָה קָרֵי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וּלְרַבִּי אַבָּא (ט' א) פְּנֵי"אֵל כְּמָא דְּאָמַר, (בראשית לב) כִּי רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל פָּנִים.

בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, אַף אֲנִי מִמַּה שֶׁשָּׁמַעְתִּי פָּחַדְתִּי מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. הֵרִים יָדוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְאָמַר, וּמָה רַב הַמְנוּנָא הַזָּקֵן, אוֹר הַתּוֹרָה, אַתֶּם זְכִיתֶם לִרְאוֹת פָּנִים בְּפָנִים, וְלֹא זָכִיתִי בּוֹ. נָפַל עַל פָּנָיו וְרָאָה אוֹתוֹ עוֹקֵר הָרִים מֵאִיר נֵרוֹת בְּהֵיכַל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. אָמַר לוֹ, רַבִּי, בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם תִּהְיוּ שְׁכֵנִים בַּעֲלֵי הוֹרָאָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מֵהַיּוֹם הַהוּא הָיָה קוֹרֵא לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ וּלְרַבִּי אַבָּא פְּנִיאֵ"ל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לב) כִּי רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל פָּנִים.

בְּרֵאשִׁית רִבִּי חִיָּיא פָּתַח (תהלים קיא) רֵאשִׁית (י"א ב) חָכְמָה יִרְאַת יְיָ שֵׂכֶל טוֹב לְכָל עוֹשֵׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד. רֵאשִׁית חָכְמָה, הַאי קְרָא הָכִי מִבַּעְיָ לֵיהּ, סוֹף חָכְמָה יִרְאַת ה', בְּגִין דְּיִרְאַת ה' סוֹף חָכְמָה אִיהִי. (נ"א אלא איהי ראשית) לְעָאלָא לְגוֹ דַּרְגָּא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. זֶה הַשַּׁעַר לַה' וַדַּאי, דְּאִי לָא יֵיעוּל בְּהַאי תַּרְעָא לָא יֵיעוּל לְעָלְמִין. לְמַלְכָּא עִלָּאָה דְּאִיהִי (דאיהו) עִלָּאָה וְטָמִיר וְנָעִיז וְעָבִיד לֵיהּ תַּרְעִין אִלֵּין עַל אִלֵּין וּלְסוֹף כָּל תַּרְעִין עָבַד תַּרְעָא חַד בְּכַמָּה מַנְעוּלִין בְּכַמָּה פְּתְחִין בְּכַמָּה הֵיכָלִין אִלֵּין עַל אִלֵּין. אָמַר כָּל מַאן דְּבָעֵי לְמֵיעַל לְגַבָּאי תַּרְעָא דָּא יֵהֵא קַדְמָאָה לְגַבָּאי, מָאן דְּיֵיעוֹל בְּהַאי תַּרְעָא יֵעוּל. אוֹף הָכִי תַּרְעָא קַדְמָאָה לְחָכְמָה עִלָּאָה יִרְאַת ה' אִיהִי. וְדָא אִיהִי רֵאשִׁית

בְּרֵאשִׁית, רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהלים קיא) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה' שֵׂכֶל טוֹב לְכָל עֹשֵׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד. רֵאשִׁית חָכְמָה, פָּסוּק זֶה כָּךְ צָרִיךְ לִכְתֹּב: סוֹף חָכְמָה יִרְאַת ה', בְּגִלַּל שֶׁיִּרְאַת ה' הִיא סוֹף חָכְמָה. [נ"א: אלא היא ראשית] לְהַכְנִיס לְתוֹךְ הַדְּרָגָה שֶׁל חָכְמָה עֶלְיוֹנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. זֶה הַשַּׁעַר לַה', וְדַאי. שֶׁאִם לֹא יִכָּנֵס בְּשַׁעַר זֶה, לֹא יִכָּנֵס לְעוֹלָמִים. (משל) לְמֶלֶךְ עֶלְיוֹן שֶׁהוּא עֶלְיוֹן נִסְתָּר וְנָעוּז, וְעָשָׂה לוֹ שְׁעָרִים אֵלֶּה עַל אֵלֶּה, וּבְסוֹף כָּל הַשְּׁעָרִים עָשָׂה שַׁעַר אֶחָד בְּכַמָּה מַנְעוּלִים, בְּכַמָּה פְּתָחִים, בְּכַמָּה הֵיכָלוֹת אֵלֶּה עַל אֵלֶּה, וְאָמַר: כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִכָּנֵס אֵלַי - שַׁעַר זֶה יִהְיֶה רִאשׁוֹן לְגַבַּי. מִי שֶׁיִּכָּנֵס בְּשַׁעַר זֶה - יִכָּנֵס. גַּם כָּךְ שַׁעַר רִאשׁוֹן לְחָכְמָה עֶלְיוֹנָה, יִרְאַת ה' הִיא. וְזוֹהִי רֵאשִׁית.

דף ח.

ב, תְּרֵין אִנּוּן דְּמִתְחַבְּרִין כְּחָדָא, וְאִנּוּן תְּרֵין נְקוּדִין, חַד גְּנִיזָא וּטְמִירָא וְחַד קַיָּימָא בְּאִתְגַּלְיָא. וּבְגִין דְּלֵית לְהוּ פִּירוּדָא אִקְרוּן רֵאשִׁית. חַד וְלָא תְּרֵין. מָאן דְּנָטִיל הַאי נָטִיל הַאי. וְכֹלָּא חָד דְּהָא הוּא (שמיה) וּשְׁמֵיהּ חַד דִּכְתִיב, (תהלים פג) וְיֵדְעוּ כִּי אַתָּה שִׁמְךָ יְיָ לְבַדֶּךָ. אַמַּאי אִקְרֵי יִרְאַת ה', בְּגִין דְּאִיהוּ אִילָנָא דְּטוֹב וְרָע, זַכֵּי בַּר נָשׁ הָא טוֹב וְאִי לָא זָכֵי הָא (הוא) רָע. (דף ח ע"א) וְעַל דָּא שָׁרֵי בְּהַאי אֲתַר יִרְאָה. וְדָא תַּרְעָא לְעָאלָא לְכָל טוּבָא דְּעָלְמָא. שֵׂכֶל טוֹב אֵלֵּין תְּרֵין תַּרְעִין דְּאִנּוּן כְּחָדָא.

ב, שְׁנַיִם הֵם שֶׁמִּתְחַבְּרִים כְּאֶחָד, וְאֵלֶּה שְׁתֵּי נְקֻדּוֹת - אֶחָד גָּנוּז וְנִסְתָּר, וְאֶחָד עוֹמֵד בְּהִתְגַּלּוּת. וּבִגְלַל שֶׁאֵין לָהֶם פֵּרוּד נִקְרָאִים רֵאשִׁית, אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם. מִי שֶׁנּוֹטֵל זֶה נוֹטֵל זֶה, וְהַכֹּל אֶחָד. שֶׁהֲרֵי הוּא וּשְׁמוֹ אֶחָד, שֶׁכָּתוּב (שם פג) וְיֵדְעוּ כִּי אַתָּה ה' שִׁמְךָ לְבַדֶּךָ. לָמָּה נִקְרָא יִרְאַת ה' בִּגְלַל שֶׁהוּא עֵץ שֶׁל טוֹב וָרָע. זָכָה בֶּן הָאָדָם - הִנֵּה טוֹב. וְאִם לֹא זָכָה - הִנֵּה רָע. וְלָכֵן שׁוֹרָה בְּמָקוֹם זֶה יִרְאָה, וְזֶה שַׁעַר לְהִכָּנֵס לְכָל טוּב שֶׁבָּעוֹלָם. שֵׂכֶל טוֹב - אֵלֶּה שְׁנֵי שְׁעָרִים שֶׁהֵם כְּאֶחָד.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר שֵׂכֶל טוֹב דָּא אִילָנָא דְּחַיֵּי דְּאִיהוּ שֵׂכֶל טוֹב בְּלָא רָע כְּלָל. וְעַל דְּלָא שַׁרְיָא בֵּיהּ רָע אִיהוּ שֵׂכֶל טוֹב בְּלָא רָע. לְכָל עוֹשֵׂיהֶם, אִלֵּין חַסְדֵי דָוִד (ויחי רי"ט ע"א) הַנֶּאֱמָנִים תַּמְכִין אוֹרַיְיתָא. וְאִנּוּן דְּתָמְכִין אוֹרַיְיתָא כְּבָיְכוֹל אִנּוּן עָבְדִין. כָּל אִנּוּן דְּלָעֲאן בְּאוֹרַיְיתָא לֵית בְּהוּ עֲשִׂיָּה בְּעוֹד דְּלָעֲאן בָּהּ. אִנּוּן דְּתָמְכִין לוֹן אִית בְּהוּ עֲשִׂיָּה. וּבְחֵילָא דָּא כְּתִיב תְּהִלָּתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד וְקַיָּימָא כּוּרְסְיֵיא עַל קַיּוּמֵיהּ כְּדָקָא יָאוּת.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, שֵׂכֶל טוֹב - זֶה עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהוּא שֵׂכֶל טוֹב בְּלִי רַע כְּלָל. וְעַל שֶׁלֹּא שׁוֹרָה בּוֹ רַע הוּא שֵׂכֶל טוֹב בְּלֹא רַע. לְכָל עֹשֵׂיהֶם - אֵלּוּ חַסְדֵי דָּוִד הַנֶּאֱמָנִים, תּוֹמְכֵי הַתּוֹרָה. וְאוֹתָם תּוֹמְכֵי הַתּוֹרָה כְּבָיְכוֹל הֵם עוֹשִׂים. כָּל אֵלּוּ שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה אֵין בָּהֶם עֲשִׂיָּה בְּעוֹד שֶׁעוֹסְקִים בָּהּ. אוֹתָם שֶׁתּוֹמְכִים בָּהֶם יֵשׁ בָּהֶם עֲשִׂיָּה, וּבְכֹחַ זֶה כָּתוּב תְּהִלָּתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד, וְעוֹמֵד הַכִּסֵּא עַל עָמְדּוֹ כָּרָאוּי.

רַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה יָתִיב וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא בְּלֵילְיָא (אמור צ"ח א) דְּכַלָּה אִתְחַבְּרַת בְּבַעֲלָהּ. דְּתָנֵינָן כָּל אִנּוּן חַבְרַיָּא דִּבְנֵי הֵיכְלָא דְּכַלָּה אִצְטְרִיכוּ בְּהַהִיא לֵילְיָא דְּכַלָּה אִזְדַּמְנַת לְמֶהֱוֵי לֵיהּ

אַחֲרָא גּוֹ חוּפָּה בְּבַעֲלָהּ לְמֶהֱוֵי עִמָּהּ כָּל הַהוּא לֵילְיָא, וּלְמֶחֱדֵי עִמָּהּ בְּתִקוּנָהָא דְּאִיהִי אִתְתַּקָּנַת לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא מִתּוֹרָה לִנְבִיאִים וּמִנְבִיאִים לִכְתוּבִים וּבְמִדְרָשׁוֹת דְּקָרְאֵי וּבְרָזֵי דְּחָכְמְתָא. בְּגִין דְּאִלֵּין אִנּוּן תִּיקוּנִין דִּילָהּ וְתַכְשִׁיטָהָא. וְאִיהִי וְעוּלֵמָתָהָא עָאלַת וְקַיְימַת עַל רֵישֵׁיהוֹן וְאִתְתַּקָּנַת בְּהוּ וְחָדַת בְּהוּ כָּל הַהוּא לֵילְיָא. וּלְיוֹמָא אָחֳרָא לָא עָאלַת לַחוּפָּה אֶלָּא בַּהֲדֵייהוּ. וְאִלֵּין אִקְרוּן בְּנֵי חוּפָּתָא. וְכֵיוָן דְּעָאלַת לְחוּפָּתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאֵיל עֲלַייְהוּ וּמְבָרֵךְ לוֹן וּמְעַטַּר לוֹן בְּעִטָּרְהָא דְּכַלָּה. זַכָּאָה חוּלָקְהוֹן.

רַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה שֶׁהַכַּלָּה מִתְחַבֶּרֶת בְּבַעְלָהּ. שֶׁשָּׁנִינוּ, כָּל אוֹתָם הַחֲבֵרִים בְּנֵי הֵיכַל הַכַּלָּה, הִצְטָרְכוּ בְּאוֹתוֹ לַיְלָה שֶׁהַכַּלָּה עֲתִידָה לִהְיוֹת לַמַּחֲרַת בְּתוֹךְ הַחֻפָּה עִם בַּעְלָהּ לִהְיוֹת עִמָּהּ כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה, וְלִשְׂמֹחַ עִמָּהּ בְּתִקּוּנֶיהָ שֶׁהִיא מִתְתַּקֶּנֶת לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, מִתּוֹרָה לִנְבִיאִים, וּמִנְּבִיאִים לִכְתוּבִים, וּבִדְרָשׁוֹת הַפְּסוּקִים וּבְסוֹדוֹת הַחָכְמָה, בְּגַלַּל שֶׁאֵלּוּ הֵם תִּקּוּנֶיהָ וְתַכְשִׁיטֶיהָ, וְהִיא וְעַלְמוֹתֶיהָ נִכְנָסוֹת וְעוֹמְדוֹת עַל רָאשֵׁיהֶם וּמִתְתַּקֶּנֶת בָּהֶם, וּשְׂמֵחָה בָהֶם כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה, וְלַמָּחֳרַת לֹא נִכְנֶסֶת לַחֻפָּה אֶלָּא יַחַד אִתָּם. וְאֵלֶּה נִקְרָאִים בְּנֵי הַחֻפָּה. וְכֵיוָן שֶׁנִּכְנֶסֶת לַחֻפָּה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹאֵל עֲלֵיהֶם וּמְבָרֵךְ אוֹתָם, וּמְעַטֵּר אוֹתָם בַּעֲטָרַת הַכַּלָּה. אַשְׁרֵי חֶלְקָם.

וְהָוָה רִבִּי שִׁמְעוֹן וְכֻלְהוּ חַבְרַיָּיא (בהדיה) מְרַנְּנִין בְּרִנָּה דְאוֹרַיְיתָא וּמְחַדְּשָׁן מִלִּין דְאוֹרַיְיתָא כָּל חַד וְחַד מִנַּיְיהוּ. וְהָוָה חָדֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן וְכָל שְׁאָר חַבְרַיָּיא. אָמַר לוֹן רִבִּי שִׁמְעוֹן, בָּנַי זַכָּאָה חוּלַקְכוֹן בְּגִין דְּלָמָחָר לָא תֵּיעוּל כַּלָּה לַחוּפָּה אֶלָּא בַּהֲדַייכוּ. בְּגִין דְּכֻלְהוּ דְּמִתַּקְנִין תִּקוּנָהָא בְּהַאי לֵילְיָא וְחָדָאן בָּהּ כֻּלְהוּ יְהוֹן רְשִׁימִין וּכְתִיבִין בְּסִפְרָא דְדַכְרָנַיָּא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְבָרֵךְ לוֹן בְּשִׁבְעִין בִּרְכָאן וְעִטְרִין דְּעָלְמָא עִלָּאָה.

וְהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְכָל הַחֲבֵרִים מְרַנְּנִים בְּרִנַּת הַתּוֹרָה וּמְחַדְּשִׁים דִּבְרֵי תוֹרָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם, וְהָיָה שָׂמֵחַ רַבִּי שִׁמְעוֹן וְכָל שְׁאָר הַחֲבֵרִים. אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן, בָּנַי, אַשְׁרֵי חֶלְקְכֶם, בִּגְלַל שֶׁמָּחָר לֹא תִכָּנֵס הַכַּלָּה לַחֻפָּה אֶלָּא יַחַד אִתְּכֶם. בִּגְלַל שֶׁכֻּלָּם שֶׁמִּתְקַנִּים תִּקּוּנֶיהָ בַּלַּיְלָה הַזֶּה וּשְׂמֵחִים בָּהּ, כֻּלָּם יִהְיוּ רְשׁוּמִים וּכְתוּבִים בְּסֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבָרְכָם בְּשִׁבְעִים בְּרָכוֹת וַעֲטָרוֹת שֶׁל עוֹלָם הָעֶלְיוֹן.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (תהלים יט) (תרומה קל"ו ב) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וְגו' קְרָא דָּא הָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ. אֲבָל בְּזִמְנָא דָּא דְּכַלָּה אִתְעָרָא לְמֵיעַל לַחוּפָּה בְּיוֹמָא דְמָחָר אִתְתַּקָּנַת וְאִתְנְהִירַת בְּקִישׁוּטָהָא בַּהֲדֵי חַבְרַיָּיא דְּחָדָאן עִמָּהּ כָּל הַהִיא לֵילְיָא וְאִיהִי חָדַאת עִמְּהוֹן. וּבְיוֹמָא דְמָחָר כַּמָּה אוּכְלוּסִין (כמה) חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין מִתְכַּנְּשִׁין בַּהֲדָהּ. וְאִיהִי וְכֻלְהוּ מְחַכָּאן לְכָל חַד וְחַד דְּתִקְינוּ לָהּ בְּהַאי לֵילְיָא. כֵּיוָן דְּמִתְחַבְּרָן כְּחָדָא וְאִיהִי חָמַאת לְבַעְלָהּ מַה כְּתִיב הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל. הַשָּׁמַיִם דָּא חָתָן דְּעָאל לַחוּפָּה. מְסַפְּרִים, מְנַהֲרִין כְּזוֹהֲרָא דְּסַפִּיר, דְּנָהִיר וְזָהִיר מִסְיְיפֵי עָלְמָא וְעַד סְיְיפֵי עָלְמָא.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהלים יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וְכוּ'. פְּסוּק זֶה הֲרֵי הֶעֱמַדְנוּהוּ. אֲבָל בְּזְמַן זֶה שֶׁהַכַּלָּה מִתְעוֹרֶרֶת לְהִכָּנֵס לַחֻפָּה, לְמַחֲרַת מִתְתַּקֶּנֶת וּמְאִירָה בְּקִשּׁוּטֶיהָ יַחַד עִם הַחֲבֵרִים שֶׁשָּׂמְחוּ עִמָּהּ כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה, וְהִיא שְׂמֵחָה אִתָּם. וְלַמָּחֳרַת כַּמָּה אוּכְלוּסִים, צְבָאוֹת וּמֶרְכָּבוֹת חֲיָלוֹת וּמַחֲנוֹת אִתָּהּ, וְהִיא וְכֻלָּם מְחַכִּים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁתִּקְנוּ אוֹתָהּ בַּלַּיְלָה הַזֶּה. כֵּיוָן שֶׁמִּתְחַבְּרִים כְּאֶחָד וְהִיא רוֹאָה אֶת בַּעְלָהּ, מַה כָּתוּב הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל. הַשָּׁמַיִם - זֶה הֶחָתָן שֶׁנִּכְנָס לַחֻפָּה. מְסַפְּרִים - מְאִירִים כְּזֹהַר הַסַּפִּיר שֶׁמֵּאִיר וְזוֹהֵר מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם.

כְּבוֹד אֵל, דָּא כְּבוֹד כַּלָּה דְּאִקְרֵי אֵל, דִּכְתִיב, (תהלים ז) אֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. בְּכָל יוֹמֵי שַׁתָּא אִקְרֵי אֵל, וְהַשְׁתָּא דְּהָא עָאלַת לַחוּפָּה אִקְרֵי כְּבוֹד, וְאִקְרֵי אֵל. יְקָר עַל יְקָר. נְהִירוּ עַל נְהִירוּ. וְשַׁלְטָנוּ עַל שַׁלְטָנוּ. כְּדֵין בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּשָׁמַיִם עָאל לַחוּפָּה וְאָתֵי וְנָהִיר לָהּ, כָּל אִנּוּן חַבְרַיָּיא דְּאַתְקִינוּ לָהּ כֻּלְּהוּ אִתְפָּרְשֵׁי (אתפרשו) בְּשִׁמְהָן תַּמָּן הָדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים יט) וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ. מַעֲשֵׂה יָדָיו, אִלֵּין אִנּוּן מָארֵי קַיְימָא דִּבְרִית בַּהֲדֵי כַּלָּה, וְאִנּוּן מָארֵי קַיְימָא דִּבְרִית אִקְרוּן מַעֲשֵׂה יָדָיו, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהלים צ) וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ דָּא בְּרִית קַיְימָא דְּחָתִים בְּבְשָׂרָא דְּבַר נָשׁ.

כְּבוֹד אֵל - זֶה כְּבוֹד כַּלָּה שֶׁנִּקְרָא אֵל, שֶׁכָּתוּב (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. בְּכָל יְמֵי הַשָּׁנָה נִקְרָא אֵל, וְכָעֵת כְּשֶׁהֲרֵי נִכְנֶסֶת לַחֻפָּה, נִקְרָא כְּבוֹד וְנִקְרָא אֵל. כְּבוֹד עַל כָּבוֹד. אוֹר עַל אוֹר. שִׁלְטוֹן עַל שִׁלְטוֹן. וְאָז בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהַשָּׁמַיִם נִכְנָס לַחֻפָּה וּבָא וּמֵאִיר לָהּ, כָּל אוֹתָם הַחֲבֵרִים שֶׁהִתְקִינוּ אוֹתָהּ, כֻּלָּם מִתְפָּרְשִׁים בִּשְׁמוֹתָם שָׁם, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ. מַעֲשֵׂה יָדָיו - אֵלֶּה אוֹתָם בַּעֲלֵי קִיּוּם הַבְּרִית יַחַד עִם הַכַּלָּה. וְאוֹתָם בַּעֲלֵי קִיּוּם הַבְּרִית נִקְרָאִים מַעֲשֵׂה יָדָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ, זוֹ בְּרִית הַקָּיֶמֶת שֶׁחֲתוּמָה בִּבְשַׂר בֶּן הָאָדָם.

רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר הָכִי (קהלת ה) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ, דְּלָא יְהִיב בַּר נָשׁ פּוּמֵיהּ לְמֵימֵי לְהַרְהוּרָא בִּישָׁא, וְיֵהֵא גָּרִים לְמָחֳטֵי לְהַהִיא בְּשַׂר קֻדְשָׁ דְּחָתִים בֵּיהּ בְּרִית קַדִּישָׁא. דְּאִילּוּ עָבִיד כֵּן מַשְׁכִּין לֵיהּ לְגֵיהִנֹּם. וְהַהוּא דְּמְמוּנָה עַל גֵּיהִנֹּם דּוּמ"ה שְׁמֵיהּ. וְכַמָּה רִבּוֹא דְּמַלְאָכֵי חַבָּלָה בַּהֲדֵיהּ. וְקָאִים עַל פִּתְחָא דְּגֵיהִנֹּם, וְכָל אִנּוּן דְּנָטְרוּ בְּרִית קַדִּישָׁא בְּהַאי עָלְמָא, לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִקְרַב בְּהוּ.

רַב הַמְנוּנָא הַזָּקֵן אָמַר כֵּן, (קהלת ה) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ - שֶׁלֹּא יִתֵּן בֶּן אָדָם אֶת פִּיו לְהָבִיא לְהַרְהוּר רַע וְיִגְרֹם לְהַחֲטִיא אוֹתוֹ בְּשַׂר קֹדֶשׁ שֶׁחָתוּם בּוֹ בְּרִית הַקֹּדֶשׁ, שֶׁאִם עוֹשֶׂה כֵּן, מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ לַגֵּיהִנֹּם. וְאוֹתוֹ מְמֻנֶּה עַל הַגֵּיהִנֹּם דּוּמ"ה שְׁמוֹ, וְכַמָּה רִבּוֹאוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה יַחַד אִתּוֹ, וְעוֹמֵד עַל פֶּתַח הַגֵּיהִנֹּם, וְכָל אוֹתָם שֶׁשָּׁמְרוּ בְּרִית הַקֹּדֶשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה אֵין לוֹ רְשׁוּת לְקָרֵב אֲלֵיהֶם.

דף ח:

דָּוִד מַלְכָּא בְּשַׁעְתָּא דְּאִירַע לֵיהּ הַהוּא עוֹבָדָא דְּחִיל. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא סָלִיק דוּמ"ה קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר לֵיהּ מָארֵי דְּעָלְמָא (דף ח ע"ב) כְּתִיב בַּתּוֹרָה (ויקרא כ) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת אֵשֶׁת אִישׁ. וּכְתִיב וְאֶל אֵשֶׁת עֲמִיתֶךָ וְגו'. דָּוִד דְּקַלְקֵל בִּרִית בְּעֶרְוָה מַהוּ. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּוִד זַכָּאָה הוּא, וּבְרִית קַדִּישָׁא עַל תְּקוּנֵיהּ קַיְימָא, דְּהָא גְּלֵי קַדָּמַי דְּאִזְדַּמְּנַת לֵיהּ בַּת שֶׁבַע מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא.

דָּוִד הַמֶּלֶךְ, בְּשָׁעָה שֶׁקָּרָה לוֹ אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, פֶּחַד. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָלָה דומ"ה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָמַר לוֹ: רִבּוֹן הָעוֹלָם, כָּתוּב בַּתּוֹרָה (ויקרא כ) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת אֵשֶׁת אִישׁ, וְכָתוּב (שם יח) וְאֶל אֵשֶׁת עֲמִיתְךָ וְכוּ'. דָּוִד שֶׁקִּלְקֵל בְּרִית בְּעֶרְוָה מַהוּ (מה דינו) אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: דָּוִד צַדִּיק הוּא, וּבְרִית הַקֹּדֶשׁ עַל תְּקוּנוֹ עוֹמֶד, שֶׁהֲרֵי לְפָנַי גָּלוּי שֶׁמְּזֻמֶּנֶת לוֹ בַּת שֶׁבַע מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

אָמַר לֵיהּ אִי קַמְּךָ גְּלֵי קַמֵּיהּ לָא גָּלֵי. אָמַר לֵיהּ וְתוּ בְּהֶתֵּירָא הֲוָה מַה דְּהֲוָה. דְּהָא כָּל אִנּוּן דְּעָאלוּ לְקָרְבָא לָא עָאל חַד מִנַּיְיהוּ עַד דְּאַפְטַר בְּגֵט לְאִנְתְּתֵיהּ. אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי הֲוָה לֵיהּ לְאוֹרְכָא תְּלַת יַרְחֵי וְלָא אוֹרִיךְ. אָמַר לֵיהּ בְּמַאי אוֹקִים מִלָּה בְּאָתַר דְּחַיְישִׁינָן דְּהִיא מְעוּבֶּרֶת, וְגָלֵי קֳדָמַי דְּאוּרְיָה לָא קָרִיב בָּהּ לְעָלְמִין דְּהָא שְׁמֵי חָתִים בְּגַוֵּיהּ לְסַהֲדוּתָא. כְּתִיב אוּרְיָה וּכְתִיב אוּרְיָהוּ שְׁמֵי חָתוּם בַּהֲדֵיהּ (בהדייהו) דִּלְא שַׁמֵּשׁ בָּהּ לְעָלְמִין. אָמַר לֵיהּ, מָארֵי דְּעָלְמָא הָא מָה דְּאָמְרִית אִי קַמְּךָ גְּלֵי דִּלְא שְׁכִיב בַּהֲדֵהּ אוּרְיָה, קַמֵּיהּ מִי גָּלֵי, הֲוָה לֵיהּ לְאוֹרְכָא לָהּ תְּלַת יַרְחֵי. וְתוּ אִי יָדַע דִּלְא שְׁכִיב בַּהֲדֵהּ לְעָלְמִין אַמַּאי שָׁדַר לָהּ דָּוִד וּפְקֵיד עֲלֵיהּ לְשַׁמָּשָׁא בְּאִנְתְּתֵיהּ דִּכְתִיב, (שמואל ב יא) רֵד לְבֵיתְךָ וּרְחַץ רַגְלֶיךָ.

אָמַר לוֹ: אִם לְפָנֶיךָ גָּלוּי - לְפָנָיו לֹא גָּלוּי! אָמַר לוֹ: וְעוֹד בְּהֶתֵּר הָיְתָה מַה שֶּׁהָיְתָה, שֶׁהֲרֵי כָּל אֵלּוּ שֶׁעוֹלִים לְקָרֵב, לֹא עוֹלֶה אֶחָד מֵהֶם עַד שֶׁפּוֹטֵר אִשְׁתּוֹ בְּגֵט. אָמַר לוֹ: אִם כָּךְ, הָיָה לוֹ לְחַכּוֹת שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, וְלֹא חִכָּה. אָמַר לוֹ: בַּמֶּה עוֹמֵד הַדָּבָר בְּמָקוֹם שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁהִיא מְעֻבֶּרֶת, וְגָלוּי לְפָנַי שֶׁאוּרְיָה לֹא קָרַב אֵלֶיהָ מֵעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי שְׁמֵי חָתוּם בְּתוֹכוֹ לְעֵדוּת. כְּתוּב אוּרְיָה, וְכָתוּב אוּרְיָהוּ. שְׁמֵי חָתוּם עִמּוֹ, שֶׁלֹּא שִׁמֵּשׁ בָּהּ לְעוֹלָמִים. אָמַר לוֹ: רִבּוֹן הָעוֹלָם, זֶה מַה שֶּׁאָמַרְתָּ - אִם לְפָנֶיךָ גָּלוּי שֶׁאוּרְיָה לֹא שָׁכַב עִמָּהּ, לְפָנָיו הַאִם גָּלוּי הָיָה לוֹ לְחַכּוֹת לָהּ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. וְעוֹד, אִם יָדַע שֶׁמְּעוֹלָם לֹא שָׁכַב עִמָּהּ, אֲז לָמָּה שָׁלַח לוֹ דָּוִד וְצִוָּה עָלָיו לְשַׁמֵּשׁ עִם אִשְׁתּוֹ, שֶׁכָּתוּב (שמואל ב יא) רֵד לְבֵיתְךָ וּרְחַץ רַגְלֶיךָ.

אָמַר לֵיהּ וַדַּאי לָא יָדַע, אֲבָל יַתִּיר מִתְּלַת יַרְחֵי אוֹרִיךְ דְּהָא אַרְבַּע יַרְחֵי הֲווּ. דְּהָכִי תָּנִינָן בַּחֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים דְּנִיסָן אַעֲבַר דָּוִד כָּרוֹזָא בְּכָל יִשְׂרָאֵל, וְהֲווּ עִם יוֹאָב בְּשִׁבְעָה יוֹמִין דְּסִיוָן וְאָזְלוּ וְחָבְלוּ אַרְעָא דִּבְנֵי עַמּוֹן. סִיוָן וְתַמּוּז וְאָב וְאֱלוּל אִשְׁתְּהוּ שָׁם. וּבְאַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים בֶּאֱלוּל הֲוָה מַה דְּהֲוָה מִבַּת שֶׁבַע. וּבְיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי מָחַל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַהוּא חוֹבָה. וְאִית דְּאָמְרֵי בְּז' בְּאָדָר אַעֲבַר כָּרוֹזָא וְאִתְכַּנְּשׁוּ בְּחֻמֵּישׁ דְּאִיָּיר, וּבְחֻמֵּישׁ בֶּאֱלוּל

הֲוָה מַה דְּהֲוָה מִבַּת שֶׁבַע, וּבְיוֹמָא דְכִפּוּרָא אִתְבְּשַׂר (שמואל ב יב) גַּם יְיָ הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. מַאי לֹא תָמוּת, לֹא תָמוּת בְּיָדָא דְדוֹמָה.

אָמַר לוֹ: וַדַּאי לֹא יָדַע, אֲבָל חָכָה יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, שֶׁהֲרֵי אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים הָיוּ, שֶׁכָּךְ לָמַדְנוּ, בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה בְּנִיסָן הֶעֱבִיר דָּוִד כְּרוּז בְּכָל יִשְׂרָאֵל, וְהָיוּ עִם יוֹאָב בְּשִׁבְעָה יָמִים שֶׁבְּסִיוָן, וְהָלְכוּ וְהִשְׁחִיתוּ אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן. שָׁהוּ שָׁם סִיוָן תַּמּוּז אָב וֶאֱלוּל, וּבְעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בֶּאֱלוּל הָיָה מַה שֶּׁהָיָה עִם בַּת שֶׁבַע, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים מָחַל לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ חֵטְא. וְיֵשׁ אוֹמְרִים בְּשִׁבְעָה בַּאֲדָר הֶעֱבַר כְּרוּז, וְהִתְכַּנְּסוּ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאִיָּר, וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר בֶּאֱלוּל הָיָה מַה שֶּׁהָיָה עִם בַּת שֶׁבַע, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים הִתְבַּשֵּׂר (שם יב) גַּם ה' הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. מַה זֶּה לֹא תָמוּת לֹא תָמוּת בְּיַד דּוֹמָה.

אָמַר דּוֹמָה מָארֵי דְּעָלְמָא הָא מִלָּה חֲדָא אִית לִי גַּבֵּיהּ דְּאִיהוּ אַפְתַּח פּוּמֵיהּ וְאָמַר (שמואל ב יב) חַי יְיָ כִּי בֶן מָוֶת הָאִישׁ הָעוֹשֶׂה זֹאת וְאִיהוּ דָּן לְנַפְשֵׁיהּ טָרוֹנְיָיא אִית לִי עֲלֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, לֵית לָךְ רְשׁוּ דְּהָא אוֹדֵי לְגַבָּאי וְאָמַר חָטָאתִי לַה' וְאַף עַל גַּב דְּלָא חָב. אֲבָל בַּמֶּה דְּחָטָא בְּאוּרְיָה עוֹנָשָׁא כְּתָבִית עֲלֵיהּ וְקַבֵּל. מֵיָד אַהֲדַר דּוֹמָ"ה לְאַתְרֵיהּ בְּפַחֵי נָפֶשׁ. וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד (תהלים צד) לוּלֵי (צ"ד א') יְיָ עֶזְרָתָה לִי כִּמְעַט שָׁכְנָה דּוֹמָה נַפְשִׁי. לוּלֵי ה' עֶזְרָתָה לִי דְּהֲוָה אַפּוֹטְרוֹפָּא דִילִי. כִּמְעַט שָׁכְנָה וְגוֹ'. מַהוּ כִּמְעַט, כְּחוּטָא דַּקִּיק כְּשִׂיעוּרָא דְּאִית בֵּינִי וּבֵין סִטְרָא אָחֳרָא, כְּהַהוּא שִׁעוּרָא הֲוַת דְּלָא שָׁכְנָה דּוֹמָה נַפְשִׁי.

אָמַר דּוֹמָה: רִבּוֹן הָעוֹלָם, הֲרֵי דָּבָר אֶחָד יֵשׁ לִי אֲלָיו, שֶׁהוּא פָּתַח פִּיו וְאָמַר (שם) חַי ה' כִּי בֶן מָוֶת הָאִישׁ הָעוֹשֶׂה זֹאת, וְהוּא דָן אֶת נַפְשׁוֹ. טָרוֹנְיָא יֵשׁ לִי עָלָיו. אָמַר לוֹ: אֵין לְךָ רְשׁוּת, שֶׁהֲרֵי הוֹדָה לְפָנַי וְאָמַר חָטָאתִי לַה', אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חָטָא. אֲבָל בְּמַה שֶּׁחָטָא בְּאוּרִיָּה, עֹנֶשׁ כְּתַבְתִּי עָלָיו וְקִבֵּל. מִיָּד חָזַר דּוֹמָה לִמְקוֹמוֹ בְּפַחֵי נָפֶשׁ. וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד, (תהלים צד) לוּלֵי ה' עֶזְרָתָה לִי כִּמְעַט שָׁכְנָה דּוֹמָה נַפְשִׁי. לוּלֵי ה' עֶזְרָתָה לִי שֶׁהָיָה אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁלִּי, כִּמְעַט שָׁכְנָה וְכוּ'. מַה זֶּה כִּמְעַט כְּמוֹ חוּט דַּק כְּמוֹ הַשַּׂעוֹר שֶׁיֵּשׁ בֵּינִי וּבֵין הַצַּד הָאַחֵר, כְּאוֹתוֹ שִׁעוּר הָיָה שֶׁלֹּא שָׁכְנָה דּוֹמָה נַפְשִׁי.

וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי לְאִסְתַּמְרָא בַּר נָשׁ דְּלָא יֵימָא מִלָּה כְּדָוִד. בְּגִין דְּלָא יָכִיל לְמֵימַר לְדוֹמָה (קהלת ה) כִּי שְׁגָגָה הִיא, כְּמָה דְּהֲוָה לְדָוִד וְנָצַח לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדִינָא. לָמָּה יִקְצוֹף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלֶךָ עַל הַהוּא קוֹל דְּאִיהוּ אָמַר. וְחַבֵּל אֶת מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ דָּא בְּשַׂר קֻדָּשׁ בְּרִית קְדִישָׁא דְּפָגִים וְאִתְמְשַׁךְ בְּגֵיהִנֹּם עַל יָדָא דְּדוֹמָה. וּבְגִין כָּךְ (תהלים יט) וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ אֵלֵּין אִנּוּן חַבְרַיָּיא דְּאִתְחַבָּרוּ בְּכַלָּה דָּא וּמָארֵי קַיְימָא דִילָהּ. מַגִּיד וְרָשִׁים כָּל חַד וְחַד. מָאן הָרָקִיעַ. דָּא אִיהוּ (ל"ד א) הָרָקִיעַ דְּבֵיהּ חַמָּה וּלְבָנָה וְכוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי, וְדָא אִיהוּ סֵפֶר (יתרו דף ע"א) זִכָּרוֹן. אִיהוּ מַגִּיד וְרָשִׁים לְהוּ וּכְתִיב לְהוּ לְמֶהֱוֵי בְּנֵי הֵיכָלָא וּלְמֶעְבַּד רְעוּתְהוֹן תְּדִיר. (תהלים יט) יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אוֹמֶר, יוֹמָא קַדִּישָׁא מֵאִנּוּן יוֹמִין עִלָּאִין דְּמַלְכָּא מְשַׁבְּחִין לוֹן לְחַבְרַיָּיא וְאָמְרִין הַהִיא מִלָּה דְּאָמַר כָּל חַד לְחַבְרֵיהּ. יוֹמָא לְיוֹמָא יַבִּיעַ הַהוּא

אוֹמֶר וּמְשַׁבַּח לֵיהּ. וְלֵילְיָה לְלֵילְיָה כָּל דַּרְגָּא דְּאִשְׁלִים (נ"א דשליט) בְּלֵילְיָא מְשַׁבַּח דָּא לְדָא הַהוּא דַּעַת דְּכָל חַד מְחַבְּרֵיהּ, וּבְשְׁלִימוּ (ס"א וברחימו) סַגֵּי אִתְעֲבִידוּ לוֹן חַבְרִין וּרְחִימִין. וְלָכֵן צָרִיךְ בֶּן אָדָם לְהִשָּׁמֵר שֶׁלֹּא יֹאמַר דָּבָר בְּדָוִד, בְּגִלַּל שֶׁלֹּא יוּכַל לוֹמַר לְדוּמָה (קהלת ה) כִּי שְׁגָגָה הִיא, כְּמוֹ שֶׁהָיָה לְדָוִד וְנִצַּח אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּדִּין. לָמָּה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלֶךָ - עַל אוֹתוֹ קוֹל שֶׁהוּא אָמַר, וְחִבֵּל אֶת מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ - זֶה בְּשֵׂר קֹדֶשׁ בְּרִית הַקָּדוֹשׁ שֶׁפָּגַם וְנִמְשַׁךְ בַּגֵּיהִנֹּם עַל יְדֵי דוּמָה. וּבְגִלַּל זֶה (תהלים יט) וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ. אֵלּוּ אוֹתָם הַחֲבֵרִים שֶׁהִתְחַבְּרוּ עִם הַכְּלָלָה הַזּוֹ וּבְעֲלֵי בְּרִיתָהּ, מַגִּיד וְרוֹשֵׁם כָּל אֶחָד וְאֶחָד. מִי הָרָקִיעַ זֶהוּ הָרָקִיעַ שֶׁבּוֹ חַמָּה וּלְבָנָה וְכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְזֶהוּ סֵפֶר זִכָּרוֹן, הוּא מַגִּיד וְרוֹשֵׁם אוֹתָם וְכוֹתֵב אוֹתָם לְהִיוֹת בְּנֵי הַהֵיכָל וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנָם תָּמִיד. (שם) יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר - יוֹם קָדוֹשׁ מֵאוֹתָם יָמִים עֶלְיוֹנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ, מְשַׁבְּחִים אוֹתָם הַחֲבֵרִים וְאוֹמְרִים אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁאָמַר כָּל אֶחָד לַחֲבֵרוֹ. יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אוֹתוֹ אֹמֶר וּמְשַׁבְּחוֹ, וְלֵילְיָה לְלֵילְיָה - כָּל דַּרְגָּא שֶׁמַּשְׁלֶמֶת [נ"א: ששולטת] בַּלֵּילְיָה מְשַׁבַּח זֶה לָזֶה אוֹתוֹ דַּעַת שֶׁל כָּל אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ, וּבִשְׁלִמוּת [ס"א ובאהבה] רַבָּה נַעֲשִׂים לָהֶם חֲבֵרִים וְאוֹהֲבִים.

דף ט.

אֵין אוֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בִּשְׁאָר מִילִּין דְּעָלְמָא. דִּלָּא אִשְׁתַּמְּעוּ קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא וְלָא בָּעֵי לְמִשְׁמַע לוֹן. אֲבָל הָנֵי מִילֵּי בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם. עַבְדֵי (דף ט ע"א) מְשִׁיחָא אִנּוּן מִלִּין מְדוֹרֵי עִלָּאֵי וּמְדוֹרֵי תַּתָּאֵי (לעיל דף ה' ב'), מֵאִלֵּין אִתְעֲבִידוּ רְקִיעִין וּמֵאִלֵּין אֶרֶץ מֵהַהִיא תּוּשְׁבַּחְתָּא. וְאִי תֵּימָא דְּאִנּוּן מִלִּין בְּאַתַר חַד. מִשְׁטָטָא בְּעָלְמָא בְּקִצֵּה תֵּבֵל מִלֵּיהֶם. וְכֵיוָן דְּאִתְעֲבִידָא (דאתאביד) רְקִיעִין מְנָהוֹן, מָאן שַׁרְיָא בְהוֹן. הָדַר וְאָמַר לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם. הַהוּא שִׁמְשָׁא קַדִּישָׁא שָׁוֵי מְדוֹרֵיהּ וּמִשְׁכָּנֵיהּ בְּהוּ וְאִתְעַטַּר בְּהוּ.

אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים - בִּשְׁאָר דִּבְרֵי הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא נִשְׁמְעִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ וְלֹא צָרִיךְ לִשְׁמְעָם. אֲבָל הַדִּבְרִים הַלָּלוּ, בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם. עוֹשִׂים מִדִּידָהּ, אוֹתָם דְּבָרִים מְדוֹרִים עֶלְיוֹנִים וּמְדוֹרִים תַּחְתּוֹנִים, מֵאֵלֶּה נַעֲשִׂים רְקִיעִים, וּמֵאֵלֶּה הָאָרֶץ, מֵאוֹתוֹ הַשֶּׁבַח. וְאִם תֹּאמַר שֶׁאוֹתָם דְּבָרִים בְּמָקוֹם אֶחָד מְשׁוֹטְטִים בָּעוֹלָם - בִּקְצֵה תֵּבֵל מִלֵּיהֶם. וְכֵיוָן שֶׁנַּעֲשִׂים מֵהֶם רְקִיעִים, מִי שׁוֹרֶה בָהֶם חָזַר וְאָמַר, לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם. אוֹתוֹ שֶׁמֶשׁ, קָדוֹשׁ שָׂם מְדוֹרוֹ וּמִשְׁכָּנוֹ בָהֶם וּמִתְעַטֵּר בָּהֶם.

כֵּיוָן דְּשָׁרֵי בְּאִנּוּן רְקִיעִין וְאִתְעַטַּר בְּהוּ, כְּדֵין וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ. חֲדֵי וְרָהִיט בְּאִנּוּן רְקִיעִין. נָפַק מִנַּיְהוּ וְעָאל וְרָהִיט גּוֹ מִגְדָּלָא חָדָא אָחֳרָא בְּאַתַר אָחֳרָא. מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ, וְדַאי מֵעָלְמָא עִלָּאָה נָפִיק וְאַתְיָא (ואתא) דְּאִיהוּ (לעיל א' ב) קְצֵה הַשָּׁמַיִם לְעֶלְיוֹנִים. וּתְקוּפָתוֹ (על קצותם), מָאן תְּקוּפָתוֹ, דָּא קְצֵה הַשָּׁמַיִם לְתַתָּא דְּאִיהִי תְּקוּפַת הַשָּׁנָה דְּאַסְחָרָא לְכָל סָיְפִין. וְאִתְקַשְׁרַת מִן הַשָּׁמַיִם עַד רְקִיעָא דָּא. וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ דְּהַהִיא תְּקוּפָה דָּא וּתְקוּפָה דְּשִׁמְשָׁא דְּאַסְחַר בְּכָל סִטְרָא.

כֵּיוָן שֶׁשּׁוֹרֶה בְּאוֹתָם רְקִיעִים וּמִתְעַטֵּר בָּהֶם, אָז - וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ. שֶׁמֵּחַ וְרֵץ בְּאוֹתָם רְקִיעִים. יוֹצֵא מֵהֶם וְרֵץ לְתוֹךְ מִגְדָּל אֶחָד אֲחֵר בְּמָקוֹם אַחֵר. מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ - וַדַּאי מֵעוֹלָם עֶלְיוֹן יוֹצֵא וּבָא, שֶׁהוּא קְצֵה הַשָּׁמַיִם לְמַעְלָה. וּתְקוּפָתוֹ - מִי זֶה תְּקוּפָתוֹ זֶה קְצֵה הַשָּׁמַיִם לְמַטָּה, שֶׁהִיא תְּקוּפַת הַשָּׁנָה שֶׁסּוֹבֶבֶת אֶת כָּל הָאֵיבָרִים, וּמִתְקַשֶּׁרֶת מִן הַשָּׁמַיִם עַד רְקִיעַ זֶה. וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ - שֶׁאוֹתָהּ תְּקוּפָה זוֹ וּתְקוּפַת הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁמְּסוֹבֵב בְּכָל צַד.

וְאֵין נִסְתָּר לֵית דְּאִתְכַּסֵּי מִנֵּיהּ מִכָּל דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּהֲווּ כֻּלְהוּ מְסַחֲרָן וְאַתְיָין לְגַבֵּיהּ וְכָל חַד וְחַד לֵית מַאן דְּיִתְכַּסֵּי מִינֵּיהּ. מֵחַמָּתוֹ בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְחַמֵּם וְתָב (ותאיב) לְגַבַּיְיהוּ בִּתְיוּבְתָּא (בתיאובתא) שְׁלִים. כָּל שְׁבָחָא דָּא וְכָל עִלּוּיָא דָּא בְּגִין אוֹרַיְיתָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים יט) תּוֹרַת ה' תְּמִימָה. שִׁית זִמְנִין כְּתִיב הָכָא ה', וְשִׁית קְרָאֵי מִן הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים עַד תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב בְּרֵאשִׁית הָא שִׁית אַתְוָון. בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, הָא שִׁית תֵּבִין. קְרָאֵי אַחֲרָנִין לָקֳבֵל שִׁית זִמְנִין ה' שִׁית קְרָאֵי בְּגִין שִׁית אַתְוָון דְּהָכָא. שִׁית שְׁמָהָן בְּגִין שִׁית תֵּבִין דְּהָכָא.

וְאֵין נִסְתָּר - אֵין מִי שֶׁמִּתְכַּסֶּה מִמֶּנּוּ מִכָּל הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁהָיוּ כֻּלָּם מַקִּיפוֹת וּבָאוֹת אֵלָיו, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֵין מִי שֶׁמִּתְכַּסֶּה מִמֶּנּוּ. מֵחַמָּתוֹ - בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְחַמֵּם וְשָׁב (ומשתוקק) לְגַבֵּיהֶם בִּתְשׁוּבָה (בתשוקה) שְׁלֵמָה, כָּל הַשֶּׁבַח הַזֶּה וְכָל הָעִלּוּי הַזֶּה בִּגְלַל הַתּוֹרָה הוּא, שֶׁכָּתוּב תּוֹרַת ה' תְּמִימָה. שֵׁשׁ פְּעָמִים כָּתוּב כָּאן ה', וְשִׁשָּׁה פְּסוּקִים מִן "הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים" עַד "תּוֹרַת ה' תְּמִימָה". וְעַל סוֹד זֶה כָּתוּב בְּרֵאשִׁית - הֲרֵי שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת. בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ - הֲרֵי שֵׁשׁ תֵּבוֹת. פְּסוּקִים אֲחֵרִים כְּנֶגֶד שֵׁשׁ פְּעָמִים ה'. שִׁשָּׁה פְּסוּקִים בְּגִלַּל שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל כָּאן. שִׁשָּׁה שֵׁמוֹת בְּגִלַּל שֵׁשׁ תֵּבוֹת שֶׁל כָּאן.

עַד דְּהֲווּ יַתְבֵי עָאלוּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרִבִּי אַבָּא. אָמַר לוֹן וַדַּאי אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא אַתְיָין, וְעַל (ז ב) דָּא פְּנֵי"אֵל קָרֵינָא לְכוּ, דְּהָא חֲמִיתוּן אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא אַפִּין בְּאַפִּין. וְהַשְׁתָּא דְּקָא יְדַעְתּוּן וְגָלֵי לְכוּ קְרָא דְּובְנָיְהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע, וַדַּאי דְּמִלָּה דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִיהוּ וּקְרָא דְּאַבַּתְרֵיהּ. וְהַהוּא דְּסָתִים מִכֹּלָּא אָמְרוּ.

בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, נִכְנְסוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְרַבִּי אַבָּא. אָמַר לָהֶם, וַדַּאי פְּנֵי הַשְּׁכִינָה בָּאוּ, וְלָכֵן קָרָאנוּ לָכֶם פְּנִיאֵ"ל, שֶׁהֲרֵי רְאִיתֶם אֶת הַשְּׁכִינָה פָּנִים בְּפָנִים. וְעַכְשָׁו שֶׁיְּדַעְתֶּם וְגִלָּה לָכֶם הַכָּתוּב שֶׁל "וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע" - וַדַּאי שֶׁדָּבָר עַתִּיק קָדוֹשׁ הוּא וְהַפָּסוּק שֶׁלְּאַחֲרָיו. וְאוֹתוֹ הַסָּתוּם מֵהַכֹּל אָמְרוּ.

וְהַאי קְרָא אִיהוּ בְּאָתָר אָחֳרָא כְּגַוְונָא דָּא. פְּתַח וְאָמַר (דברי־הימים א יא) וְהוּא הִכָּה אֶת הָאִישׁ הַמִּצְרִי אִישׁ מִדָּה חֲמֵשׁ בָּאַמָּה, וְכֹלָּא רָזָא חָדָא אִיהוּ, מַהַאי (ס"א האי) מִצְרִי, הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדָע, (שמות יא) גָּדוֹל מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּעֵינֵי עַבְדֵי וְגוֹ' רַב וְיַקִּירָא כְּמָה דְּגָלֵי הַהוּא סָבָא.

וּפְסוּק זֶה הוּא בְּמָקוֹם אַחֵר כְּגוֹן זֶה. פְּתַח וְאָמַר, (דברי הימים א יא) וְהוּא הִכָּה אֶת הָאִישׁ הַמִּצְרִי אִישׁ מִדָּה חֲמֵשׁ בָּאַמָּה. וְהַכֹּל סוֹד אֶחָד הוּא. מִי הַמִּצְרִי אוֹתוֹ הַיְדוּעַ, (שמות יא) גָּדוֹל מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּעֵינֵי עַבְדֵי וְגוֹ', גָּדוֹל וְנִכְבָּד כְּמוֹ שֶׁגִּלָּה אוֹתוֹ זָקֵן (רב המנונא).

וְהַאי קְרָא בְּמִתְיְבְתָּא עִלָּאָה אִתְמָר. אִישׁ מִדָּה כֹּלָא חַד. (שמואל ב כג) אִישׁ מַרְאֶה וְאִישׁ מִדָּה כֹּלָא חַד. בְּגִין (לעיל ה' ע"ב) דְּאִיהוּ שַׁבָּת וּתְחוּמָא דִּכְתִיב, (במדבר לה) וּמַדּוֹתָם מְחוּץ לָעִיר, וּכְתִיב, (ויקרא יט) לֹא תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט בַּמִּדָּה. וְעַל דָּא אִישׁ מִדָּה אִיהוּ. וְאִיהוּ מַמָּשׁ אִישׁ מִדָּה אִיהוּ אָרְכֵּיהּ מִסְיָיפֵי עָלְמָא וְעַד סְיָיפֵי עָלְמָא. אָדָם הָרִאשׁוֹן הָכִי הֲוָה. וְאִי תֵּימָא הָא כְּתִיב חֲמֵשׁ בָּאַמָּה. אִנּוּן חֲמֵשׁ בָּאַמָּה מִסְיָיפֵי עָלְמָא עַד סְיָיפֵי עָלְמָא הֲוָה. (דברי הימים א יא) וּבְיַד הַמִּצְרִי חֲנִית כְּמָא דְאַתְּ אָמַר כִּמְנוֹר אוֹרְגִים, דָּא מַטֵּה הָאֱלֹהִים דְּהֲוָה בִּידֵיהּ חָקִיק בְּשֵׁמָא גְּלִיפָא מְפָרַשׁ בִּנְהִירוּ דְּצֵרוּפֵי אַתְוָון דְּהֲוָה גָּלִיף בְּצַלְאֵל וּמְתִיבְתָּא דִּילֵיהּ דְּאִקְרֵי אוֹרֶג דִּכְתִיב, (שמות לה) מִלֵּא אוֹתָם וגו' חָרַשׁ וְחשֹׁב וגו' וְרוֹקֵם וגו'. וְהַהוּא מַטֶּה הֲוָה נָהִיר שְׁמָא גְּלִיפָא בְּכָל סְטָרִין בִּנְהִירוּ דְּהֲווּ מְגַלְּפִין שְׁמָא מְפָרַשׁ (פקודי ר"ס א) בְּאַרְבְּעִין וּתְרֵין גַּוְונֵי. וּקְרָא מִכָּאן וּלְהַלְאָה כְּמָה דְּאָמַר זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ. תִּיבוּ יַקִּרִין תִּיבוּ וּנְחַדֵּשׁ תִּקּוּן דְּכֻלָּה בְּהַאי לֵילְיָא. דְּכָל מָאן דְּאִשְׁתַּדַּל בַּהֲדָהּ בְּהַאי לֵילְיָא יְהֵא נְטִיר עֵילָא וְתַתָּא כָּל הַהִיא שַׁתָּא וְיִפֵּיק שַׁתָּא בִּשְׁלָם. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (תהלים לה) חוֹנָה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יְיָ:

וּפְסוּק זֶה מִתְבָּאֵר בַּיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה. אִישׁ מִדָּה הַכֹּל אֶחָד. (שמואל ב כג) אִישׁ מַרְאֶה וְאִישׁ מִדָּה הַכֹּל אֶחָד. בִּגְלַל שֶׁהוּא שַׁבָּת וּתְחוּם, שֶׁכָּתוּב (במדבר לה) וּמַדּוֹתָם מִחוּץ לָעִיר, וְכָתוּב (ויקרא יט) לֹא תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט בַּמִּדָּה. וְעַל זֶה אִישׁ מִדָּה הוּא, וְהוּא מַמָּשׁ אִישׁ מִדָּה הוּא, אָרְכּוֹ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם. אָדָם הָרִאשׁוֹן כָּךְ הָיָה. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כָּתוּב חֲמֵשׁ בָּאַמָּה אוֹתָם חֲמֵשׁ בָּאַמָּה הָיוּ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם. (דברי הימים א יא) וּבְיַד הַמִּצְרִי חֲנִית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּמְנוֹר אֹרְגִים - זֶה מַטֵּה הָאֱלֹהִים שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ חָקוּק בְּשֵׁם גָּלוּף מְפֹרָשׁ בְּאוֹר שֶׁל צֵרוּפֵי אוֹתִיּוֹת שֶׁהָיָה חוֹקֵק בְּצַלְאֵל וִישִׁיבָתוֹ, שֶׁנִּקְרָא אוֹרֵג, שֶׁכָּתוּב (שמות לה) מִלֵּא אֹתָם וגו' חָרַשׁ וְחשֹׁב וגו' וְרֹקֵם וגו'. וְאוֹתוֹ מַטֶּה הָיָה מֵאִיר שֵׁם חָקוּק בְּכָל הַצְּדָדִים בָּאוֹר שֶׁהַחֲכָמִים שֶׁהָיוּ חוֹקְקִים שֵׁם הַמְפֹרָשׁ בְּאַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם אֲפָנִים. וְהַפְּסוּק מִכָּאן וְהָלְאָה כְּמוֹ שֶׁאָמַר. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ. שְׁבוּ נִכְבָּדִים, שְׁבוּ וּנְחַדֵּשׁ תִּקּוּן הַכַּלָּה בַּלַּיְלָה הַזֶּה. שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל יַחַד אִתָּהּ בַּלַּיְלָה הַזֶּה, יִהְיֶה שָׁמוּר לְמַעְלָה וּלְמַטָּה כָּל הַשָּׁנָה הַהִיא וְיוֹצִיא שָׁנָתוֹ בְּשָׁלוֹם. עֲלֵיהֶם כָּתוּב (תהלים לד) חוֹנָה מַלְאַךְ ה' סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב ה'.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ. דְּכָל מַאן דְּאָמַר אִית אֱלָהָא אָחֳרָא אִשְׁתְּצֵי מֵעָלְמִין. כְּמָה דְּאִתְּמַר (ירמיה י) כִּדְנָה תֵּמְרוּן לְהוֹם אֱלָהָא (אלהיא) דִּי שְׁמַיָּא וְאַרְקָא לָא עֲבַדוּ יֵאבַדוּ מֵאַרְעָא וּמִן תְּחוֹת שְׁמַיָּא אֵלֶּה. בְּגִין דְּלֵית אֱלָהָא אָחֳרָא בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. בְּפָסוּק זֶה יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, שֶׁכָּל מִי שֶׁאוֹמֵר יֵשׁ אֱלוֹהַּ אַחֵר, מֻשְׁמָד מֵהָעוֹלְמוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה י) כָּךְ תֹּאמְרוּ לָהֶם: אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאָרֶקָא לֹא עָשׂוּ, יאבְדוּ מֵהָאָרֶץ וּמִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֵלֶּה. בְּגִלַּל שֶׁאֵין אֱלוֹהַּ אַחֵר חוּץ מִן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּלְבַדּוֹ.

דף ט:

וְהַאי (דף ט ע"ב) קְרָא אִיהוּ תַּרְגּוּם בַּר מִמַּלָּה דְּסוֹף קְרָא. אִי תֵּימָא בְּגִין דְּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין לָא נְזָקְקִין לְתַרְגּוּם (נ"ח ע"ה א) וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעָן בֵּיהּ, מִלָּה דָּא יָאוֹת הִיא לְמֵימַר בְּלִישָׁנָא קַדִּישָׁא בְּגִין דְּיִשְׁמְעוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין וְיהוֹן נְזָקְקִין לְאוֹדָאָה עַל דָּא. אֶלָּא וַדַּאי בְּגִין כָּךְ כְּתִיב תַּרְגּוּם דִּלָּא נְזָקְקִין בֵּיהּ מַלְאָכִין קַדִּישִׁין לָא (ולא) יְקַנְאוּן בְּבַר נָשׁ לְאַבָאָשָׁא לֵיהּ, בְּגִין דִּבְהַאי קְרָא בְּכָלָּא אִנּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, דְּהָא אִנּוּן אֱלֹהִים אִקְרוּן וּבְכָלָּא דְּאֱלֹהִים הֲווֹ, וְאִנּוּן לָא עֲבַדוּ שְׁמַיָּא וְאַרְקָא. וְאַרְקָא, וְאַרְעָא מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא בְּגִין (קכ"ו א) דְּאַרְקָא אִיהִי חָדָא מֵאִנּוּן שְׁבַע אַרְעִין דִּלְתַתָּא. וּבְהַהוּא אֲתַר אִית בְּנֵי בְּנוֹי דְּקַיִן. לְבָתַר דְּאִתְתָּרַךְ מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא (כ"ד ב) נָחִית לְתַמָּן וְעָבִיד תּוֹלָדוֹת וְאִשְׁתַּבַּשׁ תַּמָּן דְּלָא יָדַע כְּלוּם. וְאִיהוּ אַרְעָא כְּפֵילָא דְּאִתְכְּפַל מֵחֲשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא.

וּפְסוּק זֶה הוּא תַּרְגּוּם, חוּץ מִמִּלַּת סוֹף הַפָּסוּק (אלה). אִם תֹּאמַר בִּגְלַל שֶׁמַּלְאָכִים קְדוֹשִׁים לֹא נִזְקָקִים לְתַרְגּוּם וְלֹא מַכִּירִים אוֹתוֹ, אֲז מִלָּה זוֹ רְאוּיָה הִיא לְהֵאָמֵר בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים וְיִהְיוּ זְקוּקִים לְהוֹדוֹת עַל זֶה, אֶלָּא וַדַּאי מִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב תַּרְגּוּם, שֶׁלֹּא נִזְקָקִים לוֹ הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים וְלֹא יְקַנְּאוּ בְּבֶן אָדָם לְהַזִּיק לוֹ, בִּגְלַל שֶׁבְּפָסוּק זֶה בִּכְלָל הֵם מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים, שֶׁהֲרֵי הֵם נִקְרָאִים אֱלֹהִים, וְהֵם בִּכְלָל שֶׁל אֱלֹהִים, וְהֵם לֹא עָשׂוּ שָׁמַיִם וְאָרֶץ. וְאַרְקָא, הָיָה צָרִיךְ לִכְתֹּב וְאַרְעָא (ארץ) ! אֶלָּא בִּגְלַל שֶׁאַרְקָא הִיא אַחַת מֵאוֹתָן שֶׁבַע אֲרָצוֹת שֶׁלְּמַטָּה, וּבְאוֹתוֹ מָקוֹם יֶשְׁנָם בְּנֵי בָנָיו שֶׁל קַיִן. לְאַחַר שֶׁגֹּרַשׁ מֵעַל פְּנֵי הָאָרֶץ, יָרַד שָׁם וְעָשָׂה תוֹלָדוֹת, וְהִשְׁתַּבֵּשׁ שָׁם, שֶׁלֹּא יָדַע כְּלוּם. וְהִיא אֶרֶץ כְּפוּלָה שֶׁנִּכְפְּלָה מֵחֹשֶׁךְ וְאוֹר.

וְאִית תַּמָּן תְּרִין מְמַנָּן שַׁלִּיטִין דִּי שָׁלְטִין דָּא בַּחֲשׁוֹכָא וְדָא בִּנְהוֹרָא. וְתַמָּן קִטְרוּגָא דָּא בְּדָא. וְשַׁעֲתָא דְּנָחִית לְתַמָּן קַיִן, אִשְׁתְּתָפוּ דָּא בְּדָא וְאִשְׁתְּלִימוּ כְּחֲדָא. וְכֹלָּא חֲזֵי דְּאִנּוּן תּוֹלָדוֹת דְּקַיִן. וְעַל דָּא אִנּוּן בְּתְרִין רֵאשִׁין כְּתְרִין חִיוָון, בַּר דְּכַד הַהוּא נְהוֹרָא שָׁלִיט נָצַח דִּילֵיהּ וְנָצַח עַל אָחֳרָא. וְעַל דָּא אִתְכְּלִילוּ דִּי בַּחֲשׁוֹכָא בִּנְהוֹרָא וְהֲווּ חַד. אִנּוּן תְּרִין מְמַנָּן עַפְרִירָא וְקַסְטִימוֹן. וְדִיוּקָנָא דִּלְהוֹן כִּדְיוּקָנָא דְּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין בְּשִׁית גַּדְפִּין. חַד דִּיוּקָנָא כְּתוֹר"א, וְחַד דִּיוּקָנָא כְּנִשְׁר"א. וְכַד מִתְחַבְּרָן אִתְעֲבִידוּ דִּיוּקָנָא דְּאָדָם.

וְשָׁם שְׁנֵי מְמֻנִּים שַׁלִּיטִים שֶׁשּׁוֹלְטִים - זֶה בַּחֹשֶׁךְ וְזֶה בָּאוֹר. וְשָׁם קְטָרוּג זֶה בָּזֶה. וּבְשָׁעָה שֶׁיֵּרֵד לְשָׁם קַיִן, הִשְׁתַּתְּפוּ זֶה עִם זֶה וְהִשְׁלִימוּ כְּאֶחָד, וְהַכֹּל רוֹאִים שֶׁהֵם תּוֹלְדוֹת קַיִן. וְעַל זֶה הֵם בִּשְׁנֵי רָאשִׁים כְּמוֹ שְׁתֵּי חַיּוֹת, פְּרָט שֶׁכְּשֶׁאוֹתוֹ אוֹר שׁוֹלֵט - מְנַצֵּחַ שֶׁלּוֹ וּמְנַצֵּחַ עַל הָאַחֵר. וְעַל זֶה נִכְלְלוּ שֶׁבַּחֹשֶׁךְ בָּאוֹר וְנֶהְיִים

אֶחָד. הֵם שְׁנֵי מְמַנִּים, עַפְּרִירָא וְקַסְטִימוֹן, וּדְמוּתָם כִּדְמוּת מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים בְּשֵׁשׁ כְּנָפַיִם, אֶחָד דְּמוּתוֹ כְּמוֹ שׁוֹ"ר, וְאֶחָד דְּמוּתוֹ כְּמוֹ נֶשֶׁ"ר, וּכְשֶׁמִּתְחַבְּרִים נַעֲשִׂים דְּמוּת אָדָם.

כַּד אִנּוּן בְּחֶשׁוֹכָא מִתְהַפְּכִין לִדְיוֹקְנָא דְּנָחָשׁ בְּתְרִין רֵאשִׁין וְאָזְלִין כְּחִוְיָא וְטָאסִין גּוֹ תְּהוֹמָא וְאִסְתַּחְיָין בְּיַמָּא רַבָּא. כַּד מָטָאן לְשַׁלְשָׁלָאָה דְּעַזָּ"א וַעֲזָאֵ"ל מַרְגִּיזִין לוֹן וּמִתְעָרֵי לוֹן. וְאִנּוּן מְדַלְּגִין גּוֹ טוּרֵי חֶשׁוֹכָן וְחָשְׁבֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְמִתְבַּע לוֹן דִּינָא. וְאִלֵּין תְּרֵין מְמַנָּן שָׁאטִין בְּיַמָּא רַבָּא וּפָרְחִין מִתַּמָּן וְאָזְלִין בְּלֵילְיָא לְגַבֵּי (י"ט ב', נ"ה ב) נַעֲמָה אִמְהוֹן דְּשֵׁדִין דְּטָעוֹ אֲבַתְרָהָא דָּחֲלִין קַדְמָאִין וְחָשְׁבִין לְמִקְרַב לְגַבָּהּ. וְאִיהִי דְּלִיעַת שִׁתִּין אַלְפִּין פַּרְסִין וְאִתְעֲבִידַת בְּכַמָּה צִיּוּרִין לְגַבֵּי בְּנֵי נָשָׁא בְּגִין דְּיִטְעוּן בְּנֵי נָשָׁא אֲבַתְרָהּ.

כְּשֶׁהֵם בַּחֹשֶׁךְ, מִתְהַפְּכִים לִדְמוּת שֶׁל נָחָשׁ בִּשְׁנֵי רָאשִׁים, וְהוֹלְכִים כְּנָחָשׁ, וְטָסִים לְתוֹךְ הַתְּהוֹם וְרוֹחֲצִים בַּיָּם הַגָּדוֹל. כְּשֶׁמַּגִּיעִים לְשַׁלְשֶׁלֶת עֻזָּ"א וַעֲזָאֵ"ל, מַרְגִּיזִים אוֹתָם וּמְעוֹרְרִים אוֹתָם, וְהֵם מְדַלְּגִים לְתוֹךְ הָרֵי הַחֹשֶׁךְ, וְחוֹשְׁבִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְהָבִיא דִּין. וּשְׁנֵי מְמֻנִּים אֵלּוּ שָׁטִים בַּיָּם הַגָּדוֹל, וּפוֹרְחִים מִשָּׁם, וְהוֹלְכִים בַּלַּיְלָה לְנַעֲמָה, אֵם הַשֵּׁדִים, שֶׁטָּעוּ אַחֲרֶיהָ יִרְאִים רְאשׁוֹנִים וְחָשְׁבוּ לְהִתְקָרֵב אֵלֶיהָ. וְהִיא מְדֻלֶּגֶת שִׁשִּׁים אֶלֶף פַּרְסָאוֹת, וְנַעֲשֵׂית בְּכַמָּה צִיּוּרִים לְגַבֵּי בְּנֵי אָדָם כְּדֵי שֶׁיִּטְעוּ אַחֲרֶיהָ בְּנֵי אָדָם.

וְאִלֵּין תְּרֵין מְמַנָּן פָּרְחִין וּמְשַׁטְּטָן בְּכָל עָלְמָא וְאַהֲדְרָן לְאַתְרַיְיהוּ. וְאִנּוּן מִתְעָרִין לְאִנּוּן בְּנֵי בְנוֹי דְּקַיִן בְּרוּחָא דְּיִצְרִין בִּישִׁין לְמֶעְבַּד תּוֹלְדוֹת. שְׁמַיָּא דְּשָׁלְטִין תַּמָּן לָאו כְּהָנֵי. וְלָא אוֹלִידַת אַרְעָא בְּחֵילָא דִּלְהוֹן זְרוֹעָא (שלח קע"ב א) וְחַצְדָא כְּהָנֵי. וְלָא אֲהַדְּרָן אֶלָּא בְּכַמָּה שְׁנִין וְזִמְנִין. וְאִנּוּן אֱלָהָא (אלהיא) דִּי שְׁמַיָּא וְאַרְקָא לָא עֲבַדוּ. יֵאבַדוּ מֵאַרְעָא עִילָּאָה דְּתֵבֵל, דְּלָא יִשְׁלְטוּן בָּהּ וְלָא יְשַׁטְטוּן בָּהּ וְלָא יְהוֹן גָּרְמִין לִבְנֵי נָשָׁא לְאִסְתָּאֲבָא מִמִּקְרֵה לֵילְיָא. וְעַל דָּא יֵאבַדוּ מֵאַרְעָא וּמִן תְּחוֹת שְׁמַיָּא דְּאִתְעֲבִידוּ (לעיל דף ג' א) בִּשְׁמָא דְּאֱלָה כְּמָה (ב א) דְּאִתְמַר. וְעַל דָּא הַאי קְרָא תַּרְגּוּם דְּלָא יַחְשְׁבוּן מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי דְּעַלַיְיהוּ אָמְרִין, וְלָא יְקַטְרְגוּ לָן. וְעַל דָּא רָזָא דְּאֱלָה כְּמָה דְּאִתְמַר אִיהוּ מִלָּה קַדִּישָׁא דְּלָא אִתְחַלַּף בַּתַּרְגּוּם.

וּשְׁנֵי מְמֻנִּים אֵלֶּה פּוֹרְחִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָעוֹלָם וְחוֹזְרִים לִמְקוֹמָם, וְהֵם מְעוֹרְרִים לְאוֹתָם בְּנֵי בָנָיו שֶׁל קַיִן בְּרוּחַ שֶׁל יְצָרִים רָעִים לַעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת. הַשָּׁמַיִם שֶׁשָּׁם הֵם שׁוֹלְטִים אֵינָם כְּאֵלֶּה, וְהָאָרֶץ לֹא מוֹלִידָה בְּכֹחָם שֶׁלָּהֶם זֶרַע וְקָצִיר כְּמוֹ אֵלֶּה, וְלֹא חוֹזְרִים אֶלָּא בְּכַמָּה שָׁנִים וּזְמַנִּים. וְהֵם אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֶרֶץ לֹא עָשׂוּ. יֹאבְדוּ מֵאֶרֶץ עֶלְיוֹנָה שֶׁל תֵּבֵל, שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בָהּ וְלֹא יְשׁוֹטְטוּ בָהּ, וְלֹא יְגָרְמוּ לִבְנֵי אָדָם לְהִטָּמֵא מִמִּקְרֵה לַיְלָה. וְעַל זֶה יֹאבְדוּ מֵהָאָרֶץ וּמִתַּחַת הַשָּׁמַיִם, שֶׁנַּעֲשׂוּ בַּשֵּׁם שֶׁל אֱלֹה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְלָכֵן פָּסוּק זֶה הוּא תַּרְגּוּם, שֶׁלֹּא יַחְשְׁבוּ מַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים שֶׁעֲלֵיהֶם אוֹמְרִים, וְלֹא יְקַטְרְגוּ לָנוּ. וְעַל זֶה הַסּוֹד שֶׁל "אֱלֹה" כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, הוּא דָּבָר קָדוֹשׁ שֶׁלֹּא מִתְחַלֵּף בַּתַּרְגּוּם.

דף י.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, הַאי קְרָא דִּכְתִיב, (ירמיה י) מִי (שמות צ"ה ע"ב) לֹא יְרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה, מַאי שְׁבָחָא אִיהוּ. אָמַר לֵיהּ אֶלְעָזָר בְּרִי, הַאי קְרָא בְּכַמָּה דוּכְתֵי אִתְּמַר, אֲבָל וַדַּאי לָאו אִיהוּ (נ"א הכי) דִּכְתִיב, (ירמיה י) כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם דְּהָא אָתָא לְמִפְתַּח פּוּמָא דְחַיָּיבִין דְּחָשְׁבִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא יָדַע הִרְהוּרִין וּמַחְשָׁבִין דִּילְהוֹן. וּבְגִין כָּךְ אִית לְאוֹדָעָא שְׁטוּתָא דִלְהוֹן. דִּזְמָנָא חָדָא אָתָא פִּילוֹסוֹפָא חָדָא דְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם לְגַבָּאי, אָמַר לִי אַתּוּן אָמְרִין דְּאֱלָהֲכוֹן שַׁלִּיט בְּכָל רוּמֵי שְׁמַיָּא. כֻּלְהוּן חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין לָא אִדַּבָּקָן וְלָא יָדְעֵי אֲתַר דִּילֵיהּ. הַאי קְרָא לָא אַסְגֵּי יְקָרֵיהּ כָּל כָּךְ. דִּכְתִיב כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאֵין כָּמוֹךָ. מַאי שִׁיקוּלָא דָא לְבָנֵי נָשָׁא דִּי לֵית (דף י ע"א) לוֹן קִיּוּמָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, פָּסוּק זֶה שֶׁכָּתוּב (ירמיה י) מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה, אֵיזֶה שֶׁבַח הוּא אָמַר לוֹ, אֶלְעָזָר בְּנִי, פָּסוּק זֶה נֶאֱמַר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, אֲבָל וַדַּאי הוּא לֹא [כך], שֶׁכָּתוּב כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם. שֶׁהֲרֵי בָּא לִפְתֹּחַ פֶּה הָרְשָׁעִים שֶׁחוֹשְׁבִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא יוֹדֵעַ הִרְהוּרֵיהֶם וּמַחְשָׁבוֹתֵיהֶם, וְלָכֵן יֵשׁ לְהוֹדִיעַ אֶת שְׁטוּתָם. שֶׁפַּעַם אַחַת בָּא אֵלַי פִּילוֹסוֹף אֶחָד מֵאֻמּוֹת הָעוֹלָם, אָמַר לִי: אַתֶּם אוֹמְרִים שֶׁאֱלֹהֵיכֶם שׁוֹלֵט בְּכָל רוּמֵי הַשָּׁמַיִם כָּל הַצְּבָאוֹת וְהַמֶּרְכָּבוֹת לֹא מַשִּׂיגִים וְלֹא יוֹדְעִים אֶת מְקוֹמוֹ. פָּסוּק זֶה לֹא מַגְדִּיל אֶת כְּבוֹדוֹ כָּל כָּךְ, שֶׁכָּתוּב כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאֵין כָּמוֹךָ. מַה שִּׁקּוּל זֶה לִבְנֵי אָדָם שֶׁאֵין לָהֶם קִיּוּם.

וְתוּ דְּאַתּוּן אָמְרִין (דברים לה) וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה, בְּיִשְׂרָאֵל לֹא קָם אֲבָל בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם קָם. אוּף הָכִי אֲנָא אֵימָא בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם אֵין כְּמוֹהוּ, אֲבָל בְּחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אִית. אִי הָכִי אֱלָהָא דְּאִית בְּחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל כְּוָותֵיהּ לָאו אִיהוּ עִלָּאָה שַׁלִּיטָא. אִסְתַּכַּל בַּקְּרָא וְתִשְׁכַּח דְּדַיְּיקְנָא כְּדְקָא יָאוּת. אָמְינָא לֵיהּ וַדַּאי שַׁפִּיר קָא אָמַרְתְּ.

וְעוֹד, שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים (דברים לד) וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה, בְּיִשְׂרָאֵל לֹא קָם - אֲבָל בְּאֻמּוֹת הָעוֹלָם קָם. גַּם כָּךְ אֲנִי אוֹמֵר, בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם אֵין כְּמוֹהוּ - אֲבָל בְּחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל יֵשׁ. אִם כָּךְ, אֱלוֹהַּ שֶׁיֵּשׁ בְּחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל כָּמוֹהוּ, אֵינוֹ הָאֱלוֹהַּ הַשַּׁלִּיט. עַיֵּן בַּפָּסוּק וְתִמְצָא שֶׁדִּיַּקְתִּי כָּרָאוּי. אָמַרְתִּי לוֹ: וַדַּאי יָפֶה אָמַרְתָּ.

מָאן מְחַיֶּה מֵתִים אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, אֲתָא אֵלִיָּהוּ וְאֱלִישָׁע וְאַחֲיוּ מֵתַיָּיא. מָאן מוֹרִיד גְּשָׁמִים אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי אֲתָא אֵלִיָּהוּ וּמְנַע לוֹן וּנְחִית לוֹן בְּצִלּוֹתֵיהּ. מָאן עָבַד שְׁמַיָּא וְאַרְעָא אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, אֲתָא אַבְרָהָם אִתְקַיָּימוּ בְּקִיּוּמוֹהִי בְּגִינֵיהּ. מָאן מַנְהִיג שִׁמְשָׁא אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתָא יְהוֹשֻׁעַ וְשָׁכִיךְ לֵיהּ וּפַקִּיד לֵיהּ דְּיֵקוּם עַל קִיּוּמֵיהּ וְאִשְׁתְּכַח וּכְתִיב, (יהושע י) וַיִּדֹּם הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ עָמָד. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוֹזֵר גְּזַר דִּין אוּף הָכִי מֹשֶׁה גָּזַר גְּזַר דִּין וְאִתְקַיָּימוּ. וְתוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוֹזֵר

גְּזָרִין וְצַדִּיקַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל מְבַטְּלִין לוֹ דִּכְתִיב, (שמואל ב כג) צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים. וְתוּ דְּאִיהוּ פַּקִּיד לוֹן לְמֶהֱוֵי בְּאוֹרְחוֹי מַמָּשׁ לְאִתְדַּמָּא לֵיהּ בְּכֹלָּא. אֲזַל הַהוּא פִּילוֹסוֹפָּא וְאִתְגַּיֵּיר בְּכָפַר שְׁחָלַיִם וְקָרוּן לֵיהּ יוֹסֵי קְטִינָאָה. וְאוֹלִיף אוֹרַיְיתָא סַגְיָא. וְאִיהוּ בֵּין חַכִּימִין וְזַכָּאִין דְּהַהוּא אֲתַר.

מִי מְחַיֶּה מֵתִים אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ. בָּא אֵלִיָּהוּ וֶאֱלִישָׁע וְהֶחֱיוּ מֵתִים. מִי מוֹרִיד גְּשָׁמִים אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ. בָּא אֵלִיָּהוּ וּמָנַע אוֹתָם, וְהוֹרִידָם בִּתְפִלָּתוֹ. מִי עָשָׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ. בָּא אַבְרָהָם וְהִתְקַיְּמוּ בְּעָמְדָם בִּגְלָלוֹ. מִי מַנְהִיג אֶת הַשֶּׁמֶשׁ אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. בָּא יְהוֹשֻׁעַ וְהִשְׁתִּיקוֹ וְצִוָּהוּ שֶׁיַּעֲמֹד עַל עָמְדּוֹ וְשָׁקַט, וְכָתוּב (יהושע י) וַיִּדֹּם הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ עָמָד. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר גְּזֵרָה דִּין - גַּם כָּךְ מֹשֶׁה גָּזַר גְּזֵר דִּין וְהִתְקַיֵּם. וְעוֹד, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר גְּזֵרוֹת - וְצַדִּיקֵי יִשְׂרָאֵל מְבַטְּלִים אוֹתָם, שֶׁכָּתוּב (שמואל ב כג) צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים. וְעוֹד, שֶׁהוּא מְצַוֶּה אוֹתָם לְלֶכֶת בְּדַרְכָיו מַמָּשׁ לְהִתְדַּמּוֹת לוֹ בְּכֹל. הָלַךְ אוֹתוֹ פִּילוֹסוֹף וְהִתְגַּיֵּר בְּכָפַר שַׁחֲלַיִם, וְקָרְאוּ לוֹ יוֹסֵי קְטִינָאָה, וְלָמַד תּוֹרָה הַרְבֵּה, וְהוּא בֵּין חַכְמֵי וְצַדִּיקֵי אוֹתוֹ מָקוֹם.

הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בַּקְרָא וְהָא כְּתִיב, (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ. מַאי רְבוּיָא הָכָא. אֶלָּא מִי לֹא יִרְאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם וְכִי מֶלֶךְ הַגּוֹיִם אִיהוּ וְלָאו מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא בְּכָל אֲתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְאִשְׁתַּבָּחָא בְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא אִתְקְרֵי אֶלָּא עַל יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדוֹי. דִּכְתִיב, (שמות ה) אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הָעִבְרִים, וּכְתִיב, (ישעיה מד) כֹּה אָמַר יְיָ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַדַּאי. אָמְרוּ אוּמוֹת הָעוֹלָם פַּטְרוֹן אָחֳרָן אִית לָן בְּשַׁמַּיָּא דְּהָא מַלְכֵיכוֹן לָא שָׁלִיט אֶלָּא עֲלַיְיכוּ בִּלְחוֹדֵיכוֹן וְעָלָנָא לָא שָׁלִיט.

כַּעַת יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בַּפָּסוּק, וַהֲרֵי כָּתוּב (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ, מָה הָרִבּוּי כָּאן אֶלָּא, מִי לֹא יִרְאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם, וְכִי מֶלֶךְ הַגּוֹיִם הוּא, וְלֹא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּכָל מָקוֹם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָצָה לְהִשְׁתַּבֵּחַ בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא נִקְרָא - רַק עַל יִשְׂרָאֵל לְבַדָּם, שֶׁכָּתוּב (שמות ה) אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הָעִבְרִים. וְכָתוּב כֹּה אָמַר ה' מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּוַדַּאי. אָמְרוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם: פַּטְרוֹן אַחֵר לָנוּ בַּשָּׁמַיִם, שֶׁהֲרֵי מַלְכְּכֶם לֹא שׁוֹלֵט אֶלָּא עֲלֵיכֶם לְבַדְּכֶם, וְעָלֵינוּ אֵינוֹ שׁוֹלֵט.

אָתָא קְרָא וְאָמַר מִי לֹא יִרְאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם (נ"א מלכא עילאה לרדאה לון ולאלקאה לון ולמעבד בהון רעותיה. כי לך יאתה לדחלא מנך לעילא ותתא. כי בכל חכמי הגוים) אֵלֶּין שַׁלִּיטִין רַבְרְבָן דִּי מְמַנָּן עֲלַיְיהוּ. וּבְכָל מַלְכוּתָם בְּהַהוּא מָלְכוּ דִּלְעֵילָּא. דְּהָא אַרְבַּע מַלְכְּוָון שַׁלִּיטִין אִית לְעֵילָּא וְשַׁלְטִין בְּרָעוּתֵיהּ עַל כָּל שְׁאָר עַמִּין. וְעִם כָּל דָּא לֵית בְּהוּ דְּיַעֲבִיד אֲפִלּוּ מִלָּה זְעִירָא אֶלָּא כְּמָה דְּפָקִיד לוֹן דִּכְתִיב, (דניאל ד) וּכְמַצְבְּיֵה עָבִיד בְּחֵיל שְׁמַיָּא וְדַיְירֵי אַרְעָא. חַכְמֵי הַגּוֹיִם אִנּוּן מְמַנָּן וְרַבְרְבָן דִּלְעֵילָּא דְּחָכְמָתָא דִּלְהוֹן מִנַּיְיהוּ הֲוָה. בְּכָל מַלְכוּתָם מַלְכוּתָא דְּשַׁלִּיט כְּמָה דְּאִתְמַר. וְדָא הוּא קְרָא כְּפַשְׁטֵיהּ.

בָּא הַפָּסוּק וְאָמַר, מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם [נ"א: המלך העליון לרדות בהם ולהלקותם ולעשות בהם רצונו, כי לך יאתה, לירא ממך למעלה ולמטה, כי בכל חכמי הגוים] - אֵלֶּה שֹׁלִיטִים גְּדוֹלִים הַמְמֻנִּים עֲלֵיהֶם. וּבְכָל מַלְכוּתָם - בַּמַּלְכוּת הַהִיא שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁהֲרֵי אַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת שׁוֹלְטוֹת יֵשׁ לְמַעְלָה, וְשׁוֹלְטוֹת בְּרָצוֹנוֹ עַל כָּל שְׁאָר הָעַמִּים, וְעִם כָּל זֶה אֵין בָּהֶם שֶׁיַּעֲשֶׂה אֲפִלּוּ דָּבָר קָטָן אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁצִּוָּה אוֹתָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דניאל ד) וְכִרְצוֹנוֹ עוֹשֶׂה בְּצָבָא הַשָּׁמַיִם וּבְדַיְרֵי הָאָרֶץ. חַכְמֵי הַגּוֹיִם - אוֹתָם הַמְמֻנִּים וְהַגְּדוֹלִים שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁחָכְמָתָם הִיא מֵהֶם. וּבְכָל מַלְכוּתָם - הַמַּלְכוּת הַשְּׁלֵטֶת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְזֶה הַמִּקְרָא כִּפְשׁוּטוֹ.

אֲבָל בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם. הַאי אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי, דְּאִנּוּן מַשְׁרְיָין וְחַיְּילִין אַף עַל גַּב דְּאִתְפַּקְּדָן עַל מִלִּין דְּעָלְמָא וּפַקִּיד לְכָל חַד לְמֶעְבַּד עֲבִידְתָּא, מָאן הוּא (סתימא קדישא ולא כרעותיה) דְּיַעֲבִיד שׁוּם חַד מִנַּיְיהוּ כְּמוֹךָ. בְּגִין דְּאַנְתְּ רָשִׁים בְּעִילּוּיָא, וְאַתְּ רָשִׁים בְּעוֹבָדָךְ מִכֻּלְּהוּ. וְדָא הוּא מֵאַיִן כָּמוֹךָ יְיָ, מָאן הוּא סְתִימָאָה קַדִּישָׁא דְּיַעֲבִיד וְלָהֲוֵי כָּמוֹךָ עֵילָא וְתַתָּא. וְיִהֵא דָּמֵי לָךְ (בכל) (בכולא), עוֹבָדָא דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא שְׁמַיִם וָאָרֶץ, אֲבָל אִנּוּן (ישעיה מה) תֹּהוּ וַחֲמוּדֵיהֶם בַּל יוֹעִילוּ. בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתִיב בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים וְגוֹ', בְּמַלְכוּתָם כְּתִיב וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹּהוּ וָבֹהוּ.

אֲבָל בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם - אֶת זֶה מָצָאנוּ בְּסִפְרֵי הָרִאשׁוֹנִים, שֶׁאוֹתָן מֶרְכָּבוֹת וּצְבָאוֹת, אַף עַל גַּב שֶׁנִּתְמַנּוּ עַל דִּבְרֵי הָעוֹלָם וּמְנָה לְכָל אֶחָד לַעֲשׂוֹת פְּעֻלָּתוֹ, מִיהוּ [נסתר קדוש ולא כרצונו] שֶׁיַּעֲשֶׂה שׁוּם אֶחָד מֵהֶם כְּמוֹךָ בְּגִלֵּל שֶׁאַתָּה רָשׁוּם בְּעִלּוּי, וְאַתָּה רָשׁוּם בְּמַעֲשֶׂךָ מִכֻּלָּם. וְזֶהוּ מֵאַיִן כָּמוֹךָ ה'. מִיהוּ נִסְתָּר קָדוֹשׁ שֶׁיַּעֲשֶׂה וְיִהְיֶה כְּמוֹךָ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וְיִהְיֶה דּוֹמֶה לְךָ בַּכֹּל מַעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, שָׁמַיִם וָאָרֶץ. אֲבָל הֵם (ישעיה מד) תֹּהוּ וַחֲמוּדֵיהֶם בַּל יוֹעִילוּ. בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא כָּתוּב בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים וְכוּ', בְּמַלְכוּתָם כָּתוּב וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹּהוּ וָבֹהוּ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּיא בְּנֵי הִלּוּלָא דָּא, כָּל חַד מִנְּכוֹן יְקַשֵּׁט קִשּׁוּטָא חַד לְכַלָּה. אָמַר לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ. אֶלְעָזָר הַב נְבַזְבְּזָא חַד לְכַלָּה דְּהָא לְמָחָר אִסְתַּכַּל (קודשא בריך הוא) (נ"א בה) כַּד יֵעוֹל לַחוּפָּה בְּאִנּוּן שִׁירִין וּשְׁבָחִין דְּיַהֲבוּ לֵהּ בְּנֵי הֵיכְלָא לְקַיְּימָא קְמַיהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לַחֲבֵרִים, בְּנֵי הִלּוּלָא זוֹ, כָּל אֶחָד מִכֶּם יְקַשֵּׁט קִשּׁוּט אֶחָד לַכַּלָּה. אָמַר לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, אֶלְעָזָר, תֵּן מַתָּנָה אַחַת לַכַּלָּה, שֶׁהֲרֵי מָחָר יִסְתַּכֵּל [הקדוש ברוך הוא] [נ"א: בה] כְּשֶׁיִּכָּנֵס לַחֻפָּה בְּאוֹתָם שִׁירִים וּשְׁבָחִים (אצעדות וצמידים) שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ בְּנֵי הַהֵיכָל לַעֲמֹד לְפָנָיו.

דף י:

פְּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (שיר השירים ג) מִי (קע"ו ב) זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר וְגוֹ', מִי זֹאת, כְּלָלָא דִּתְרֵין קִדּוּשִׁין (קדישין) דִּתְרֵין עָלְמִין בְּחִבּוּרָא חָדָא וְקִשּׁוּרָא חָדָא. עוֹלָה מַמָּשׁ לְמֶהֱוֵי קֹדֶשׁ קָדָשִׁין. דְּהָא קֹדֶשׁ קָדָשִׁין מ"י. וְאִתְחַבְּרָא בְּוֹא"ת. בְּגִין לְמֶהֱוֵי (זאת) עוֹלָה דְּאִיהִי קֹדֶשׁ קָדָשִׁין. מִן הַמִּדְבָּר דְּהָא מִן הַמִּדְבָּר יָרְתָא לְמֶהֱוֵי כַּלָּה וּלְמֵיעַל לְחֻפָּה. תּוּ מִן הַמִּדְבָּר

אִיהִי עוֹלָה כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ד) וּמִדְבָּרֵךְ נָאוָה בְּהַהוּא מִדְבָּר (דף י ע"ב) דִּלְחִישׁוּ בְּשִׁפְוָון אִיהִי עוֹלָה.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (שיר ג) מִי זֹאת עֹלָה מִן הַמִּדְבָּר וְגוֹ'. מִי זֹאת - הַכְלָל שֶׁל שְׁנֵי קְדוֹשִׁים שֶׁל שְׁנֵי עוֹלְמוֹת בְּחִבּוּר אֶחָד וְקֶשֶׁר אֶחָד - עֹלָה מַמָּשׁ לִהְיוֹת קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. שֶׁהֲרֵי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים מ"י, וּמִתְחַבֵּר עִם זא"ת כְּדֵי לִהְיוֹת עוֹלָה, שֶׁהִיא קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. מִן הַמִּדְבָּר - שֶׁהֲרֵי מִן הַמִּדְבָּר יָרְשָׁה לִהְיוֹת כֻּלָּה וּלְהִכָּנֵס לַחֻפָּה. וְעוֹד, מִן הַמִּדְבָּר הִיא עוֹלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ד) וּמִדְבָּרֵךְ נָאוָה. בְּאוֹתוֹ מִדְבָּר שֶׁל לַחַשׁ בַּשְּׁפָתַיִם הִיא עוֹלָה.

וְתָנִינָן מַאי דִּכְתִיב, (שמואל א ד) הָאֱלֹהִים הָאַדִּירִים הָאֵלֶּה אֱלֹהִים הֵם הָאֱלֹהִים הַמַּכִּים אֶת מִצְרַיִם בְּכָל מַכָּה בַּמִּדְבָּר. וְכִי כָּל דְּעָבַד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּמִּדְבָּר הֲוָה, וְהָא בְּיִשּׁוּבָא הֲוָה. אֶלָּא בַּמִּדְבָּר, בְּדִבּוּרָא, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ד) וּמִדְבָּרֵךְ נָאוָה. וּכְתִיב, (תהלים עה) מִמִּדְבַּר הָרִים. אוֹף הָכִי עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר, מִן הַמִּדְבָּר וַדַּאי. בְּהַהִיא מִלָּה דְּפוּמָא אִיהִי סַלְקָא וְאָעֲלַת בֵּין גַּדְפֵּי דְּאִמָּא, וּלְבָתַר בְּדִבּוּרָא נַחְתָּא וְשָׁרְיָא עַל רֵישַׁיְהוּ דְּעַמָּא קַדִּישָׁא.

וְשָׁנִינוּ, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל א ד) הָאֱלֹהִים הָאֵלֶּה אֱלֹהִים הֵם הָאֱלֹהִים הַמַּכִּים אֶת מִצְרַיִם בְּכָל מַכָּה בַּמִּדְבָּר, וְכִי כָּל מַה שֶׁעָשָׂה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּמִּדְבָּר הָיָה וַהֲרֵי בַּיִּשּׁוּב זֶה הָיָה! אֶלָּא בַּמִּדְבָּר - בְּדִבּוּר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ד) וּמִדְבָּרֵךְ נָאוָה, וְכָתוּב (תהלים עה) מִמִּדְבַּר הָרִים. גַּם כֵּן עֹלָה מִן הַמִּדְבָּר - מִן הַמִּדְבָּר וַדַּאי. בְּאוֹתוֹ דִּבּוּר שֶׁל הַפֶּה הִיא עוֹלָה וְנִכְנֶסֶת בֵּין כְּנָפֵי הָאִמָּא, וְאַחַר כָּךְ בַּדִּבּוּר יוֹרֶדֶת וְשׁוֹרָה עַל רָאשֵׁי הָעָם הַקָּדוֹשׁ.

הֵיךְ סַלְקָא בְּדִבּוּרָא. דְּהָא בְּשֵׁירוּתָא כַּד בַּר נָשׁ קָאִים בְּצַפְרָא אִית לֵיהּ לְבָרְכָא לְמָארֵיהּ. בְּשַׁעְתָּא דְּפָקַח עֵינוֹי הֵיךְ מְבָרֵךְ. הָכִי הֲווּ עַבְדֵי חֲסִידֵי קַדְמָאֵי, נַטְלָא דְמַיָּיא הֲווּ יָהֲבֵי קַמַּייְהוּ, וּבְזִמְנָא דְּאִתְעָרוּ בְּלֵילְיָא אַסְחָן יְדַיְיהוּ. וְקָיְימֵי וְלָעְאן בְּאוֹרַיְיתָא וּמְבָרְכֵי עַל קְרִיאָתָהּ (וכו'). תַּרְנְגוֹלָא קָרֵי וּכְדֵין פַּלְגוּת לֵילְיָא מַמָּשׁ, וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ס' ב) אִשְׁתַּכַּח עִם צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָא דְעֵדֶן, וְאַסִּיר לְבָרְכָא בִּידַיִן מְסוֹאֲבוֹת וּמְזָהֲמוֹת. (ומברכין).

וְכֵן כָּל שַׁעֲתָא.

אֵיךְ עוֹלָה בְּדִבּוּר שֶׁהֲרֵי בַּהַתְחָלָה, כְּשֶׁבֶּן אָדָם קָם בַּבֹּקֶר, יֵשׁ לוֹ לְבָרֵךְ לְרִבּוֹנוֹ בְּשָׁעָה שֶׁפָּקַח עֵינָיו. אֵיךְ מְבָרֵךְ כָּךְ הָיוּ עוֹשִׂים חֲסִידִים רִאשׁוֹנִים: נַטְלָה שֶׁל מַיִם הָיוּ נוֹתְנִים לִפְנֵיהֶם, וּבְזִמַּן שֶׁמִּתְעוֹרְרִים בַּלַּיְלָה, רוֹחֲצִים יְדֵיהֶם, וְעוֹמְדִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּמְבָרְכִים עַל קְרִיאָתָהּ. וּכְשֶׁהַתַּרְנְגוֹל קוֹרֵא, אָז חֲצוֹת הַלַּיְלָה מַמָּשׁ, וְאָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִמְצָא עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן. וְאָסוּר לְבָרֵךְ בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת וּמְזֹהָמוֹת, [ומברכים], וְכָךְ כָּל שַׁעֲתָא.

בְּגִין דִּבְשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ נָאִים, רוּחֵיהּ פָּרְחָא מִנֵּיהּ. וּבְשַׁעֲתָא דְּרוּחֵיהּ פָּרְחָא מִנֵּיהּ, רוּחָא מְסָאֲבָא זַמִּין וְשָׁרְיָא עַל יְדוֹי וּמְסָאֵב לוֹן וְאָסִיר לְבָרְכָא בְּהוּ בְּלָא נְטִילָה. וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי הָא בִּימָמָא דְּלָא נָאִים וְלָא פָּרַח רוּחֵיהּ מִנֵּיהּ וְלָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ רוּחָא מְסָאֲבָא וְכַד עָאל

לְבֵית הַכִּסֵּא לָא יְבָרֵךְ וְלָא יִקְרָא בַּתּוֹרָה אֲפִלּוּ מִלָּה חָדָא עַד דְּיִסְחֵי יְדוֹי. וְאִי תֵימָא בְּגִין דִּמְלוּכְלָכִים אִנּוּן, לָאו הָכִי הוּא, בַּמֶּה אִתְלַכְלְכוּ. אֶלָּא וַוי לִבְנֵי עָלְמָא דְּלָא מַשְׁגִּיחִין וְלָא יַדְעִין בְּיִקְרָא דְמָארֵיהוֹן וְלָא יָדְעֵי עַל מָה קָיְימָא עָלְמָא. רוּחָא חָדָא אִית בְּכָל בֵּית הַכִּסֵּא דְּעָלְמָא דְּשַׁרְיָא תַּמָּן וְאִתְהַנְּיָ מֵהַהוּא לְכְלוּכָא וְטִנּוּפָּא וּמְיָד שָׁרֵי עַל אִנּוּן אֲצִבְעָן דִּידוֹי דְּבַר נָשׁ.

בִּגְלַל שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁבֶּן אָדָם יָשֵׁן, רוּחוֹ פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ. וּבְשָׁעָה שֶׁרוּחוֹ פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ, רוּחַ טֻמְאָה מְזַמֶּנֶת וְשׁוֹרָה עַל יָדָיו וּמְטַמֵּאת אוֹתָם, וְאָסוּר לְבָרֵךְ בָּהֶם לְלֹא נְטִילָה. וְאִם תֹּאמַר, אִם כָּךְ, הֲרֵי בַּיּוֹם כְּשֶׁאֵינֶנּוּ יָשֵׁן וְרוּחוֹ לֹא פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ וְלֹא שׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ טֻמְאָה, וּכְשֶׁנִּכְנָס לְבֵית הַכִּסֵּא לֹא יְבָרֵךְ וְלֹא יִקְרָא בַּתּוֹרָה אֲפִלּוּ דָּבָר אֶחָד עַד שֶׁיִּרְחַץ יָדָיו! וְאִם תֹּאמַר בִּגְלַל שֶׁהֵם מְלֻכְלָכִים - לֹא כָּךְ הוּא, בַּמֶּה הִתְלַכְלְכוּ אֶלָּא אוֹי לִבְנֵי הָעוֹלָם שֶׁלֹּא מַשְׁגִּיחִים וְלֹא יוֹדְעִים עַל כְּבוֹד רִבּוֹנָם וְלֹא יוֹדְעִים עַל מָה עוֹמֵד הָעוֹלָם. יֵשׁ רוּחַ אֶחָד בְּכָל בֵּית כִּסֵּא שֶׁבָּעוֹלָם שֶׁשָּׁם שׁוֹרֶה וְנֶהֱנֶה מֵאוֹתוֹ לִכְלוּךְ וְטִנּוֹפֶת, וּמִיָּד שׁוֹרֶה עַל אוֹתָן אֶצְבְּעוֹת יְדֵי הַבֶּן אָדָם.

פְּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר כָּל מָאן דְּחָדֵי בְּאִנּוּן מוֹעֲדַיָּא וְלָא יָהִיב חוּלָקֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַהוּא רַע עַיִן שָׁטָן שׁוֹנֵא אוֹתוֹ וְקָא מְקַטְרֵג לֵיהּ וְסָלִיק לֵיהּ מַעְלָמָא וְכַמָּה עָקוּ עַל עָקוּ מְסַבֵּב לֵיהּ. חוּלָקֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמֶחְדֵי לְמִסְכְּנֵי כְּפוּם מַה דְּיָכִיל לְמֶעְבַּד. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיוֹמַיָּא אִלֵּין אָתֵי לְמֶחְמֵי לְאִנּוּן מָאנִין תְּבִירִין דִּילֵיהּ, וְעָאל עֲלַיְיהוּ וְחָמֵי דְּלָא אִית לְהוֹן לְמֵחֱדֵי, וּבְכֵי עֲלַיְיהוּ. סָלִיק לְעֵילָא (ובעי) לְחָרְבָּא עָלְמָא.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, כָּל מִי שֶׁשָּׂמֵחַ בְּאוֹתָם הַמּוֹעֲדִים וְלֹא נוֹתֵן חֵלֶק לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, אוֹתוֹ רַע עַיִן, שָׂטָן שׂוֹנֵא אוֹתוֹ וּמְקַטְרֵג עָלָיו וּמַסְלִיקוֹ מֵהָעוֹלָם, וְכַמָּה צָרוֹת עַל צָרוֹת מְסוֹבֵב לוֹ. חֵלֶק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשַׂמֵּחַ עֲנִיִּים כְּפִי מַה שֶּׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת. בִּגְלַל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּיָמִים אֵלּוּ בָּא לִרְאוֹת אוֹתָם כֵּלִים שְׁבוּרִים שֶׁלּוֹ, וְנִכְנָס עֲלֵיהֶם, וְרוֹאֶה שֶׁאֵין לָהֶם לִשְׂמֹחַ, וּבוֹכֶה עֲלֵיהֶם. עוֹלֶה לְמַעְלָה וְרוֹצֶה לְהַחֲרִיב אֶת הָעוֹלָם,

אֲתָאן בְּנֵי מְתִיבְתָּא קַמֵּיהּ וְאָמְרֵי רִבּוֹן עָלְמָא, רַחוּם וְחַנּוּן אִתְקְרִיאַת יִתְגַּלְגְּלוּן רַחֲמָךְ עַל בְּנָךְ. אָמַר לוֹן וְכִי (בני) עָלְמָא לָא (ידעין דלא) עָבְדִית לֵיהּ אֶלָּא עַל חֶסֶ"ד דִּכְתִיב, (תהלים פט) אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה, וְעָלְמָא עַל דָּא קָיְימָא. אָמְרֵי קַמֵּיהּ מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, רִבּוֹן עָלְמָא הָא פְּלָנְיָא דְּאָכִיל וְרָוֵי וְיָכִיל לְמֶעְבַּד טִיבוּ עִם מִסְכְּנֵי וְלָא יָהִיב לוֹן מִידֵי. אָתֵי הַהוּא מְקַטְרְגָא וּתְבַע רְשׁוּ וּרְדַף אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ.

בָּאִים בְּנֵי הַיְשִׁיבָה לְפָנָיו וְאוֹמְרִים: רִבּוֹן הָעוֹלָם, רַחוּם וְחַנּוּן נִקְרֵאתָ, יִתְגַּלְגְּלוּ רַחֲמֶיךָ עַל בָּנֶיךָ! אָמַר לָהֶם: וְכִי הָעוֹלָם לֹא עָשִׂיתִיהוּ אֶלָּא עַל חֶסֶד, שֶׁכָּתוּב (תהלים פט) אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה, וְהָעוֹלָם עַל זֶה קַיָּם. אוֹמְרִים לְפָנָיו הַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים: רִבּוֹן הָעוֹלָם, הֲרֵי פְּלוֹנִי שֶׁאָכַל וְשָׂתָה וְיָכוֹל לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הָעֲנִיִּים וְלֹא נָתַן לָהֶם דָּבָר. בָּא אוֹתוֹ מְקַטְרֵג וּמְבַקֵּשׁ רְשׁוּת, וְרוֹדֵף אַחַר אוֹתוֹ אִישׁ.

מָאן לָן בְּעָלְמָא גָּדוֹל מֵאַבְרָהָם דְּעָבַד טִיבוּ לְכָל בִּרְיָין. בְּיוֹמָא דְּעָבַד מִשְׁתְּיָיא, מַה כְּתִיב, (בראשית כא) וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגָּמַל, וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָּדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת יִצְחָק. עָבַד אַבְרָהָם מִשְׁתְּיָיא וּקְרָא לְכָל רַבְרְבֵי דָרָא לְהַהִיא סְעוּדְתָא. וְתָנִינָן בְּכָל סְעוּדְתָא דְּחֶדְוָה, הַהוּא מְקַטְרְגָא אֲזִיל וְחָמֵי אִי הַהוּא בַּר נָשׁ אַקְדִּים טִיבוּ לְמִסְכְּנֵי, וּמִסְכְּנֵי בְּבֵיתָא, הַהוּא מְקַטְרְגָא אִתְפְּרַשׁ מֵהַהוּא בֵּיתָא וְלָא עָאל תַּמָּן, וְאִי לָאו עָאל תַּמָּן. וְחָמֵי עִרְבּוּבְיָא דְּחֶדְוָה בְּלָא מִסְכְּנֵי וּבְלָא טִיבוּ דְאַקְדִּים לְמִסְכְּנֵי, סָלִיק לְעֵילָּא וּמְקַטְרְגָא עֲלֵיהּ.

מִי לָנוּ בָּעוֹלָם גָּדוֹל מֵאַבְרָהָם שֶׁעָשָׂה חֶסֶד לְכָל הַבְּרִיּוֹת. בַּיּוֹם שֶׁעָשָׂה מִשְׁתֶּה מַה כָּתוּב (בראשית כא) וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגָּמַל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָּדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת יִצְחָק. עָשָׂה אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה וְקָרָא לְכָל גְּדוֹלֵי הַדּוֹר לְאוֹתָהּ סְעוּדָה. וְלִמַּדְנוּ, בְּכָל סְעוּדַת שִׂמְחָה אוֹתוֹ מְקַטְרֵג הוֹלֵךְ וְרוֹאֶה. אִם אוֹתוֹ אָדָם הִקְדִּים חֶסֶד לָעֲנִיִּים וְהָעֲנִיִּים בַּבַּיִת - אוֹתוֹ מְקַטְרֵג נִפְרָד מֵאוֹתוֹ בַּיִת וְלֹא נִכְנָס שָׁם. וְאִם לֹא - נִכְנָס לְשָׁם וְרוֹאֶה עֵרְבּוּבְיָה שֶׁל שִׂמְחָה בְּלִי עֲנִיִּים וּבְלִי חֶסֶד שֶׁהִקְדִּים לָעֲנִיִּים, עוֹלֶה לְמַעְלָה וּמְקַטְרֵג עָלָיו.

דף יא.

אַבְרָהָם כֵּיוָן דְּזִמִּין לְרַבְרְבֵי דָרָא, נָחַת מְקַטְרְגָא וְקָם עַל פִּתְחָא כְּגַוְונָא דְּמִסְכְּנָא וְלָא הֲוָה מָאן דְּאַשְׁגַּח בֵּיהּ. אַבְרָהָם הֲוָה מְשַׁמֵּשׁ לְאִנּוּן מַלְכִין וְרַבְרְבִין. שָׂרָה אוֹנִיקַת בְּנִין לְכֻלְּהוּ, דְּלָא הֲווֹ מְהֵמְנִין כַּד אִיהִי אוֹלִידַת אֶלָּא אָמְרוּ אֲסוּפֵי הוּא וּמִן שׁוּקָא אַיְתִיאוּ לֵיהּ. בְּגִין כָּךְ אַתְיָין בְּנֵיהוּ בַּהֲדַיְיהוּ וְנָטְלַת לוֹן שָׂרָה וְאוֹנִיקַת לוֹן קָמֵיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כא) מִי מִלֵּל (דף יא ע"א) לְאַבְרָהָם הֵינִיקָה בָנִים שָׂרָה, בָּנִים וַדַּאי. וְהַהוּא מְקַטְרְגָא עַל פִּתְחָא. אָמְרָה (שרה) צְחוֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים.

כֵּיוָן שֶׁהִזְמִין אַבְרָהָם אֶת גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, יָרַד הַמְקַטְרֵג וְעָמַד עַל הַפֶּתַח כְּמוֹ עָנִי, וְלֹא הָיָה מִי שֶׁיַּשְׁגִּיחַ בּוֹ. אַבְרָהָם הָיָה מְשַׁמֵּשׁ אֶת אוֹתָם הַמְּלָכִים וְהַגְּדוֹלִים. שָׂרָה הֵינִיקָה בָּנִים לְכֻלָּם, שֶׁלֹּא הָיוּ מַאֲמִינִים כְּשֶׁהוֹלִידָה, אֶלָּא אָמְרוּ, אֲסוּפֵי הוּא, וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ מִן הַשּׁוּק. מִשּׁוּם כָּךְ הֵבִיאוּ אֶת בְּנֵיהֶם עִמָּם, וְנָטְלָה אוֹתָם שָׂרָה וְהֵינִיקָה אוֹתָם לִפְנֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הֵינִיקָה בָנִים שָׂרָה. בָּנִים וַדַּאי. וְהַמְקַטְרֵג הַהוּא עַל הַפֶּתַח. אָמְרָה שָׂרָה, צְחוֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים.

מֵיָּד סָלִיק הַהוּא מְקַטְרְגָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר לֵיהּ רִבּוֹן עָלְמָא אַתְּ אֲמַרְתְּ אַבְרָהָם אוֹהֲבִי, (הא אברהם) עֲבַד סְעוּדְתָּא וְלָא יָהַב לָךְ מִידֵי, וְלָאו לְמִסְכְּנֵי, וְלָא קָרִיב קָדָמָךְ אֲפִילּוּ יוֹנָה חַד. וְתוּ אָמְרַת שָׂרָה דְּחַיְיכַת בָּהּ. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָאן בְּעָלְמָא כְּאַבְרָהָם. וְלֹא זָז מִתַּמָּן, עַד דְּבִלְבֵּל כָּל הַהִיא חֶדְוָה, וּפַקִּיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִקְרַב לְיִצְחָק קָרְבָּנָא, וְאִתְגְּזַר עַל שָׂרָה דְּתָמוּת עַל צַעֲרָא דִּבְרָהּ. כָּל הַהוּא צַעֲרָא גָּרִים, דְּלָא יָהִיב מִידֵי לְמִסְכְּנֵי.

מִיָּד עָלָה הַמְקַטְרֵג הַהוּא לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָמַר לוֹ: רִבּוֹן הָעוֹלָם, אַתָּה אָמַרְתָּ אַבְרָהָם אוֹהֲבִי, עָשָׂה סְעוּדָה וְלֹא נָתַן לְךָ דָּבָר וְלֹא לָעֲנִיִּים, וְלֹא הִקְרִיב לְפָנֶיךָ אֲפִלּוּ יוֹנָה אַחַת. וְעוֹד, אָמְרָה שָׂרָה שֶׁצָּחֲקוּ

בָּה. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מִי בָּעוֹלָם כְּאַבְרָהָם וְלֹא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁבִּלְבֵּל כָּל אוֹתָהּ שִׂמְחָה, וְצִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַקְרִיב אֶת יִצְחָק קָרְבָּן, וְנִגְזַר עַל שָׂרָה שֶׁתָּמוּת עַל צַעַר בְּנָהּ. כָּל אוֹתוֹ הַצַּעַר גָּרַם שֶׁלֹּא נָתַן דָּבָר לָעֲנִיִּים.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר מַאי דִּכְתִיב, (ישעיה לח) וַיִּסַּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה'. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה הוּא חֵילָא תַּקִּיפָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְכַמָּה הוּא עִלָּאָה עַל כֹּלָא. דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לָא דְּחִיל מֵעִילָּאֵי וּמִתַּתָּאֵי. וְלֹא דָּחִיל מִמַּרְעִין בִּישִׁין דְּעַלְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ אָחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי וְיָלִיף מִינֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה לח) וַיִּסַּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה' - בֹּא תִרְאֶה כַּמָּה הוּא הַכֹּחַ הֶחָזָק שֶׁל הַתּוֹרָה וְכַמָּה הוּא עֶלְיוֹן עַל הַכֹּל. שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, לֹא פוֹחֵד מֵעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְלֹא פוֹחֵד מֵהֶחָלְאִים רָעִים שֶׁל הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא אָחוּז בְּעֵץ הַחַיִּים וְלוֹמֵד מִמֶּנּוּ בְּכָל יוֹם.

דְּהָא אוֹרַיְיתָא תּוֹלִיף לְבַר נָשׁ לְמֵיזַל בְּאֹרַח קְשׁוֹט. תּוֹלִיף לֵיהּ עֵיטָא הֵיךְ יָתוּב קַמֵּי מָארֵיהּ לְבַטְלָא הַהִיא גְּזֵרָה. דְּאִפִּילּוּ אִתְגְּזַר עֲלֵיהּ דְּלָא יִתְבַּטֵּל הַאי גְּזֵרָה, מִיָּד אִתְבַּטֵּל וְאִסְתְּלַק מִנֵּיהּ וְלָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ בְּהַאי עַלְמָא. וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילֵי וְלָא יִתְעַדֵּי מִינָהּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (יהושע א) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאִי אִתְעַדֵּי מִינָהּ דְּאוֹרַיְיתָא אוֹ אִתְפָּרַשׁ מִינָהּ כְּאִלּוּ אִתְפָּרַשׁ מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי.

שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת אָדָם לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, תְּלַמֵּד אוֹתוֹ עֵצָה אֵיךְ יָשׁוּב לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ לְבַטֵּל אֶת אוֹתָהּ הַגְּזֵרָה. שֶׁאֲפִלּוּ אִם נִגְזַר עָלָיו שֶׁלֹּא תִתְבַּטֵּל הַגְּזֵרָה הַזּוֹ - מִיָּד מִתְבַּטֶּלֶת וּמִסְתַּלֶּקֶת מֶמֶּנּוּ וְלֹא שׁוֹרָה עַל הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה. וּמִשּׁוּם כָּךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יָמִים וְלֵילוֹת וְלֹא יָסוּר מִמֶּנָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יהושע א) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאִם סָר מִן הַתּוֹרָה אוֹ נִפְרַד מִמֶּנָּה, כְּאִלּוּ נִפְרַד מֵעֵץ הַחַיִּים.

תָּא חֲזֵי, עֵיטָא לְבַר נָשׁ, כַּד אִיהוּ סָלִיק בְּלֵילְיָא עַל עַרְסֵיהּ בָּעֵי לְקַבְּלָא עֲלֵיהּ מַלְכוּתָא דִּלְעֵילָּא בִּלְבָּא שְׁלִים וּלְאַקְדָּמָא לְמִמְסַר קַמֵּיהּ פִּקָּדוֹנָא דְּנַפְשָׁיהּ (בראשית י"ט ע"ב) וּמִיָּד אִשְׁתְּזִיב מִכָּל מַרְעִין בִּישִׁין וּמִכָּל רוּחִין בִּישִׁין וְלָא שָׁלְטִין עֲלֵיהּ. וּבְצַפְרָא קָם מֵעַרְסֵיהּ בָּעֵי לְבָרְכָא לְמָארֵיהּ וּלְמֵיעַל לְבֵיתֵיהּ וּלְמִסְגַּד קַמֵּי הֵיכָלֵיהּ בִּדְחִילוּ סַגְיָא, וּבָתַר כֵּן יִצְלֵי צְלוֹתֵיהּ וְיִסַּב עֵיטָא מֵאנּוּן אֲבָהָן קַדִּישִׁין דִּכְתִיב, (תהלים ה) וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ.

בֹּא רְאֵה עֵצָה לָאָדָם - כְּשֶׁהוּא עוֹלֶה בַּלַּיְלָה עַל מִטָּתוֹ, צָרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו אֶת הַמַּלְכוּת שֶׁלְּמַעְלָה בְּלֵב שָׁלֵם וּלְהַקְדִּים לִמְסֹר לְפָנָיו אֶת פִּקָּדוֹן נַפְשׁוֹ, וּמִיָּד נִצּוֹל מִכָּל הַמַּחֲלוֹת הָרָעוֹת וּמִכָּל הָרוּחוֹת הָרָעוֹת וְלֹא שׁוֹלְטִים עָלָיו. וּבַבֹּקֶר, כְּשֶׁקָּם מִמִּטָּתוֹ, צָרִיךְ לְבָרֵךְ לְרִבּוֹנוֹ, וּלְהִכָּנֵס לְבֵיתוֹ, וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לִפְנֵי הֵיכָלוֹ בְּיִרְאָה רַבָּה, וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. וְיִקַּח עֵצָה מֵאוֹתָם הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁכָּתוּב (תהלים ה) וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ.

הָכִי אוּקְמוּהָ לָא לְבָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְעָאלָא לְבֵי כְּנִישְׁתָּא אֶלָּא אִי אַמְלִיךְ בְּקַדְמֵיתָא בְּאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, בְּגִין דְּאִנּוּן תְּקִינוּ צְלוֹתָא לְקָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ, דָּא אַבְרָהָם. אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשֶׁךָ, דָּא יִצְחָק. בְּיִרְאָתֶךָ, דָּא יַעֲקֹב. וּבָעֵי לְאַכְלָלָא לוֹן בְּרֵישָׁא, וּבָתַר כֵּן יֵיעוּל לְבֵי כְּנִשְׁתָּא וִיצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ. כְּדֵין כְּתִיב, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

כְּךָ פֵּרְשׁוּהָ, שֶׁלֹּא צָרִיךְ לָאָדָם לְהַכְנִיס לְבֵית הַכְּנֶסֶת אֶלָּא אִם נִמְלַךְ בָּרִאשׁוֹנָה בְּאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, מִשּׁוּם שֶׁהֵם תִּקְנוּ הַתְּפִלָּה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ - זֶה אַבְרָהָם. אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשֶׁךָ - זֶה יִצְחָק. בְּיִרְאָתֶךָ - זֶה יַעֲקֹב. וְצָרִיךְ לְהַכְלִילָם בְּרֹאשׁ, וְאַחַר כָּךְ יִכָּנֵס לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְיִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. אָז כָּתוּב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

רַבִּי פִּינְחָס הֲוָה שְׁכִיחַ קַמֵּי דְּרַבִּי רְחוּמָאֵי בְּכֵיף יַמָּא דְּגִנּוֹסָר. וּבַר נַשׁ רַב וּקְשִׁישָׁא דְּיוֹמִין הֲוָה וְעֵינוֹי אִסְתַּלָּקוּ מִלֶּמֶחֱמֵי. אָמַר לְרַבִּי פִּינְחָס וַדַּאי שְׁמַעְנָא דְּיוֹקְנָאי חַבְרָנָא אִית לֵיהּ מַרְגָּלִית אֶבֶן טָבָא, וְאִסְתַּכְּלִית בְּנָהוֹרָא דְּהַהִיא מַרְגָּלִית נָפְקָא כְּנְהִירוּ דְּשִׁמְשָׁא מְנַרְתְּקָה וְנָהֲרָא כָּל עָלְמָא. וְהַהוּא נְהוֹרָא קָאִים מִשְּׁמַיָּא לְאַרְעָא וְנָהִיר כָּל עָלְמָא עַד דְּיָתִיב עַתִּיק יוֹמִין וְיָתִיב עַל כָּרְסְיֵיא כְּדְקָא יְאוּת. וְהַהוּא נְהוֹרָא כְּלִיל כֹּלָּא בְּבֵיתֵהּ. וּמִנְּהוֹרָא דְּאִתְכְּלִיל בְּבֵיתֵהּ. נָפַק נְהִירוּ דַּקִּיק וּזְעִיר וְנָפִיק לְבַר וְנָהִיר כָּל עָלְמָא, זַכָּאָה חוּלָקָךְ. פּוֹק בְּרִי, פּוֹק, זִיל אַבַּתְרֵיהּ דְּהַהִיא מַרְגָּלִית דְּנָהִיר עָלְמָא, דְּהָא שַׁעֲתָא קַיְימָא לָךְ.

רַבִּי פִּינְחָס הָיָה מָצוּי לִפְנֵי רַבִּי רְחוּמַאי בְּחוֹף יָם כִּנֶּרֶת, וְאָדָם גָּדוֹל וּקְשִׁישׁ יָמִים הָיָה, וְעֵינָיו פָּסְקוּ מִלִּרְאוֹת. אָמַר לְרַבִּי פִּינְחָס, וַדַּאי שָׁמַעְתִּי שֶׁלִּיוֹחַאי חֲבֵרֵנוּ יֵשׁ מַרְגָּלִית אֶבֶן טוֹבָה, וְהִסְתַּכַּלְתִּי בְּאוֹר הַמַּרְגָּלִית הַהִיא שֶׁיּוֹצֵא כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ מְנַרֶתְתֶּקָה וְהֵאִירָה אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ הָאוֹר עָמַד מִן הַשָּׁמַיִם לָאָרֶץ וְהֵאִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם עַד שֶׁיָּשַׁב עַתִּיק הַיָּמִים וְיָשַׁב עַל הַכִּסֵּא כָּרָאוּי. וְהָאוֹר הַהוּא כָּלַל הַכֹּל בְּבֵיתוֹ, וּמֵהָאוֹר שֶׁנִּכְלַל בְּבֵיתוֹ יָצָא אוֹר דַּק וְקָטָן, וְיָצָא הַחוּצָה וְהֵאִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם. אַשְׁרֵי חֶלְקֵךְ. צֵא, בְּנִי, צֵא, וְלֵךְ אַחַר הַמַּרְגָּלִית הַהִיא שֶׁמְּאִירָה אֶת כָּל הָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי הַשָּׁעָה עוֹמֶדֶת לְךָ.

נָפַק מִקַּמֵּיהּ וְקָאִים לְמֵיעַל בְּהַהִיא אַרְבָּא וּתְרֵין גּוּבְרִין בַּהֲדֵיהּ. חָמָא תְּרֵין צַפְּרִין דְּהֲווּ אַתְיָין וְטָסִין עַל יַמָּא, רָמָא לוֹן קָלָא וְאָמַר צַפְּרִין צַפְּרִין דְּאַתּוּן טָאסִין עַל יַמָּא, חֲמִיתוּן דּוּךְ דְּבַר יוֹחָאי תַּמָּן, אִשְׁתְּהֵי פּוּרְתָּא אָמַר, צַפְּרִין צַפְּרִין זִילוּ וְאֲתִיבוּ לִי. פָּרְחוּ וְאָזִילוּ, עָאלוּ בְּיַמָּא וְאָזְלֵי לְהוֹן. עַד דְּנָפַק, הָא אִנּוּן צַפְּרִין אַתְיָין וּבְפוּמָא דְּחָדָא מְנַיְיהוּ פִּתְקָא חָדָא וּכְתִיב בְּגַוֵּהּ דְּהָא בַּר יוֹחָאי נָפַק מִן מְעָרְתָּא (הוא) וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ. אָזַל לְגַבֵּיהּ וְאַשְׁכַּח לֵיהּ מְשַׁנְיָא וְגוּפֵיהּ מַלְיָא חֲלוּדִין. בָּכָה (דף יא ע"ב) בַּהֲדֵיהּ וְאָמַר וַוי דַּהֲמִיתְיךְ בְּכָךְ. אָמַר זַכָּאָה חוּלְקִי דַּהֲמֵית לִי בְּכָךְ דְּאִלְמָלֵא לָא חֲמִיתָא לִי בְּכָךְ לָא הֲוֵינָא בְּכָךְ יָצָא מִלְּפָנָיו וְעָמַד לְהַכְנִיס לָאֲנִיָּה הַהִיא, וּשְׁנֵי גְּבָרִים עִמּוֹ. רָאָה שְׁתֵּי צִפֳּרִים שֶׁהָיוּ בָּאוֹת וְטָסוֹת עַל הַיָּם. הֵרִים לָהֶם קוֹל וְאָמַר: צִפֳּרִים צִפֳּרִים, שֶׁאַתֶּן טָסוֹת עַל הַיָּם, הַרְאִיתֶם אֶת הַמָּקוֹם שֶׁשָּׁם בַּר יוֹחַאי

הִשְׁתַּהָה מְעַט, אָמַר: צִפֳּרִים צִפֳּרִים, לְכוּ וְהַשִּׁיבוּ אוֹתִי. פָּרְחוּ וְהָלְכוּ. נִכְנְסוּ לַיָּם וְהָלְכוּ לָהֶן. עַד שֶׁיָּצָא, הִנִּיחַ אוֹתָן צִפֳּרִים בָּאוֹת, וּבְפִי אַחַת מֵהֶן פִּתְקָה אַחַת, וְכָתוּב בְּתוֹכָהּ שֶׁהִנִּיחַ בַּר יוֹחַאי יָצָא מִן הַמְּעָרָה וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. הָלַךְ אֵלָיו, וּמָצָא אוֹתוֹ מְשֻׁנֶּה, וְגוּפוֹ מָלֵא חֲלָדִים. בָּכָה עָמוֹ וְאָמַר: וַי שֶׁרְאִיתִיךָ בְּכָךְ. אָמַר: אַשְׁרֵי חֶלְקִי שֶׁרָאִיתָ אוֹתִי בְּכָךְ. שֶׁאִלְמָלֵא לֹא רָאִיתִי אוֹתִי בְּכָךְ, לֹא הָיִיתִי בְּכָךְ.

השלמה מההשמטות (סימן כג)

תָּא חֲזֵי הַאי הַר לִישָׁנָא דְּתַקִּיפוּ הוּא. אִינּוּן הָרִים לְעֵילָא וְאִלֵּין צַדִּיקִים דַּאֲחִידָן בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְאִקָּרוּן הַר צִיּוֹן הָרִים דְּסָחְרָנֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּגִין דְּאִינּוּן מְצוּיָינִין וְאָמְרִין הָאי לְהָאי בְּסִטְרָא דְּיִחוּדָא לִשְׁפּוֹט אֶת הַר עֵשָׂו דְּקַטְרִיגוּ מְקַטְרְנָא מִסִּטְרָא דְּשָׂמְאלָא בְּהַהוּא זִמְנָא (עובדיה א') וְהָיְתָה לַיְיָ הַמְלוּכָה. בְּקַדְמִיתָא אִקְרֵי מַמְלָכָה בְּגִין דְּיַנְקָא לְתָרִין סִטְרִין לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וְהַשְׁתָּא מְלוּכָה אִקְרֵי בְּגִין דְּיַנְקָא לִימִינָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (הושע ב') וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם. וּבְגִין דְּגַלּוּתָא לָאו לְעוֹלָם הוּא דְּהָא יִתְבָּא בְּגָלוּתָא.

בֹּא רְאֵה, הָהָר הַזֶּה, לְשׁוֹן קָשֶׁה הוּא. אוֹתָם הָרִים לְמַעְלָה, וְצַדִּיקִים הָאֵלּוּ שֶׁאֲחוּזִים בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְנִקְרָאִים הַר צִיּוֹן אוֹתָם הָרִים שֶׁסְּבִיב יְרוּשָׁלַיִם, בִּגְלַל שֶׁהֵם מְצֻיָּנִים וְאוֹמְרִים זֶה לָזֶה בְּצַד הַיִּחוּד (עובדיה א) לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו, שֶׁקִּטְרוּג הַמְקַטְרֵג מִצַּד הַשְּׂמֹאל. בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְהָיְתָה לַה' הַמְּלוּכָה. בַּהַתְחָלָה נִקְרֵאת מַמְלָכָה, מִשּׁוּם שֶׁמֵּינִיקָה לִשְׁנֵי צְדָדִים - לִימִין וְלִשְׂמֹאל. וְעַכְשָׁו נִקְרֵאת מְלוּכָה, בִּגְלַל שֶׁמֵּינִיקָה לְיָמִין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (הושע ב) וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם. וּבִגְלַל שֶׁהַגָּלוּת לֹא לְעוֹלָם הִיא, שֶׁהֲרֵי יוֹשֶׁבֶת בַּגָּלוּת.

תָּא חֲזֵי דְּסָמִיךְ לֵיהּ (זכריה י"ד) וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד בְּגִין דְּעַד הַשְׁתָּא כַּד יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא שְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן וּמַלְכָּא בְּלָא מַטְרוֹנִיתָא לָאו מַלְכָּא אִיהוּ. אֲבָל הַהוּא זִמְנָא וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, כַּד אִתְדַּבְּקַת שְׁכִינְתָּא בְּצַדִּיק כְּדֵין הוּא יְחוּדָא דַּהֲכִי אוֹלִיפְנָא בְּרָזָא דִּקְרִיַּת שְׁמַע דְּבָעֵי בָּר נָשׁ לְיַחֲדָא לְמָארֵיהּ וּלְקַשְׁרָא קִשְׁרִין דִּמְהֵימְנוּתָא בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא.

בֹּא רְאֵה, שֶׁסָּמוּךְ לוֹ (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. בִּגְלַל שֶׁעַד עַכְשָׁו, כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת - שְׁכִינָה עִמָּהֶם, וּמֶלֶךְ בְּלִי גְּבִירָה אֵינוֹ מֶלֶךְ, אֲבָל אוֹתוֹ זְמַן, וְהָיָה ה' מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. כְּשֶׁנִּדְבָּקֶת הַשְּׁכִינָה בְּצַדִּיק, אָז הוּא הַיִּחוּד. שֶׁכָּךְ לִמַּדְנוּ בַּסּוֹד שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְיַחֵד לַאֲדוֹנוֹ וּלְקַשֵּׁר קִשְׁרֵי הֶאֱמוּנָה בִּרְצוֹן הַלֵּב.

וְכַד מָטֵי לְאֶחָד אִבָּעֵי לֵיהּ לְכַוָּנָא בְּא' סְתִימָא עַתִּיקָא (ס"א עמיקא) דְּכֹלָּא וְח' תְּמַנְיָא דַּרְגִּין עִלָּאִין מַחְכָמָה עִלָּאָה עַד צַדִּיק. וְד' רַבְּתָא אִתְדַּבְּקוּתָא דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי חוּלְקִיהּ דְּדָוִד דְּאִקְרֵי עָנִי וְאֶבְיוֹן כַּד אִתְדַּבְּקַת לְאִינּוּן דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא דִּרְמִיזִין בְּא"ח. כְּדֵין אִיהִי רַבְּתָא וְעָלְמָא כּוּלֵּיהּ יָנִיק מִינָהּ וְאִינּוּן שָׁדַיִם דְּאִינּוּן (שיר השירים ח') כַּמִּגְדָּלוֹת אָז הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם.

וּכְשֶׁמַּגִּיעַ לְ"אֶחָד", צָרִיךְ לוֹ לְכַוֵּן בְּאֹ' נִסְתָּרֹת עַתִּיקָה [עמקה] שֶׁל הַכֹּל, וְח' - שְׁמוֹנָה דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת מַחְכְּמָה עֶלְיוֹנָה עַד צַדִּיק. וְד' גְּדוֹלָה - הִתְדַּבְּקוּת שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא חֶלְקוֹ שֶׁל דָּוִד שֶׁנִּקְרָא (תהלים פו) עָנִי וְאֶבְיוֹן, כְּשֶׁנִּדְבָּקֶת לְאוֹתָן דְּרָגוֹת שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁרְמוּזוֹת בְּא"ח. אָז הִיא גְּדוֹלָה וְכָל הָעוֹלָם יוֹנֵק מִמֶּנָּה, וְאוֹתָם שְׁדַיִם שֶׁהֵם כַּמִּגְדְּלוֹת, (שיר ח) אָז הָיִיתִי בְעֵינָיו כְּמוֹצְאַת שָׁלוֹם.

תָּא חֲזֵי הָאי קְרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְמַר כַּד אִיהִי בְּגָלוּתָא עִם בְּנָהָא בֵּין אוּמִין דְּעַלְמָא אִקְרֵי זְעִירָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שם) אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְעַד יִשְׂרָאֵל אִתְדַּבָּרוּ בְּאוֹרַיְיתָא וְאָזְלִין בְּאֹרַח קְשׁוֹט כְּדֵין אִתְמַלְיָיא וְשָׁלוֹם אִתְחַבָּר בְּהוּ. אֲתִיבַת אִיהִי וְאָמְרַת אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת.

בֹּא רְאֵה, פָּסוּק זֶה עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִתְבָּאֵר. כְּשֶׁהִיא בַּגָּלוּת עִם בָּנֶיהָ בֵּין אֻמּוֹת הָעוֹלָם נִקְרֵאת קְטַנָּה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה. וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל נִדְבָּקִים בַּתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בְּדַרְכָּהּ אֱמֶת, אָז מִתְמַלֵּאת, וְשָׁלוֹם מִתְחַבֵּר בָּהֶם. מְשִׁיבָה הִיא וְאוֹמֶרֶת, אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת.

בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאִתְחַבַּר עִמֵּי אָ"ז וְשָׁלוֹ"ם. א' רָזָא דַּעֲתִּיקָא קַדִּישָׁא דְּכֹלָּא, ז' שֶׁבַע דַּרְגִּין וְשָׁלוֹ"ם דְּאִקְרֵי צַדִּי"ק כְּיָון דְּהָנֵי דַּרְגִּין מִתְחַבְּרָן כְּדֵין אָ"ז הֲיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם. וּמָאן עֵינִין. אִינּוּן ז' דַּרְגִּין דְּאִקְרוּן עֵינֵי יְיָ, פְּנֵי יְיָ, וּכְדֵין שְׁלָמָא לְעַלְמָא וְשַׁרְיָיא טִיבוּ דַּעֲתִּיקָא בַּאֲתַר דְּדַכָּר וְנוּקְבָא וּבְגִין כָּךְ פַּקֵּד מֹשֶׁה בְּאוֹרַיְיתָא וְאָמַר (דברים ו') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד. לְקַשְׁרָא כּוּלְהוּ קִשְׁרִין דִּמְהֵימְנוּתָא.

בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִתְחַבֵּר עִמִּי, אָז וְשָׁלוֹם. א' סוֹד הַעֲתִּיק הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַכֹּל. ז' שֶׁבַע דְּרָגוֹת, וְשָׁלוֹם שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק. כֵּיוָן שֶׁהַדְּרָגוֹת הַלָּלוּ מִתְחַבְּרוֹת, אָז הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם. וְאֵיזֶה עֵינַיִם אוֹתָן שֶׁבַע דְּרָגוֹת שֶׁנִּקְרָאוֹת עֵינֵי ה', פְּנֵי ה', וְאָז שָׁלוֹם לָעוֹלָם, וְשׁוֹרֶה הַטּוֹב שֶׁל הָעַתִּיק בְּמָקוֹם שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה, וְלָכֵן צִוָּה מֹשֶׁה בַּתּוֹרָה וְאָמַר (דברים יד) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. לְקַשֵּׁר אֶת כָּל קִשְׁרֵי הָאֱמוּנָה.

תָּא חֲזֵי, כָּל הַמַּאֲרִיךְ בְּאֶחָד מָאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתַר דְּכָל יוֹמִין וּשְׁנִין דְּעַלְמָא בֵּיהּ תַּלְיָין בְּרָזָא דְּאִינּוּן דַּרְגִּין דְּרַחֲמֵי בְּאֶחָד וְאִינּוּן עֲשָׂרָה וְכֻלְּהוּ חַד וְאִתְעָרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא וְאָמְרוּ בדל"ת וְשַׁפִּיר. בְּגִין דְּהָאי אַתְרָא דְּדל"ת הִיא וְלֵית לָהּ נְהוֹרָא מִדִּילֵיהּ. וּבְעֵי בַּר נָשׁ לְאַרְכָא בָּהּ וּלְאַמְשָׁכָא לָהּ בִּרְכָאן מֵאִינּוּן שִׁית סִטְרִין שִׁית בְּנִין עִלָּאִין עַל יְדֵי דְּצַדִּיק וְאִינּוּן שִׁית סִטְרִין רְמִיזִין בח' בְּרָזָא דְּתָמָנְיָא.

בֹּא רְאֵה, כָּל הַמַּאֲרִיךְ בְּאֶחָד, מַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו. מָה הַטַּעַם בְּגַלַל שֶׁהוּא מָקוֹם שֶׁכָּל יְמֵי וּשְׁנוֹת הָעוֹלָם בּוֹ תְּלוּיִים בְּסוֹד אוֹתָם הַדְּרָגוֹת שֶׁרְמוּזוֹת בְּאֶחָד, וְהֵם עֲשָׂרָה, וְכֻלָּם אֶחָד. וְהִתְעוֹרְרוּ בּוֹ הַחֲבֵרִים וְאָמְרוּ, בְּדָל"ת וְיָפָה, בְּגַלַל שֶׁמָּקוֹם זֶה שֶׁל דָּל"ת הוּא, וְאֵין לָהּ אוֹר מִשֶּׁלָּהּ, וְצָרִיךְ אָדָם לְהַאֲרִיךְ בָּהּ וְלִמְשֹׁךְ לָהּ בְּרָכוֹת מֵאוֹתָם שִׁשָּׁה צְדָדִים, שִׁשָּׁה בָּנִים עֶלְיוֹנִים עַל יְדֵי הַצַּדִּיק, וְאוֹתָם שִׁשָּׁה צְדָדִים רְמוּזִים בְּח', בְּסוֹד שֶׁל שְׁמוֹנָה.

שִׁית אִלֵּין וּתְרֵין לְעֵילָא חָכְמָה וּבִינָה אַבָּא וְאִימָא לְאוֹסָפָא וּלְאַכְלָלָא לְהוּ לְעֵילָא, וּלְמֵיהַב לְהוּ בִּרְכָאן מֵאַבָּא וְאִימָא עִלָּאָה. דְּהָא לָא שַׁרְיָיא טִיבוּ דְעַתִּיקָא אֶלָּא בַּאֲתַר דְּשָׁלִים, בַּאֲתַר דְּאִשְׁתַּכַּח דָכַר וְנוּקְבָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שיר השירים ג') צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְגוֹ' בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ וְגוֹ'. בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ דַּיְיקָא. וְעַל דָּא אֲמְרוּ וּבְלִבַּד שֶׁלֹּא יַחְטוֹף בַּחי"ת בָּעֵי לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן מֵאֲתַר עִלָּאָה דְכוֹלָא. וּלְאַרְקָא בְּאֵינוּן שִׁית בְּנִין. לְבָתַר לְהַאי בַּת דְּלֵית לָהּ אַחֲסָנָא בְּבֵית אֲבוּהָ וְאִימָא אֶלָּא הַאי בְּרָא. וּמִכָּאן אוֹלִיפְנָא דְּבָרָא יָרִית לְאַבָּא וּלְאִימָא וּבְרַתָּא לָא, אֶלָּא דְּאִית לָהּ מְזוֹנֵי מִן בְּרָא אֶלָּא בָּעֵי לְאַרְכָא בְּהַאי דל"ת.

שֵׁשֶׁת אֵלֶּה, וּשְׁנַיִם לְמַעְלָה - חָכְמָה וּבִינָה, אָב וָאֵם - לְהוֹסִיף וּלְהַכְלִילָם לְמַעְלָה וְלָתֵת לָהֶם בְּרָכוֹת מֵאָב וְאֵם הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁהֲרֵי אֵין שׁוֹרֶה הַטּוֹב שֶׁל הָעַתִּיק אֶלָּא בְּמָקוֹם שָׁלֵם, בְּמָקוֹם שֶׁנִּמְצָאִים זָכָר וּנְקֵבָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ג) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְגוֹמֵר. בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וְגוֹמֵר. בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ דַּוְקָא. וְעַל זֶה אָמְרוּ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַחֲטֹף בְּחֵי"ת, אֶלָּא צָרִיךְ לִמְשֹׁךְ בְּרָכוֹת מִמָּקוֹם עֶלְיוֹן שֶׁל הַכֹּל, וּלְהָרִיק בְּאוֹתָם שִׁשָּׁה בָּנִים. אַחַר כָּךְ לַבַּת הַ אֵת שֶׁאֵין לָהּ יְרֻשָּׁה בְּבֵית אֲבִיהָ וְאִמָּהּ, אֶלָּא רַק הַבֵּן הַזֶּה. וּמִכָּאן לְמַדְנוּ שֶׁבֵּן יוֹרֵשׁ אָב וָאֵם, וּבַת לֹא, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת מִן הַבֵּן, אֶלָּא צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בַּדָּל"ת הַ אֵת.

וְתַמָּן אַמְרֵי כַּמָּה בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאַרָכָא בַּהּ, כְּשִׁיעוּרָא דְיַמְלִיךְ יָתָהּ לְעֵילָא וּלְתַתָּא וּלְאַרְבַּע זְוִיִין דְעָלְמָא, רָזָא דְשִׁית סִטְרִין עִלָּאִין דְכֻלְּהוּ יִתְחַבְּרוּן עִמָּהּ וְלָא יִתְפָּרְשׁוּן לְעָלְמִין. וְכַד בַּר נָשׁ מַאֲרִיךְ בְּהַאי כָּל אִינוּן יוֹמִין וּשְׁנִין עִלָּאִין מוֹסְרִין בִּרְכָאן עַל רֵישֵׁיהּ וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרֵי לֵיהּ (ישעיה מ"ט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

וְשָׁם אוֹמְרִים כַּמָּה צָרִיךְ אָדָם לְהַאֲרִיךְ בָּהּ, כְּשִׁעוּר שֶׁיַּמְלִיךְ אוֹתָהּ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וּלְאַרְבַּע זְוִיוֹת הָעוֹלָם, סוֹד שֶׁל שִׁשָּׁה צְדָדִים עֶלְיוֹנִים שֶׁכֻּלָּם יִתְחַבְּרוּ עִמָּהּ וְלֹא יִפָּרְדוּ לְעוֹלָמִים, וּכְשֶׁאָדָם מַאֲרִיךְ בָּזֶה, כָּל אוֹתָם יָמִים וְשָׁנִים עֶלְיוֹנִים מוֹשְׁכִים בְּרָכָה עַל רֹאשׁוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹרֵא לוֹ (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

תָּא חֲזֵי כְּלָלָא דְאוֹרַיְיתָא בְּהַאי קְרָא רְמִיזִין וּכְלָלָא דְכָל אִינוּן אַמִּירָן דְּאִתְבַּרֵי בְּהוֹן עָלְמָא בְּאֶחָד רְמִיזִין הֲדָא הוּא דִכְתִיב (איוב כ"ג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֶנּוּ וְנַפְשׁוֹ אִוְּתָה וַיַּעַשׂ. וּבְהוֹן אִתְבְּרֵי עָלְמָא וְעַל דָּא תָּנֵינָן בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וְכוּ' וְאוֹקִימְנָא דְּכוּלְּהוּ י' וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּקְרָא קַדְמָאָה דְאוֹרַיְיתָא: (עד כאן מההשמטות)

בֹּא רְאֵה, כְּלַל הַתּוֹרָה בַּפָּסוּק הַזֶּה רְמוּזִים, וּכְלָל שֶׁל כָּל אוֹתָן הָאֲמִירוֹת שֶׁבָּהֶן נִבְרָא הָעוֹלָם רְמוּזִים בְּאֶחָד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב כג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֶנּוּ וְנַפְשׁוֹ אִוְּתָה וַיַּעַשׂ. וּבָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וְכוּ', וּפֵרַשְׁנוּ שֶׁכֻּלָּם עֲשָׂרָה, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בַּפָּסוּק הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה.

השלמה מההשמטות (סימן כד)

בְּרֵאשִׁית רָזָא דְחָכְמָ"ה. בָּרָא. עִלָּאָה סְתִימָא דְלָא אִתְיְדַע (כתר) אֱלֹהִי"ם בִּינ"ה. אֶ"ת כָּלְלָא דְּחֶסֶ"ד וּגְבוּרָ"ה. הַשָּׁמַיִם תִּפְאֶרֶ"ת וְאֶ"ת כָּלְלָא דְנֶצַ"ח וְהוֹ"ד. וא"ו דְּוְאֶת לְאַכְלָלָא צַדִּי"ק. הָאָרֶץ כָּלְלָא דְּכֹנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ הַחַיִּים וּבָתַר פְּרָטָא דְאוֹרַיְיתָא בָּרָזָא דְּאִינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין. בְּרֵאשִׁית מַאֲמָר הוּא לָקֶבֶל דַּרְגָּא דְחָכְמָ"ה וְאִקְרֵי רֵאשִׁית.

בְּרֵאשִׁית - סוֹד הַחָכְמָה. בָּרָא - הָעֶלְיוֹן הַנִּסְתָּר שֶׁלֹּא נוֹדַע. אֱלֹהִים - בִּינָה. אֵת - כְּלַל שֶׁל חֶסֶד וּגְבוּרָה. הַשָּׁמַיִם - תִּפְאֶרֶת. וְאֵת - כְּלָלוּת שֶׁל נֵצַח וְהוֹד. וָא"ו שֶׁל "וְאֵת" - לְהַכְלִיל הַצַּדִּיק. הָאָרֶץ - כְּלָלוּת שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אֶרֶץ הַחַיִּים, וְאַחַר כָּךְ פְּרָט שֶׁל תּוֹרָה בְּסוֹד אוֹתָם יָמִים עֶלְיוֹנִים. בְּרֵאשִׁית הוּא מַאֲמָר, כְּנֶגֶד הַדַּרְגָּה שֶׁל חָכְמָה, וְנִקְרָא רֵאשִׁית.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר לָקֶבֶל דַּרְגָּא דְחֶסֶ"ד דְּאִיהוּ לִימִינָא. דְּהָא מִתַּמָּן נָפִיק נְהוֹרָא לְכֻלְּהוּ עָלְמִין בָּרָזָא דְיוֹם, הָדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים נ"ב) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם וּלְקָבְלֵיהּ לְתַתָּא אַבְרָהָם דְּאַחִיד בְּהָאי חוּלָקָא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב הָכָא יוֹם אֶחָד, וְהָכָא (יחזקאל לג) אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם וּבֵיהּ כְּתִיב (ישעיה מ"א) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח בָּרָזָא דְּאוֹר דְּנָפִיק מִמִּזְרָח.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר - כְּנֶגֶד הַדַּרְגָּה שֶׁל חֶסֶד שֶׁהִיא לְיָמִין, שֶׁהֲרֵי מִשָּׁם יוֹצֵא אוֹר לְכָל הָעוֹלָמוֹת בְּסוֹד שֶׁל יוֹם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים נב) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וּכְנֶגְדּוֹ לְמַטָּה, אַבְרָהָם שֶׁאוֹחֵז בַּחֶלֶק הַזֶּה, וְלָכֵן כָּתוּב כָּאן יוֹם אֶחָד, וְכָאן - אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם, וּבוֹ כָּתוּב (ישעיה מא) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח, בְּסוֹד שֶׁל אוֹר שֶׁיּוֹצֵא מִמִּזְרָח.

וְתָא חֲזֵי לָא תִשְׁכַּח בְּכֻלְּהוּ ז' זַכָּאִין דַּאֲחִידָן לְעֵילָא בָּרָזָא דִשְׁמָהַתְהוֹן בְּשֵׁירוּתָא אֶלָּף אֶלָּא אַבְרָהָם וְאַהֲרֹן דַּאֲחִידָן בְּהָאי חֶסֶ"ד דְּהָא כֹּהֲנִים מִסְטָרָא דְחֶסֶ"ד אִתּוּ. וְאַף עַל גַּב דְּאַחִיד אַהֲרֹן בְּהוֹד, בְּחֶסֶ"ד נָמֵי אֲחִיד וּמִשֻּׁם אַף עַל גַּב דַּאֲחִיד בְּנֶצַח, בְּתִפְאֶרֶת נָמֵי אֲחִיד. לְאַחֲזָאָה דְכוֹלָא חַד וְאַבְרָהָם רֵישָׁא לְכֻלְּהוּ זַכָּאִין וּמִנֵּיהּ אִתַּפְרָשׁוּ לְתַתָּא (רנ"ז ע"א) דְּאִיהוּ לִימִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִקְרֵי כֹּהֵן הָדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים ק"י) אַתָּה כֹּהֵן לְעוֹלָם עַל דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק. וְאַהֲרֹן בְּגִין דְּאִיהוּ כֹּהֵן אֲחִיד בְּהָאי, אֲבָל דַּרְגָּא דִילֵיהּ הוֹ"ד אִיהוּ:

וּבֹא רְאֵה, לֹא תִמְצָא בְּכָל שִׁבְעַת הַצַּדִּיקִים שֶׁאֲחוּזִים לְמַעְלָה בְּסוֹד שֶׁל שְׁמוֹתֵיהֶם בַּתְּחִלָּה אֶלֶף, אֶלָּא אַבְרָהָם וְאַהֲרֹן שֶׁאֲחוּזִים בַּחֶסֶד הַזֶּה, שֶׁהֲרֵי כֹּהֲנִים מִצַּד הַחֶסֶד בָּאִים. אַף עַל גַּב שֶׁאַהֲרֹן אָחוּז בְּהוֹד, גַּם בְּחֶסֶד הוּא אָחוּז. וּמִשָּׁם, אַף עַל גַּב שֶׁאָחוּז בְּנֶצַח, גַּם בְּתִפְאֶרֶת אָחוּז הוּא, לְהַרְאוֹת שֶׁהַכֹּל אֶחָד. וְאַבְרָהָם רֹאשׁ לְכָל הַצַּדִּיקִים, וּמִמֶּנּוּ נִפְרְדוּ לְמַטָּה, שֶׁהוּא לִימִין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנִקְרָא

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל וְכוּ' לָקֶבֶל דַּרְגָּא דִּבְרִ"ה דְּאֶחִיד תַּמָּן יְצָחָק וּלְקָבְלֵיהּ תִּפְאֶרֶת (ס"א לקבליה. תא חזי) מַיָּא אוֹלִידוּ אֶשָּׁא בְּגִין כָּךְ יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל. וּבְגִין כָּךְ לְתַתָּא אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק (ובההוא יומא) וּבְיוֹמָא הַהוּא אִתְבְּרֵי גֵּיהִנָּם דְּנָפִיק מֵהַהוּא אֶשָּׁא תַּקִּיפָא בְּהַהוּא מַחֲלוֹקֶת וּבְגִין כָּךְ הַהוּא יוֹמָא, יוֹמָא דְּדִינָא:

כֹּהֵן, וְהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קי) אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם עַל דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק. וְאַהֲרֹן אָחוּז בָּזֶה בְּגָלַל שֶׁהוּא כֹּהֵן, אֲבָל דַּרְגָּתוֹ הוּא הוֹד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם לְקֶבֶל דָּא דַּרְגָּא דְּתִתְפָּאֶרֶ"ת דְּאִקְרֵי קַו הָאֶמְצָעִי וּלְקִבְלֵיהּ דְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ תִּלִיתָאֵי וְנָטִיל תְּרֵין חוּלְקִין בְּהַהוּא דְּאֵשׁ וּמַיִם (דאש השמים) מִשָּׁמַיִם וּלְקִבְלֵיהּ יוֹם תִּלִיתָאֵי וְעַל דָּא דְּאִקְרֵי יַעֲקֹב (בראשית כ"ה) אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֹהָלִים. שְׁלִים בְּכוֹלָא. שְׁלִים בְּחֶסֶד. שְׁלִים בְּדִינָא. שְׁלִים בְּמַיָּא שְׁלִים בְּאֶשָּׁא. יוֹשֵׁב אֹהָלִים תְּרֵין, חֶסֶ"ד וּגְבוּרָ"ה וְנָטִיל כֹּלָּא וְאִתְעֲבִיד בִּידֵיהּ רַחֲמִין:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְיהִי מַבְדִּיל וְכוּ' - כְּנֶגֶד הַדַּרְגָּה שֶׁל גְּבוּרָה שֶׁשָּׁם אָחוּז יִצְחָק, וּכְנֶגְדּוֹ תִּתְפָּאֶרֶת. הַמַּיִם הוֹלִידוּ אֵשׁ, בְּגָלַל כָּךְ יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְיהִי מַבְדִּיל, וּבְגָלַל כָּךְ לְמַטָּה (בראשית כה) אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק, וּבְאוֹתוֹ יוֹם נִבְרָא גֵּיהִנֹּם, שֶׁיָּצָא מֵאוֹתָהּ אֵשׁ חֲזָקָה בְּאוֹתָהּ מַחֲלֹקֶת, וְלָכֵן אוֹתוֹ יוֹם הוּא יוֹם הַדִּין.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי וְגוֹ'. דַּרְגָּא דְּצַדִּיק דְּאִקְרֵי עֵץ הַחַיִּים וְאִיהוּ עוֹשֶׂה פְּרִי, דְּהָא לֵית בְּכֻלְּהוּ דְּיַעֲבִיד פֶּרִי בָּר אִיהוּ. זַרְעוֹ בוֹ עַל הָאָרֶץ דַּיְיקָא. וּלְקִבְלֵיהּ לְתַתָּא (בראשית מט) בֶּן פּוֹרָת יוֹסֵף בֶּן פּוֹרָת עָלֵי עַיִן. וְאִקְרֵי בְּרִית שְׁלֹמָא. וּבְגִין כָּךְ תְּרֵי זִמְנֵי בְּהַאי יוֹמָא כִּי טוֹב, חַד לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְּתִתְפָּאֶרֶ"ת וְחַד לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְּצַדִּיק דְּאִיהוּ יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא דִּלְעֵילָּא וְעֲבִידְתָּא אַחֲרָא לֵית בֵּיהּ אֶלָּא זִווּג לְאַפָּקָא פֶּרִי נִשְׁמָתִין לְעָלְמָא, פֶּרִי עוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הָכִי נָמֵי לְתַתָּא דְּזִווּגָא שְׁרֵי בֵּיהּ מִשַּׁבַּת לְשַׁבָּת.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם - כְּנֶגֶד דַּרְגַּת תִּתְפָּאֶרֶת שֶׁנִּקְרָא קַו הָאֶמְצָעִי, וּכְנֶגֶד יַעֲקֹב שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי, וְנוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים בְּאוֹתוֹ שֶׁל אֵשׁ וּמַיִם [של אש השמים] מִשָּׁמַיִם, וּכְנֶגְדּוֹ יוֹם שְׁלִישִׁי, וְעַל זֶה נִקְרָא יַעֲקֹב (שם) אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים. שָׁלֵם בַּכֹּל. שָׁלֵם בְּחֶסֶד. שָׁלֵם בְּדִין. שָׁלֵם בְּמַיִם. שָׁלֵם בְּאֵשׁ. יֹשֵׁב אֹהָלִים - שְׁנַיִם, חֶסֶד וּגְבוּרָה, וְנוֹטֵל הַכֹּל, וְנַעֲשֶׂה בְיָדָיו רַחֲמִים. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי וְגוֹמֵר. הַדַּרְגָּה שֶׁל צַדִּיק שֶׁנִּקְרָא עֵץ הַחַיִּים, וְהוּא עוֹשֶׂה פְּרִי, שֶׁהֲרֵי אֵין בְּכֻלָּם שֶׁיַּעֲשֶׂה פְּרִי פְּרִט לוֹ. זַרְעוֹ בוֹ עַל הָאָרֶץ, דַּוְקָא, וּכְנֶגְדּוֹ לְמַטָּה (שם מט) בֶּן פּוֹרָת יוֹסֵף בֶּן פּוֹרָת עָלֵי עַיִן, וְנִקְרָא בְּרִית שָׁלוֹם. וְלָכֵן פַּעֲמַיִם בַּיּוֹם הַזֶּה כִּי טוֹב, אֶחָד כְּנֶגֶד דַּרְגַּת תִּפְאֶרֶת, וְאֶחָד כְּנֶגֶד דַּרְגַּת צַדִּיק, שֶׁהוּא יוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁלְּמַעְלָה, וּמַעֲשֶׂה אַחֵר אֵין בּוֹ אֶלָּא זִווּג לְהוֹצִיא פְּרִי נְשָׁמוֹת לְעוֹלָם, פְּרִי מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כָּךְ גַּם לְמַטָּה, שֶׁזִּווּג מְתֻקָּן בּוֹ מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת.

תָּא חֲזֵי רָזָא עִלָּאָה דְּאוֹרַיְיתָא, מַאי עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פֶּרִי, לְקֶבֶל יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא אִיהוּ. וּמַאי טַעְמָא אִתְכְּלִיל בְּיוֹם תִּלִיתָאֵי, רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ. בְּגִין דְּתַנְיָנָן רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי אוֹמֵר מַאי טַעְמָא כְּתִיב בְּאוֹרַיְיתָא (דברים כד) כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וְלָא כִּי תִּלְקַח אִשָּׁה לְאִישׁ בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא דִּבֵּר נָשׁ לְאָהַדָּרָא וּלְמִתְבַּע אִנְתּוּ. מְתַל לְבַר נָשׁ דְּאִתְאֲבִיד לֵיהּ אֲבֵדְתָּא מָארֵי

דְּאַבְדַתָא מֵחָזֵר לְמִתְבַּע אַבִידַתָא דִילֵיהּ, וְהַאי צַדִּיק אִישׁ אִקְרֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית מ"ג) וְהוֹרִידוּ לָאִישׁ מִנְחָה כְּדְאוֹקִימְנָא.

בֹּא רְאֵה סוֹד עֶלְיוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה, מַה זֶּה עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי, הוּא כְּנֶגֶד יוֹם הַשַּׁבָּת, מָה הַטַּעַם נִכְלָל בְּיוֹם שְׁלִישִׁי סוֹד עֶלְיוֹן הוּא, בְּגִלַּל שֶׁשָּׁנִינוּ, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר, מָה הַטַּעַם כָּתוּב בַּתּוֹרָה (דברים כד) כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה, וְלֹא כִּי תִלָּקַח אִשָּׁה לְאִישׁ בְּגִלַּל שֶׁדָּרָךְ הָאִישׁ לְחַזֵּר וּלְבַקֵּשׁ אִשָּׁה. מָשָׁל לְאָדָם שֶׁאִבְדָה לוֹ אֲבֵדָה, בַּעַל הָאֲבֵדָה מְחַזֵּר אַחַר אֲבֵדָתוֹ. וְצַדִּיק (יסוד) זֶה נִקְרָא אִישׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית מג) וְהוֹרִידוּ לָאִישׁ מִנְחָה, כְּפִי שֶׁבֵּאַרְנוּ.

וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּרִמְיָזָא בְּיוֹם רְבִיעָאי בְּרָזָא דִמְאוֹרֹת חָסֵר סַמְכָא רְבִיעָאָה מַלְכוּתָא דְּדָוִד. בְּגִין כָּךְ אַף עַל גַּב דְּאַתְרֵיהּ דְּהַאי צַדִּיק יוֹמָא דְשַׁבְּתָא אִתְכְּלִיל וְאִתְרְמִיז בְּיוֹמָא תְּלִיתָאֵי לְמֶהֱוֵי סָמִיךְ לְיוֹם רְבִיעָאֵי וְאִיהוּ אִנְתּוּ דִילֵיהּ בְּגִין כָּךְ מָאֵרֵיהּ דְּאַבֵּידַתָא מֵחָזֵר עַל אֲבֵדָתוֹ וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב לְתַתָּא (בראשית מ"ב) וְיוֹסֵף הוּא הַשַּׁלִּיט עַל הָאָרֶץ.

וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁרְמוּזָה בְּיוֹם רְבִיעִי בְּסוֹד שֶׁל מְאוֹרֹת חָסֵר, הָעֲמוּד הָרְבִיעִי מַלְכוּת שֶׁל דָּוִד, לָכֵן אַף עַל גַּב שֶׁמְּקוֹמוֹ שֶׁל צַדִּיק זֶה יוֹם הַשַּׁבָּת, נִכְלָל וְנִרְמָז בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, לִהְיוֹת סָמוּךְ לְיוֹם רְבִיעִי, וְהִיא אִשְׁתּוֹ, לָכֵן בַּעַל הָאֲבֵדָה מְחַזֵּר עַל אֲבֵדָתוֹ, וְלָכֵן כָּתוּב לְמַטָּה (שם מב) וְיוֹסֵף הוּא הַשַּׁלִּיט עַל הָאָרֶץ.

אֲבָל בְּזִמְנָא דְאִתֵּי דְּאִיהוּ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים בְּיוֹם שִׁתִּיתָאֵי דְּאִיהוּ אַלְפָּא שִׁתִּיתָאָה כַּד יֵיתֵי מְשִׁיחָא, דְּיוֹמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלֶף שְׁנִין אַף עַל גַּב דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל חוּלָקָא דִּידֵהּ יוֹמָא רְבִיעָאָה, אַזְלָא וְאִתְרְמִיזָא בְּיוֹמָא שִׁתִּיתָאָה לְמֶהֱוֵי סְמִיכָא לְבַעְלָהּ דְּאִקְרֵי צַדִּיק יוֹמָא דְשַׁבְּתָא לְתַקָּנָא לֵיהּ פָּתוֹרָא וְהַאי דִכְתִיב (ירמיה ל"א) כִּי בָרָא יְיָ חָדָשָׁה בָּאָרֶץ נְקֵבָה תְּסוֹבֵב גָּבֶר דָּא אִיהוּ בְּזִמְנָא דְמִשִׁיחָא דְאִיהִי בְּיוֹמָא שִׁתִּיתָאָה וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי. וּמַאי טַעְמָא אִתּוֹסַף ה' מָה דְלָא הֲוָה כֵּן בִּשְׁאָר יוֹמֵי. אֲבָל בְּכָל אַתְרָא ה' דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאַתְיָיא לְאִזְדַּוְּוגָא בְּבַעְלָהּ יוֹמָא דְשַׁבְּתָא, כַּד יֵיתֵי לְבַעְלָהּ (ס"א לה בעלה) לְאַקָּמָא לָהּ מֵעַפְרָא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב (ישעיה כ"ז) וָבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר. דָּא צַדִּיק וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

אֲבָל לֶעָתִיד לָבֹא, שֶׁהוּא בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי שֶׁהוּא הָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, כְּשֶׁיָּבֹא הַמְּשִׁיחַ, שֶׁיּוֹמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלֶף שָׁנָה, אַף עַל גַּב שֶׁחֶלְקָהּ שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הוּא יוֹם הָרְבִיעִי, הֲלָכָה וְנִרְמָזָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לִהְיוֹת סְמוּכָה לְבַעְלָהּ שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק, יוֹם הַשַּׁבָּת, לְתַקֵּן לוֹ שֻׁלְחָן. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה לא) כִּי בָרָא ה' חָדָשָׁה בָּאָרֶץ נְקֵבָה תְּסוֹבֵב גָּבֶר. זֶהוּ בִּזְמַן הַמָּשִׁיחַ שֶׁהוּא בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, וְלָכֵן כָּתוּב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי. מָה הַטַּעַם נוֹסָף ה', מַה שֶּׁלֹּא הָיָה כֵּן בִּשְׁאָר הַיָּמִים אֲבָל בְּכָל מָקוֹם ה' זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁבָּאָה לְהִזְדַּוֵּג עִם בַּעְלָהּ בְּיוֹם שַׁבָּת, כְּשֶׁיָּבֹא בַּעְלָהּ לַהֲקִימָהּ מִן הֶעָפָר. וּבְגִלַּל כָּךְ כָּתוּב (ישעיה כז) וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר, זֶה צַדִּיק וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

דָּבָר אֶחָר מַאי טַעְמָא אִתְכְּלִיל בְּיוֹם תְּלִיתָאי רָזָא דְּצַדִּיק בְּגִין דִּתְלַת דַּרְגִּין מִימִינָא וּתְלָתָא מִשְּׂמָאלָא וְאִיהוּ הֲוָה אֶמְצָעִיתָא דְּגוּפָא לְאַשְׁקָאָה לְכוֹלָא בְּגִין לְמִנְדָּ שַׁקְיוּתֵיהּ לְיוֹם רְבִיעָאי דְּאִיהִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דִּילִית לָהּ נְהוֹרָא מַגַּרְמָהּ, סָמִיךְ לְהַאי צַדִּיק. וְתָא חֲזֵי הַאי יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא אָסִיר לְמֶעְבַּד עֲבִידְתָּא בְּגִין כָּךְ אִתְכְּלִילוּ בֵּיהּ תְּרֵין וַיֹּאמֶר, לְקַבֵּל תְּרֵין דַּרְגִּין וְהוּכְפַּל בֵּיהּ כִּי טוֹב.

דָּבָר אַחֵר, מָה הַטַּעַם נִכְלָל הַיּוֹם הַשִּׁלִישִׁי הַסּוֹד שֶׁל צַדִּיק בְּגָלַל שֶׁשֶּׁלֹשׁ דְּרָגוֹת מִיָּמִין וְשָׁלֹשׁ מִשְּׂמֹאל, וְהוּא הָיָה בְּאֶמְצַע הַגּוּף לְהַשְׁקוֹת לַכֹּל כְּדֵי לְהַשְׁפִּיעַ הַשְׁפָּעָתוֹ לְיוֹם רְבִיעִי שֶׁהוּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֵין לָהּ אוֹר מֵעַצְמָהּ סָמוּךְ לַצַּדִּיק הַזֶּה. וּבֹא תִרְאֶה, יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה אָסוּר לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה, מִשּׁוּם כָּךְ נִכְלְלוּ בוֹ שְׁנֵי וַיֹּאמֶר, כְּנֶגֶד שְׁתֵּי דְּרָגוֹת, וְהֻכְפַּל בּוֹ כִּי טוֹב.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת לְקַבֵּל דַּרְגָּא דְצַדֶּ"ק, מַלְכוּ"ת דִּלְעֵילָא דִּילֵית לָהּ נְהוֹרָא מִדִּילָהּ אֶלָּא מָה דְּאִתְיְהִיב לָהּ עַל יְדֵי דְּצַדִּיק וּבְגִין כָּךְ דָּוִד לְתַתָּא עָנִי וְאֶבְיוֹן אֲנִי וְאֶבְיוֹן אָחִיד בָּהּ וְאִצְטְרִיךְ לְאוֹסָפָא לֵיהּ יוֹמִין וּשְׁנִין וְהָא אוֹקִימְנָא שִׁבְעִים שָׁנָה תַּיְיקָא וְאִקְרֵי יוֹם רְבִיעָאי:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת - כְּנֶגֶד דַּרְגָּה שֶׁל צַדָּק, מַלְכוּת שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁאֵין לָהּ אוֹר מִשֶּׁלָּהּ אֶלָּא מַה שֶּׁנּוֹתֵן לָהּ עַל יְדֵי צַדִּיק, וְלָכֵן דָּוִד לְמַטָּה עָנִי וְאֶבְיוֹן אָחוּז בָּהּ, וְהִצְטָרֵךְ לְהוֹסִיף לוֹ יָמִים וְשָׁנִים, וְהֵרֵי בְּאַרְנוּ דַּוְקָא שִׁבְעִים שָׁנָה, וְנִקְרָא יוֹם רְבִיעִי.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם. לְקַבֵּל דַּרְגָּא דְנֶצַ"ח דְּאִיהוּ סַמְכָא יְמִינָא דְּאוֹרַיְיתָא וּלְקַבְּלֵיהּ מֹשֶׁה לְתַתָּא סָמִיךְ לְעָלְמָא בְּאוֹרַיְיתָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ירמיה ל"ג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה וְגוֹ':

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם - כְּנֶגֶד דַּרְגָּה שֶׁל נֵצַח, שֶׁהוּא עַמּוּד יָמִין שֶׁל הַתּוֹרָה, וּכְנֶגְדּוֹ מֹשֶׁה לְמַטָּה סוֹמֵךְ לְעוֹלָם בַּתּוֹרָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה לג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה וְגוֹמֵר.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ לְקַבֵּל דַּרְגָּא דְהוֹ"ד דְּאָחִיד אַהֲרֹן וְאִקְרֵי יוֹם שְׁתִיתָאי. תָּא חֲזֵי אַהֲרֹן לְתַתָּא אַף עַל גַּב דְּאָתֵי מִחֶסֶ"ד אָחִיד לְתַתָּא בְּיוֹם שְׁתִיתָאי דְּאִקְרֵי הוֹ"ד וְעָבִיד קָרְבָּנִין בְּאִינּוּן מִינֵי בְּעִירָן דַּכְיָין וְאִתְבָּרִיאוּ בְּיוֹמָא דִילֵיהּ (לקרבא) לְאַקְרָבָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִתְרְמִיזָא בֵּיהּ (בצד"ק) בְּצָדִי"ק לְקַשְׁרָא דַּרְגִּין דְּמְהֵימְנוּתָא וּלְנַחֲתָא רַחֲמֵי לְעָלְמָא:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ - כְּנֶגֶד דַּרְגָּה שֶׁל הוֹד שֶׁאוֹחֵז אַהֲרֹן, וְנִקְרֵאת יוֹם שִׁשִּׁי. בֹּא רְאֵה, אַהֲרֹן לְמַטָּה אַף עַל גַּב שֶׁבָּא מֵחֶסֶד, אָחוּז לְמַטָּה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי שֶׁנִּקְרָא הוֹד, וְעוֹשֶׂה קָרְבָּנוֹת בְּאוֹתָם מִינֵי בְּהֵמוֹת טְהוֹרוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ בַּיּוֹם שֶׁלּוֹ, לְקָרֵב אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּרְמְזָה בְּצַדִּיק, לְקַשֵּׁר דַּרְגּוֹת הָאֱמוּנָה וּלְהוֹרִיד רַחֲמִים לָעוֹלָם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם. הַאי אֲמִירָא לְקַבֵּל דַּרְגָּא עִלָּאָה דְכוֹלָא סִתִימָאָה דְּסִתִימִין. בָּעָא לְמֶעְבַּד יְקָרָא לְדִיוּקְנָא בְּרָזָא דְּאָדָם וּבְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין לְתַתָּא יְהִיב חֵילָא לְאַפָּקָא כָּל חַד כְּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ וְעָבַד אָדָם דְּשַׁלִּיט בְּכוֹלָא בְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם. הָאֲמִירָה הַזּוֹ כְּנֶגֶד הַדַּרְגָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁל הַכֹּל נִסְתָּרֶת הַנִּסְתָּרִים, רָצָה לַעֲשׂוֹת כְּבוֹד לְדִמּוּתוֹ בְּסוֹד שֶׁל אָדָם, וּבְכָל הַדְּרָגוֹת לְמַטָּה נָתַן כֹּחַ לְהוֹצִיא, כָּל אֶחָד כְּרָאוּי לוֹ, וְעָשָׂה אָדָם שֶׁשּׁוֹלֵט בַּכֹּל, בָּעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

וְתָא חֲזֵי עַד לָא אֲשְׁלִימוּ אִינּוּן שְׁבַע דַּרְגִּין יוֹמִין עִלָּאִין לָא אִשְׁתְּלִים אָדָם לְעֵילָא. כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּלִים לְעֵילָא אָדָם עִלָּאָה, אִשְׁתְּלִים לְתַתָּא אָדָם תַּתָּאָה. וְכֻלְּהוּ עָלְמִין בְּשְׁלִימוּ. בְּגִין כָּךְ שַׁלְטֵיה לְאָדָם תַּתָּאָה עַל כָּל דְּאִתְבְּרֵי בְּעַלְמָא בְּגִין דְּאָדָם עִלָּאָה שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא. וּבְגִין כָּךְ רָמַז בְּהַאי קְרָא שְׁבַע דַּרְגִּין. דְּאִית בֵּיהּ שְׁבַע דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּאִקְרֵי בְּהוּ אָדָם דִּלְעֵילָא וְאִשְׁתְּלִים בְּהוּ. בְּגִין כָּךְ נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ, לְמֵיהַב לֵיהּ שְׁפַע מֵהַהוּא אַתְרָא דְּאִקְרֵי חֶסֶד. וּבָא רְאֵה, עַד שֶׁלֹּא הִשְׁתַּלְּמוּ אוֹתָן שְׁבַע דַּרְגּוֹת שֶׁל יָמִים עֶלְיוֹנִים, לֹא הִשְׁתַּלֵּם אָדָם לְמַעְלָה. כֵּיוָן שֶׁהִשְׁתַּלֵּם לְמַעְלָה אָדָם הָעֶלְיוֹן, הִשְׁתַּלֵּם לְמַטָּה אָדָם הַתַּחְתּוֹן וְכָל הָעוֹלָמוֹת בִּשְׁלֵמוּת. לָכֵן הִשְׁלִיט אֶת הָאָדָם הַתַּחְתּוֹן עַל כָּל מַה שֶּׁנִּבְרָא בָּעוֹלָם, בְּגִלַּל שֶׁאָדָם הָעֶלְיוֹן שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל. וְלָכֵן רָמַז בְּפָסוּק זֶה שֶׁבַע דְּרָגוֹת, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שֶׁבַע דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁנִּקְרָא בָּהֶם אָדָם שֶׁלְּמַעְלָה וְהִשְׁתַּלֵּם בָּהֶם. בְּגִלַּל כָּךְ, נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ, לָתֵת לוֹ שֶׁפַע מֵאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא חֶסֶד.

תָּא חֲזֵי, מַאן דְּהַאי צוּלְמָא עֲלֵיהּ, חֶסֶד אֵל לָא אַעְדֵּי מִנֵּיהּ וְיַתְבָא עַל רֵישֵׁיהּ וְאִתְחַבְּרַת בֵּיהּ שְׁכִינְתָּא בְּסֵיפָא (בסופא) דְּיוֹמוֹי בְּגִין דְּהַאי חֶסֶ"ד יוֹם רִאשׁוֹן וְאִיהוּ רֵישָׁא דְּכָל יוֹמִין דִּלְעֵילָא וְהַאי צוּלְמָא דְּאַתְיָא לֵיהּ מִנֵּיהּ לָא אִסְתַּלַק עַד דְּאִשְׁתְּלִימוּ יוֹמוֹי בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי אַחֲרִית הַיָּמִים וְהוּא דַּרְגָּא דְּצָדֶק וְאִיהִי שְׁבִיעָאָה, שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה בְּהַהוּא דַּרְגָּא אַשְׁלִימוּ יוֹמוֹי דְּבַר נָשׁ כַּד אִשְׁתַּלִּימוּ שִׁבְעִין שְׁנִין לְקֵבֶל שְׁבַע דַּרְגִּין, עֲשָׂרָה לְכָל דַּרְגָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים צ) יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה. מַאן בָּהֶם, בְּאִינּוּן יוֹמִין וּשְׁנִין דִּלְעֵילָא. וְאִם בִּגְבוּרוֹת שְׁמוֹנִים.

בֹּא רְאֵה, מִי שֶׁצָּלַם זֶה עָלָיו, חֶסֶד אֵל לֹא זָז מִמֶּנּוּ וְיוֹשֵׁב עַל רֹאשׁוֹ, וּמִתְחַבֶּרֶת בּוֹ שְׁכִינָה בְּסוֹף יָמָיו, בְּגִלַּל שֶׁחֶסֶד זֶה הוּא יוֹם רִאשׁוֹן, וְהוּא רֹאשׁ שֶׁל כָּל הַיָּמִים שֶׁלְּמַעְלָה. וְצֶלֶם זֶה שֶׁבָּא לוֹ מִמֶּנּוּ לֹא מִסְתַּלֵּק, עַד שֶׁנִּשְׁלְמִים יָמָיו בְּאוֹתָהּ הַדַּרְגָּה שֶׁנִּקְרֵאת אַחֲרִית הַיָּמִים. וְהִיא הַדַּרְגָּה שֶׁל צֶדֶ"ק, וְהִיא שְׁבִיעִית, שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה. וּבְאוֹתָהּ דַּרְגָּה נִשְׁלָמִים יְמֵי הָאָדָם, כְּשֶׁנִּשְׁלְמוּ שִׁבְעִים שָׁנָה כְּנֶגֶד שֶׁבַע דַּרְגּוֹת, עֶשֶׂר לְכָל דַּרְגָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים צ) יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה. מַה זֶּה בָּהֶם בְּאוֹתָם יָמִים וְשָׁנִים שֶׁלְּמַעְלָה, וְאִם בִּגְבוּרוֹת שְׁמוֹנִים.

תָּא חֲזֵי, בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי לָאו בִּזְכוּתָא תַּלְיָא מִלְּתָא. רָזָא דְּאִינּוּן שְׁבַע בְּדַרְגִּין (לדעתי צ"ל שבע דרגין) דִּבְהוֹן זְכוּת וְחוֹבָא בְּרָזָא דְּחֶסֶ"ד וּגְבוּרָה. דְּאִי הֲכִי לָא הֲוָה לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֶהֱוֵי חַי בָּר מִשְׁבְּעִין. אֶלָּא בְּמַזָּלָא עִלָּאָה עַתִּיקָא דְּכֹלָּא תַּלְיָין. בְּגִין כָּךְ אִיהוּ מוֹסִיף עַל כָּל יוֹמוֹי דְּכָל בַּר נָשׁ כִּרְעוּתֵיהּ.

בֹּא רְאֵה, בָּנִים חַיִּים וּמְזוֹנוֹת לֹא בִּזְכוּת תְּלוּיִים הַדְּבָרִים, הַסּוֹד שֶׁל אוֹתָן שֶׁבַע דְּרָגוֹת שֶׁבָּהֶן זְכוּת וְחוֹבָה בְּסוֹד חֶסֶד וּגְבוּרָה, שֶׁאִם כֵּךְ לֹא הָיָה לוֹ לְאָדָם לִהְיוֹת חַי פְּרַט לְשִׁבְעִים, אֶלָּא שֶׁבַּמַּזָּל הָעֶלְיוֹן הָעִתִּיק שֶׁל הַכֹּל תְּלוּיִים, בְּגִלַּל כָּךְ הוּא מוֹסִיף עַל כָּל יְמֵי הָאָדָם כִּרְצוֹנוֹ.

וְתָא חֲזֵי הֵכִי אוֹלִיפְנָא בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּבֵלְילְיָא בַּתְרָאָה דְּחַגָּא, אִי יִסְתַּכַּל בַּר נָשׁ בְּצוּלְמָא דִּילֵיהּ וַחֲזֵי לֵיהּ שְׂלִים, לָא אִתְגְּזַר עֲלוֹי מִיתָה. וּמַאי טַעְמָא בְּהַאי לֵילְיָא, בְּגִין דְּז' יוֹמִין דְּחַגָּא לְקֵבֵל שִׁבְעָא יוֹמִין עִלָּאִין אִינוּן. דְּכָל יוֹמִין וּשְׁנִין דְּעָלְמָא בְּהוּ תַּלְיָין, וְאִינוּן רְמִיזִין בְּקְרָא (דברי הימים א כט) דְּלְךָ יְיָ' הַגְּדוּלָה וְגוֹ' שֵׁירוּתָא דִּלְהוֹן חֶסֶ"ד וְסִיּוּמָא דִּלְהוֹן מַמ"לָכָה, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אֲחַרי"ת הַיָּמִים. אִשְׁתְּכַח שְׁבִיעָאָה אַחֲרִית.

וּבָא רְאֵה, כָּךְ לְמַדְנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, שֶׁבַּלַּיְלָה הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג, אִם יִסְתַּכֵּל אָדָם בְּצַלְמוֹ וְיִרְאֶה אוֹתוֹ שָׁלֵם, לֹא נִגְזְרָה עָלָיו מִיתָה. וּמָה הַטַּעַם בַּלַּיְלָה הַזֶּה בְּגִלַּל שֶׁשִּׁבְעַת יְמֵי הֶחָג כְּנֶגֶד שִׁבְעָה יָמִים עֶלְיוֹנִים הֵם, שֶׁכָּל הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים שֶׁל הָעוֹלָם תְּלוּיִים בָּהֶם, וְהֵם רְמוּזִים בַּכָּתוּב שֶׁל (דברי הימים א כט) לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְגוֹמֵר. רֵאשִׁיתָם חֶסֶד וְסִיּוּמָם מַמְלָכָה. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אַחֲרִית הַיָּמִים שֶׁנִּמְצֵאת שְׁבִיעִית אַחֲרִית.

וְכַד אַתְיָא הַאי לֵילְיָא דִּשְׁבִיעִי אִתְחָזֵי אִי אִשְׁתַּלִּימוּ יוֹמוֹי בְּהַאי אַחֲרִית. וְאִי הַאי צוּלְמָא עִלָּאָה חָזֵי עָלֵיהּ, חֶסֶ"ד אֵל יִתְהַדַּר עָלֵיהּ כְּדְבָקְדְמֵיתָא וְלָא מְסְתַּפֵּי מֵהַאי דִּינָא דְצָדֵ"ק וְאִיהִי בַּהֲדֵיהּ בְּשִׁלִּימוּ בְּחֶדְוָותָא וְאַהֲדְרַת לֵיהּ אַנְפִּין. וּבְגִין כְּךָ אַזְהַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְאִשְׁתַּזָּבָא מִדִּינוֹי דְּהַאי צָדֵ"ק, וּלְחַפָּאָה סַכַּת שְׁלָמָא עֲלַיְיהוּ וּלְמֵיתַב בְּצָלָא דִּמְהֵימְנוּתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ויקרא כ"ג) בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים לְאַכְלָלָא לְהַאי דַּרְגָּא דִּלְעֵילָּא וּלְאוֹסָפָא בֵּיהּ בְּרָכָה מַיִם (ממיין) עִלָּאִין, בְּגִין דְּהַאי יוֹמָא שְׁבִיעָאָה אִיהוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲנָן מָקִיפִין לְהַאי מִזְבֵּחַ עִלָּאָה בְּאִינוּן תְּרִין לְמוּדִים דְּאִינוּן עַרְבֵי נַחַל וְעַבְדִין בָּהּ נְסוּךְ הַמַּיִם וְיָהִיב צַדִּי"ק בְּאִינוּן שִׁתִּין דְּאִינוּן מוֹ' יְמֵי בְּרֵאשִׁית כֹּלָּא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא.

וּכְשֶׁבָּא לֵיל הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה, נִרְאֶה אִם הִשְׁתַּלְּמוּ הַיָּמִים בָּאַחֲרִית הַ את. וְאִם הַצֶּלֶם הָעֶלְיוֹן הַזֶּה נִרְאֶה עָלָיו, אָז חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם יַחֲזֹר עָלָיו כְּבַתְּחִלָּה, וְלֹא פּוֹחֵד מֵהַדִּין הַזֶּה שֶׁל צַדִּיק, וְהִיא עִמּוֹ בִּשְׁלֵמוּת בְּחֶדְוָה וּמַחֲזִירָה לוֹ פָּנִים. וְלָכֵן הַזְּהִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל לְהִנָּצֵל מִדִּינֵי הַצַּדִּיק הַזֶּה, וּלְכַסּוֹת סֻכַּת שָׁלוֹם עֲלֵיהֶם, וְלָשֶׁבֶת בְּצֵל הָאֱמוּנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא כג) בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים, לְהַכְלִיל אֶת הַדַּרְגָּה הַזּוֹ לְמַעְלָה וּלְהוֹסִיף בָּהּ בְּרָכָה מִמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים, בְּגִלַּל שֶׁיּוֹם זֶה הוּא שְׁבִיעִי הוּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אָנוּ מַקִּיפִים אֶת הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה הָעֶלְיוֹן בְּאוֹתָם שְׁנֵי לְמוּדִים שֶׁהֵם עַרְבֵי נַחַל, וְעוֹשִׂים בָּהּ נְסוּךְ הַמַּיִם, וְנוֹתֵן צַדִּיק בְּאוֹתָם שִׁתִּין שֶׁהֵם מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, הַכֹּל בְּסוֹד הַחָכְמָה.

וּלְבָתַר (במדבר כ"ט) בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. עִבְדוּ כְּנִישְׁתָּא לְאִינוּן שֶׁבַע יוֹמִין עִלָּאִין וְעִבְדוּ יוֹמָא טָבָא, בְּגִין דְּאִשְׁתָּזְבְתּוּן מִדִּינוֹי דְּהַהוּא יוֹמָא שְׁבִיעָאָה. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ לְקֵבֵל יוֹמָא תִנְיָנָא גְּבוּרָה, חוּלָקֵיהּ דְּיִצְחָק. כְּדֵין אִית לְבַר נָשׁ לְמִשְׁוֵי

לְהַאי דְמוּתָנוּ וּלְאַתְדָמֵי בְּעוֹבָדוֹי לְאִינּוּן עִלָּאִין. וְכָל דָא לָמָּה בְּגִין דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב בִּידֵי דְבַר נָשׁ, דְאִי בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמִדְמֵי גַּרְמֵיהּ לְאִינּוּן דִּלְעֵילָּא אִשְׁתְּלִים בְּהוּ וְלָא מִסְתַּפֵּי מֵהָאי מִדַּת דִינָא עִלָּאָה.

וּלְאַחַר מִכֵּן (במדבר כט) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם, תַּעֲשׂוּ כִנּוּס לְאוֹתָם שִׁבְעָה יָמִים עֶלְיוֹנִים, וַעֲשׂוּ יוֹם טוֹב בְּגִלָּל שֶׁנִּצָּלְתֶּם מִדִּינוֹ שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם שְׁבִיעִי. בְּגִלַּל כָּךְ כְּתוּב בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, כְּנֶגֶד יוֹם שֵׁנִי גְּבוּרָה, חֶלְקוֹ שֶׁל יִצְחָק, וְאָז יֵשׁ לְאָדָם לְשִׂים אֶת 'דְּמוּתֵנוּ' הַזֹּאת וּלְהִדָּמוֹת בְּמַעֲשָׂיו לְאוֹתָם הָעֶלְיוֹנִים. וְכָל זֶה לָמָּה בְּגִלַּל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן בִּידֵי הָאִישׁ, אִם רוֹצֶה הָאִישׁ לְדַמּוֹת עַצְמוֹ לְאוֹתָם שֶׁלְּמַעְלָה, מְשֻׁתַּלֵּם בָּהֶם, וְלֹא פוֹחֵד מִמִּדַּת הַדִּין הָעֶלְיוֹנָה.

וְיֵרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם לְקֶבֶל דַּרְגָא דְנֶצַ"ח דְאַחִיד בֵּיהּ מֹשֶׁה דְגָת הַיָּם בְּהַהוּא דַּרְגָא אִתְבְּרִיאוּ וְיָהִיב לוֹן סְתִימָא דְסְתִימִין חֵילָא לְמִשְׁלַט עֲלַיְיהוּ, אִי דָמֵי בַּר נָשׁ לְעִלָּאִין, וְאִי לָא דָמֵי לְעִלָּאִין יֵרְדוּ. וְנוּנִי יַמָּא שַׁלְטִין בְּהוּ בִּבְנֵי נָשָׁא. וּבְגִין כָּךְ אַזְהִירַת לוֹן אוֹרַיְיתָא דְאִתְיְיהִיבַת עַל יְדֵי דְמֹשֶׁה (דברים ל') וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים.

וְיֵרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם - כְּנֶגֶד הַדַּרְגָּה שֶׁל נַצַח שֶׁאָחוּז בָּהּ מֹשֶׁה, שֶׁדְּגַת הַיָּם נִבְרְאוּ בְּאוֹתָהּ דַּרְגָּה (ספירה), וְנָתַן לָהֶם נִסָּתָר הַנִּסְתָּרִים כֹּחַ לִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם אִם דּוֹמֶה אָדָם לָעֶלְיוֹנִים, וְאִם לֹא דּוֹמֶה לָעֶלְיוֹנִים - יֵרְדוּ, וּדְגֵי הַיָּם שׁוֹלְטִים בָּהֶם בִּבְנֵי אָדָם, וְלָכֵן הַזְהִירָה אוֹתָם הַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה, (דברים ל) וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים.

תָּא חֲזֵי מֹשֶׁה כַּד אִתְרַמֵי לֵיַמָּא לֹא שָׁלְטוּ עָלֵיהּ נוּנֵי יַמָּא וְלֹא אִסְתַּפֵּי מִנַּיְיהוּ בְּגִין דְּאִיהוּ הֲוָה זַמִּין לְקַרְבָא לְעֵילָּא וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְבָתַר כַּד אִתְדַּבַּק שָׁלִיט עַל נוּנֵי יַמָּא. וְרַמַז לְאַהֲרֹן אֲחוּי דְּיִמְחֵי יָת יַמָּא וִימוּתוּן נוּנֵי וְאִיהוּ לָא עֲבִיד הֲכִי, בְּגִין דַּהֲהִיא דַּרְגָא דִילֵיהּ שָׁלִיט עֲלַיְיהוּ וּבֵיהּ אִתְבְּרִיאוּ וְלֹא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִמְחֵי אִיהוּ, בְּגִין לְאִתְהַפָּכָא לְהוּ לְאוֹיֵב. וְכַד בַּר נָשׁ אָזִיל בְּאָרְחוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתִיב עָלֵיהּ (ישעיה מ"ג) כִּי תַעֲבוֹר בַּמַּיִם אִיתָךְ אֲנִי וגו'. דְּהָא וְיֵרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם לְקֶבֶל דַּרְגָא דְּשָׁמַיִם. דְּבַהַהוּא דַּרְגָא שָׁלִיט עֲלַיְיהוּ וְדָא תִּפְאֶרֶ"ת.

בֹּא רְאֵה, מֹשֶׁה, כְּשֶׁנִּזְרַק לַיָּם, לֹא שָׁלְטוּ עָלָיו דְּגֵי הַיָּם וְלֹא פָּחַד מֵהֶם, בִּגְלַל שֶׁהוּא הָיָה עָתִיד לְהִתְקָרֵב לְמַעְלָה וְלִדְבֹּק בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, וְלְאַחַר שֶׁנִּדְבַּק, שָׁלַט עַל דְּגֵי הַיָּם, וְרָמַז לְאַהֲרֹן אָחִיו שֶׁיַּכֶּה אֶת הַיָּם וְיָמוּתוּ הַדָּגִים, וְהוּא לֹא עָשָׂה כָּךְ, בִּגְלַל שֶׁאוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁלּוֹ שׁוֹלֶטֶת עֲלֵיהֶם וּבָהּ נִבְרְאוּ, וְלֹא רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיַּכֶּה הוּא בִּשְׁבִיל לְהִתְהַפֵּךְ לָהֶם לְאוֹיֵב. וּכְשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּתוּב עָלָיו (ישעיה מג) כִּי תַעֲבֹר בַּמַּיִם אִתְּךָ אֲנִי וְגוֹמֵר. שֶׁזֶּה וְיֵרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם. כְּנֶגֶד דַּרְגָּה שֶׁל שָׁמַיִם, שֶׁבְּאוֹתָהּ דַּרְגָּה שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, וְזוֹ תִּפְאֶרֶת.

וְאַף עַל גַּב דְּבַדַּרְגָּא דְנֶצַ"ח אִתְעֲבִידוּ כָּל נוּנֵי יַמָּא וְעוֹפֵי, לָא כְּתִיב תַּמָּן אֶלָּא עוֹף כַּנָּף אֲבָל הַשְׁתָּא קָרֵי לְהוּ עוֹף הַשָּׁמַיִם בְּגִין דְּדַבַּר נָשׁ לָא שָׁלִיט עֲלַיְיהוּ אֶלָּא מִסְטָרָא דְשָׁמַיִם. וּבַבְּהֵמָה שָׁלִיט עֲלַיְיהוּ בָּרְזָא דְהוֹ"ד דְּיָהִיב לֵיהּ סִיּוּעָא דְּהָא בְּהַהוּא יוֹמָא אִתְבְּרִיאוּ בְּעִירָן.

וּבְכָל הָאָרֶץ שָׁלִיט בְּרָזָא דְצַדִּי"ק דְּאִקְרֵי כ"ל וְאִיהוּ שָׁלִיט עַל הָאָרֶץ אַרְעָא עִלָּאָה. הָכִי נָמֵי בַּר נָשׁ לְתַתָּא שָׁלִיט עַל אַרְעָא תַּתָּאָה בְּגִין דְּכוֹלָּא בֵּיהּ. וּבְכָל הָרוֹמֵשׂ הָרוֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ שָׁלִיט עֲלַיְיהוּ בָּר נָשׁ מִסְיוּעָא דְאִתְיְיהִיב לֵיהּ מֵאֲרֶץ הַחַיִּים מַלְכוּת עִלָּאָה: (עד כאן מההשמטות)

וְאַף עַל גַּב שֶׁבְּדַרְגַּת הַנֶּצַח נַעֲשׂוּ כָּל דְּגֵי הַיָּם וְהָעוֹפוֹת, לֹא כְתוּב שָׁם אֶלָּא עוֹף כְּנָף, אֲבָל עַכְשָׁו קָרָא לָהֶם עוֹף הַשָּׁמַיִם, בְּגִלַּל שֶׁבֶּן אָדָם לֹא שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם אֶלָּא מִצַּד שֶׁל שָׁמַיִם. וּבַבְּהֵמָה - שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם בְּסוֹד שֶׁל הוֹד שֶׁנּוֹתֵן לוֹ סִיּוּעַ, שֶׁהֲרֵי בְּאוֹתוֹ יוֹם נִבְרְאוּ הַבְּהֵמוֹת. וּבְכָל הָאָרֶץ - שׁוֹלֵט בְּסוֹד שֶׁל צַדִּיק שֶׁנִּקְרָא כֹּל, וְהוּא שׁוֹלֵט עַל הָאָרֶץ, אֶרֶץ הָעֶלְיוֹנָה. כְּדֵ גַּם אָדָם לְמַטָּה שׁוֹלֵט עַל אֶרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל בּוֹ. וּבְכָל הָרוֹמֵשׂ הָרוֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ - שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם אָדָם מִסְּיוּעַ שֶׁנִּתַּן לוֹ מֵאֶרֶץ הַחַיִּים, הַמַּלְכוּת הָעֶלְיוֹנָה: (ע"כ מההשמטות)

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. וְאָמַר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא דְּיָהֲב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ בְּאוֹרַיְיתָא בְּאֹרַח כְּלַל כְּתִיבִי:

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּמִצְווֹת הַתּוֹרָה וְאָמַר, מִצְווֹת הַתּוֹרָה שֶׁנִּתַּן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, כֻּלָּן כְּתוּבוֹת בַּתּוֹרָה בְּדֶרֶךְ כְּלָל.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. הָדָא הִיא פִּקּוּדָא קַדְמָאָ"ה דְּכֹלָּא. וְאִקְרֵי פִּקּוּדָא דָּא יִרְאַת ה' דְּאִקְרֵי רֵאשִׁית. דִּכְתִיב, (תהלים קיא) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְיָ. (משלי א) יִרְאַת יְיָ רֵאשִׁית דַּעַת. בְּגִין דְּמִלָּה דָּא רֵאשִׁית אִקְרֵי. וְדָא אִיהִי תִּרְעָא לְאָעְלָא גּוֹ מְהֵימְנוּתָא. וְעַל פִּקּוּדָא דָּא אִתְקְיַים כָּל עָלְמָא.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. זוֹהִי הַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַכֹּל. וְנִקְרֵאת מִצְוָה זוֹ יִרְאַת ה', שֶׁנִּקְרֵאת רֵאשִׁית, שֶׁכָּתוּב (תהלים קיא) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה'. (משלי א) יִרְאַת ה' רֵאשִׁית דַּעַת. מִשּׁוּם שֶׁדָּבָר זֶה נִקְרָא רֵאשִׁית, וְזֶה הַשַּׁעַר לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ הָאֱמוּנָה, וְעַל הַמִּצְוָה הַזּוֹ מִתְקַיֵּם כָּל הָעוֹלָם.

יִרְאָה אִתְפָּרַשׁ לְתַלַת סִטְרִין. תְּרִין מִנַּיְיהוּ לֵית בְּהוּ עִיקָּרָא כְּדְקָא יָאוּת, וְחַד עִיקָּרָא דְּיִרְאָה. אִית בַּר נָשׁ דְּדָחִיל מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דְּיֵיחוֹן בְּנוֹהִי וְלָא יְמוּתוּן. אוֹ דְּחִיל מֵעוֹנְשָׁא דְּגוּפֵיהּ אוֹ דְּמָמוֹנֵיהּ. וְעַל דָּא דְּחִיל לֵיהּ תְּדִיר. אִשְׁתְּכַח יִרְאָה דְּאִיהוּ דָּחִיל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שָׁוֵי לְעִקָּרָא. אִית בַּר נָשׁ דְּדָחִיל מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דְּדָחִיל מֵעוֹנְשָׁא דְּהַהוּא עָלְמָא וְעוֹנְשָׁא דְּגֵיהִנֹּם. תְּרִין אִלֵּין לָאו עִיקָּרָא דְּיִרְאָה אִנּוּן וְשָׁרְשָׁא דִּילֵיהּ.

הַיִּרְאָה נִפְרֶדֶת לִשְׁלֹשָׁה צְדָדִים, שְׁנַיִם מֵהֶם אֵין בָּהֶם עִקַּר כְּרָאוּי, וְאֶחָד עִקַּר שֶׁל יִרְאָה. יֵשׁ אָדָם שֶׁיָּרֵא מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּדֵי שֶׁיִּחְיוּ בָנָיו וְלֹא יָמוּתוּ, אוֹ שֶׁיָּרֵא מֵעֹנֶשׁ שֶׁל גּוּפוֹ אוֹ שֶׁל מָמוֹנוֹ, וְעַל כֵּן יָרֵא מִמֶּנּוּ תָּמִיד. נִמְצֵאת הַיִּרְאָה שֶׁהוּא יָרֵא מִן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא שָׁם אוֹתָהּ לְעִקָּר. יֵשׁ אָדָם שֶׁפּוֹחֵד מִן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשּׁוּם שֶׁפּוֹחֵד מֵעֹנֶשׁ אוֹתוֹ הָעוֹלָם וּמֵעֹנֶשׁ הַגֵּיהִנֹּם. שְׁנֵי אֵלֶּה לֹא עִקַּר שֶׁל יִרְאָה הֵם וְהַשֹּׁרֶשׁ שֶׁלּוֹ.

יִרְאָ"ה דְּאִיהִי עִקָּרָא, לְמִדְחַל בַּר נָשׁ לְמָארֵיהּ בְּגִין דְּאִיהוּ רַב וְשַׁלִּיט עִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא דְּכָל עָלְמִין וְכֹלָּא קַמֵּיהּ כְּלָא חֲשִׁיבִין. כְּמָה דְּאִתְּמַר (דניאל ד) וְכָל דָּיְירֵי אַרְעָא כְּלָא חֲשִׁיבִין. וּלְשַׁוָּאָה רְעוּתֵיהּ בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי (נ"א ב) יִרְאָה.

הַיְינוּ יִרְאָ"ה שֶׁהִיא עִקָּר, שֶׁאָדָם יִירָא מֵרִבּוֹנוֹ מִשּׁוּם שֶׁהוּא גָּדוֹל וְשַׁלִּיט, עִקָּר וְשֹׁרֶשׁ שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְהַכֹּל לְפָנָיו כְּלֹא חֲשׁוּבִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל ד) וְכָל דַּיְרֵי הָאָרֶץ כְּאֵינָם חֲשׁוּבִים, וְלַשִּׁים אֶת רְצוֹנוֹ בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא יִרְאָה.

בָּכָה רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר וַוי אִי אֵימָא וַוי אִי לָא אֵימָא. אִי אֵימָא יִנְדְּעוּן חַיָּיבִין הֵיךְ יִפְלְחוּן לְמָארֵיהוֹן. אִי לָא אֵימָא יֹאבְדוּן חַבְרַיָּיא מִלָּה דָא. בְּאָתַר דְּיִרְאָה קַדִּישָׁא שָׁרֵי, מִלְּרַע אִית יִרְאָה רָעָה דְּלָקֵי וּמָחֵי וּמְקַטְרֵג וְאִיהִי רְצוּעָה לְאַלְקָאָה חַיָּיבַיָּא. וּמָאן דְּדָחִיל בְּגִין עוֹנֶשׁ דְּמַלְקְיוּתָא וְקַטְרוּגָא כְּמָה דְּאִתְּמַר. לָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ הַהִיא יִרְאַת ה' דְּאִיקְרֵי יִרְאַת ה' לְחַיִּים. אֶלָּא מָאן שַׁרְיָא עֲלֵיהּ הַהִיא יִרְאָה רָעָה. וְאִשְׁתְּכַח דְּשַׁרְיָא עֲלֵיהּ הַהִיא רְצוּעָה יִרְאָה רָעָה וְלֹא יִרְאַת ה'.

בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, אוֹי אִם אֹמַר, וְאוֹי אִם לֹא אֹמַר. אִם אֹמַר - יֵדְעוּ הָרְשָׁעִים אֵיךְ יַעַבְדוּ אֶת רִבּוֹנָם. אִם לֹא אֹמַר - יֹאבְדוּ הַחֲבֵרִים אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. בְּמָקוֹם שֶׁשּׁוֹרָה יִרְאָה קְדוֹשָׁה, מִלְּפָנֶיהָ יֵשׁ יִרְאָה רָעָה שֶׁמַּלְקָה וּמַכָּה וּמְקַטְרֶגֶת, וְהִיא הָרְצוּעָה לְהַלְקוֹת אֶת הָרְשָׁעִים, וּמִי שֶׁפּוֹחֵד בְּגָלַל עֹנֶשׁ הַמַּלְקוֹת וְהַקִּטְרוּג כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, לֹא שׁוֹרָה עָלָיו אוֹתָהּ יִרְאַת ה' שֶׁנִּקְרֵאת יִרְאַת ה' לְחַיִּים. אֶלָּא מִי שׁוֹרָה עָלָיו הַיִּרְאָה הָרָעָה הַהִיא. וְנִמְצָא שֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו הָרְצוּעָה הַהִיא, יִרְאָה רָעָה וְלֹא יִרְאַת ה'.

וּבְגִין כַּךְ אֲתַר דְּאִקְרֵי יִרְאַת ה' רֵאשִׁית דַּעַת אִקְרֵי. וְעַל דָּא אִתְכְּלִיל הָכָא פִּקּוּדָא דָּא. וְדָא עִקָּרָא וְיסוֹדָא לְכָל שְׁאָר פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא. מָאן דְּנָטִיר יִרְאָה (דא) נָטִיר כֹּלָּא. לָא נָטִיר יִרְאָה לָא נָטִיר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּהָא דָּא תַּרְעָא דְּכֹלָּא. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב בְּרֵאשִׁית דְּאִיהִי יִרְאָה, בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. דְּמָאן דְּעָבַר עַל דָּא עָבַר עַל פִּקּוּדֵי דְאוֹרַיְיתָא. וְעוֹנְשָׁא דְּמָאן דְּעָבַר עַל דָּא הַאי רְצוּעָה רָעָה אַלְקֵי לֵיהּ. וְהַיְינוּ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים. הָא אִלֵּין אַרְבַּע עוֹנְשִׁין לְאַעֲנָשָׁא בְּהוֹן חַיָּיבַיָּא.

וּמִשּׁוּם כָּךְ הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא יִרְאַת ה' נִקְרָא רֵאשִׁית דַּעַת, וְעַל כֵּן נִכְלֶלֶת כָּאן הַמִּצְוָה הַזּוֹ, וְזֶה הָעִקָּר וְהַיְסוֹד לְכָל שְׁאָר הַמִּצְוֹוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. מִי שֶׁשּׁוֹמֵר הַיִּרְאָה הַזּוֹ - שׁוֹמֵר הַכֹּל. לֹא שׁוֹמֵר יִרְאָה - לֹא שׁוֹמֵר אֶת מִצְוֹוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהֲרֵי זֶה הַשַּׁעַר שֶׁל הַכֹּל. וּמִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב בְּרֵאשִׁית, שֶׁהִיא יִרְאָה, בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. שֶׁמִּי שֶׁעוֹבֵר עַל זֶה, עוֹבֵר עַל מִצְוֹוֹת הַתּוֹרָה. וְעָנְשׁוֹ שֶׁל מִי שֶׁעוֹבֵר עַל זֶה - הָרְצוּעָה הָרָעָה הַזּוֹ מַלְקָה אוֹתוֹ, וְהַיְנוּ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים. הִנֵּה אֵלּוּ אַרְבָּעָה עֲנָשִׁים לְהַעֲנִישׁ בָּהֶם אֶת הָרְשָׁעִים.

תֹּהוּ דָּא חֲנָק, דִּכְתִיב, (ישעיה לה) קַו תֹּהוּ (זכריה ב) חֶבֶל מִדָּה. בֹּהוּ דָּא סְקִילָה, אַבְנִין דְּמִשּׁוּקְעִין גּוֹ תְּהוֹמָא רַבָּא לְעוֹנְשָׁא דְּחַיָּיבַיָּא. וְחשֶׁךְ דָּא שְׂרֵיפָה, דִּכְתִיב, (דברים ה) וַיְהִי

כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת הַקוֹל מִתּוֹךְ הַחשֶׁךְ (דברים ד) וְהָהָר בוֹעֵר בָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם חשֶׁךְ כו'. וְדָא אֶשָּׁא תַּקִּיפָא דְּעַל רֵישֵׁיהוֹן דְּחַיָּיבַיָּא שָׁרֵי לְאוֹקָדָא לוֹן. וְרוּחַ דָּא הֲרֶג בְּסַיָּיף. רוּחַ סְעָרָה חַרְבָּא מְשַׁנְּנָא הִיא מְלַהֲטָא בֵּיהּ. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (בראשית ג) וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת וְאִקָּרֵי רוּחַ. הַאי עוֹנָשָׁא לְמַאן דְּיַעֲבַר עַל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. וּכְתִיב לְבָתַר יְרָאָה, רֵאשִׁית, דְּאִיהִי כְּלָלָא דְּכֹלָּא. מִכָּאן וְהָלְאָה שְׁאַר פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא.

תּוֹהוּ - זֶה חֶנֶק, שֶׁכָּתוּב (ישעיה לד) קַו תֹּהוּ, (זכריה ב) חֶבֶל מִדָּה. בֹּהוּ - זוֹ סְקִילָה, אֲבָנִים הַמְשֻׁקָּעוֹת בְּתוֹךְ הַתְּהוֹם הַגָּדוֹל לַעֲנֹשׁ אֶת הָרְשָׁעִים. וְחשֶׁךְ - זוֹ שְׂרֵפָה, שֶׁכָּתוּב (דברים ה) וַיְהִי כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת הַקוֹל מִתּוֹךְ הַחשֶׁךְ, (שם ד) וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם חשֶׁךְ וְכוּ'. וְזוֹ הָאֵשׁ הַחֲזָקָה שֶׁעַל רָאשֵׁי הָרְשָׁעִים מַתְחִילָה לִשְׂרֹף אוֹתָם. וְרוּחַ - זֶה הֶרֶג בְּסַיִף. רוּחַ סְעָרָה, חֶרֶב שְׁנוּנָה מְלַהֶטֶת בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ג) וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, וְנִקְרֵאת רוּחַ. הָעֹנֶשׁ הַזֶּה לְמִי שֶׁיַּעֲבֹר עַל מִצְוֹות הַתּוֹרָה. וְאַחַר כָּתוּב יִרְאָה רֵאשִׁית, שֶׁהִיא הַכְּלָל שֶׁל הַכֹּל. מִכָּאן וְהָלְאָה שְׁאָר מִצְוֹות הַתּוֹרָה.

פִּקּוּדָא תִּנְיָינָא דָּא אִיהִי פִּקּוּדָא. דְּפִקּוּדָא דְּיִרְאָה אִתְאַחֲדַת בָּהּ וְלָא נַפְקָא מִינָהּ לְעָלְמִין. וְאִיהִי אַהֲבָ"ה. לְמִרְחַם בַּר נָשׁ לְמָאנֵי רְחִימוּ שְׁלִים. וּמִכָּאן אִיהוּ רְחִימוּ שְׁלִים. דָּא אַהֲבָה רַבָּה דִּכְתִיב, (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים שְׁלִים בְּרְחִימוּתָא. וְדָא הוּא דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר דָּא רְחִימוּ שְׁלִימוּתָא דְּאִקָּרֵי (פקודי רנ"ד ב) אַהֲבָה רַבָּה. וְהָכָא אִיהוּ פִּקּוּדָא לְמִרְחַם בַּר נָשׁ לְמָאנֵי כְּדְקָא יָאוּת.

מִצְוָה שְׁנִיָּה - זוֹהִי מִצְוָה שֶׁמִּצְוָה שֶׁל יִרְאָה נֶאֱחָזָה בָּהּ וְלֹא יוֹצֵאת מִמֶּנָּה לְעוֹלָמִים, וְהִיא אַהֲבָ"ה. שֶׁאָדָם יֹאהַב אֶת רִבּוֹנוֹ אַהֲבָה שְׁלֵמָה. וּמַה הִיא אַהֲבָה שְׁלֵמָה זוֹ אַהֲבָה רַבָּה, שֶׁכָּתוּב (שם יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים, שָׁלֵם בְּאַהֲבָה. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. זוֹ אַהֲבָה שְׁלֵמָה שֶׁנִּקְרֵאת אַהֲבָה רַבָּה. וְכָאן הִיא הַמִּצְוָה שֶׁאָדָם יֹאהַב אֶת רִבּוֹנוֹ כָּרָאוּי.

דף יב.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, רְחִימוּתָא בִּשְׁלִימוּ אֲנָא שְׁמַעְנָא בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ אִימָא בְּרִי קַמֵּי דְּרִבִּי פִּינְחָס דְּהָא אִיהוּ בְּהַאי דָּרְגָא קָאִים. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אַהֲבָה רַבָּה הַיְינוּ אַהֲבָה שְׁלֵימְתָא בִּשְׁלִימוּ דְּתַרְיִן סְטָרִין, וְאִי לָא אִתְכְּלִיל בִּתְרִין סְטָרִין לָאו (דף יב ע"א) אִיהוּ אַהֲבָה כְּדְקָא יָאוֹת בִּשְׁלִימוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, אַהֲבָה בִּשְׁלֵמוּת אֲנִי שָׁמַעְתִּי בָּזֶה. אָמַר לוֹ, אֱמֹר, בְּנִי, לִפְנֵי רַבִּי פִּינְחָס, שֶׁהֲרֵי הוּא עוֹמֵד בַּדַּרְגָּה הַזּוֹ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַהֲבָה רַבָּה הַיְנוּ אַהֲבָה שְׁלֵמָה בִּשְׁלֵמוּת שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים, וְאִם אֵין נִכְלֶלֶת בִּשְׁנֵי צְדָדִים - אֵינָהּ אַהֲבָה כְּרָאוּי בִּשְׁלֵמוּת.

וְעַל דָּא תִּנְיָנָן בִּתְרִין סְטָרִין אִתְפָּרֵשׁ אַהֲבָה רְחִימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִית מָאן דְּרָחִים לֵיהּ מִגּוֹ דְּאִית לֵיהּ עוּתָרָא, אוֹרְכָא דְּיוֹמִין, בְּנִין סַחֲרָנֵיהּ, שַׁלִּיט עַל שַׂנְאוֹי, אָרְחוֹי מִתְתַּקְנָן

לֵיהּ, וּמִגּוֹ כָּךְ רָחִים לֵיהּ. וְאִי לְהַאי יְהֵא בְּהִפּוּכָא וִיהַדַּר עֲלֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְּלְגּוּלָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, יְהֵא שַׁנְיָא לֵיהּ וְלָא יְרַחֵם לֵיהּ כְּלָל. וּבְגִין כָּךְ רְחִימוּ דָא לָאו אִיהוּ אַהֲבָה דְּאִית לֵיהּ עִקָּרָא.

וְעַל כֵּן שָׁנִינוּ, לִשְׁנֵי צְדָדִים נִפְרֶדֶת הָאַהֲבָה, אַהֲבַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. יֵשׁ מִי שֶׁאוֹהֵב אוֹתוֹ מִתּוֹךְ שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֹשֶׁר, אֹרֶךְ יָמִים, בָּנִים סְבִיבוֹ, שׁוֹלֵט עַל שׂוֹנְאָיו, דְּרָכָיו מְתֻקָּנוֹת לוֹ, וּמִתּוֹךְ כָּךְ אוֹהֵב אוֹתוֹ. וְאִם לָזֶה יִתְהַפֵּךְ וְיַחֲזִיר עָלָיו הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גִּלְגּוּל שֶׁל דִּין קָשֶׁה - יִשְׁנָא אוֹתוֹ וְלֹא יֹאהַב אוֹתוֹ כְּלָל, וּבְגִלְגֹּל כָּךְ אַהֲבָה זוֹ אֵינָהּ אַהֲבָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ עִקָּר.

רְחִימוּ דְּאִקָּרֵי שְׁלִים הַהוּא דְּהֲוֵי בֵּתְרִין סִטְרִין בֵּין בְּדִינָא בֵּין בְּטִיבוּ. וְתִקּוּנָא דְּאָרְחוֹי דְּרָחִים לֵיהּ לְמָארֵיהּ כְּמָה דְּתָנֵינָן אֲפִלּוּ הוּא נָטִיל נִשְׁמָתָךְ מִינָּךְ. דָּא אִיהוּ רְחִימוּ שְׁלִים דְּהֲוֵי בְּתְרִין סִטְרִין (יז ע"ב). וְעַל דָּא אוֹר דְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית נָפַק וּלְבָתַר אִגְנִיז. כַּד אִגְנִיז נָפַק דִּינָא קַשְׁיָא וְאִתְכְּלִילוּ תְּרִין סִטְרִין כְּחָדָא לְמֶהֱוֵי שְׁלִימוּ דָּא אַהֲבָה כְּדְקָא יָאוּת.

אַהֲבָה שֶׁנִּקְרֵאת שְׁלֵמָה, הַהוּא שֶׁהָיָה בִּשְׁנֵי הַצְּדָדִים - בֵּין בְּדִין בֵּין בְּחֶסֶד. וְתִקּוּן דַּרְכּוֹ שֶׁאוֹהֵב אֶת רִבּוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ, אֲפִלּוּ שֶׁנּוֹטֵל אֶת נִשְׁמָתְךָ מִמְּךָ. זוֹ הִיא אַהֲבָה שְׁלֵמָה בִּשְׁנֵי צְדָדִים. וְעַל כֵּן הָאוֹר שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית יָצָא וְאַחַר כָּךְ נִגְנַז. כְּשֶׁנִּגְנַז, יָצָא דִּין קָשֶׁה, וְנִכְלְלוּ שְׁנֵי הַצְּדָדִים יַחַד, שֶׁתִּהְיֶה שְׁלֵמוּת הָאַהֲבָה כָּרָאוּי.

נָטְלֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן וּנְשָׁקֵיהּ. אֲתָא רִבִּי פִּינְחָס וּנְשָׁקֵיהּ וּבָרֲכֵיהּ וְאָמַר בְּוַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁדְּרַנִי הָכָא. דָּא הוּא (לעיל דף י"א ע"א) נְהִירוּ דְּקִיק דְּאָמְרוּ לִי דְּאִתְכְּלִיל בְּבֵיתָאי וּלְבָתַר נָהִיר כָּל עָלְמָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וַדַּאי לָא אִיצְטְרִיךְ לְאִתְנַשֵּׁי יְרָאָ"ה בְּכָל פִּקּוּדִין, כָּל שֶׁכֵּן בְּפִקּוּדָא דָא אִצְטְרִיךְ יְרָאָה לְאִתְדַּבְּקָא בְּהַאי. הֵיךְ אִתְדַּבְּקָא. אַהֲבָה אִיהִי בְּסִטְרָא חַד טַב כְּמָה דְּאִתְּמַר דְּיָהֲב עוּתְרָא וְטַב אוֹרְכָא דְּחַיֵּי בְּנֵי מְזוֹנֵי, כְּדֵין אִיצְטְרִיךְ לְאַתְעָרָא יְרָאָה וּלְמִדְחַל דִּלָּא יִגְרוֹם חוֹבָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי כח) אַשְׁרֵי אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד, בְּגִין דְּהָא כְּלִיל יְרָאָ"ה בְּאַהֲבָ"ה.

נְטָלוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן וּנְשָׁקוֹ. בָּא רַבִּי פִּינְחָס וּנְשָׁקוֹ וּבֵרְכוֹ, וְאָמַר, בְּוַדַּאי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁלָחַנִי לְכָאן. זֶה הוּא אוֹר קָטָן שֶׁאָמְרוּ לִי שֶׁנִּכְלַל בְּבֵיתִי וְאַחַר כָּךְ מֵאִיר לְכָל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּוַדַּאי לֹא צָרִיךְ לִשְׁכֹּחַ יִרְאָ"ה בְּכָל הַמִּצְוֹות, כָּל שֶׁכֵּן בַּמִּצְוָה הַזּוֹ צָרִיךְ יִרְאָה לְהִתְדַּבֵּק בָּזֶה. אֵיךְ מִתְדַּבֵּק הָאַהֲבָה הִיא בְּצַד אֶחָד טוֹב, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁנּוֹתֵן עֹשֶׁר וְטוֹב, אֹרֶךְ שֶׁל חַיִּים, בָּנִים וּמְזוֹנוֹת, אָז צָרִיךְ לְעוֹרֵר יִרְאָה וּלְפָחֹד שֶׁלֹּא יִגְרֹם הַחֵטְא. וְעַל זֶה כָּתוּב (משלי כח) אַשְׁרֵי אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד, מִשּׁוּם שֶׁזֶּה כּוֹלֵל יִרְאָ"ה בְּאַהֲבָ"ה.

וְהָכִי אִצְטְרִיךְ בְּסִטְרָא אָחֳרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא לְאַתְעָרָא בֵּיהּ יִרְאָה. כַּד חֲמֵי דְּדִינָא קַשְׁיָא שַׁרְיָא עֲלוֹי, כְּדֵין יִתְעַר יִרְאָה וְיִדְחַל לְמָארֵיהּ כְּדְקָא יָאוּת וְלָא יַקְשֶׁה לְבֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב,

(משלי כח) וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ יִפּוֹל בָּרָעָה. בְּהַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא דְּאִקְרֵי רָעָה. אִשְׁתְּכַח יְרָאָה דְּאִתְאֲחַדַת בִּתְרֵין סִטְרִין וְאִתְכְּלִילַת מִנַּיְיהוּ. וְדָא אִיהוּ אַהֲבָה שְׁלֵימָתָא כְּדְקָא יָאוּת.

וְכָךְ צָרִיךְ בַּצַּד הָאַחֵר שֶׁל הַדִּין הַקָּשֶׁה לְעוֹרֵר בּוֹ יִרְאָה. כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁהַדִּין הַקָּשֶׁה שׁוֹרֶה עָלָיו, אָז יְעוֹרֵר יִרְאָה וְיִפְחַד מֵרִבּוֹנוֹ כָּרָאוּי וְלֹא יַקְשֶׁה לִבּוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב (שם) וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ יִפּוֹל בָּרָעָה, בְּאוֹתוֹ הַצַּד הָאַחֵר שֶׁנִּקְרָא רָעָה. נִמְצָאת שֶׁיִּרְאָה שֶׁנֶּאֱחֶזֶת בִּשְׁנֵי צְדָדִים וְנִכְלֶלֶת מֵהֶם, וְזוֹהִי אַהֲבָה שְׁלֵמָה כָּרָאוּי.

פִּקּוּדָא תְּלִיתָאָה לְמִנְדַּע דְּאִית אֱלָהָא רַבְרְבָא וְשַׁלִּיטָאָה בְּעָלְמָא. וּלְיֵיחָדָא לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא יְחוּדָא כְּדְקָא יָאוֹת בְּאִנּוּן שִׁית סִטְרִין עִלָּאִין. וּלְמֶעְבַּד לוֹן יְחוּדָא חָדָא בְּשִׁית תִּבִּין דְּשִׁמַע יִשְׂרָאֵל וּלְכַוְּונָא רְעוּתָא לְעֵילָא בַּהֲדַיְיהוּ. וְעַל דָּא אֶחָד אִצְטְרִיךְ לְאַרְכָּא לֵיהּ (נ"א כשית) בְּשִׁית תִּבִּין. וְדָא הוּא דִכְתִיב יְקָוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד. יִתְכַּנְּשׁוּן דַּרְגִּין דִּתְחוֹת שְׁמַיָּא לְאִתְאַחָדָא בֵּיהּ (יראה) לְמֶהֱוֵי בְּשִׁלִימוּ לְשִׁית סִטְרִין כְּדְקָא יָאוּת. וְעִם כָּל דָּא בְּהַהוּא יְחוּדָא אִצְטְרִיךְ לְקַשָּׁרָא בֵּיהּ יִרְאָה דְּאִצְטְרִיךְ לְאַרְכָּא בְּדָלֶ"ת דְּאֶחָד. דְּדָלֶ"ת אֶחָד גְּדוֹלָה. וְהַיְינוּ דִכְתִיב וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה דְּתִתְחֲזֵי וְתִתְקַשַּׁר דָּלֶ"ת דְּאִיהוּ יַבָּשָׁה בְּהַהוּא יְחוּדָא.

מִצְוָה שְׁלִישִׁית - לָדַעַת שֶׁיֵּשׁ אֱלוֹהַּ גָּדוֹל וְשַׁלִּיט בָּעוֹלָם, וּלְיַחֵד אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם יְחוּד כָּרָאוּי בְּאוֹתָם שִׁשֶּׁת הַצְּדָדִים הָעֶלְיוֹנִים, וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְחוּד אֶחָד בְּשֵׁשׁ הַתֵּבוֹת שֶׁל שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וּלְכַוֵּן רָצוֹן לְמַעְלָה עִמָּהֶם. וְעַל כֵּן צָרִיךְ "אֶחָד" לְהַאֲרִיךְ אוֹתוֹ [נ"א: בששׁ] בְּשֵׁשׁ תֵּבוֹת, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד. יִתְכַּנְּסוּ הַדְּרָגוֹת שֶׁתַּחַת הַשָּׁמַיִם שֶׁתֵּאָחֵז בָּהֶן יִרְאָה לִהְיוֹת בִּשְׁלֵמוּת לְשִׁשָּׁה צְדָדִים כָּרָאוּי. וְעִם כָּל זֶה, בְּאוֹתוֹ הַיִּחוּד צָרִיךְ לְקַשֵּׁר בּוֹ יִרְאָה, שֶׁצָּרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בַּדָּלֶ"ת שֶׁל אֶחָד, שֶׁדָּלֶ"ת שֶׁל אֶחָד גְּדוֹלָה. וְהַיְינוּ שֶׁכָּתוּב וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה, שֶׁתֵּרָאֶה וְתִתְקַשֵּׁר דָּלֶ"ת, שֶׁהִיא יַבָּשָׁה, בְּאוֹתוֹ הַיִּחוּד.

וּלְבָתַר דְּאִתְקַשַּׁר תַּמָּן לְעֵילָא אִיצְטְרִיךְ לְקַשְּׁרָא לָהּ לְתַתָּא בְּאֶכְלוּסָהּ בְּשִׁית סִטְרִין אָחֳרָנִין דִּלְתַתָּא, בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. דְּאִית בֵּיהּ שִׁית תִּבִּין אָחֳרָנִין דְּיִחוּדָא. כְּדֵין מַה דְּהַוָּת יַבָּשָׁה אִתְעֲבִידַת אֲרָץ לְמֶעְבַּד פֵּירִין וְאִיבִּין וּלְנָטְעָא אִילָנִין. וְהַיְינוּ דִכְתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ בְּהַהוּא יְחוּדָא דִלְתַתָּא אַרְעָא רַעֲוָא שְׁלִים כְּדְקָא יָאוּת. וְעַל דָּא כִּי טוֹב, כִּי טוֹב תְּרֵי זִמְנֵי. חַד יְחוּדָא עִלָּאָה וְחַד יְחוּדָא תַּתָּאָה. כֵּיוָן דְּאִתְאַחִיד בְּתְרֵין סִטְרִין מִכָּאן וּלְהָלְאָה תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא. אִתְתַּקְּנַת לְמֶעְבַּד פֵּירִין וְאִיבִּין כְּדְקָא יָאוּת.

וְאַחַר שֶׁנִּקְשְׁרָה שָׁם לְמַעְלָה, צָרִיךְ לְקַשֵּׁר אוֹתָהּ לְמַטָּה עִם אוּכְלוּסֶיהָ בְּשִׁשָּׁה צְדָדִים הָאֲחֵרִים שֶׁלְּמַטָּה, בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שֵׁשׁ תֵּבוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁל הַיִּחוּד. וְאָז, מַה שֶּׁהָיְתָה יַבָּשָׁה, נַעֲשְׂתָה אֶרֶץ לַעֲשׂוֹת פֵּרוֹת וְאִבִּים וּלְנָטֹעַ אִילָנוֹת. וְהַיְינוּ מַה שֶּׁכָּתוּב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ, בְּאוֹתוֹ הַיִּחוּד שֶׁלְּמַטָּה אֶרֶץ, רָצוֹן שֶׁלֵּם כָּרָאוּי. וְעַל כֵּן כִּי טוֹב כִּי טוֹב פַּעֲמַיִם. יִחוּד אֶחָד עֶלְיוֹן וְיִחוּד אֶחָד תַּחְתּוֹן. כֵּיוָן שֶׁנֶּאֱחַז בִּשְׁנֵי צְדָדִים, מִכָּאן וְהָלְאָה תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא. הִתְתַּקְּנָה לְעֲשׂוֹת פֵּרוֹת וְאִבִּים כָּרָאוּי.

דף יב:

פְּקוּדָא רְבִיעָאָה לְמִנְדַּע דְּה' הוּא הָאֱלֹהִים, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (דברים ד) וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים. וּלְאִתְכְּלָלָא שְׁמָא דֶּאֱלֹהִים בִּשְׁמָא דְיְיָ. לְמִנְדַּע דְּאִנּוּן חַד וְלֵית בְּהוּ פְּרוּדָא. וְהַיְנוּ רָזָא דִכְתִיב יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. לְמֶהֱוֵי תְּרֵין שְׁמָהָן חַד בְּלָא פְּרוּדָא כְּלָל. לְאִתְכְּלָלָא מְאוֹרֹת חָסֵר בִּשְׁמָא דְּשָׁמַיִם (נ"א דרשים) דְּאִנּוּן חַד וְלֵית בְּהוּ פְּרוּדָא. נְהוֹרָא אוּכְמָא בְּנְהוֹרָא חִיוָורָא לֵית בְּהוּ פְּרוּדָא וְכֹלָּא חַד. (דף יב ע"ב) וְדָא הוּא עֲנָנָא חִיוָורָא דִימָמָא וְעֲנָנָא דְאֶשְׁתָּא בְּלֵילְיָא. (כמה דאמרו חברייא) מְדַּת יוֹם וּמְדַּת לַיְלָה. וּלְאִתְתַּקָּנָא דָּא בְּדָא לְאַנְהָרָא כְּמָה דְאִתְמַר לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

מִצְוָה רְבִיעִית - לָדַעַת שֶׁה' הוּא הָאֱלֹהִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד) וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים. וְשֶׁיִּכָּלֵל הַשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִים בְּשֵׁם שֶׁל יי', לָדַעַת שֶׁהֵם אֶחָד וְאֵין בָּהֶם פֵּרוּד. וְהַיְנוּ סוֹד הַכָּתוּב יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי הַשֵּׁמוֹת אֶחָד בְּלִי פֵּרוּד כְּלָל, שֶׁיִּכָּלֵל מְאֹרֹת חָסֵר בְּשֵׁם שֶׁל שָׁמַיִם [נ"א: שרשום] שֶׁהֵם אֶחָד וְאֵין בָּהֶם פֵּרוּד. אוֹר שֶׁחֹר בְּאוֹר לָבָן אֵין בָּהֶם פֵּרוּד, וְהַכֹּל [דבר] אֶחָד. וְזֶה הוּא עָנָן הַלָּבָן שֶׁל הַיּוֹם וְעָנָן שֶׁל אֵשׁ בַּלַּיְלָה, מִדַּת יוֹם וּמִדַּת לַיְלָה, וְיִתְתַּקְּנוּ זֶה עִם זֶה לְהָאִיר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

וְדָא חוֹבָה דְהַהוּא נָחָשׁ קַדְמָאָה חִבַּר לְתַתָּא וְאִתְפְּרַשׁ לְעֵילָא. וּבְגִין כָּךְ גָּרַם מַה דְּגָרַם לְעָלְמָא. בְּגִין דְּאִצְטְרִיךְ לְאַפְרָשָׁא לְתַתָּא וּלְחַבְּרָא לְעֵילָא. וּנְהוֹרָא אוּכְמָא אִצְטְרִיךְ לְאִתְאַחֲדָא לְעֵילָא בְּחִבּוּרָא חָדָא. וּלְאִתְאַחֲדָא לְבָתַר בְּאַכְלוּסָהָא בְּיִחוּדָהָא וּלְאַפְרָשָׁא לָהּ מִסִּטְרָא בִּישָׁא. וְעִם כָּל דָּא אִצְטְרִיךְ לְמִנְדַּע דֶּאֱלֹהִים יְיָ כֹּלָּא חַד בְּלָא פִּירוּדָא. ה' הוּא הָאֱלֹהִים. וְכַד יִנְדַּע בַּר נָשׁ דְּכֹלָּא חַד וְלָא יַשְׁוֵי פִּירוּדָא, אֲפִילּוּ הַהִיא סִטְרָא אָחֳרָא יִסְתַּלַּק מֵעַל עָלְמָא וְלָא אִתְמְשַׁךְ לְתַתָּא.

וְזֶהוּ הַחֵטְא שֶׁל הַנָּחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי הַהוּא - חִבֵּר לְמַטָּה וְהִפְרִיד לְמַעְלָה, וּמְשׁוּם כָּךְ גָּרַם מַה שֶּׁגָּרַם לָעוֹלָם, מְשׁוּם שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְרִיד לְמַטָּה וּלְחַבֵּר לְמַעְלָה. וְאוֹר שֶׁחֹר צָרִיךְ לְהֵאָחֵז לְמַעְלָה בְּחִבּוּר אֶחָד, וּלְהֵאָחֵז אַחַר כָּךְ בְּאוּכְלוּסָיהּ בְּיִחוּדָהּ וּלְהַפְרִיד אוֹתָהּ מִן הַצַּד הָרַע. וְעִם כָּל זֶה צָרִיךְ לְדַעַת שֶׁאֱלֹהִים ה' הַכֹּל אֶחָד בְּלִי פֵּרוּד. ה' הוּא הָאֱלֹהִים. וּכְשֶׁיֵּדַע אָדָם שֶׁהַכֹּל אֶחָד וְלֹא יָשִׂים פֵּרוּד, אֲפִלּוּ אוֹתוֹ הַצַּד הָאַחֵר יִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם וְלֹא יִמָּשֵׁךְ לְמַטָּה.

וְהַיְינוּ רָזָא דִכְתִיב וְהָיוּ לִמְאוֹרוֹת. הָא קְלִיפָּה בָּתַר מוֹחָא סַלְקָא. מוֹחָא אוֹר. סִטְרָא אָחֳרָא מָוֶת. אוֹר בְּחִבּוּר דְּאַתְוָון. מָוֶת בְּפִירוּדָא. וְכַד הַאי אוֹר אִסְתַּלַּק מִתַּמָּן, מִתְחַבָּרָא בְּאַתְוָון מָוֶת דְּפִירוּדָא. מֵאִלֵּין אַתְוָון שָׁרְיָאת חַוָּה וְגַרְמַת בִּישָׁא עַל עָלְמָא. כְּמָה דִכְתִיב, (בראשית ג) וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב אֲהַדְּרַת אַתְוָון לְמַפְרַע אִשְׁתַּאַר מ"ו וְאִנּוּן אָזְלוּ וּנְטָלוּ אוֹת תי"ו בַּהֲדַיְיהוּ וְגָרְמַת מוֹתָא עַל עָלְמָא כְּמָה דִכְתִיב וַתֵּרֶא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, הָא אוֹלִיפְנָא

מ"ם אִשְׁתָּאַרַת יְחִידָאָה, וָא"ו דְּאִיהוּ חַיִּין תָּדִיר אִתְהַפְּכַת וְאָזְלַת (פנחס רל"ו ע"א) וּנְטָלַת תי"ו דְּכְתִיב וַתִּקַּח וַתִּתֵּן וְאִשְׁתְּלִים תֵּיבָה דָּא וְאִתְחַבְּרוּ אַתְוָון. אָמַר לֵיהּ בְּרִיךְ אַנְתְּ בְּרִי וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה דָּא.

וְהַיְנוּ סוֹד הַכְּתוּב וְהָיוּ לְמְאוֹרוֹת. שֶׁהַנָּה הַקְּלִפָּה עוֹלָה אַחַר הַמּוֹחַ. הַמּוֹחַ אוֹר. הַצַּד הָאַחֵר מָוֶת. אוֹר בְּחִבּוּר שֶׁל אוֹתִיּוֹת. מָוֶת בְּפֵרוּד. וּכְשֶׁהָאוֹר הַזֶּה מִסְתַּלֵּק מִשָּׁם, מִתְחַבֵּר בְּאוֹתִיּוֹת מָוֶת שֶׁל פֵּרוּד. מֵהָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ הִתְחִילָה חַוָּה וְנָרְמָה רַע עַל הָעוֹלָם, כַּכָּתוּב (בראשית ג) וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב. הֶחֱזִירָה הָאוֹתִיּוֹת לְמַפְרֵעַ וְנִשְׁאַר מ"ו, וְהֵם הָלְכוּ וְנָטְלוּ הָאוֹת תִּי"ו עִמָּם, וְנִרְמָה מָוֶת עַל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַתֵּרֶא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, הֲרֵי לַמַּדְנוּ מ"ם נִשְׁאֲרָה יְחִידָה. וְא"ו שֶׁהִיא חַיִּים, תָּמִיד מִתְהַפֶּכֶת וְהוֹלֶכֶת וְנוֹטֶלֶת תִּי"ו, שֶׁכָּתוּב וַתִּקַּח וַתִּתֵּן. וְנִשְׁלְמָה הַתֵּבָה הַזּוֹ וְהִתְחַבְּרוּ הָאוֹתִיּוֹת. אָמַר לוֹ, בָּרוּךְ אַתָּה בְּנִי, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ הַדָּבָר הַזֶּה.

פְּקוּדָא חֲמִישָׁאָה כְּתִיב, (בראשית מ"ו ע"ב) יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. בְּהַאי קְרָא אִית תְּלַת פְּקוּדִין. חַד לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וְחַד לְאִתְעָסָקָא בְּפִרְיָה וּרְבִיָה. וְחַד לְמִגְזַר לְתַמְנְיָא יוֹמִין וּלְאַעֲבָרָא מִתַּמָּן עָרְלָתָא. לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא וּלְאִשְׁתַּדְּלָא בָּהּ וּלְאַפָּשָׁא לָהּ בְּכָל יוֹמָא לְתַקָּנָא נַפְשֵׁיהּ וְרוּחֵיהּ.

מִצְוָה חֲמִישִׁית - כְּתוּב יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. בַּפָּסוּק הַזֶּה יֵשׁ שָׁלֹשׁ מִצְווֹת: אַחַת לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְאַחַת לְהִתְעַסֵּק בְּפִרְיָה וּרְבִיָה, וְאַחַת לָמוּל לִשְׁמוֹנָה יָמִים וּלְהַעֲבִיר מִשָּׁם הָעָרְלָה. לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּלְהִשְׁתַּדֵּל בָּהּ וּלְהַגְדִּילָהּ בְּכָל יוֹם לְתַקֵּן אֶת נַפְשׁוֹ וְרוּחוֹ.

דְּכְיוָן דְּבַר נָשׁ אִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא (נח ס"ב ע"א) אִתְתַּקַּן (ש"כ ע"א) בְּנִשְׁמְתָא אָחֳרָא קַדִּישָׁא. דִּכְתִיב שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. נֶפֶשׁ דְּהַהִיא חַיָּה קַדִּישָׁא. דְּכַד בַּר נָשׁ לָא אִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא לֵית לֵיהּ נַפְשָׁא קַדִּישָׁא. קְדוּשָׁא דִּלְעֵילָּא לָא שָׁרְיָא עָלּוֹי. וְכַד אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, בְּהַהוּא רְחִישׁוּ דְּרָחִישׁ בָּהּ זָכֵי לְהַהִיא נֶפֶשׁ חַיָּה, וּלְמֶהֱדַר כְּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין. דִּכְתִיב, (תהלים קג) בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו, אֵלֵּין אִנּוּן דְּמִתְעַסְּקִין בְּאוֹרַיְיתָא דְּאִקְרוּן מַלְאָכָיו בְּאַרְעָא.

שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָדָם מִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, הוּא נִתְקַן בִּנְשָׁמָה אַחֶרֶת קְדוֹשָׁה, שֶׁכָּתוּב שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הַחַיָּה הַקְּדוֹשָׁה הַהִיא. שֶׁכַּאֲשֶׁר אֵין אָדָם מִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, אֵין לוֹ נֶפֶשׁ קְדוֹשָׁה, וְהַקְּדֻשָּׁה שֶׁלְּמַעְלָה אֵינָהּ שׁוֹרָה עָלָיו. וְכַאֲשֶׁר מִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, בְּאוֹתוֹ הַדִּבּוּר שֶׁהוּא מְבָרֵר בָּהּ, הוּא זוֹכֶה לְנֶפֶשׁ הַחַיָּה הַהִיא וְלִהְיוֹת כְּמוֹ מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים, שֶׁכָּתוּב (תהלים קג) בָּרְכוּ ה' מַלְאָכָיו. אֵלּוּ הֵם שֶׁמִּתְעַסְּקִים בַּתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאִים מַלְאָכָיו בָּאָרֶץ.

וְדָא הוּא דִּכְתִיב וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ. הַאי בְּהַאי עָלְמָא. בְּהַהוּא עָלְמָא תְּנִינָן דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לוֹן גַּדְפִּין כְּנְשָׁרִין וּלְאַשְׁטָא בְּכָל עָלְמָא דִּכְתִיב, (ישעיה מ) וְקוֵי יְיָ יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים. וְהַיְנוּ דִּכְתִיב וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ דָּא אוֹרַיְיתָא דְּאִקְרֵי מַיִם יִשְׁרְצוּן וְיִפְקוּן רְחָשָׁא דְּנֶפֶשׁ חַיָּה מֵאַתַר דְּהַהִיא חַיָּה יִמְשְׁכוּן לָהּ לְתַתָּא כְּמָה דְּאִתְמַר.

וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד (וישב קי"ב ע"ב) (תהלים נא) לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים, לְמִלְּעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וּכְדֵין וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי:

וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ. זֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה. וּבְאוֹתוֹ הָעוֹלָם שֶׁנִּינְוֵי, שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעָשׂוֹת לָהֶם כְּנָפַיִם כִּנְשָׁרִים וְשֶׁיְּשׁוּטוּ בְּכָל הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (ישעיה מ) וְקוֵי ה' יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים. וְהֵינוּ מַה שֶּׁכָּתוּב וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ - זוֹ הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרֵאת מַיִם, יִשְׁרְצוּ וְיוֹצִיאוּ שֶׁרֶץ שֶׁל נֶפֶשׁ חַיָּה מֵהַמָּקוֹם שֶׁל הַחַיָּה הַהִיא יִמְשְׁכוּ אוֹתָהּ לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְעַל כֵּן אָמַר דָּוִד (תהלים נא) לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים, לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְאָז - וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי.

פְּקוּדָּה שְׁתִיתָאָה לְאִתְעַסְקָא בִּפְרִיָּה וּרְבִיָּה. דְּכָל מָאן דְּאִתְעַסַק בִּפְרִיָּה וּרְבִיָּה, גָּרִים (וישב קפ"ו ע"ב) לְהַהוּא נָהָר לְמֶהֱוֵי נְבִיעַ תָּדִיר וְלָא יִפְסְקוּן מֵימוֹי. וְיַמָּא אִתְמַלְיָיא בְּכָל סִטְרִין. (קנ"ב א) וְנִשְׁמָתִין חַדְתִּין מִתְחַדְּשָׁן וְנָפְקִין מֵהַהוּא אִילָנָא. וְחֵילִין סַגִּיאִין אִתְרַבְּיאוּ לְעֵילָּא בַּהֲדֵי אִנּוּן נִשְׁמָתִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א) יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, דָּא בְּרִית קַיְּימָא קַדִּישָׁא נְהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, וּמַיָּא דִילֵּיהּ אִתְרַבְּיאוּ וְרַחֲשִׁין רַחֲשָׁא וְרִבּוּיָא דְּנִשְׁמָתִיהּ לְהַהִיא חַיָּה.

מִצְוָה שִׁשִּׁית - לְהִתְעַסֵּק בִּפְרִיָּה וּרְבִיָּה. שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בִּפְרִיָּה וּרְבִיָּה, גּוֹרֵם לַנָּהָר הַהוּא לִהְיוֹת נוֹבֵעַ תָּמִיד וְלֹא יִפָּסְקוּ מֵימָיו. וְהַיָּם מִתְמַלֵּא בְּכָל הַצְּדָדִים. וּנְשָׁמוֹת חֲדָשׁוֹת מִתְחַדְּשׁוֹת וְיוֹצְאוֹת מֵאוֹתוֹ הָאִילָן, וּצְבָאוֹת רַבִּים מִתְגַּדְּלִים לְמַעְלָה עִם אוֹתָם הַנְּשָׁמוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. זוֹ בְּרִית הַקֹּדֶשׁ, הַנָּהָר שֶׁשּׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, וְהַמַּיִם שֶׁלּוֹ מִתְרַבִּים וְשׁוֹרְצִים שֶׁרֶץ וְהִתְרַבּוּת שֶׁל נִשְׁמָתוֹ לְחַיָּה הַהִיא.

וּבְאִנּוּן נִשְׁמָתִין דְּעָאלִין בְּהַהִיא חַיָּה נַפְקֵי כַּמָּה עוֹפֵי דְּפָרְחָן וְטָאסָן כָּל עָלְמָא. וְכַד נִשְׁמָתָא נָפְקָא לְהַאי עָלְמָא הַהוּא עוֹפָא דְּפָרַח וְנָפַק בַּהֲדֵי הַאי נִשְׁמָתָא מֵהַהוּא אִילָנָא נָפַק עִמֵּיהּ. כַּמָּה נָפְקִין בְּכָל נִשְׁמָתָא וְנִשְׁמָתָא. (קס"א ב', כ"א, מ"א ב) תְּרֵין, חַד מִימִינָא וְחַד מִשְּׂמָאלָא. אִי זָכֵי אִנּוּן נָטְרִין לֵיהּ דִּכְתִיב, (תהלים צא) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ. וְאִי לָא אִנּוּן מְקַטְרְגֵי עָלֵיהּ. וּבְאוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנִּכְנָסוֹת לַחַיָּה הַהִיא, יוֹצְאִים כַּמָּה עוֹפוֹת שֶׁפּוֹרְחִים וְטָסִים בְּכָל הָעוֹלָם. וְכַאֲשֶׁר הַנְּשָׁמָה יוֹצֵאת אֶל הָעוֹלָם הַזֶּה, הָעוֹף הַהוּא שֶׁפּוֹרֵחַ וְיוֹצֵא עִם הַנְּשָׁמָה הַזּוֹ, מֵאוֹתוֹ הָעֵץ יוֹצֵא עִמּוֹ. כַּמָּה יוֹצְאִים עִם כָּל נְשָׁמָה וּנְשָׁמָה שְׁנַיִם, אֶחָד מִימִין וְאֶחָד מִשְּׂמֹאל. אִם הוּא זוֹכֶה - הֵם שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ, שֶׁכָּתוּב (תהלים צא) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ. וְאִם לֹא - הֵם מְקַטְרְגִים עָלָיו.

דף יג.

אָמַר רִבִּי פִּינְחָס (דף יג ע"א) תְּלָתָא אִנּוּן דְּקַיְימֵי אַפּוֹטְרוֹפְּסִין עֲלֵיהּ דִּבַּר נָשׁ כַּד זָכֵי. דִּכְתִיב, (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ. אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ הָא חַד. מֵלִיץ תְּרֵי. אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ הָא תְּלַת. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, חָמֵשׁ,

דִּכְתִיב יַתִּיר, וַיְחַנֵּנוּ וַיֹּאמֶר. וַיְחַנֵּנוּ חַד. וַיֹּאמֶר תְּרֵין. אָמַר לֵיהּ לָאו הָכִי, אֶלָּא וַיְחַנֵּנוּ דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, דְּהָא לֵית רְשׁוּ לְאָחֳרָא אֶלָּא לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי פִּינְחָס, שְׁלֹשָׁה הֵם שֶׁעוֹמְדִים אֶפּוֹטְרוֹפּוֹסִים עַל הָאָדָם כְּשֶׁהוּא זוֹכֶה, שֶׁכָּתוּב (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ. אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ הִנֵּה אֶחָד. מֵלִיץ - שְׁנַיִם. אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ - הִנֵּה שְׁלֹשָׁה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן חֲמִשָּׁה, שֶׁכָּתוּב יוֹתֵר, וַיְחַנֵּנוּ וַיֹּאמֶר. וַיְחַנֵּנוּ - אֶחָד. וַיֹּאמֶר - שְׁנַיִם. אָמַר לוֹ, לֹא כָּכָה, אֶלָּא וַיְחַנֵּנוּ זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵין רְשׁוּת לְאַחֵר אֶלָּא לוֹ.

אָמַר לֵיהּ שַׁפִּיר קָא אָמַרְתְּ. וּמָאן דְּאִתְמְנַע מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה כְּבִיכוֹל אַזְעִיר דִּיוּקְנָא דְּכָלִיל כָּל דִּיוּקְנִין. וְגָרִים לְהַהוּא נָהָר דְּלָא נָגְדִין מֵימוֹי וּפָגִים קְיָימָא קַדִּישָׁא בְּכָל סְטָרִין. וְעָלֵיהּ כְּתִיב, (ישעיה סו) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. בִּי וַדַּאי דָּא לְגוּפָא. וְנִשְׁמָתֵיהּ לָא עָיֵיל לְפַרְגּוֹדָא (דמלכא) כְּלָל וְאִטְרִיד מֵהַהוּא עָלְמָא,

אָמַר לוֹ, יָפָה אָמַרְתָּ, וּמִי שֶׁנִּמְנַע מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה, כְּכְיָכוֹל מַמְעִיט אֶת הַדְּמוּת שֶׁכּוֹלֶלֶת אֶת כָּל הַדְּמָיוֹת, וְגוֹרֵם לְאוֹתוֹ הַנָּהָר שֶׁאֵין שׁוֹפְעִים מֵימָיו, וּפוֹגֵם אֶת הַבְּרִית הַקָּדוֹשׁ בְּכָל הַצְּדָדִים, וְעָלָיו כָּתוּב (ישעיה סו) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפֹּשְׁעִים בִּי. בִּי וַדַּאי זֶה לַגּוּף, וְאֵין נִשְׁמָתוֹ נִכְנֶסֶת לַפַּרְגּוֹד כְּלָל, וְהוּא נִטְרָד מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם.

פְּקוּדָא שְׁבִיעָאָה לְמִגְזַר לְתַמָּנְיָא יוֹמִין וּלְאַעֲבָרָא זוּהֲמָא דְּעָרְלְתָא, בְּגִין דְּהַהִיא חַיָּה אִיהִי דַּרְגָּא תְּמִינָאָה לְכָל דַּרְגִּין, וְהַהִיא נֶפֶשׁ דְּפָרְחָא מִינָהּ אִצְטְרִיכָא לְאִתְחַזָּאָה קַמָּהּ לְתַמָּנְיָא יוֹמִין כְּמָה דְּאִיהִי (בראשית ל"ג א) דַּרְגָּא תְּמִינָאָה. וּכְדֵין אִתְחַזֵּי וַדַּאי דְּאִיהִי נֶפֶשׁ חַיָּה. נֶפֶשׁ דְּהַהִיא חַיָּה קַדִּישָׁא וְלָא מִסְטָרָא אָחֳרָא. וְדָא אִיהוּ יִשְׁרָצוּ הַמַּיִם. בְּסִפְרָא דַּחֲנוֹךְ יִתְרַשְׁמוּן מַיָּא דְּזַרְעָא קַדִּישָׁא רְשִׁימוּ דְּנֶפֶשׁ חַיָּה. וְדָא רְשִׁימוּ דְּאַת יו"ד דְּאִתְרְשִׁים בְּבִשְׂרָא קַדִּישָׁא מִכָּל שְׁאַר רְשׁוּמִין דְּעָלְמָא.

מִצְוָה שְׁבִיעִית - לָמוּל לִשְׁמֹנָה יָמִים וּלְהַעֲבִיר אֶת זֻהֲמַת הָעָרְלָה, מִשּׁוּם שֶׁהַחַיָּה הַהִיא הִיא הַדַּרְגָּה הַשְּׁמִינִית לְכָל הַדְּרָגוֹת, וְהַנֶּפֶשׁ הַהִיא שֶׁפּוֹרַחַת מִמֶּנָּה צְרִיכָה לְהֵרָאוֹת לְפָנֶיהָ לִשְׁמֹנָה יָמִים כְּמוֹ שֶׁהִיא דַּרְגָּה שְׁמִינִית, וְאָז וַדַּאי נִרְאֶה שֶׁהִיא נֶפֶשׁ חַיָּה. הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הַחַיָּה הַהִיא הַקְּדוֹשָׁה, וְלֹא מִן הַצַּד הָאַחֵר. וְזֶהוּ יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם. בְּסִפְרוֹ שֶׁל חֲנוֹךְ יֵרָשְׁמוּ הַמַּיִם שֶׁל זֶרַע קֹדֶשׁ רֹשֶׁם שֶׁל נֶפֶשׁ חַיָּה. וְזֶה הָרֹשֶׁם שֶׁל הָאוֹת יו"ד שֶׁנִּרְשָׁם בִּבְשַׂר הַקֹּדֶשׁ מִכָּל שְׁאָר הָרְשׁוּמִים שֶׁל הָעוֹלָם.

וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ. דָּא אִלֵּיהוּ דְּטָאס כָּל עָלְמָא בְּאַרְבַּע טָאסִין לְמֶהֱוֵי תַּמָּן בְּהַהוּא גְּזִירוּ דְּקַיְימָא קַדִּישָׁא. וְאִצְטְרִיךְ לְתַקָּנָא לֵיהּ כּוּרְסַיָּיא וּלְאַדְכָּרָא בְּפוּמֵיהּ דָּא (לך לך צ"ג ע"א) כָּרְסַיָּיא דְּאֵלֵּיהּ"ו. וְאִי לָאו לָאו שָׁאנֵי תַּמָּן. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים. תְּרֵין אִלֵּין עָרְלָה וּפְרִיעָה. גְּזִירוּ דְּעָרְלָה וּפְרִיעָה לְבָתַר. וְאִנּוּן דְּכַר וְנוּקְבָא. וְאֶת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה

הָרוֹמָמֻת, דָּא רְשִׁימוּ דְּא"ת קַיְימָא קַדִּישָׁא דְּאִיהִי נֶפֶשׁ חַיָּה קַדִּישָׁא כְּדְקָאָמַרַן. אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם מַיִין עִלָּאִין דְּאִתְמָשְׁכוּ לְגַבָּהּ דְּאַת רְשִׁימוּ דָּא.

וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ - זֶה אֱלֹהִים שֶׁטָּח אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּאַרְבַּע טִיסוֹת לִהְיוֹת שָׁם בְּאוֹתָהּ הַמִּילָה שֶׁל בְּרִית הַקֹּדֶשׁ. וְצִרְיךְ לְסַדֵּר לוֹ כִּסֵּא, וּלְהַזְכִּיר בְּפִיו: זֶה הַכִּסֵּא שֶׁל אֱלִיָּהוּ. וְאִם לֹא - אֵינוֹ שׁוֹרֶה שָׁם. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים - שְׁנֵי אֲלָפִים עָרְלָה וּפְרִיעָה. הַמִּילָה שֶׁל הָעָרְלָה, וְאַחַר כָּךְ הַפְּרִיעָה. וְהֵם זָכָר וּנְקֵבָה. וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׁת - זֶה הָרֹשֶׁם שֶׁל אוֹת בְּרִית הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהִיא הַנֶּפֶשׁ חַיָּה הַקְּדוֹשָׁה כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ. אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם - הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ אֵלֶיהָ שֶׁל אוֹת הָרֹשֶׁם הַזֹּאת.

וּבְגִין דָּא אִתְרְשִׁימוּ יִשְׂרָאֵל בִּרְשִׁימוּ קַדִּישָׁא וְדָכְיוּ לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דְּאִנּוּן רְשִׁימִין קַדִּישִׁין, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא בֵּין סִטְרָא קַדִּישָׁא לְסִטְרָא אָחֳרָא דְּמִסְאֲבוּ. אוּף יִשְׂרָאֵל רְשִׁימִין לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא בֵּין (סטר) קְדוּשָׁא, לְעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַזָּלוֹת דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא אָחֳרָא דְּמִסְאֲבָא כְּמָה דְּאִתְּמַר. וּכְמָה דְּרָשִׁים לוֹן הָכִי רָשִׁים בְּעִירֵי וְעוֹפֵי דִּלְהוֹן לְבְעִירֵי וְעוֹפֵי דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. זַכָּאָה חוּלָקְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל:

וּבְגִלָּל זֶה נִרְשְׁמוּ יִשְׂרָאֵל בְּרֹשֶׁם קָדוֹשׁ וְטָהוֹר לְמַטָּה. כְּדֻגְמַת אוֹתָם רְשׁוּמִים קְדוֹשִׁים, לְהַכִּיר בֵּין צַד הַקְּדֻשָּׁה לַצַּד הָאַחֵר שֶׁל הַטֻּמְאָה, אַף יִשְׂרָאֵל רְשׁוּמִים לְהַכִּיר בֵּין צַד הַקְּדֻשָּׁה לָעַמִּים עִכּוּ"ם, שֶׁבָּאִים מִצַּד הָאַחֵר שֶׁל טֻמְאָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וּכְמוֹ שֶׁרוֹשֵׁם אוֹתָם, כָּךְ רוֹשֵׁם הַבְּהֵמוֹת וְהָעוֹפוֹת שֶׁלָּהֶם לִבְהֵמוֹת וְעוֹפוֹת שֶׁל הָעַמִּים עִכּוּ"ם. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

פְּקוּדָא תְּמִינָאָה לְמִרְחַם גִּיּוֹרָא (על) דְּעָאל לְמִגְיַר גֵּרְמַיְיהּ (יתרו ע' ע"א) וּלְאֶעֱלָא תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא. וְאִיהִי אִעִילָא לוֹן תְּחוֹת גַּדְפָּהָא לְאִנּוּן דְּמִתְפָּרְשָׁן מִסִּטְרָא אָחֳרָא מְסָאֲבָא וּמִתְקָרְבִין לְגַבָּהּ. דִּכְתִיב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וְאִי תֵּימָא דְּהַאי נֶפֶשׁ חַיָּה דְּכְלִילָא בְּיִשְׂרָאֵל לְכֹלָּא הִיא אִזְדַּמְנַת. הָדַר וְאָמַר לְמִינָהּ. כַּמָּה אַכְסַדְרִין וְאִדְרִין דָּא לְגוֹ מִן דָּא אִית לָהּ לְהַאי אֶרֶץ דְּאִיהִי חַיָּה תְּחוֹת גַּדְפָּהָא.

מִצְוָה שְׁמִינִית - לֶאֱהֹב אֶת הַגֵּר שֶׁנִּכְנַס לְמוֹל אֶת עַצְמוֹ וּלְהִכָּנַס תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה. וְהִיא מַכְנִיסָה אוֹתָם תַּחַת כְּנָפֶיהָ לְאוֹתָם שֶׁנִּפְרְדִים מִצַּד הַטֻּמְאָה הָאַחֵר וּמִתְקָרְבִים אֵלֶיהָ, שֶׁכָּתוּב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וְאִם תֹּאמַר שֶׁנֶּפֶשׁ הַחַיָּה הַזּוֹ שֶׁכְּלוּלָה בְּיִשְׂרָאֵל הִיא מְזֻמֶּנֶת לַכֹּל - חָזַר וְאָמַר לְמִינָהּ. כַּמָּה אַכְסַדְרָאוֹת וַחֲדָרִים זֶה לִפְנִים מִזֶּה יֵשׁ לָאָרֶץ הַזּוֹ שֶׁהִיא חַיָּה. תַּחַת כְּנָפֶיהָ.

דף יג:

גַּדְפָּא יְמִינָא אִית לָהּ תְּרֵין אַכְסַדְרִין. וּמֵהַאי גַּדְפָּא אִתְפָּרְשָׁן לְתְרִין אוּמִין (משפטים צ"ה ע"א) אָחֳרָנִין דְּאִנּוּן קְרֵיבִין בְּיִחוּדָא (נ"א ביחוסא) לְיִשְׂרָאֵל לְאֶעֱלָא לוֹן לְגוֹ אַכְסַדְרִין אִלֵּין. וּתְחוֹת גַּדְפָּא שְׂמָאלָא אִית תְּרֵין אַכְסַדְרִין אָחֳרָנִין וּמִתְפָּרְשָׁן לִתְרֵין אוּמִין אָחֳרָנִין דְּאִנּוּן עַמּוֹן וּמוֹאָב. וְכֻלְּהוֹן אִקְרוּן נֶפֶשׁ חַיָּה. וְכַמָּה אִדְרִין סְתִימִין אָחֳרָנִין וְהֵיכָלִין אָחֳרָנִין בְּכָל

גַּדְפָּא וְגַדְפָּא. וּמִנַּיְיהוּ נָפְקוּ רוּחִין לְאַפְרָשָׁא (שלח לך קס"ח ע"א) לְכָל אִנּוּן גִּיּוֹרִין דְּמִתְגַּיְּירִין. וְאִקְרוּן נָפֶשׁ חַיָּה, אֲבָל לְמִינָהּ. וְכֻלְּהוּ עָאלִין תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא וְלָא יַתִּיר. אֲבָל נִשְׁמְתָא דְיִשְׂרָאֵל נָפְקָא מִגּוֹ גּוּפָא דְהַהוּא אִילָנָא, וּמִתַּמָּן פָּרְחִין נִשְׁמָתִין לְגוֹ הַאי אֶרֶץ גּוֹ מְעָהָא לְגוֹ לְגוֹ. וְרָזָא (מלאכי ג) כִּי תִהְיוּ אַתֶּם אֶרֶץ חֵפֶץ. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל בֵּן יַקִּיר דְּהָמוּ מְעָהָא עֲלֵיהּ וְאִקְרוּן (ישעיה מו) הָעֲמוּסִים מִנִּי בָטֶן וְלָא מְגַדְּפִין לְבַר. וְתוּ (דף יג ע"ב) גִּיּוֹרִין לֵית לוֹן חוּלָקָא בְּאִילָנָא עִלָּאָה כָּל שְׁכֵן בְּגוּפָא דִּילֵיהּ. אֲבָל חוּלָקָא דִלְהוֹן בְּגַדְפִּין אִיהוּ וְלָא יַתִּיר. וְגִיּוֹרָא תְּחוֹת גַּדְפֵּי שְׁכִינְתָּא וְלָא יַתִּיר (לך לך צ"ו ע"א) גֵּירֵי הַצֶּדֶק אִנּוּן דְּתַמָּן שָׁרָאן וְאִתְאַחֲדָן וְלָא לְגוֹ כְּמָה דְּאִתְמָר. וּבְגִין כָּךְ תּוֹצָא הָאָרֶץ נָפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וּלְמָאן, בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ אֶרֶץ לְמִינָהּ כֻּלְּהוּ שְׁאָבִין נָפֶשׁ מֵהַהִיא חַיָּה, אֲבָל כָּל חַד לְמִינָהּ כְּדְקָא חָזֵי לֵהּ:

כְּנַף יָמִין, יֵשׁ לָהּ שְׁתֵּי אַכְסַדְרָאוֹת. וּמֵהַכָּנָף הַזּוֹ נִפְרָדִים לִשְׁתֵּי אֻמּוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁהֵן קְרוֹבוֹת בְּיִחוּד לְיִשְׂרָאֵל לְהַכְנִיסָם לְתוֹךְ הָאַכְסַדְרָאוֹת הַלָּלוּ. וְתַחַת כְּנַף שְׂמֹאל יֵשׁ שְׁתֵּי אַכְסַדְרָאוֹת אֲחֵרוֹת, וְנִפְרָדִים לִשְׁתֵּי אֻמּוֹת אֲחֵרוֹת, שֶׁהֵם עַמּוֹן וּמוֹאָב. וְכֻלָּם נִקְרָאִים נָפֶשׁ חַיָּה. וְכַמָּה חֲדָרִים סְתוּמִים אֲחֵרִים וְהֵיכָלוֹת אֲחֵרִים בְּכָל כְּנַף וְכָנָף, וּמֵהֶם יוֹצְאוֹת רוּחוֹת לְהַפְרִיד לְכָל אוֹתָם הַגֵּרִים שֶׁמִּתְגַּיְּרִים, וְנִקְרָאִים נָפֶשׁ חַיָּה, אֲבָל לְמִינָהּ. וְכֻלָּם נִכְנָסִים תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה וְלֹא יוֹתֵר. אֲבָל נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל יוֹצֵאת מִתּוֹךְ הַגּוּף שֶׁל הָאִילָן הַהוּא, וּמִשָּׁם פּוֹרְחוֹת הַנְּשָׁמוֹת לְתוֹךְ הָאָרֶץ הַזּוֹ לְתוֹךְ מֵעָיהָ לִפְנֵי וְלִפְנִים, וְהַסּוֹד - (מלאכי ג) כִּי תִהְיוּ אַתֶּם אֶרֶץ חֵפֶץ. וְעַל זֶה יִשְׂרָאֵל בֵּן יַקִּיר שֶׁהָמוּ מֵעָיהָ עָלָיו, וְנִקְרָאִים (ישעיה מו) הָעֲמֻסִים מִנִּי בֶטֶן, וְלֹא מֵהַכְּנָפַיִם הַחוּצָה. וְעוֹד, לַגֵּרִים אֵין חֵלֶק בְּאִילָן הָעֶלְיוֹן, וְכָל שֶׁכֵּן בַּגּוּף שֶׁלּוֹ. אֲבָל הַחֵלֶק שֶׁלָּהֶם הוּא בַּכְּנָפַיִם וְלֹא יוֹתֵר, וְהַגֵּר תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה וְלֹא יוֹתֵר. גֵּרֵי הַצֶּדֶק הֵם שֶׁשּׁוֹרִים שָׁם וְנֶאֱחָזִים, וְלֹא לִפְנִים, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וּמִשּׁוּם כָּךְ תּוֹצֵא הָאָרֶץ נָפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וּלְמִי בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ אֶרֶץ לְמִינָהּ. כֻּלָּם שׁוֹאֲבִים נָפֶשׁ מֵהַחַיָּה הַהִיא, אֲבָל כָּל אֶחָד לְמִינָהּ כָּרָאוּי לָהּ.

פִּקּוּדָא תְּשִׁיעָאָה לְמֵיחַן לְמִסְכְּנֵי וּלְמֵיהַב לוֹן טַרְפָּא. דִּכְתִיב נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. נַעֲשֶׂה אָדָ"ם, מִשּׁוּתָפָא כְּלַל דְּכַר וְנוּקְבָא. בְּצַלְמֵנוּ, עָתִירֵי. כִּדְמוּתֵנוּ, מִסְכְּנֵי. דְּהָא מִסְטָרָא דִּדְכוּרָא עָתִירֵי, וּמִסְטָרָא דְּנוּקְבָא מִסְכְּנֵי. כְּמָה דְאִנּוּן בְּשׁוּתָפָא חָדָא. וְחָס דָּא עַל דָּא, וְיָהִיב דָּא לְדָא וְנָמִיל לֵיהּ טִיבוּ, הָכִי אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְתַתָּא לְמֶהֱוֵי עָתִירָא וּמִסְכְּנָא בְּחִבּוּרָא חָדָא, וּלְמֵיהַב דָּא לְדָא וּלְגָמְלָאָה טוּבָא דָּא לְדָא.

מִצְוָה תְּשִׁיעִית - לְחֹן אֶת הָעֲנִיִּים וְלִתֵּת לָהֶם טָרֶף, שֶׁכָּתוּב נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. נַעֲשֶׂה אָדָ"ם - מְשֻׁתָּף, כְּלַל שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה. בְּצַלְמֵנוּ - עֲשִׁירִים. כִּדְמוּתֵנוּ - עֲנִיִּים. שֶׁהֲרֵי מִצַּד הַזָּכָר עֲשִׁירִים, וּמִצַּד הַנְּקֵבָה עֲנִיִּים. כְּמוֹ שֶׁהֵם בְּשֻׁתָּפוּת אַחַת וְזֶה חָס עַל זֶה, וְזֶה נוֹתֵן לָזֶה וְגוֹמֵל לוֹ חֶסֶד, כָּךְ צָרִיךְ אָדָם לְמַטָּה שֶׁיִּהְיוּ עָשִׁיר וְעָנִי בְּחִבּוּר אֶחָד, וְלִתֵּת זֶה לָזֶה וְלִגְמֹל חֶסֶד זֶה לָזֶה.

וְיָרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וְגוֹ' רָזָא דְנָן חֲמֵינָן בְּסִפְרָא דִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּכָל מָאן דְחָס עַל מִסְכְּנֵי בְּרְעוּתָא דִלְבָּא, לָא מִשְׁתַּנֵי דִיוּקְנֵיהּ לְעָלָם מִדִּיוּקְנָא דְאָדָם הָרִאשׁוֹן. וְכֵיוָן דְּדִיוֹקְנָא דְאָדָ"ם אִתְרְשִׁים בֵּיהּ, שַׁלִּיט עַל כָּל בְּרְיִין דְּעָלְמָא בְּהַהוּא דִיוּקְנָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ט) וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְגוֹ' כֻּלְּהוּ זְעִין וְדָחֲלִין מֵהַהוּא דִיוּקְנָא דְאִתְרְשִׁים בֵּיהּ, בְּגִין דְּדָא הוּא פִּקּוּדָא מַעֲלְיָא לְאִסְתַּלְקָא בַּר נָשׁ בְּדִיוּקְנֵיהּ דְאָדָם עַל כָּל שְׁאָר פִּקּוּדִין.

וְיָרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וְגוֹ' - הַסּוֹד שֶׁלָּנוּ רָאִינוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, שֶׁכָּל מִי שֶׁחָס עַל הָעֲנִיִּים בְּרָצוֹן הַלֵּב, לֹא מִשְׁתַּנֶּה דְמוּתוֹ לְעוֹלָם מִדְּמוּתוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן. וְכֵיוָן שֶׁדְּמוּתוֹ שֶׁל אָדָ"ם נִרְשְׁמָה בּוֹ, הוּא שׁוֹלֵט עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם בְּאוֹתָהּ הַדְּמוּת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ט) וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְגוֹ'. כֻּלָּם זְעִים וּפוֹחֲדִים מֵאוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁנִּרְשְׁמָה בּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁזּוֹ הִיא מִצְוָה מְעֻלָּה שֶׁיִּתְעַלֶּה בֶּן אָדָם בִּדְמוּתוֹ שֶׁל אָדָם עַל כָּל שְׁאָר הַמִּצְוֹות.

מָנָא לָן מִנְּבוּכַדְנֶצַּר (חייבא). אַף עַל גַּב דְּחָלַם הַהוּא חֶלְמָא, כָּל זִמְנָא דְּהָוָה מֵיחַן לְמִסְכְּנֵי לָא שָׁרָא עֲלֵיהּ חֶלְמֵיהּ. כֵּיוָן דְּאַטִיל עֵינָא בִּישָׁא דְּלָא לְמֵיחַן לְמִסְכְּנֵי, מַה כְּתִיב, (דניאל ד) עוֹד מִלְּתָא בְּפוּם מַלְכָּא וְגוֹ', מֵיָד אִשְׁתַּנֵי דִיוּקְנֵיהּ וְאַטְרִיד מִן בְּנֵי נָשָׁא. וּבְגִין כָּךְ נַעֲשָׂה אָדָם. כְּתִיב הָכָא עָשִׂיָה, וּכְתִיב הָתָם (רות ב) שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בּוֹעַז.

מִנַּיִן לָנוּ מִנְּבוּכַדְנֶצַּר [הרשע]. אַף עַל גַּב שֶׁחָלַם אֶת הַחֲלוֹם הַהוּא - כָּל זְמַן שֶׁהָיָה מְרַחֵם עַל הָעֲנִיִּים, לֹא שָׁרָה עָלָיו חֲלוֹמוֹ. כֵּיוָן שֶׁהִטִּיל עַיִן רָעָה שֶׁלֹּא לְרַחֵם עַל עֲנִיִּים, מַה כָּתוּב (דניאל ד) עוֹד הַדָּבָר בְּפִי הַמֶּלֶךְ וְגוֹ'. מִיָּד הִשְׁתַּנְּתָה דְמוּתוֹ וְנִטְרַד מִבְּנֵי הָאָדָם. וּמִשּׁוּם כָּךְ נַעֲשָׂה אָדָם. כָּתוּב כָּאן עָשִׂיָה, וְכָתוּב שָׁם (רות ב) שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בֹּעַז.

פִּקּוּדָא עֲשִׂירָאָה לְאַנָחָא תְּפִלִּין וּלְאַשְׁלָמָא גַּרְמֵיהּ בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה. דִּכְתִיב, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. פָּתַח וְאָמַר (שיר השירים ז) רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא וְאִתְמַר. אֲבָל רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל, דָּא רֵישָׁא עִלָּאָה תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא, שְׁמָא דְמַלְכָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא יְדוּד בְּאָתְוָון רְשִׁימִין, כָּל אָת וְאָת פַּרְשָׁתָא חָדָא, שְׁמָא קַדִּישָׁא גְּלִיפָא בְּסִדּוּרָא דְּאָתְוָון כְּדְקָא יָאוּת. וּתְנַן (דברים כח) כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ, אִלֵּין תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא, דְּאִנּוּן שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּסִדּוּרָא דְּאָתְוָוי.

מִצְוָה עֲשִׂירִית - לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין וּלְהַשְׁלִים אֶת עַצְמוֹ בַּדְּמוּת הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. פָּתַח וְאָמַר, (שיר ז) רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל. הַפָּסוּק הַזֶּה הֶעֱמַדְנוּהוּ וְנִתְבָּאֵר. אֲבָל רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל - זֶה הָרֹאשׁ הָעֶלְיוֹן, תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, שְׁמוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ יהוה בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, וְכָל אוֹת וְאוֹת פָּרְשָׁה אַחַת, הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ חָקוּק בְּסִדּוּר שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת כָּרָאוּי. וְשָׁנִינוּ, (דברים כח) כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ - אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁהֵם שֵׁם קָדוֹשׁ בְּסִדּוּר שֶׁל אוֹתִיּוֹתָיו.

פַּרְשְׁתָא קַדְמָאָה (שמות יג) קַדֶּשׁ לִי כָּל בְּכֹר. דָּא י' דְּאִיהִי קוֹדֶשׁ. בּוּכְרָא דְּכָל קוּדְשִׁין עִלָּאִין. פֶּטֶר כָּל רֶחֶם, בְּהַהוּא שְׁבִיל דַּקִּיק דְּנָחַת מִן יו"ד דְּאִיהוּ אַפְתַּח רַחֲמָא (רחמה) לְמֶעְבַּד פֵּירִין וְאִבִּין כְּדְקָא יָאוֹת. וְאִיהוּ קוֹדֶשׁ עִלָּאָה.

פַּרְשָׁה רִאשׁוֹנָה - (שמות יג) קַדֶּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר, זוֹ י' שֶׁהִיא קֹדֶשׁ, הַבְּכוֹר שֶׁל כָּל הַקְּדֻשִׁים הָעֶלְיוֹנִים. פֶּטֶר כָּל רֶחֶם - בַּשְּׁבִיל הַדַּק הַהוּא שֶׁיּוֹרֵד מִיו"ד, שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ אֶת רַחְמָהּ לַעֲשׂוֹת פֵּרוֹת וְאִבִּים כָּרָאוּי, וְהוּא קֹדֶשׁ עֶלְיוֹן.

פַּרְשְׁתָא תִּנְיָינָא (שמות יג) וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ. דָּא ה הֵיכְלָא. דְּאִתְפַּתַּח רַחֲמָא (רחמה) דִּילָהּ מִגּוֹ יו"ד בְּחַמְשִׁין פִּתְחִין אַכְסַדְרָאִין וְאִדְרִין סְתִימִין דְּבֵיהּ. דְּהַהוּא פֶּטֶר דְּעָבִיד יו"ד בְּהַאי הֵיכְלָא לְמִשְׁמַע בָּהּ קָלָא דִי נָפְקָא מִגּוֹ שׁוֹפָר דָּא. בְּגִין דְּשׁוֹפָר דָּא הוּא סָתִים בְּכָל סִטְרִין, וְאָתָא יו"ד וּפָתַח לֵיהּ לְאַפָּקָא מִינֵּיהּ קָלָא. וְכֵיוָן דְּאַפְתַּח לֵיהּ תָּקַע לֵיהּ וְאַפִּיק מִנֵּיהּ קָלָא לְאַפָּקָא עַבְדִין לְחֵירוּ. וּבְתָקְיעוּ דְּשׁוֹפָרָא דָּא נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. וְכָךְ זִמִּין זִימְנָא אָחֳרָא לְסוֹף יוֹמַיָּא. וְכָל פּוּרְקָנָא מֵהַאי שׁוֹפָר אַתְיָא. וּבְגִין כָּךְ אִית בָּהּ יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּפַרְשְׁתָא דָּא. דְּהָא מֵהַאי שׁוֹפָר אָתֵי בְּחֵילָא דְּיוּ"ד דְּפָתַח רַחֲמָא דִּילָהּ וְאַפִּיק קָלֵיהּ לְפוּרְקָנָא דְּעַבְדִין. וְדָא ה אָת תִּנְיָינָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

הַפָּרָשָׁה הַשְּׁנִיָּה - (שם) וְהָיָה כִּי יְבִאֲךָ, זוֹ ה' הַהֵיכָל שֶׁנִּפְתַּח רַחְמָהּ מִתּוֹךְ יו"ד בַּחֲמִשִּׁים פְּתָחִים, אַכְסַדְרָאוֹת וַחֲדָרִים הַנִּסְתָּרִים שָׁבוֹ. שֶׁהַפֶּטֶר הַהוּא שֶׁעָשָׂה יו"ד בַּהֵיכָל הַזֶּה לִשְׁמֹעַ בָּהּ קוֹל שֶׁיּוֹצֵא מִתּוֹךְ הַשּׁוֹפָר הַזֶּה, מִשּׁוּם שֶׁהַשּׁוֹפָר הַזֶּה הוּא נִסְתָּר בְּכָל הַצְּדָדִים, וּבָא יו"ד וּפָתַח אוֹתוֹ לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ קוֹל. וְכֵיוָן שֶׁפָּתַח אוֹתוֹ, תָּקַע לוֹ וְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ קוֹל לְהוֹצִיא עֲבָדִים לַחֵרוּת. וּבִתְקִיעַת הַשּׁוֹפָר הַזֶּה יָצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְכָךְ עֲתִיד בְּפַעַם אַחֶרֶת בְּסוֹף הַיָּמִים. וְכָל גְּאֻלָּה בָּאָה מִן הַשּׁוֹפָר הַזֶּה, וּמִשּׁוּם כָּךְ יֵשׁ יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּפָּרָשָׁה הַזּוֹ, שֶׁהֲרֵי מֵהַשּׁוֹפָר הַזֶּה בָּא בַּכֹּחַ שֶׁל יו"ד שֶׁפּוֹתֵחַ רַחְמָהּ וּמוֹצִיא קוֹלוֹ לִגְאֻלַּת הָעֲבָדִים. וְזוֹ ה, הָאוֹת הַשְּׁנִיָּה שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ.

דף יד.

פַּרְשְׁתָא תְּלִיתָאָה רָזָא דְּיִחוּדָא (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. דָּא וָא"ו דְּכָלִיל כֹּלָּא, וּבֵיהּ יְחוּדָא דְּכֹלָּא. וּבֵיהּ אִתְיַיחֲדָן וְהוּא נָטִיל כֹּלָּא. פַּרְשְׁתָא רְבִיעָאָה (דברים ה) וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, כְּלִילוּ דִּתְרֵין סִטְרִין (דף יד ע"א) דְּאִתְאַחֲדַת בְּהוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל גְּבוּרָה דִּלְתַתָּא. וְדָא ה בַּתְרָאָה דְּנָטְלָא לוֹן וְאִתְכְּלִילַת מִנְּהוֹן. וּתְפִלִּין אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִנּוּן מַמָּשׁ. וְעַל דָּא רֹאשֶׁךָ עָלֶיךָ כַּכַּרְמֶל אִלֵּין תְּפִלִּין (בא מ"ג א', ואתחנן רס"ד א) דְּרִישָׁא). (שיר השירים ז) וְדַלְתֹ רֹאשֶׁךָ הַהִיא תְּפִלָּה שֶׁל יַד דְּאִיהִי מִסְכְּנָא לְנַבֵּי עִילָּא אוּף הָכִי שְׁלִימוּ אִית לָהּ כְּנָוּנָא דִּלְעֵילָּא. (שיר השירים ז) מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים קָשִׁיר אִיהוּ וְאָחִיד בְּאִנּוּן בָּתֵּי לְאִתְאַחֲדָא בְּהַהוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוֹת. וְעַל דָּא מָאן דְּאִתְתַּקַּן בְּהוּ אִיהוּ הָוֵי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. מָה אֱלֹהִים

אִתְיַחֲדָא בֵּיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא, אַף הוּא אִתְיַחַד בֵּיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוּת. זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אוֹתָם. תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא וּתְפִלָּה שֶׁל יַד וְכֹלָּא חָד.

פָּרָשָׁה שְׁלִישִׁית - סוֹד הַיִּחוּד שֶׁל שְׁמַע יִשְׂרָאֵל (דברים ו). זוֹ וָא"ו שֶׁכּוֹלֶלֶת הַכֹּל וּבָהּ הַיִּחוּד שֶׁל הַכֹּל, וּבוֹ מִתְיַחֲדִים וְהוּא נוֹטֵל הַכֹּל. הַפָּרָשָׁה הָרְבִיעִית - (שם ה) וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, כְּלוּלוֹת שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים שֶׁנֶּאֱחָזוֹת בָּהֶם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, הַגְּבוּרָה שֶׁלְּמַטָּה. וְזוֹ ה' הָאֲחָרוֹנָה שֶׁנּוֹטֶלֶת אוֹתָם וְנִכְלֶלֶת מֵהֶם. וְהַתְּפִלִּין הֵם מַמָּשׁ אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. וְעַל כֵּן, רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל - אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ - הַתְּפִלָּה הַהִיא שֶׁל יַד, שֶׁהִיא עֲנִיָּה כְּלַפֵּי מַעְלָה, אַף כָּךְ שְׁלֵמוּת יֵשׁ לָהּ כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים - הוּא קֶשׁוּר וְאָחוּז בְּאוֹתָם הַבְּתִּים לְהֶאָחֵז בַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הַהוּא כָּרָאוּי. וְעַל כֵּן מִי שֶׁמִּתְתַּקֵּן בָּהֶם הוּא בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. מָה בֵּאלֹהִים מִתְיַחֵד בּוֹ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, אַף הוּא מִתְיַחֵד בּוֹ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כָּרָאוּי. זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם. תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ וּתְפִלָּה שֶׁל יַד, וְהַכֹּל אֶחָד.

פְּקוּדָא חֲדָסַר לְעַשְׂרָא מַעַשְׂרָא דְאַרְעָא. הָכָא אִית תְּרֵין פְּקוּדִין. חַד לְעַשְׂרָא מַעַשְׂרָא דְאַרְעָא. וְחַד בְּכוּרֵי דְּפֵירֵי אִילָנָא. דִּכְתִיב (בראשית א) הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זוֹרֵעַ זֶרַע אֲשֶׁר עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ. כְּתִיב הָכָא הִנֵּה נָתַתִּי. וּכְתִיב הָתָם (במדבר יח) וְלִבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נָתַתִּי אֶת כָּל מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל. וּכְתִיב, (ויקרא כז) וְכָל מַעֲשַׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לַה' הוּא.

מִצְוָה אַחַת עֶשְׂרֵה - לְעַשֵּׂר מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ. כָּאן יֵשׁ שְׁתֵּי מִצְוֹות - אַחַת לְעַשֵּׂר מַעֲשֵׂר שֶׁל הָאָרֶץ, וְאַחַת בִּכּוּרִים שֶׁל פֵּרוֹת הָאִילָן, שֶׁכָּתוּב (בראשית א) הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זוֹרֵעַ זֶרַע אֲשֶׁר עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ. כָּתוּב כָּאן הִנֵּה נָתַתִּי, וְכָתוּב שָׁם (במדבר יח) וְלִבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל, וְכָתוּב (ויקרא כז) וְכָל מַעֲשַׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לַה' הוּא.

פְּקוּדָא תְּרֵיסַר לְאַיְתָאָה בְּכוּרֵי דְאִילָנָא דִּכְתִיב, (בראשית א) וְאֶת כָּל הָעֵץ אֲשֶׁר בּוֹ פְּרִי עֵץ זוֹרֵעַ זָרַע. כָּל מָאן דְּאִתְחֲזֵי לִי, לְכוֹן אֲסִירָא לְמֵיכַל. אַתִּיר לוֹן וְיָהַב לוֹן כָּל מַעֲשָׂרָא דִילֵיהּ וּבְכוּרִין דְּאִילָנִין. נָתַתִּי לָכֶם, לָכֶם וְלֹא לְדָרִין דְּבַתְרֵיכוֹן.

מִצְוָה שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה - לְהָבִיא בִּכּוּרֵי הָאִילָן, שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וְאֶת כָּל הָעֵץ אֲשֶׁר בּוֹ פְּרִי עֵץ זוֹרֵעַ זָרַע. כָּל מַה שֶּׁרָאוּי לִי, לָכֶם אָסוּר לְמֹאכָל. הִתִּיר לָהֶם וְנָתַן לָהֶם כָּל הַמַּעֲשֵׂר שֶׁלּוֹ וּבִכּוּרֵי הָאִילָנוֹת. נָתַתִּי לָכֶם - לָכֶם וְלֹא לַדּוֹרוֹת שֶׁאַחַ רֵיכֶם.

פְּקוּדָא תְּלֵיסַר. לְמֶעְבַּד פּוּרְקָנָא לִבְרֵיהּ לְקַשְׁרָא לֵיהּ בַּחַיִּין. דִּתְרֵין מְמַנָּן נִינְהוּ חַד דְּחַיִּין וְחַד דְּמוֹתָא וְקַיְימִין עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וְכַד יִפְרוֹק בַּר נָשׁ לִבְרֵיהּ, מִיָּדָא דַּהֲהוּא מוֹתָא פָּרִיק לֵיהּ, וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ. וְרָזָא דָא וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה בְּכָלָל. וְהִנֵּה טוֹב דָּא מַלְאַךְ חַיִּים. מְאֹד דָּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְעַל דָּא בְּהַהוּא פּוּרְקָנָא אִתְקְרֵיִים דָּא דְּחַיִּים וְאִתְחֲלִשׁ הַהוּא דְּמָוֶת. בְּפוּרְקָנָא דָא קָנֵי לֵיהּ חַיִּים כְּמָה דְּאִתְמַר. וַהֲהוּא סִטְרָא בִּישָׁא שְׁבַק לֵיהּ וְלָא אָחִיד בֵּיהּ:

מִצְוָה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה - לַעֲשׂוֹת פְּדְיוֹן לִבְנוֹ לְקַשֵּׁר אוֹתוֹ בַּחַיִּים. שֶׁשְּׁנֵי מְמַנִּים הֵם, אֶחָד שֶׁל חַיִּים וְאֶחָד שֶׁל מָוֶת, וְעוֹמְדִים עַל הָאָדָם. וּכְשֶׁיִּפְדֶּה הָאִישׁ אֶת בְּנוֹ, מִיָּד הַמָּוֶת הַהוּא הוּא פּוֹדֶה אוֹתוֹ, וְלֹא יָכוֹל לִשְׁלֹט עָלָיו. וְזֶה סוֹד שֶׁל וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, בְּכְלָל, וְהִנֵּה טוֹב - זֶה מַלְאַךְ חַיִּים, מְאֹד - זֶה מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְעַל כֵּן בַּפְּדְיוֹן הַהוּא מִתְקַיֵּם זֶה שֶׁל חַיִּים, וְנֶחְלָשׁ אוֹתוֹ שֶׁל הַמָּוֶת. בַּפְּדְיוֹן הַזֶּה קוֹנֶה לוֹ חַיִּים, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאַר. וְאוֹתוֹ הַצַּד הָרַע עוֹזֵב אוֹתוֹ וְלֹא אוֹחֵז בּוֹ.

פְּקוּדָא אַרְבִּיסַר לְנַטָּרָא יוֹמָא דְשַׁבַּתָּא, דְּאִיהוּ יוֹמָא דְנַיְיחָא מִכָּל עוֹבָדֵי בְּרֵאשִׁית. הָכָא כְּלִילָן תְּרִין פְּקוּדִין. חַד נְטִירָא דְיוֹם הַשַּׁבָּת. וְחַד לְקַדָּשָׁא הַהוּא יוֹמָא בְּקִדּוּשֵׁיהּ. לְנַטָּרָא יוֹמָא דְשַׁבַּתָּא כְּמָא דְאַדְכַּרְנָא וְאַתְעַרְנָא עֲלַיְיהוּ דְּאִיהוּ יוֹמָא דְנַיְיחָא לְעָלְמִין. וְכָל עֲבִידָן בֵּיהּ אִשְׁתַּכְלִלוּ וְאִתְעֲבִידוּ עַד דְּאִתְקַדַּשׁ יוֹמָא. כֵּיוָן דְּאִתְקַדַּשׁ יוֹמָא אִשְׁתְּאַר בְּרִיאָה דְרוּחִין דְּלָא אִתְבְּרֵי לוֹן גּוּפָא. וְכִי לָא הֲוָה יָדַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעְכָּבָא לְקַדָּשָׁא יוֹמָא עַד דְּיִתְבָּרוּן גּוּפִין לְהָנֵי רוּחִין. אֶלָּא אִילָנָא דְדַעַת טוֹב וְרָע אַתְעַר הַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא דְרַע וּבָעָא לְאִתְתַּקְפָּא בְּעָלְמָא וְאִתְפָּרְשׁוּ כַּמָּה רוּחִין בְּכַמָּה זַיְינִין לְאִתְתַּקְפָּא בְּעָלְמָא בְּגוּפִין.

מִצְוָה אַרְבַּע עֶשְׂרֵה - לִשְׁמֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁהוּא יוֹם הַמְּנוּחָה מִכָּל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. כָּאן כְּלוּלוֹת שְׁתֵּי מִצְוֹות - אַחַת שְׁמִירַת יוֹם הַשַּׁבָּת, וְאַחַת לְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּקִדּוּשׁוֹ. לִשְׁמֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, כְּמוֹ שֶׁהִזְכַּרְנוּ וְהֵעַרְנוּ עָלָיו, שֶׁהוּא יוֹם שֶׁל מְנוּחָה לָעוֹלָמוֹת, וְכָל הַמַּעֲשִׂים נִשְׁתַּכְלְלוּ בוֹ וְנֶעֱשׂוּ עַד שֶׁהִתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם. כֵּיוָן שֶׁהִתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם, נִשְׁאֲרָה בְּרִיאָה שֶׁל רוּחוֹת שֶׁלֹּא נִבְרְאוּ לָהֶם גּוּפוֹת. וְכִי לֹא יָדַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעַכֵּב לְקַדֵּשׁ אֶת הַיּוֹם עַד שֶׁיִּבָּרְאוּ גּוּפוֹת לְרוּחוֹת הַלָּלוּ אֶלָּא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרַע עוֹרֵר אֶת אוֹתוֹ הַצַּד הָאַחֵר שֶׁל הָרַע וְרָצָה לְהִתְחַזֵּק בָּעוֹלָם, וְנִפְרְדוּ כַּמָּה רוּחוֹת בְּכַמָּה מִינִים לְהִתְחַזֵּק בָּעוֹלָם בְּגוּפוֹת.

דף יד:

כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּךְ, אַתְעַר מִגּוֹ אִילָנָא דְחַיֵּי נְשִׁיבָא דְרוּחָא וּבָטַשׁ בְּאִילָנָא אָחֳרָא וְאַתְעַר סִטְרָא אָחֳרָא דְטוֹב וְאִתְקַדַּשׁ יוֹמָא. דְּהָא בְּרִיאוּ דְּגוּפִין וְאִתְעָרוּ דְרוּחִין בְּסִטְרָא דְטוֹב אִיהוּ בְּהַאי לֵילְיָא, וְלָא בְּסִטְרָא אָחֳרָא. וְאִלְמָלֵא אַקְדִּים סִטְרָא אָחֳרָא בְּהַאי לֵילְיָא עַד דְּלָא יַקְדִּים סִטְרָא דְטוֹב, לָא יְכִיל עָלְמָא לְמֵיקַם קַמַּייהוּ אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא. אֲבָל אַסְוָותָא אַקְדִּים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּדָלִיג קַמַּיהּ קַדּוּשָׁא דְיוֹמָא וְאַקְדִּים קַמֵּי סִטְרָא אָחֳרָא וְאִתְקַיַּים עָלְמָא. וּמַה דְּחִשִּׁיב סִטְרָא אָחֳרָא לְאִתְבְּנֵי בְּעָלְמָא לְאִתְתַּקְפָּא, אִתְבְּנֵי בְּהַאי לֵילְיָא סִטְרָא דְטוֹב וְאִתְתַּקַּף וְאִתְבְּנוּן גּוּפִין וְרוּחִין קַדִּישִׁין בְּהַאי לֵילְיָא מִסִּטְרָא דְטוֹב. וּבְגִין כָּךְ עוֹנָתָן דְּחַכִּימִין דְּיָדְעֵי דָּא מִשַּׁבָּת (דף יד ע"ב) לְשַׁבָּת.

כֵּיוָן שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּךְ, נִתְעוֹרֵר מִתּוֹךְ עֵץ הַחַיִּים נְשִׁיבַת רוּחַ וְהִכָּה בְּאִילָן אַחֵר, וְהִתְעוֹרֵר צַד אַחֵר שֶׁל טוֹב וְהִתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם. שֶׁהֲרֵי בְּרִיאַת גּוּפוֹת וְהִתְעוֹרְרוּת רוּחוֹת בְּצַד הַטּוֹב הִיא בַּלַּיְלָה הַזֶּה, וְלֹא בְּצַד הָאַחֵר. וְאִלְמָלֵא הִקְדִּים הַצַּד הָאַחֵר בַּלַּיְלָה הַזֶּה טֶרֶם שֶׁיַּקְדִּים צַד הַטּוֹב, לֹא יָכוֹל הָעוֹלָם לַעֲמֹד

לְפָנֶיהָם אֶפְלוּ רֶגַע אֶחָד. אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִקְדִּים רְפוּאָה - שֶׁדִּלֵּג לְפָנָיו קְדוּשׁ הַיּוֹם, וְהִקְדִּים לִפְנֵי הַצַּד הָאַחֵר, וְהִתְקִיּם הָעוֹלָם. וּמַה שֶּׁחָשַׁב הַצַּד הָאַחֵר לְהִבָּנוֹת בָּעוֹלָם לְהִתְחַזֵּק, נִבְנָה בַּלַּיְלָה הַזֶּה צַד הַטּוֹב וְהִתְחַזֵּק, וְנִבְנוּ גוּפוֹת וְרוּחוֹת קְדוֹשׁוֹת בַּלַּיְלָה הַזֶּה מִצַּד הַטּוֹב. וּמְשׁוּם כָּךְ עוֹנָתָן שֶׁל חֲכָמִים שֶׁיּוֹדְעִים אֶת זֶה מִשְּׁבָּת לְשַׁבָּת.

דְּהָא כְּדֵין חָמַאת דָּא סִטְרָא אָחֳרָא דְּכַמָּה דְּאִיהִי חֶשְׁיבַת לְמֶעְבַּד, עֲבִידֵי (עביד) סִטְרָא דְּקְדוּשָׁה. אֲזָלָא וּמְשַׁטְּטָא בְּכַמָּה חַיָּילִין וְסִטְרִין דִּילָהּ וְחָמַאת כָּל אִנּוּן דְּקָא מְשַׁמְּשֵׁי עָרְסַיְיהוּ בְּגִלּוּיָא דְּגוּפֵיהוֹן לְנָהוֹרָא דְּבוּצִינָא, וְכָל אִנּוּן בְּנִין דְּנָפְקִין מִתַּמָּן הֲווּ נְכְפִּין דְּשָׁרוּ עֲלַיְיהוּ רוּחִין מֵהַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא. וְאִנּוּן רוּחִין עַרְטִילָאִין דְּחַיָּיבְיָא דְּאִקְרוּן מַזִּיקִין וְשָׁרְיָאַת בְּהוּ לִילִי"ת וּקְטִילַת לוֹן.

שֶׁהֲרֵי אָז רוֹאָה אֶת זֶה הַצַּד הָאַחֵר, שֶׁכְּמוֹ שֶׁהִיא חֻשְׁבָה לַעֲשׂוֹת - עַשְׂתָה צַד שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה. הוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטֶטֶת בְּכַמָּה צְבָאוֹת וְהַצְּדָדִים שֶׁלָּהּ, וְרוֹאָה אֶת כָּל אוֹתָם שֶׁמְּשַׁמְּשִׁים אֶת מִטָּתָם בְּגִלּוּי שֶׁל גּוּפָם לְאוֹר הַנֵּר, וְכָל אוֹתָם הַבָּנִים שֶׁיּוֹצְאִים מִשָּׁם הֵם נִכְפִּים, שֶׁהָיוּ שְׁרוּיִים עֲלֵיהֶם רוּחוֹת מֵהַצַּד הָאַחֵר הַהוּא. וְאוֹתָם הָרוּחוֹת הָעַרְטִילָאִיּוֹת שֶׁל הָרְשָׁעִים שֶׁנִּקְרָאִים מַזִּיקִים, וְשׁוֹרָה בָהֶם לִילִי"ת וְהוֹרֶגֶת אוֹתָם.

כֵּיוָן דְּאִתְקַדַּשׁ יוֹמָא וְשַׁלְטָא קְדוּשָׁה עַל עָלְמָא, הַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא אִזְעִירַת גַּרְמֵהּ וְאִטַּמְרַת כָּל לֵילְיָא דְּשַׁבַּתָּא וְיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא, בַּר מִן אַסִימוֹ"ן וְכָל כַּת דִּילֵיהּ דְּאָזְלֵי עַל שְׁרָגֵי בְּטְמִירוּ לְמֶחֱמֵי עַל גְּלוּיֵי דְּשִׁמּוּשָׁא, וּלְבָתַר אִטַּמְרוּן גּוֹ נוּקְבָא דְּתְהוֹמָא רַבָּא. כֵּיוָן דְּנָפַק שַׁבַּתָּא, כַּמָּה חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין פָּרְחִין וּמְשַׁטְּטִין בָּעָלְמָא, וְעַל דָּא אִתְקַן שִׁיר שֶׁל פָּגָעִים דִּלָּא יִשְׁלְטוּן עַל עַמָּא קַדִּישָׁא. לְאָן אֲתַר מְשַׁטְּטֵי בְּהַהוּא לֵילְיָא. כַּד נַפְקֵי בִּבְהִילוּ וְחָשְׁבִין לְשַׁלְטָאָה בָּעָלְמָא עַל עַמָּא קַדִּישָׁא וְחָמָאן לוֹן בְּצַלּוֹתָא וְאָמְרִין שִׁירָתָא דָּא, וּבְשֵׁירוּתָא מַבְדְּלֵי בְּצַלּוֹתָא וּמַבְדְּלֵי עַל הַכּוֹס, פַּרְחֵי מִתַּמָּן וְאָזְלֵי וּמְשַׁטְּטֵי וּמָטָאן לְגוֹ מַדְבָּרָא. רַחֲמָנָא לְשֵׁיזְבָן מִנַּיְיהוּ וּמִסִּטְרָן (ומסטרא) בִּישָׁא.

כֵּיוָן שֶׁהִתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם וְהִקְדִּשָׁה שׁוֹלֶטֶת עַל הָעוֹלָם, אוֹתוֹ הַצַּד הָאַחֵר מַקְטִין עַצְמוֹ וְנִטְמָן כָּל לֵיל שַׁבָּת וְיוֹם הַשַּׁבָּת, פָּרַט לְאַסִימוֹ"ן, וְכָל הַכַּת שֶׁלּוֹ שֶׁהוֹלְכִים עַל הַנְּרוֹת בַּסֵּתֶר לִרְאוֹת אֶת הַגְּלוּיִים שֶׁל הַתַּשְׁמִישִׁים, וְאַחַר כָּךְ נִטְמָנִים בְּתוֹךְ נֶקֶב הַתְּהוֹם הַגָּדוֹל. כֵּיוָן שֶׁיִּצְאָה הַשַּׁבָּת, כַּמָּה צְבָאוֹת וּמַחֲנוֹת פּוֹרְחִים וּמְשׁוֹטְטִים בָּעוֹלָם, וְעַל כֵּן תַּקָּן שִׁיר שֶׁל פְּגָעִים שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ עַל הָעָם הַקָּדוֹשׁ. לְאֵיזֶה מָקוֹם מְשׁוֹטְטִים בַּלַּיְלָה הַהוּא כְּשֶׁיּוֹצְאִים בְּחִפָּזוֹן וְחוֹשְׁבִים לִשְׁלֹט בָּעוֹלָם עַל הָעָם הַקָּדוֹשׁ, וְרוֹאִים אוֹתָם בַּתְּפִלָּה וְאוֹמְרִים אֶת הַשִּׁירָה הַזּוֹ, וּבְרֵאשִׁית מַבְדִּילִים בַּתְּפִלָּה וּמַבְדִּילִים עַל הַכּוֹס, פּוֹרְחִים מִשָּׁם וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים וּמַגִּיעִים לְתוֹךְ הַמִּדְבָּר. הָרַחֲמָן יַצִּילֵנוּ מֵהֶם וּמֵהַצְּדָדִים הָרָעִים.

אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל תְּלָתָא אִנּוּן גַּרְמִין בִּישָׁא לְגַרְמַיְיהוּ. חַד מָאן דְּלַיְיט גַּרְמֵיהּ. תְּנַיְינָא מָאן דְּזָרַק נַהֲמָא אוֹ פֵּרוּרִין דְּאִית בְּהוּ כַּזַּיִת. תְּלִיתָאָה מָאן דְּאוֹקִיד שְׁרָגָא בְּמִפְקָא דְּשַׁבַּתָּא עַד לָא מָטוּ יִשְׂרָאֵל לְקִדּוּשָׁא דְּסִדְרָא דְּגָרִים לְנוּרָא דְּגֵיהִנֹּם לְאַדְלָקָא בְּהַאי נוּרָא עַד לָא מָטָא

זְמַנַּיְיהוּ. דְּחַד דּוּכְתָּא אִית בַּגַּיְהִנָּם לְאַנּוּן דְּקָא מְחַלְּלֵי שַׁבָּתוֹת, וְאַנּוּן דַּעֲנוּשִׁין בַּגַּיְהִנָּם לַייטִין לֵיהּ לְהַהוּא דְּאוֹקִיד שְׁרָגָא עַד לָא מָטָא זְמַנֵּיהּ, וַאֲמָרִי לֵיהּ (ישעיה כב) הִנֵּה יְיָ מְטַלְטֶלְךָ טַלְטֵלָה גָּבֶר וְגו' (ישעיה כב) צָנוֹף יִצְנָפְךָ צְנָפָה כַּדּוּר אֶל אֶרֶץ רַחֲבַת יָדָיִם.

אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, שְׁלֹשָׁה הֵם שֶׁגּוֹרְמִים רָעָה לְעַצְמָם: אֶחָד - מִי שֶׁמְּקַלֵּל אֶת עַצְמוֹ. הַשֵּׁנִי - מִי שֶׁזּוֹרֵק לָחֶם אוֹ פֵּרוּרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כַּזַּיִת. הַשְּׁלִישִׁי - מִי שֶׁמַּדְלִיק נֵר בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת בְּטֶרֶם שֶׁמַּגִּיעִים יִשְׂרָאֵל לְקֶדֶשׁ דְּסִדְרָא, שֶׁגּוֹרֵם לְאֵשׁ הַגֵּיהִנֹּם לְהַדְלִיק בָּאֵשׁ הַזּוֹ טֶרֶם שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ. שֶׁמָּקוֹם אֶחָד יֵשׁ בַּגַּיְהִנֹּם לְאוֹתָם שֶׁמְּחַלְּלִים שַׁבָּתוֹת, וְאוֹתָם שֶׁעֲנוּשִׁים בַּגַּיְהִנֹּם מְקַלְּלִים אֶת אוֹתוֹ שֶׁהִדְלִיק נֵר טֶרֶם שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ, וְאוֹמְרִים לוֹ: (ישעיה כב) הִנֵּה ה' מְטַלְטֶלְךָ טַלְטֵלָה גָּבֶר וְגו', (שם) צָנוֹף יִצְנָפְךָ צְנָפָה כַּדּוּר אֶל אֶרֶץ רַחֲבַת יָדָיִם.

בְּגִין דְּלָאו יָאוֹת הוּא לְאַדְלָקָא נוּרָא כַּד נָפִיק שַׁבַּתָּא עַד דְּמַבְדְּלֵי יִשְׂרָאֵל בְּצַלּוֹתָא וּמַבְדְּלֵי עַל כַּסָּא. בְּגִין דְּעַד הַהוּא זִמְנָא שַׁבָּת הוּא, וּקְדוּשָׁה דְּשַׁבָּת שָׁלִיט עֲלָנָא. וּבְשַׁעֲתָא דְּמַבְדְּילִין עַל כַּסָּא כָּל אִנּוּן חַיָּילִין וְכָל אִנּוּן מַשְׁרְיָין דְּאִתְמְנָן עַל יוֹמֵי דְחוֹל, כָּל חַד וְחַד יָתִיב לְאַתְרֵיהּ וּפוּלְחָנֵיהּ דְּאִתְמְנֵי עֲלֵיהּ.

מִשּׁוּם שֶׁאֵין רָאוּי הוּא לְהַדְלִיק אֵשׁ כְּשֶׁיּוֹצֵאת שַׁבָּת עַד שֶׁיִּשְׂרָאֵל מַבְדִּילִים בַּתְּפִלָּה וּמַבְדִּילִים עַל הַכּוֹס, מִשּׁוּם שֶׁעַד אוֹתוֹ הַזְּמַן שַׁבָּת הִיא, וּקְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת שׁוֹלֶטֶת עָלֵינוּ. וּבְשָׁעָה שֶׁמַּבְדִּילִים עַל הַכּוֹס, כָּל אוֹתָם הַחַיָּלוֹת וְכָל אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת שֶׁהִתְמַנּוּ עַל יְמוֹת הַחֹל, כָּל אֶחָד וְאֶחָד יָשׁוּב לִמְקוֹמוֹ וְלַעֲבוֹדָתוֹ שֶׁהִתְמַנָּה עָלֶיהָ.

בְּגִין דְּכַד עָאל שַׁבַּתָּא וְאִתְקַדַּשׁ יוֹמָא, קֻדְּשׁ אִתְעַר וְשַׁלִּיט בְּעָלְמָא, וְחוֹל אִתְעַדֵּי מִשּׁוּלְטָנוּתָא דִּילֵיהּ, עַד שַׁעֲתָא דְּנָפִיק שַׁבַּתָּא לָא תַּיְיבִין לְאַתְרַיְיהוּ. וְאַף עַל גַּב דְּנָפִיק שַׁבַּתָּא לָא תַּיְיבִין לְאַתְרַיְיהוּ עַד זִמְנָא דְּאָמְרֵי יִשְׂרָאֵל בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל. כְּדֵין קֻדְּשׁ אִסְתַּלַּק, וּמַשְׁרְיָין דְּאִתְמַנְיאוּ עַל יוֹמֵי דְחוֹל מִתְעָרְיָין וְתַיְיבִין לְאַתְרַיְיהוּ כָּל חַד וְחַד עַל מַטְרֵיהּ דְּאִתְפְּקַד עֲלֵיהּ. וְעִם כָּל דָּא לָא שָׁלְטִין עַד דִּיהוֹן נְהוֹרִין מֵרָזָא דְּשַׁרָגָא. וְכֻלְּהוֹן אִקְרוּן מְאוֹרֵי הָאֵשׁ בְּגִין (דמנהורא דנורא דנגדא) (נ"א דמרזא דעמודא דנורא) וּמְיסוֹדָא דְּנוּרָא אָתְיָאן כֻּלְּהוּ וְשָׁלְטִין עַל עָלְמָא תַּתָּאָה. וְכָל דָּא כַּד בַּר נָשׁ אַדְלִיק שְׁרָגָא עַד לָא שְׁלִימוּ יִשְׂרָאֵל קִדּוּשָׁא דְּסִדְרָא.

מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁנִּכְנְסָה שַׁבָּת וְהִתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם, הַקֹּדֶשׁ מִתְעוֹרֵר וְשׁוֹלֵט בָּעוֹלָם, וְהַחֹל מִתְבַּטֵּל שִׁלְטוֹנוֹ, עַד הַשָּׁעָה שֶׁיּוֹצֵאת הַשַּׁבָּת לֹא שְׁבִים לִמְקוֹמָם. וְאַף עַל גַּב שֶׁיּוֹצֵאת שַׁבָּת, לֹא שְׁבִים לִמְקוֹמָם עַד הַזְּמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים בָּרוּךְ אַתָּה יי' הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל. אָז הַקֹּדֶשׁ מִסְתַּלֵּק, וְהַמַּחֲנוֹת שֶׁהִתְמַנּוּ עַל יְמוֹת הַחֹל מִתְעוֹרְרִים וְשָׁבִים לִמְקוֹמָם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַל מִשְׁמַרְתּוֹ שֶׁהֻפְקַד עָלֶיהָ. וְעִם כָּל זֶה לֹא שׁוֹלְטִים עַד שֶׁיִּהְיוּ אוֹרוֹת מִסּוֹד הַנֵּר. וְכֻלָּם נִקְרָאִים מְאוֹרֵי הָאֵשׁ, מִשּׁוּם [שמאור האש ששופע] [נ"א שמסוד עמוד

האש] וּמִיסוֹד הָאֵשׁ בָּאִים כֻּלָּם וְשׁוֹלְטִים עַל הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְכַל זֶה כְּשֶׁאָדָם מַדְלִיק נֵר טֶרֶם הִשְׁלִימוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַקְּדֻשָּׁה דְּסִדְרָא.

אֲבָל אִי אִיהוּ מַמְתִּין עַד דְּיַשְׁלִימוּ קִדּוּשָׁא דְסִדְרָא, אִנּוּן חַיָּיבִין דְּגֵיהִנֹּם מַצְדִּיקִין עֲלַיְיהוּ דִּינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִנּוּן מְקַיְּימֵי עַל הַהוּא בַּר נָשׁ כָּל בִּרְכָאן דְּקָא אָמְרֵי צִבּוּרָא (בראשית כז) וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם (דברים כח) בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה וְגו'. (תהלים מא) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְיָ. בְּיוֹם רָע מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי בְּיוֹם רָעָה. יוֹמָא דְּשָׁלְטָא הַהִיא רָעָה לְמֵיסַב נִשְׁמָתֵיהּ. אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל הוּא שְׂכִיב מְרַע לְאַסָּאָה לֵיהּ מֵחוֹבוֹי גַּבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דָּבָר אֶחָר דָּא יוֹמָא דְּדִינָא שָׁרְיָא עַל עָלְמָא אִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ כְּמָה דְּאִתְּמַר בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְיָ. יוֹמָא דְּאִתְמְסַר דִּינָא לְהַהוּא רָעָה לְשַׁלְטָאָה עַל עָלְמָא (חסר):

אֲבָל אִם הוּא מַמְתִּין עַד שֶׁיַּשְׁלִימוּ קְדֻשָּׁה דְסִדְרָא, אוֹתָם הָרְשָׁעִים שֶׁבַּגֵּיהִנֹּם מַצְדִּיקִים עֲלֵיהֶם אֶת דִּינוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהֵם מְקַיְּמִים עַל אוֹתוֹ הָאִישׁ כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁאוֹמְרִים הַצִּבּוּר (בראשית כז) וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם (דברים כח) בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה וְגו'. (תהלים מא) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ ה'. בְּיוֹם רַע הָיָה צָרִיךְ לְהָיוֹת, מַה זֶּה בְּיוֹם רָעָה הַיּוֹם שֶׁשּׁוֹלֶטֶת הָרָעָה הַהִיא לְקַחַת אֶת נִשְׁמָתוֹ. אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל - זֶהוּ שְׂכִיב מְרַע לְרַפְּאוֹ מֵחֶטְאוֹ אֵצֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. דָּבָר אַחֵר - זֶה הַיּוֹם שֶׁהַדִּין שׁוֹרֶה עַל הָעוֹלָם, נִצּוֹל מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ ה'. הַיּוֹם שֶׁנִּמְסָר הַדִּין לְאוֹתָהּ רָעָה לִשְׁלֹט עַל הָעוֹלָם.